

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక ల్యాండ్

- కరోనాపై బోయినపల్లి వినోద్ ఇంటర్వ్యూ
- అడవి బీడ్లల అస్తిత్వ పోరు

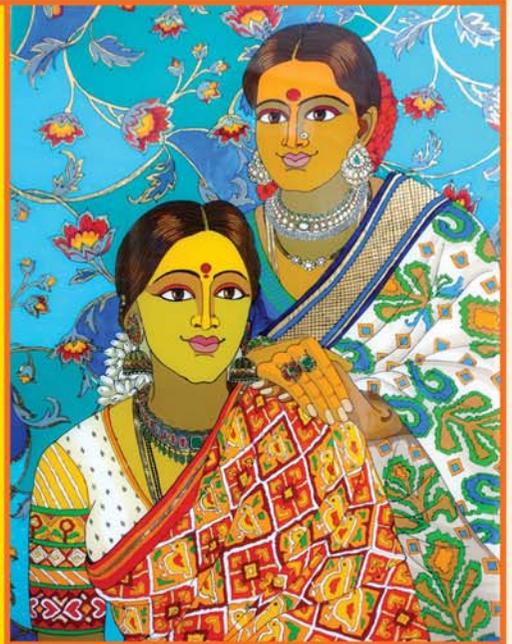
- ప్రపంచం ముంగిట సరికొత్త సవాలు..
- తెలుగు కావ్యాలలో కుల వృత్తులు

Artist:
**UDAYA LAKSHMI
CHILUVERU**

భారతీయ సంప్రదాయ చిత్రకళ
సారానికి తన ప్రత్యేక వైభవిణి జోడించి
అందమైన చిత్రాలను చిత్రిస్తున్నారు
చిలువేరు ఉదయలక్ష్మి. విభిన్న
కోణాలలో ప్రయోగాలు చేస్తూ
తన సృజనాత్మకత ప్రయోగంలో
ఎటువంటి అడ్డంకులు లేకుండా
చూస్తున్నారు. ఇప్పటి వరకు
మూడు చిత్రకళ పదర్శనలు ఇచ్చారు.
ఈమె ప్రతి ప్రదర్శనలో
వైవిధ్యం ఉండేలా చూసుకుంటుంది.
నాలుగో చిత్రకళ ప్రదర్శనలో
పుష్పాలు, తంజావూరు చిత్రకళ
సమేళనం కనిపిస్తుంది.
మహిళల కోసం హ్యూదయ కళా
కేంద్రాన్ని స్థాపించారు ఉదయ లక్ష్మి.

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక చందాదారులకు, పాఠకులకు, రచయితలకు, శ్రేయోభిలాషులకు నమస్సులు. మీరంతా క్షేమంగా వున్నారనీ, వుండాలనీ ఆశిస్తున్నాను. ఇవాళ ప్రపంచాన్ని అతలాకుతలం చేస్తున్నది కరోనా వైరస్. ఈ విపత్కర పరిస్థితులను ఎదుర్కోవడానికి ప్రపంచ దేశాలన్నీ విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాయి. ప్రతి సంక్షోభంలోనూ అంతిమ విజయం మనిషిదే. కనుక త్వరలోనే దీన్ని జయిస్తామన్న నమ్మకమే యిప్పుడు మనల్ని నడిపిస్తున్నది. వ్యాప్తిని తగ్గించడానికి ప్రస్తుతం విశ్వమానవుల ముందున్న ఏకైకమందు లాక్ డౌన్. దీనిని స్వీయ క్రమశిక్షణతో నూటికి నూరుపాళ్ళు బాధ్యతతో ఆచరించి మన కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు చేస్తున్న కృషికి చేదోడువాదోడుగా నిలవాలి. ప్రభుత్వాలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు, మానవతావాదులు ఎంతో సమన్వయ, సహాయ సహకారాలు అందిపుచ్చుకుంటున్నా, రోజువారీ పనులమీద ఆధారపడిన అశేష ప్రజల, కోట్లాది వలస కార్మికుల పరిస్థితి ఆందోళన కలిగిస్తున్నది. ఆర్థిక ఇబ్బందులవల్ల, ఆధిపత్య ధోరణుల వల్ల, మానసిక ఒత్తిడుల వల్ల గృహహింస పెరుగుతున్న ధోరణులూ కనిపిస్తున్నాయి. మరోవైపు సానుకూల దృక్పథంతో కూడిన స్నేహ, కుటుంబ, ఆత్మీయ సంబంధాలు, ఉరుకులుపరుగులు లేని నిరాడంబర, ప్రశాంత జీవన విధానమూ, కాలువ్యరహిత పర్యావరణమూ మన అనుభవంలోకి వస్తున్నాయి. కరోనా, లాక్ డౌన్ యిచ్చిన ఈ అనివార్య విశ్రాంతిని మానసిక ఒత్తిళ్ళ వైపు కాకుండా సృజనాత్మక, ప్రయోజనాత్మక జీవన విధానంగా మలుచుకునే అవకాశం మానవాళికి దొరికింది. ఈ జీవన విధానం కొనసాగించడం ద్వారానే కరోనా తదనంతర సామాజిక విపత్కర స్థితిని ఎదుర్కోగలం.

దక్కన్ ల్యాండ్ June-2020 సంచిక నుండి (జూన్ 5న ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం సందర్భంగా) పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం.

లాక్ డౌన్ పరిస్థితుల నేపథ్యంలో ఉత్పన్నమైన ఈ అనివార్య ఇబ్బందులను అర్థం చేసుకోగలరని, ఎప్పటిలా పత్రికకు మీ ప్రోత్సాహాన్ని అందించగలరనీ ఆశిస్తూ... ధన్యవాదాలతో..

మీ

హైదరాబాద్

25 ఏప్రిల్ 2020

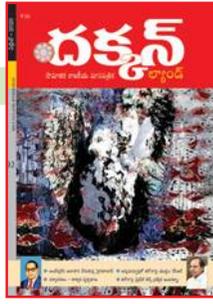
వైకాపాగో.యం.

(మణికోండ వేదకుమార్)

చైర్మన్, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్,

హైదరాబాద్, తెలంగాణ

అద్భుతమైన వ్యాసాలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సంపాదకులవారికి అభినందనలు. సార్ మీరు హార్డ్ వర్క్ చేసి మంచి వ్యాసాలు అందిస్తూ తలమానికంగా నిలుస్తున్నారు. ఏప్రిల్ మాసంలో కరోనా మీద ఇంటర్వ్యూలు, వ్యాసాలు చాలా చక్కగా విశ్లేషించి అందించినందుకు ధన్యవాదాలు. మీరు ఎంపిక చేసిన ఆర్టిస్ట్ గంధ్ర అవనిరావు వేసిన ముఖ చిత్రం చాలా అద్భుతంగా ఉంది.

-ఎస్. సుదర్శన్ రెడ్డి, హైదరాబాద్

లాక్ డౌన్ లోనూ దక్కన్ ల్యాండ్

లాక్ డౌన్ సమయంలోనూ దక్కన్ ల్యాండ్ రావడం హర్షనీయం. కరోనా మహమ్మారి గురించి నాగసూరి వేణుగోపాల్, శైలజ గార్ల వ్యాసం సమాచార యుక్తంగా బావుంది. ఫీవర్ హాస్పిటల్ ఒకనాటి క్వారంటైన్ అన్న విషయం చాలా మందికి తెలియదు. కరోనా విపత్కర స్థితిలో కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తీసుకుంటున్న చర్యలు, ప్రభుత్వ పథకాల సమాచారం, లాక్ డౌన్, దాని చట్టబద్ధత, ప్రకృతి విపత్తుల అధ్యయన వేత్త మైఖేల్ బెర్క్ ఇంటర్వ్యూ ప్రత్యేకంగా పునర్నిర్మాణ ఆవశ్యకతను, విధానాలను చక్కగా వివరించింది. అభినందనలు.

-ఆర్. యాదయ్య, నల్లగొండ

అంబేద్కర్ - హైదరాబాద్

ఏప్రిల్ 14 అంబేద్కర్ జయంతి. ఈ సందర్భంగా వివిధ పత్రికలలో వ్యాసాలు వచ్చాయి. బుక్ లెట్స్ కూడా వచ్చాయి. కాని అంబేద్కర్ కి హైదరాబాద్ కు వున్న ప్రభావ సంబంధ విషయాలు అంబేద్కర్ ని ఆవాహన చేసుకున్న హైదరాబాద్ వ్యాసంలో సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ కొత్తగా వివరించారు. అయినంపూడి శ్రీలక్ష్మి, శాంతి ప్రబోధ, సీతారాంగార్య కవితలు, అవనీరావు చిత్రాలు కరోనాకి నిజంగానే రిటర్న్ గిఫ్ట్.

-యం. సువర్చల, హైదరాబాద్

ఆన్ లైన్ ద్వారా దక్కన్ ల్యాండ్ చందా చెల్లింపు

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరాలు

Name : DECCAN LAND,
Kotak Account No: 7111218829
Bank: KOTAK MAHINDRA BANK
IFSC Code: KKBK0007463
Branch Code : 007463

కవి గాయకుడు దేశపతి శ్రీనివాస్

తెలంగాణ సాంస్కృతిక ఉద్యమ సారధి దేశపతి శ్రీనివాస్. మంజీరా రచయితల సంఘం సభ్యుడుగా తెలంగాణ ప్రజా ఉద్యమ గీతాల రచయితగా, గాయకుడిగా ఎంత ప్రసిద్ధుడో మలి తెలంగాణా ఉద్యమంలో అంతటి క్రియాశీలక పాత్రధారి. ధూంధాంలోనూ అనేక ఉద్యమ సభలలోనూ ఉపన్యాసకుడుగా, గాయకుడిగా తెలంగాణ సాధించే వరకు అవిశ్రాంతంగా కృషి చేసిన ఆచరణశీలి. ఈసారి అలుగెల్లిన పాటలో దేశపతి శ్రీనివాస్ విశ్వరూప దర్శనం చేయించారు అంబటి వేకువ. వారికి శరణార్తులు.

-కె. కిషన్ రావు, మెదక్

త్వరలో మీ ముందుకు 'బాలచెలిమి'

చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో మణికోండ వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న 'బాల చెలిమి' పిల్లల మాస పత్రికను రంగులతో 52 పేజీలు త్వరలో అందచేస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. బాలలలో సృజనాత్మకతను పెంచి విజ్ఞాన, వినోదాలను అందించాలన్న లక్ష్యంతో ముందుకు సాగే 'బాల చెలిమి'ని త్వరలో మీ ముందుకు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాం. చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ ప్రతి నెలా రెండవ శనివారం నిర్వహిస్తున్న 'బాలచెలిమి-ముచ్చట'లో ప్రసిద్ధ రచయితలు, మేధావులు, ఆర్టిస్టులు, ఫోటోగ్రాఫర్లు, పబ్లిషర్స్, ప్రింటర్స్ పాల్గొని తమ సూచనలు, సలహాలు అందిస్తున్నారు. బాల రచయితల నుండి బాలల కథలు, గేయాలు, కవితలు, స్కెచ్లు, వ్యాసాలు, పొడుపు కథలు, సామెతలు, జాతీయాలు బాలచెలిమిలో ప్రచురణ కోసం ఆహ్వానిస్తున్నాం. బాలచెలిమిని www.balachelimi.com వెబ్ సైట్ లో కూడా చూడవచ్చు.

-చిల్డ్రెన్స్ ఎడ్యుకేషన్ అకాడమీ

మీ రచనలు మాకు పంపవలసిన చిరునామా:
ఎడిటర్, "బాలచెలిమి", చంద్రం, 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం:12, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ.
Mobile: 9030626288
E-Mail: desk.chelimi@gmail.com
Website: www.balachelimi.com

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపుటి: 8 సంచిక: 9 పేజీలు: 68

మే - 2020

సంపాదకులు
మణికోండ వేదకుమార్

9848044713
editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్
జాగ్షి విలి

సర్క్యులేషన్

హెచ్. మోహన్ లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ ఖైజర్ భాష

9030626288

ఫోటోగ్రాఫర్

టి.స్వామి

8374995555

కవర్ పేజీ

చిలువేరు ఉదయ లక్ష్మి

చిత్రాలు

కారెక్టర్ ట్రీనివాస్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

ఆజూమాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
TELANGANA

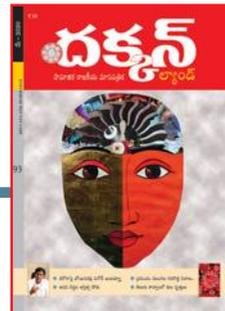
Mobile: 9030626288 Fax: 040-27635644

E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక సాహిత్యం విభాగంలో
సలహాలు, సూచనలు అందించిన
డా॥ ఎన్. రఘుకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లో...

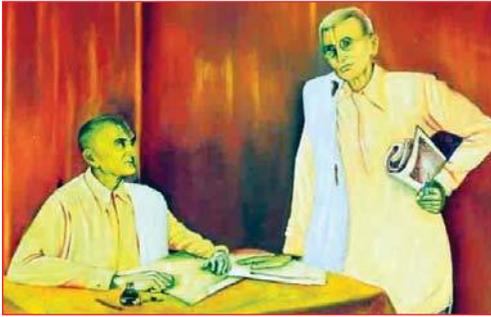
ఒద్దిరాజు సోదరులు	డా॥ కొండవల్లి నీహారిణి	6
మనల్ని మనం ప్రేమించుకుందాం... (ఎడిటోరియల్)	ఎం. వేదకుమార్	7
దళితోద్యమానికి మూలములుపు కారం చేడు	సంగీతెట్టి శ్రీనివాస్	9
కాసుల గలగలల టంకశాల 'సుల్తాన్ షాహీ'	పరవస్తు లోకేశ్వర్	13
ఆవరణ వ్యవస్థలు-మానవ వ్యవస్థలు	డా॥ ఆర్. సీతారామారావు	15
అపురవాణి శాసనం	శ్రీరామోజు హరగోపాల్	17
దేశదేశాలను కదిలించిన ఆదేశీయ అక్షరాలు	అంబటి వేకువ	19
ప్రపంచం ముంగిట సరికొత్త సవాలు	పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు	22
ఆరోగ్యాన్నిచ్చే ఆహారం	నాగసురి వేణుగోపాల్/కె. శైలజ	25
వాతావరణ మార్పులు - వైద్యరంగం	ప్రాఫెసర్ డా॥ కె.సత్యలక్ష్మి	28
అడవి బద్దల అస్తిత్వ పోరు	దక్కన్ న్యూస్	29
బిచ్చాస్తుం డీకా	దక్కన్ న్యూస్	31
స్వీయ నియంత్రణ ప్రస్తుత పరిష్కారం	కట్టా ప్రభాకర్	34
ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పరిణమించిన కరోనా	కట్టా ప్రభాకర్	37
సాంప్రదాయ చిత్రకారిణి చిలువేరు ఉదయ లక్ష్మి	రామకృష్ణ కాంపాటి	41
హైదరాబాద్ లతో ఆకు, వక్కలా కలిసిపోయిన తమిళులు	ఈమని శివనాగిరెడ్డి	43
తెలంగాణ జానపద కళారూపాలు	డా॥ శ్రీమంతుల దామోదర్	45
దళిత రైతుల దొంతర సేద్యం	నమస్తే తెలంగాణ	47
తెలుగు కావ్యాలలో కుల వృత్తులు	యలగండుల కనకదుర్గ	51
బాల్యంలోనే బ్యూటీ ఉంది	జాగ్షి విలి	55
లాక్ డౌన్ లో బాలలకు వరం బాలచెలిమి గ్రంథాలయం	దక్కన్ న్యూస్	57
గురి తప్పాద్దు	డా॥ ఎం. దేవేంద్ర	59
స్త్రీ విముక్తిని కోరే జ్వలిత 'సంగడిముంత'	డా॥ ఉదారి నారాయణ	62
పుస్తక పరిచయం	దక్కన్ న్యూస్	65
స్వీకారం	దక్కన్ న్యూస్	66

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చపుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాలని అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను ప్రజాస్వామిక అభిప్రాయ వేదికగా, ప్రజాపక్ష రాజకీయార్థిక, సామాజిక సాహిత్య విశ్లేషణవేదికగా తీర్చిదిద్దాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, సమస్యలపై, పరిష్కార మార్గాలపై పాఠకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్యం.

ఒద్దిరాజు సోదరులు

తెలంగాణలో ఆనాడు, సంస్కరణ భావ విజృంభణతో సాహిత్య వికాస చైతన్య దీప్తులు ప్రసరించిన ఒద్దిరాజు సోదరులు బహు భాషా కోవిదులు, సకల శాస్త్ర కళాకోవిదులు. ఒద్దిరాజు సీతారామ చంద్రరావు గారు, ఒద్దిరాజు రాఘవ రంగారావుగార్లు ఏడేళ్ళ వయసు తేడాతో ఒకే తల్లి గర్భాన జన్మించిన అన్నదమ్ములు. వీరిది వరంగల్ జిల్లా ఇనుగుర్తి గ్రామం. రంగనాయకమ్మ, వెంకటరామారావు గార్లు వీరి తల్లిదండ్రులు. అమ్మానాన్నల సంస్కారాన్ని, పాండిత్యాన్ని వారసత్వంగా తెచ్చుకున్న ఒద్దిరాజు సోదరులు దేహాలు వేరైనా ఆత్మలొక్కటేనన్నట్లు పెరిగారు. 1887 ఏప్రిల్ 2 పెద్దవారు, 1894 ఏప్రిల్ 4 చిన్నవారు జన్మించారు.

తెలుగు, సంస్కృతం, తమిళం, కన్నడం, ఉర్దూ, పార్శి, హిందీ, ఇంగ్లీష్ వంటి అష్టభాషల్లో ప్రవీణులైన ఒద్దిరాజు సోదరులు ప్రబంధాలు, కావ్యాలు, నవలలు, నాటికలు, నాటకాలు, కథలు, కథానికలు, కవితలు, వ్యాసాలు, ప్రహసనాలు, శతకాలుగా దాదాపు 75 గ్రంథాలకు పైగా రచనలు చేశారు. ఒద్దిరాజు సోదరులు, ఇనుగుర్తి సోదరులుగా ప్రసిద్ధికెక్కిన వీరు సాహిత్యంతో పాటు సంగీతశాస్త్రాన్ని, జ్యోతిషశాస్త్రాన్ని, విజ్ఞానశాస్త్రాలైన వైద్య శాస్త్రాల్ని నేర్చుకున్నారు. హూమియో పతిలో డిగ్రీ చదివి, పట్టా పొందిన తర్వాత ఆయుర్వేదం, అల్లోపతి వైద్యాల్ని క్షుణ్ణంగా నేర్చుకొని, తాము కనుగొన్న 'తిక్త' అనే మందును కలరా, మలేరియా వంటి జబ్బులకు ఇస్తూ ప్రజలను కాపాడేవారు.

'మధిర' అనే మందును కనుగొని పశువులకు కూడా వైద్యం చేసి రైతులకు సేవ చేసేవారు. ఏ ఆధునిక వైద్య సౌకర్యాలు లేక అలమటించే సమాజానికానాడు సోదరులు ఉచిత సేవ చేసేవారు.

తెలుగు భాషా సేవ చేసేందుకు, విజ్ఞాన ప్రచారిణి గ్రంథమాలను ఇనుగుర్తిలో 1918లోనే స్థాపించారు. మద్రాసు నుండి ప్రింటింగ్ ప్రెస్ భాగాలను కొనుక్కొని సిద్ధం చేసుకున్నారు. వారి గ్రంథాలతోపాటు ఇతరుల గ్రంథాలను ముద్రించి, ఉచితంగానే ఇచ్చేవారు. విద్యావకాశాలు ఎండమావులైన తెలంగాణ పల్లె జీవితాల్లో వెలుగులు నింపాలని ఆధునిక భావాలు ప్రజ్వరిల్లాలని వీరి ఇంట్లో ఎంతోమంది పేదలకు చదువులు చెప్పించేవారు, మూఢనమ్మకాలు పోవాలని ఎంతో కృషి చేసేవారు. కనీస ప్రయాణ సౌకర్యాలు కూడాలేని ఆ మారుమూల పల్లెటూళ్ళో తెనుగు పత్రికని స్థాపించి, తెలుగు భాష వెలుగులీనాలని అర్థపుష్కరకాలం అహర్నిశలు శ్రమించారు. 1922లో ఇనుగుర్తిలోని తమ ఇంట్లో నుండి నడిపిన తెనుగు పత్రిక ప్రారంభంలో 500 కాపీలతో ప్రచురించారు. ఒద్దిరాజు సీతారామచంద్రరావుగారు సంపాదకులు. అక్షరాలను కూర్చడం, ప్రూవులు దిద్దుకోవడం, వార్తలు సేకరించడం, వ్యాసరచన

చేయడం పత్రికను బట్వాడా చేయడం వంటి పనులన్నీ ఒంటిచేత్తో నడుపుకున్న సోదరులు శ్రమ జీవులు. 'వార్తయందు జగము వర్ణిల్లుచున్నది' అనే సూక్తిని పత్రిక టైటిల్ దగ్గర ముద్రించిన వీరు అత్యంత సాహసంతో శక్తిసామర్థ్యాలతో ఎటువంటి వార్తలనైనా నిర్భయంగా ప్రచురిస్తూ 6 ఏళ్ళు దిగ్విజయంగా నడిపారు. పద్మావళి, వ్యాసావళి, నిజాం రాష్ట్రం వార్తలు, లేఖలు, సాహిత్య విషయాలకు స్థానమిచ్చిన ఈ తెనుగు పత్రిక ఆంధ్రోద్యమానికి చేయూత నిచ్చింది. తెలంగాణ సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనానికి ఒద్దిరాజు సోదరుల 'తెనుగు పత్రిక' ఎనలేని సేవచేసింది.

ఒద్దిరాజు సోదరుల పాండిత్య ప్రకర్షను తెలియజేసే 'సాదామిసీ పరిణయం' పధ్నాలుగు వందల ఎనభైబది గద్యపద్యాలతో కూడిన చంపూ కావ్యం. ఇందులో ఆరు ఆశ్వాసాలున్నాయి. దైవస్తుతి గ్రంథకర్తల వంశాభివర్ణనలతో 88 గద్యపద్యాలతో అవతారిక అలరారుతున్నది. సాదామిసీ శ్రీకృష్ణులు ఈ కావ్య నాయికా నాయకులు. విప్రలంభ శృంగారంతో కూడిన కొన్ని వర్ణనలతోను, పురవర్ణన, హిమగిరి వర్ణన, తపోవన వర్ణన, ఋతు వర్ణనలతో కథాగతికి ఒదిగిన ఈ ప్రబంధం మూర్త ప్రబంధాలతో పోలుతుంది.

మన భారతీయ తాత్త్వికవేత్తలు, మేధావులు రూపొందించిన ధర్మార్థ కామమోక్షాలైన చతుర్విధ పురుషార్థాల ప్రాముఖ్యతను వివరించే ప్రయత్నంలో వ్రాసిన 'నిస్వార్థ దరిద్రులు' అనే కావ్యం ఒద్దిరాజు సోదరుల నిరాపేక్ష భావాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది. ఎవరి బ్రతుకు వారిదే, ఏ ప్రభుత్వాలపైనా ఆధారపడకుండా ఆదర్శంగా బ్రతకాలి ప్రజలు అనే ఆలోచన రేకెత్తించారీ కావ్యంలో.

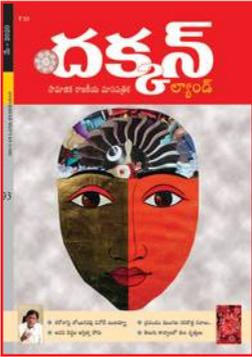
ఒద్దిరాజు సోదరులు నాటికలు నాటకాలు చాలా వ్రాశారు. అనురాగాలు, ఆప్యాయతలతో జీవనం చేసే కుటుంబపరమైన నాటకాలెక్కువగా ఉన్నవి. కథాంశం ఏమాత్రం తక్కువకాకుండా వ్రాసిన ఈ నాటకాల్లో వరకట్నం, అవిద్యవంటి బాధలు, మద్యం సేవిస్తూ భార్యను దండిస్తూ ఇబ్బందిపెట్టే వారి స్వభావాలను, సహవాసదోషంవల్ల కలిగే అసర్థాలను చూపుతూ, వాటికి పరిష్కారమార్గాలను చూపుతూ వ్రాశారు. కష్టపడి సంపాదించిన ధనాన్ని ఏ విధంగా ఖర్చు చేయాలో, మేనరిక వివాహాలు, వరకట్న సమస్యలు, ఉద్యోగ అవకాశాలు లేకపోవడంతో కుటుంబాల్లో పెరిగే దూరాలు, అట్టే గయ్యాళితనం చూపే ప్రభావంతో వచ్చే కష్టాలు గురించి వ్రాశారు. స్త్రీల ఔన్నత్యం కోసం 'సంఘాలు' ఉండాలని కోరుకోవడం వంటివి 7 దశాబ్దాల క్రితమే వ్రాసిన మార్గదర్శులు వీరు. ఈ ఉత్తమ నాటకాలు ఇప్పుడు 'దుష్ట పంచాయితీ' 'మేనరికం' అనే పేర్లతో పది నాటకాలు రెండు

(మిగతా 8వ పేజీలో)

మనల్ని మనం ప్రేమించుకుందాం...

ఎవరూ ఎవర్నీ ప్రేమించరు, తమని తాము ప్రేమించుకుంటారు. తమ అవసరాలను తీర్చే, తమకు ఆనందాన్నిచ్చే వాటిని ప్రేమిస్తారు. అవి వస్తువులు కావచ్చు, మనుషులు కావచ్చు, ఆలోచనలు కూడా కావచ్చు. వాటిని మాత్రమే ప్రేమిస్తారు. కాని ఇవాళ ఆమాట సత్యంగా కనిపించడంలేదు.

గత మూడు నాలుగు నెలలుగా ప్రపంచం మొత్తం కోవిడ్-19 వల్ల విపత్కరస్థితిని ఎదుర్కొంటోంది. మానవ జీవితం అన్ని విధాలుగా అన్ని రంగాలలో అల్లకల్లోల మవుతోంది. మనిషి తనను తాను నిజంగా ప్రేమించుకో గలిగితే తమ ఉనికికి, అవసరాలకీ, ఆనందాలకీ కారణమైన వాటిని ప్రేమించాలి. మనిషి అవసరాలను తీర్చే ప్రతిదీ ఈ ప్రకృతి నుంచే తీసుకుంటున్నాం. ప్రకృతిని ప్రేమించగలిగితే, దానిని కాపాడుకోగలిగితే, ఋతువుల వారీగా ప్రకృతిలో సంభవించే సమతుల్యతను కాపాడుకోగలిగితే యిటువంటి విపత్కరస్థితులకి చోటుండదు. ఈ భూమి ఒక్క మనిషిదే కాదు సకల జీవరాశులన్నిటిదీ అన్న జ్ఞానాన్ని కోల్పోయాం. ఆనందానికీ సుఖానికీ తేడా తెలియని మనం మన భౌతిక సుఖాల కోసం, ఆడంబరమైన, విలాసవంతమైన జీవితంకోసం, దానికవసరమమైన లాభాల కోసం ప్రకృతిని ధ్వంసం చేస్తున్నాం. మన కార్యకలాపాలతో కార్బన్ ఉత్పాదనను పెంచి వాతావరణంలో పెను మార్పులకు కారణమవుతున్నాం. పర్యావరణమనే పదాన్నే మరిచి పోయాం. ఈ విపరీత ధోరణులే ఈవిపత్తుకి కారణం. ఈ స్థితి నుంచి ఎప్పుడు, ఎలా బయట పడతామో తెలియదు. నిపుణుల అంచనా ప్రకారం ఈ స్థితి రెండు మూడు సంవత్సరాలు కొనసాగే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. టీకా కోసం పలుదేశాలు పలు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాయి. అది వచ్చే వరకు మనం చేయవలసింది మనల్ని మనం రక్షించుకోవడమే. ఇప్పటికే కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, ఇతర వైద్య, ఆరోగ్య సంస్థలు అనేక చర్యలు చేపట్టాయి. సూచనలూ చేస్తున్నాయి. వీటిని మనం గమనంలోకి తీసుకుని మన బాధ్యతలను సక్రమంగా నిర్వర్తించాలి. భౌతిక దూరాన్ని పాటించడం, అనవసరంగా బయటకు రాకపోవడం, ఆహార జాగ్రత్తలు పాటించి తీరాలి.

లాక్డౌన్ వల్ల మనకు ఒక అనివార్యమైన క్రమశిక్షణ, జీవన విధానం ఏర్పడ్డాయి. అనవసరమైన కార్యకలాపాలకి సంకెళ్లు పడ్డాయి. ఇవి కాలుష్య రహిత వాతావరణానికీ, సామాజిక సంబంధాల్లో మంచి మార్పుకీ దోహదపడ్డాయి. వలస కార్మికులను, జీవనభృతి కోల్పోయిన పేదవారిని ఆదుకోవడంలో సహజమైన మానవీయ స్వభావం నిరూపితమైంది.

లాక్డౌన్ సడలింపులతోనూ, ఎత్తివేతతోనూ, కరోనా నిర్మూలనతోనూ సంబంధం లేకుండా ఈ జీవన విధానాన్ని కొనసాగించాలి. మనల్ని మనం ప్రేమించుకోగలిగినప్పుడు యివన్నీ చేయగలుగుతాం.

ఈ సుదీర్ఘ కాలపు విపత్తు వల్ల ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక రంగాల్లో పెను మార్పులు వస్తాయి. పారిశ్రామిక, వ్యవసాయ, ఉద్యోగ, ఉపాధి, విద్యారంగాల్లో వచ్చే మార్పులు భావితరాలపై విపరీత ప్రభావాల్ని చూపుతాయి. ఇవి విధానరంగ సమస్యలు. మన సామాజిక వాస్తవిక స్థితి ఆధారంగా సాధ్యాసాధ్యాలపై అధ్యయనం జరగాలి. నిర్ణయాలు జరగాలి. దీనికవసరమైన కొత్తకొత్త ఆలోచనలూ, ప్రత్యమ్నాయాలను అన్వేషించగల మేధోసంపదకి కొదవలేదు. అయితే వీటికి మానవీయ స్పర్శ ఉండాలి.

నిర్ణీతమైన కాలం గడపకుండా అడ్డుంకులు లేని సంతోషం పొందాలి.

ఇప్పటికైనా...

మనల్ని మనం ప్రేమించుకుందాం!

మనల్ని మనం బ్రతికించుకుందాం!!

వైకాపా.యం
(మణికోండ వేదకుమార్)
ఎడిటర్

(6వ పేజీ తరువాయి)

పుస్తకాలుగా ఒద్దిరాజువారి కుటుంబ సభ్యులు ఈ మధ్యే ముద్రించారు. ఎల్లన, తులసీబాయి, చింతాదేవి, రుధిరాభిషేకం వంటి పది నాటికలను ఈ సోదర కుటుంబాలు ముద్రణలోకి తెచ్చారు. ఆనాటి సుజాత, గోలకొండ పత్రికల్లో ఈ ఏకాంకికలు అచ్చయినవే!

ఒద్దిరాజు సోదరులు వ్రాసిన కథలు, నవలలు ఒక దానిని మించి మరొకటి గొప్పగా ఉన్నవి. స్నేహం విలువను తెలియజేప్పే రక్తమూల్యం కథ, శీల సంపద విలువ చెప్పే లండన్ విద్యార్థి కథ, భూమాత అంతటి ఓపిక ఉండే స్త్రీలు సరైన విద్యనందించి, ఉన్నతంగా చూస్తే వారి కుటుంబాలకు అపధుల్లేని కీర్తిని సంపాదించిపెద్దారన్న సందేశమిచ్చిన నీవేనా కథ గొప్పగా ఉన్నది. సైన్స్‌ను ఎంత వాడుకోవాలో అంతే వాడుకోవాలి. విచ్చలవిడిగా ఉపయోగిస్తే అంతం చేస్తుందని హెచ్చరించే హాస్యకథ 'అదృశ్యవృక్షి' కథ ఇష్టంగా చదివింపజేసేకథ. రుద్రమదేవి, శౌర్యశక్తి, భ్రమర, వీరావేశము, బ్రాహ్మణ సాహసము, ముక్తలవ, వరాహముద్ర, స్త్రీ సాహసము వంటి ఎన్నో నవలలు రచించిన ఒద్దిరాజు సోదరుల నవలలన్నీ లభ్యమై ఉంటే ఎంతో బావుండేది. అద్భుతమైన వీరి పుస్తక భాండాగారాన్ని ఆనాడు ముమ్మరులు అగ్నికి ఆహుతి చేశారట.

1918లో ప్రథమ ముద్రణ చేసిన 'రుద్రమదేవి' నవల ఓరుగల్లు రాణి గొప్పదనాన్ని చాటుతూనే స్త్రీ శక్తి ఎంతటి అపూర్వమైందో రుద్రమదేవి పరిపాలనాదక్షత ఎంత గొప్పగా ఉండేదో తెలియ జేసిందినవల. రవీంద్రనాథ్‌తాగూర్ 'ది రెక్'ను 'నౌకాభంగం' పేరున అనువదించిన ఈ నవల తెలుగు భాషా పిపాసకులకు మనోహరంజకాన్ని కలిగిస్తుంది. ఈ మధ్యే దీన్ని ముద్రించారు.

ఒద్దిరాజు సోదరులు సంస్కృతం భాషలో ఉద్బంధ పండితులు. పాణినీయ అష్టాధ్యాయి వ్యాకరణ సూత్రాలకు తెలుగు వ్యాఖ్యాంశాలను రచించారు. కృష్ణస్తవః, శ్రీస్తవః, ఉత్సవానందః, వైభవస్తవః వంటి రచనలు, శతకాలు వీరి పాండితీ గరిమను తెలుపుతాయి. అనువాద రచనలలో ముఖ్యంగా 'ముదలాయరం', 'పణ్ణమడజ్జల్' వంటి తమిళ రచనలు చేసిన ఒద్దిరాజు సోదరులు శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయవాదులు కాబట్టి సంప్రదాయార్థ బోధకాలైన తమిళ గ్రంథాలను, సర్వజన సౌభ్రాతృత్వాన్ని కోరిన రామానుజుల మార్గ సంప్రదాయాలను విశదీకరించారని తెలుస్తుంది. ఆర్తి ప్రబంధం, సప్తగాథా వ్యాఖ్యానం వంటివి కొన్ని ఆ పద్ధతిని పోలి ఉన్నాయని పెద్దలు వివరించారు.

'మాన్యువల్ ఆఫ్ ఇంగ్లీష్ గ్రామర్' అనే ఇంగ్లీష్ వ్యాకరణ గ్రంథాన్ని వ్రాశారు సోదరులు. ఇందులో ఇంగ్లీషు పదాలకు కొత్త కొత్త పారిభాషిక పదాలను ఉపయోగించారు. రవీంద్రుని రచనల ప్రభావం షేక్స్పియర్ వంటి కవుల ప్రభావం బాగా పడిన ఒద్దిరాజు సోదరులు ఇంగ్లీష్‌లో The Flower, The Pride of the Wealth వంటి కవితలూ వ్రాశారు.

ఒక్క 'లోకేశ్వర శతకం' చదివితే చాలు ఒద్దిరాజు సోదరుల తాత్వికత, ఆధ్యాత్మికత, భక్తిభావ చింతనలెంత ఆదర్శంగా ఉన్నాయో తెలుస్తుంది. అనేకమైన వ్యాసాలు, కవితలు, పేరడీలు, చాటువులు, చతుర సంభాషణలు ఒద్దిరాజువారిలోని పరిశీలనత్వాన్ని, హాస్యప్రియ తత్వాన్ని, సామాజిక నేపథ్యాన్ని తెలుపుతాయి.

ఒద్దిరాజు సోదరులు సకల కళాపారంగతులు. వీరి గృహ ముఖద్వారంపైన కళాత్మకమైన చక్కడాన్ని వీరే స్వయంగా చేశారట. ఆ డిజైన్లలో వీరి పేర్లు, భగవద్గీత శ్లోకము వచ్చేలా చెక్కారు. తాపీవని, చెక్కవనీ వీరే చేసేవారట. కుమ్మరం, వడ్రంగం వంటి చేతిపనులు చేసేవారు. వీరు తొడుక్కునే చెప్పులు, వేసుకునే సంచులు వీరే తయారు చేసుకునేవారట. వీణ, ఫిడేలు, తంబూర వంటి వాయిద్యాలపై సంగీతం వాయిచే ఒద్దిరాజు సోదరులు అప్రకోణాకృతిలో 'మహతి' అనే వీణను, సాధారణ కృతిలో కచ్చపి అనే వీణను వీరే స్వయంగా తయారుచేసుకొని హృద్యంగా వాయిచేవారట. స్వయంగా చేసి, అందరూ చేయగలరని నమ్మకం కలిగిన వస్తువుల తయారీ పనులను గురించి 362 పేజీల 'చేతిపనులు' అనే గ్రంథాన్ని వ్రాశారు. సిరాలు, సబ్బులు, హేర్ ఆయిల్స్, ఐస్క్రీమ్స్ వంటివెన్నో ఎట్లా తయారు చేయాలో విధానాలు వ్రాశారు. 1920లోనే 'బాల విజ్ఞాన మంజూష' అనే పుస్తకాన్ని ముద్రించారు. ఈ పుస్తకం చాలా ఉపయోగమైంది. పునఃముద్రణకు నోచుకోవాల్సింది.

ఫోటోలు తీయించుకుంటే ఆయుక్తీణమనే మూఢ నమ్మకాన్ని ఆ కాలంలో వీరు ఫోటోలు దిగి ప్రజల భయాన్ని పోగొట్టి, నేర్చుకొని 'ఛాయకర్షణము' (ఫోటోగ్రఫీ) అనే పుస్తకాన్ని వ్రాశారు. రసాయన, భౌతికశాస్త్ర విషయాలపైన శాస్త్ర, సాంకేతిక పారిభాషిక పదాలు గ్రంథంగా వ్రాశారు. 'అనాటమి' శారీరక శాస్త్రాన్ని వ్రాశారు.

వేదాలను నీతిశాస్త్రాలను, శతకాలను పుక్కిలబట్టిన ఒద్దిరాజు సోదరులు ఎందరో విద్యార్థులకు, శిష్యులకు, విద్యాదానంతోపాటు అన్నదానం కూడా చేశారట. పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారు ఈ మధ్యనే వీరు వ్రాసిన కవితలను 'హరివిల్లు' పుస్తకంగా వేశారు. సాహిత్యంలో ఏకసూత్రాలు ఉన్న సోదరుల జీవనగమనంలో రామ లక్ష్మణులు వీరేనా అన్నట్లు ఉండేవారట.

దేశభక్తి, సాహిత్యభక్తి రెండూ స్రవంతులుగా ప్రవహించిన ఈ దైవ భక్తులైన ఒద్దిరాజు సోదరులు తెలుగు భాషపై ఒక చక్కని పద్యాన్ని వ్రాసి ధన్యులయ్యారు. మనల్ని ధన్యులజేశారు.

సీ. ఏరంగు పూత సింగారము గావలె
కెందామరల రేకులందములకు
ఏ అత్తరువు చేర్చులెందుకయ్యె
మెట్టదామరల బూపుట్టువులకు?
ఏ మెత్తరికముల నెక్కింపగావలె
ముద్దెన ఆవెన్నముద్దలకును?
ఏకమ్మ చక్కారపాక, చేర్చగ వలె
దాకొని పండినదా కులుకులను?

తే.గీ. తనకుగల చక్కదనమది తనకుగాని
వేరొకటి చేర్చుమిక్కిలి ఐలయునెట్లు?
తెలుగులో విదుగావుల పలుకులన్ని
గలుపబేకురు నెట్టుల కులుకుదనము!

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన

'తెలంగాణ తేజోమూర్తులు' నుంచి)

-డా॥ కొండపల్లి నీవారిశి

m : 9866360082

e: neehavenu54@gmail.com

దళితోద్యమానికి మూలమలుపు కారంచేడు

ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్రలో తెలుగుదేశం పార్టీ స్థాపన, అధికారంలోకి రావడం ఒక కీలక మలుపు. మొదటి సారిగా జనవరి 9, 1983 నాడు తొలి కాంగ్రెసేతర వ్యక్తిగా ఎన్టీరామారావు ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రిగా బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. అంతకుముందూ కుల రాజకీయాలున్నప్పటికీ అవి అంత నగ్నంగా బయటికి రాలేదు. కమ్మ సామాజిక వర్గం నుంచి ఈయన తొలి ముఖ్యమంత్రి. పార్టీ స్థాపించిన తొమ్మిది నెలల్లోనే అధికారంలోకి వచ్చి ఎన్టీరామారావు చరిత్ర సృష్టించాడు. ఈయన రాష్ట్రమంతటా పర్యటించి 'తెలుగువారి ఆత్మగౌరవం' పరిరక్షణ పేరిట ప్రచారం చేశాడు. కాంగ్రెస్ పార్టీ అంతర్గత కలహాలు, గాడి తప్పిన సుదీర్ఘ పాలన, చీటికి మాటికి ముఖ్యమంత్రుల మార్పు, అప్పటి ముఖ్యమంత్రి తెలంగాణకు చెందిన అంజయ్యకు బేగంపేట ఎయిర్పోర్టులో రాజీవ్ గాంధీ మూలంగా జరిగిన అవమానం అన్నీ కలగలిసి ఆ పార్టీ పతనానికి కారణ మయింది. అయితే ఆశ్చర్య కరంగా అంజయ్య మాట్లాడే భాషను అంటే

తెలంగాణ భాషను, యానను ఎగతాళి చేస్తూ ఈనాడు పత్రిక ఆయన్ని ఒక బహున్ గా చిత్రీకరించింది. ఎద్దేవా చేసింది. ఆయనకు పోటీగా సంస్కృత భూయిష్ట తెలుగును బట్టిపట్టి (సినీ డైలాగ్స్ మాదిరిగా) మాట్లాడే ఎన్టీ రామారావును 'తెలుగువారి ఆత్మగౌరవ ప్రతినిధి'గా ప్రచారంలో పెట్టింది. ఈ స్పీచ్ లను

త్రిపురనేని మహారథి లాంటి సినీ రచయితలు, కొందరు పేరుమోసిన జర్నలిస్టులు రాసిచ్చేవారు. ఆంధ్ర, తెలంగాణ, రాయలసీమ ప్రాంతాలతో సంబంధం లేకుండా సంస్కృతీకరించిన తెలుగు భాష మాట్లాడే ఆయన్ని మొత్తం తెలుగువారికి సరైన ప్రతినిధిగా 'ఈనాడు' ప్రచారం చేసింది. ఆయన రోడ్డు మీద స్నానం చేసినా దాన్ని ప్రధాన వార్తగా మొదటి పేజీలో అచ్చేసింది. అంతర్గత కుమ్ములాట, అభివృద్ధి రాహిత్యం కారణంగా కాంగ్రెస్ పై విసిగి ఉన్న ప్రజలకు సర్వజనామోద ప్రత్యామ్నాయంగా ఎన్టీరామారావుని 'ఈనాడు' పత్రిక నిలబెట్టింది. అవును నిలబెట్టింది. ఎందుకంటే అంతకు ముందు ఎలాంటి రాజకీయ పరిజ్ఞానమే కాదు ప్రజలతో ఏనాడూ ప్రత్యక్ష సంబంధం లేని వ్యక్తిని కేవలం సినిమా గ్లామర్ మూలంగా భావి ముఖ్యమంత్రిగా ప్రచారం చేసింది. ఈ ప్రచారం, సినిమా గ్లామర్, కాంగ్రెస్ పై ఆగ్రహం అన్నీ కలగలిసి ఎన్టీ రామారావు స్థాపించిన తెలుగుదేశం పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చింది. అధికారం

లోకి వచ్చి రెండేండ్లు కూడా గడవక ముందే ఎన్టీ రామారావు ప్రభుత్వం ఆగస్టు 16, 1984నాడు పతనమయింది.

తెలుగు దేశం పార్టీ అంతర్గత కుమ్ములాటలు, గవర్నర్ రామ్ లాల్ అనాలోచిత చర్యల వల్ల నాదెండ్ల భాస్కరరావు ముఖ్యమంత్రి అయింది. నెలరోజుల అధికారంలో ఉన్నాడు. అయితే ఆయన అసెంబ్లీలో బలం నిరూపించుకోలేక పోయింది. ఆ తర్వాత శాసనసభను రద్దు చేసి 1984లో ఎన్టీరామారావు మధ్యతంతర ఎన్నికలకు వెళ్ళింది. 1983 ఎన్నికల్లో కాంగ్రెస్ గెలుచుకున్న స్థానాలను కూడా ఈసారి తెలుగుదేశం కైవసం చేసుకుంది. రెండోసారి ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్టీరామారావు బాధ్యతలు స్వీకరించాడు. ఈ దశలో అధికార పార్టీ అండ చూసుకొని ప్రకాశం జిల్లా కారంచేడుకు చెందిన కమ్మ భూస్వాములు జూలై 17, 1985 నాడు దళితులపై దాడికి దిగినారు. మారణ హోమాన్ని సృష్టించినారు. ఇందుకు ఎన్నికల్లో వారు కాంగ్రెస్ కు ఓటేయ్యడం కూడా కారణమయింది. ఈ సంఘటన మొత్తం తెలుగు నాట దళితోద్యమాన్ని మలుపు తిప్పింది.

దిశా నిర్దేశం చేసింది. దళిత సాహిత్యానికి బలమైన దారులు వేసింది. ఈ దశలో ఈనాడు పత్రికకు బలమైన పోటీగా వచ్చిన 'ఉదయం' పత్రికను కాపు కులానికి చెందిన దాసరి నారాయణరావు స్థాపించాడు. ఈ పత్రికలో ఎక్కువగా తెలంగాణకు చెందిన జర్నలిస్టులుండేవారు. ఇట్లా ఒక

ప్రత్యామ్నాయ గొంతుక 'ఉదయం' రూపంలో ప్రజలకు అందు బాటులోకి వచ్చింది. ఈ పత్రిక కారంచేడు బాధితుల పక్షాన నిలబడింది.

"1985 జూలై 16న పోతిన సీను, రాయినీడు ప్రసాద్ అనే కమ్మ యువకులు మాదిగవాడలో వున్న చెరువుకు గేదెలు తోలుకెళ్ళి, కుడితి పెట్టి ఆ కుడితి నీళ్ళ బకెట్లను చెరువులో కడగటం జరిగింది. కత్తి చంద్రయ్య అనే దళిత కుర్రవాడు (వికలాంగుడు) దీనికి అభ్యంతరం చెప్పాడు. అతని మీద కమ్మ యువకులు దాడికి దిగుతుండగా ఆ చెరువుకు నీళ్ళకు వచ్చిన మున్నంగి సువార్తమ్మ అడ్డుకోబోయింది. వాళ్ళు చంద్రకోలు విసిరారు. ఆమె బిందె అండం పెట్టింది. ఈ సువార్తమ్మ ఎత్తిన బిందె అందుకుముందే జరిగిన రాజకీయ ఘర్షణ నుండి అవకాశం కొరకు యెదురు చూస్తున్న కారంచేడు కమ్మవారి దాడికి ఆసరా అయింది".

ఈ సంఘటనను ఆసరగా చేసుకొని కమ్మవాండ్లు 17వతేది

ఉదయం ట్రాక్టర్లలో వచ్చి దుడ్డు మోషె, దుడ్డు రమేష్, తేళ్ళ యోహోషువ, తేళ్ళ మోషే, తేళ్ళ ముత్తయ్య, దుడ్డు అబ్రహంలను హతమార్చినారు. స్త్రీలపై అత్యాచారానికి ఒడిగట్టారు. వేటాడి, వెంటాడి నరహంతకులైనారు. అయితే మొత్తం చనిపోయింది ఎనిమిది మంది అయితే కేవలం 1. దుడ్డు వందనం, 2. దుడ్డు రమేష్, 3. తేళ్ళ యోహోషువ, 4. తేళ్ళ మోషే, 5. తేళ్ళ ముత్తయ్య, 6. దుడ్డు అబ్రహంలను చనిపోయినట్లుగా ప్రభుత్వం పేర్కొన్నది.

ఈ పోరాటంలో దళితులు ఐక్యంగా పాల్గొన్నారు. రాస్తా రోకో, రైల్ రోకో చేసింది. సైకిల్, పాదయాత్రలు చేసి ప్రజలను చైతన్యవంతులని చేసినారు. ఈ పోరాటాల పర్యవసానంగా 1985 సెప్టెంబర్ 1న 'దళిత మహా సభ' ఏర్పడింది. బాధితులు చీరాలలోని శిబిరానికి తరలించ బడ్డారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ 'దళిత మహాసభ' కార్యకలాపాలన్ని

బొజ్జాతారకం అడ్రస్ తో నిర్వహించేవారు. అది హైదరాబాద్ లో ఉండింది. ఆ తర్వాత 1986 జూలై 16న 'నీరు కొండ' సంఘటన జరిగింది. గుంటూరు జిల్లా మంగళగిరికి సమీపంలోని మాలలపై కమ్యూ సామాజిక వర్గానికి చెందిన అగ్రకులాల వాండ్లు దాడి చేసి మన్నెం శేషయ్య అనే 70 ఏండ్ల

వృద్ధుడిని హతమార్చారు. ఈ సంఘటనలో 30మందికి పైగా దళితులు గాయపడ్డారు. ఈ నేపథ్యంలోనే తెలుగునాట 'దళిత' చైతన్యం పెరిగింది. 'దళిత మహాసభ' ఏర్పడింది. హైదరాబాద్ కేంద్రంగా ఎన్నో చర్చిపచర్చలు సాగినాయి. మెదక్ జిల్లా అవధత్ పూర్ లో తెలుగుదేశం పార్టీకి చెందిన భూస్వాములను ఎదిరించి నందుకు దళితులకు చెందిన 30 ఇండ్లకు నిప్పుబెట్టినారు. ఈ సంఘటన 1986లో జరిగింది. అలాగే 1989లో రంగారెడ్డి జిల్లా జబ్బూర్ గూడెంలో టిడిపి గూండాలు ఒక దళితుణ్ణి చంపేసినారు.

ప్రజల్లో ముఖ్యంగా దళితుల్లో చైతన్యం తీసుకూరావడంలో బొజ్జా తారకం అధ్యక్షుడిగా, కత్తి పద్మారావు కార్యదర్శిగా 'దళిత మహాసభ' కృషి చేసింది. తెనాలి, విశాఖపట్నం తదితర ప్రాంతాల్లో వీళ్ళు సభలు నిర్వహించారు. ఈ దళితోద్యమం కొనసాగింపుగా జాతీయస్థాయిలో దళితుల సంఘీభావం ప్రదర్శించడానికి, ఐక్యతను చాటడానికి, అందరికీ దేశవ్యాప్తంగా జరుగుతున్న సంఘటనల పట్ల అవగాహన కలిగించేందుకు, సమాచారాన్ని, భావాలను ఇచ్చి పుచ్చుకునేందుకు గాను హైదరాబాద్ లో 'అఖిలభారత దళిత రచయితల' మహాసభలు జరిగాయి. 1987లో ఎగ్జిబిషన్ గ్రౌండ్స్ లో జరిగిన ఈ సభలు దేశవ్యాప్తంగా దళితులందరిదీ ఒకే దురవస్థ అని తెలియజెప్పింది. అంతేగాదు ధీటుగా

పోరాడాల్సిన అవసరాన్ని కూడా ఈ సభలు చాటి చెప్పాయి. దీంట్లో బొంబాయికి చెందిన దళిత పాంథర్స్ సభ్యులు కూడా పాల్గొన్నారు. బొజ్జా తారకం పూనికతో జరిగిన ఈ సభల్లో ఆనాడు రాష్ట్రంలోని లబ్ధప్రతిష్ఠలైన దళితులందరూ పాల్గొన్నారు. ఈ సదస్సు కార్యభారాన్ని గనుమల జ్ఞానేశ్వర్ లాంటి కార్యకర్తలు ఎక్కువగా మోసింది. 'నీలిజెండా' పత్రికను తీసుకొచ్చింది. ఇదే సమయంలో కంచె బలయ్య, గీతా రామస్వామి, తదితరుల సహకారంతో బొజ్జా తారకం 'సలుపు' అనే పక్షపత్రికను హైదరాబాద్ కేంద్రంగా 1989లో ప్రారంభించారు. ఈ పత్రిక కొంతమేరకు అతివాద రాజకీయాలతో అంటకాగుతూనే దళిత, బహుజన రాజకీయ ఆకాంక్షలకు సంఘీభావంగా నిలిచింది. బొజ్జా తారకం తదితర దళిత నాయకుల నిరంతర కృషి మూలంగా 'ఎస్సీ ఎస్టీ అట్రాసిటీ నిరోధక చట్టం-1989' అమల్లోకి వచ్చింది. దీంట్లో మాజీ ఐఎఎస్ అధికారి ఎస్.ఆర్.శంకరన్ కీలక భూమిక పోషించింది.

ఇంతకు ముందే చెప్పుకున్నట్లు తెలుగుదేశం పార్టీ 'తెలుగువారి ఆత్మగౌరవం' నినాదంతో అధికారంలోకి వచ్చింది. అయితే ఈ తెలుగువారిలో 'దళితులు' లేరనే విషయం ఏడాది రెండేండ్లలోపే 'కారంచేడు' తదితర సంఘటనల ద్వారా అర్థమయింది. దీంతో 1989లో జరిగిన

సాధారణ అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో మళ్ళీ కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చింది. చెన్నారెడ్డి ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణ స్వీకారం చేసింది. ఇందుకు ప్రధాన కారణం దళితుల ఓట్లు కాంగ్రెస్ కు పడడమే! కారంచేడు సంఘటన ప్రధాన కారణం కాగా, దాన్ని ప్రజల్లోకి 'దళితమహాసభ' బలంగా తీసుకెళ్ళడం మరో కారణం. దీంతో ప్రజలు ముఖ్యంగా దళితులు చైతన్యంతో వ్యవహరించి ఆ పార్టీని ఓడించినారు.

కారంచేడు సంఘటన జరిగినప్పుడూ తర్వాత చీరాలలో శిబిరాలు నిర్వహించినప్పుడు బాధితుల పట్ల మావోయిస్టు పార్టీ బాధ్యత యుతంగా వ్యవహరించలేదనే అవవాదు ఉన్నది. కారంచేడు బాధితులకు కోర్టుల్లో కూడా ఎలాంటి న్యాయం జరగక పోవడంతో సిపిఐ ఎంఎల్ పార్టీ గెరిల్లా దళం కారంచేడు సంఘటనకు దగ్గబాటి చెంచురామయ్యను బాధ్యుడిగా చేస్తూ ఆయన్ని ఏప్రిల్ ఆరు, 1989న హతమార్చింది. దీంతో దళితోద్యమకారులు, మావోయిస్టు సానుభూతి పరుల మధ్యన విభేదాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ సంఘటన కారణంగా 'దళిత మహాసభ' పైన నిర్బంధం పెరుగుతుందనే భయం వారికుండింది. అంతేగాకుండా సంస్థ కార్యకలాపాల్లో స్తబ్ధత ఏర్పడుతుందని వారు భావించారు. ఇదే సమయంలో పీపుల్స్ వార్ పార్టీపై చెన్నారెడ్డి

దక్కన్ ల్యాండ్

నిషేధాన్ని తొలగించింది.

ఈ సమయంలో పీపుల్స్ వార్ నుంచి బయటికొచ్చిన కెజి సత్యమూర్తి సామాజిక విప్లవ వేదికని ఏర్పాటు చేసింది. దీని తరపున సైకిల్ యాత్ర నిర్వహించింది. 'ఆత్మగౌరవం-ఆత్మరక్షణ' దళితుల 'బర్త్ రైట్' అని నినదించింది. అలాగే ఈ దశలోనే దళిత చైతన్యం కోసం దళిత శక్తి, ఈనాటి ఏకలవ్య, కులనిర్మూలన, దళిత బహుజన పరివర్తన, దళిత రాజ్యం మొదలైన పత్రికలు ప్రారంభ మయ్యాయి. ఇదే సమయంలో తెలుగు నాట బహుజన సమాజ్ పార్టీ తమ కార్య కలాపాలను విస్తరించింది. ఈ ఉద్యమం కలేకూరి ప్రసాద్ తో పాటు జంగా గౌతమ్ లాంటి యువకులను రంగం మీదికి తీసుకొచ్చింది. ఉ.సాంబశివ రావు లాంటి వారు కూడా ఇందులో కీలకంగా పనిచేశారు.

బహుజన సమాజ్ పార్టీ వంజాబ్ లో 1984లో ఏర్పాటయింది. దీన్ని కాన్సిరామ్ ఏర్పాటు చేసింది. ఆ పార్టీ మొదటిసారిగా 1990లో పూర్తిస్థాయిలో ఎన్నికల బరిలో దిగింది. ఇదే సమయంలో అప్పటి ప్రధాని వి.పి.సింగ్ మండల్ నివేదికను అమలు పరుస్తామని ప్రకటించాడు. దీంతో హిందూత్వ శక్తులు దాన్ని అడ్డుకునేందుకు 'కమండల్' ఉద్యమానికి శ్రీకారం చుట్టాయి. మరోవైపు బహుజన సమాజ్ పార్టీ మండల్ కమిషన్ నివేదికను అమలు చేయాలని పెద్ద ఎత్తున ఉద్యమం చేసింది. మండల్ కమిషన్ కు అనుకూలంగా ఉద్యమం చేసిన పార్టీల్లో బిఎస్ పి ముందువరుసలో ఉండింది. 1993లో ఉత్తరప్రదేశ్ అసెంబ్లీకి జరిగిన ఎన్నికల్లో ఈ పార్టీ సమాజ్ వాది పార్టీతో ఎన్నికలకు ముందే పొత్తు కుదుర్చుకుంది. రెండు పార్టీలు కలిసి పోటీజేసి బిజెపి, కాంగ్రెస్ పార్టీలను మట్టికరిపించి అధికారంలోకి వచ్చాయి. దీంతో దేశంలో మొదటిసారిగా బహుజన రాజ్యాధికారానికి బాటలు

వేసినట్లయింది. అలాగే ఆంధ్రప్రదేశ్ లో కూడా బహుజన సమాజ్ పార్టీ విభాగం ఏర్పాటయింది. దీంట్లో ఎక్కువ మేరకు నక్కలైట్ పార్టీలో పనిచేసి బయటికి వచ్చిన దళిత నేతలు చురుగ్గా పాల్గొన్నారు. ఈ పార్టీ దళితుల్లో ఆత్మవిశ్వాసం కలిగించింది. ప్రశ్నించడమే కాదు, ధైర్యంగా సవాళ్ళను ఎదుర్కొనే, అధిగమించే స్థైర్యాన్ని బిఎస్ పి దళితుల్లో నింపింది. ఈ స్ఫూర్తితోనే తమపై

దాడులు జరిగి నష్టం ఉద్యమాలు చేసినారు. ఇదే సమయంలో చెన్నారెడ్డి స్థానంలో నేదురు మల్లి జనార్ధనరెడ్డి ముఖ్యమంత్రి అయినాడు.

తెలుగుదేశం పార్టీ అధికారంలో ఉన్నప్పుడు కమ్మ కులస్తులు దాడికి దిగితే, కాంగ్రెస్ పార్టీ

హయాంలో 'రెడ్లు' దాడులకు ఒడిగట్టారు. నేదురుమల్లి జనార్ధనరెడ్డి ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న సమయంలో గుంటూరు జిల్లా తెనాలి దగ్గరలోని 'చుండూరు'లో రెడ్లు దళితులపై దాడులకు దిగిండ్రు. సినిమా హాల్లో ఒక దళితుడు ముందు సీటుపై కాలుపెట్టి తమను తాకడాన్ని సాకుగా చెబుతూ మొత్తం ఎనిమిది మంది దళితులను 'రెడ్లు' చంపేసిండ్రు. ఈ సంఘటన ఆగస్టు ఆరు, 1991 నాడు జరిగింది. ఈ సంఘటనపై ప్రభుత్వం గంగాధరరావు కమిటీ వేసింది. ఆయన కూడా బాధితులకు ఎలాంటి న్యాయం చేయలేక పోయినాడు. అడ్డం వచ్చిన వారిని సరికేసినారు. కాంగ్రెస్ హయాంలోనే తిమ్మనముద్రం, చుండూరు సంఘటనలు జరిగినాయి. దళితులపై దాడులు పెరిగినాయి. కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత ఈ సంఘటన చోటుచేసుకున్నది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

-సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్,

m : 9849220321

e : sangishettysrinivas@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి!

దక్కన్ ల్యాండ్

చందాదారులను చేర్పించండి!

'ఎం.వేదకుమార్ సంపాదకత్వంలో ప్రజాఉద్యమాల వేదికగా ఆరంభమైన 'దక్కన్ ల్యాండ్' తెలుగు సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక అసతికాలంలోనే అన్ని వర్గాల ఆదరణ పొందింది. తెలంగాణ ఉద్యమకారులకు కరదీపికగా మారింది. ఈ పత్రిక మరిన్ని వర్గాలకు చేరడంలో ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, మేధావుల అమూల్య సహకారాన్ని కోరుతున్నాం. చందాదారులుగా చేరడంతోపాటు తమకు తెలిసినవారిని చందాదారులుగా చేర్పించాల్సిందిగా అభ్యర్థిస్తున్నాం.

మా చిరునామా

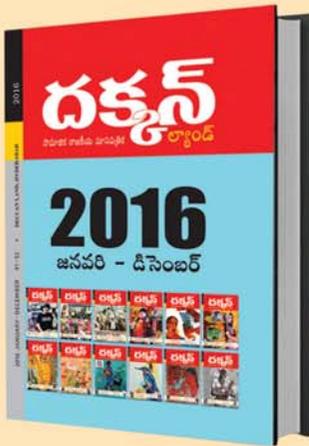
DECCAN LAND
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar
Hyderabad - 500 029. Mob: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com, www.deccanland.com

చందా వివరాలు:

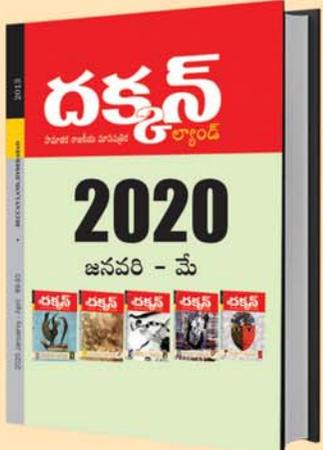
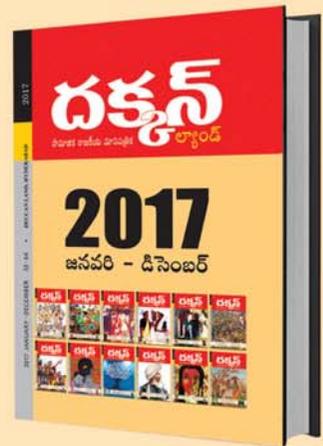
వార్షిక చందా : రూ. 300
2 సం||లకు : రూ. 600

'దక్కన్ ల్యాండ్' పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

దక్కన్ ఏడు సంవత్సరాల ప్రస్థానం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2019 సెప్టెంబర్ సంచికతో 85 నెలలు పూర్తిచేసుకుంది. ఈ ఏడు సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్కన్ ల్యాండ్' కృషి చేసింది. ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు ఒక సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019) రూపొందించి పాఠకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదేవిధంగా తీసుకువస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తికలవారు ఒక్కో సంపుటిని రూ.400/-లకు పొందవచ్చు (ప్రాబ్లీ ఛార్జీలు అదనం). 'ఐఎస్ఎన్ఎన్' ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

సంకలనాలు పొందేందుకు మా దిరునామా:

ఎడిటర్, 'దక్కన్ ల్యాండ్'
 3-6-712/2, స్ట్రీట్ నెం.12,
 హిమాయత్ నగర్,
 హైదరాబాద్-500029, తెలంగాణ
 మొబైల్: 9030626288
 Email: desk.deccan@gmail.com
 Website: www.deccanland.com

ఆన్లైన్ ద్వారా చెల్లించుకోసం:

NAME : DECCAN LAND
 BANK : KOTAKMAHINDRABANK
 ACCOUNT NO : 7111218829
 IFSC CODE : KKBK0000555
 BANK CODE : 000555
 MICR CODE : 500485007

కాసుల గలగలల టంకశాల 'సుల్తాన్ షాహీ'

శాంతి కపోతం ఆరడుగుల అందగాడుగా రూపం ఎత్తితే ఎట్లా ఉంటుంది? అచ్చం గులాం యాసీన్లా ఉంటుంది. గులాం యాసీన్ ఎవరూ అని అడుగుతున్నారా? కొంచెం ఓపిక పట్టండి ఆ కథ ఈ కథ చివర్లో వినిపిస్తాను.

మొగల్ పురాలో రిఫాయేంట్ సూలు దాటి అక్కన్న మాదన్నల గుడి ముందు నుండి నడుచుకుంటూపోతే కుడివైపున మీర్ మోమిన్ దాయెర, మీర్జుమ్లా తలాబ్ (చెరువు) -ఎడమవైపు సుల్తాన్ షాహీ బస్తీ ఉంటుంది. గాన సుజనులారా ప్రవేశించండి సుల్తాన్ షాహీలోకి! కుతుబ్ షాహీల కాలంలో ఇచ్చోటనే కదా టంకశాల ఉండేది. అందులో రాజముద్రలు వేయబడిన టంకములను తయారు చేసేవారు!

మహామంత్రి మాదన్న కాలంలో ఈ ప్రభుత్వ టంకశాల ఏర్పాటు చేయబడింది. బంగారు, వెండి, రాగి, సత్తు నాణాలు ముద్రించబడేవి. సత్తు నాణాలకన్నా తక్కువ, చివరి విలువ కల్గినవి గవ్వలు. "గుడ్డి గవ్వకు కూడా పనికి రాదు" అన్న సామెత ఆరోజుల లోనిదే. బంగారు నాణాన్ని 'వరహా' అనేవారు. ఫార్సీలో దీని పేరు "హోనాను". యూరోపి యను "పెగోడా" అనే వారు. మళ్లీ ఒక వరహాను 15 ఫనములుగా విభజించే వారు. ఈ ఫనములు కూడా చిన్న సైజు బంగారు నాణాలే. అందుకే "తృణమో ఫణమో" అన్న సామెత పుట్టుకొచ్చింది. వరహా గుండ్రంగా, పలుచగా 5/8 ఇంచుల వెడల్పుతో ఉండేది. ఒక వరహా బరువు 52 1/2 గురిగింజలు (మాష లేక మాసం) లేదా 21 3/4 క్యారెట్లు. తూనికలలో 180 గురిగింజలకు సమానం ఒక తులం. ఈ వ్యవస్థ అంతా మాదన్న మహా మంత్రి మేధో ఫలితం.

నైజాముల కాలంలో ఉస్మానియా రూపాయి చెలామణీలో ఉండేది. దీనినే "హాలీ" రూపాయి అనేవారు. ఇది హైద్రాబాద్ రాజ్యానికే పరిమితం. సికింద్రాబాద్, ఆంధ్రా ప్రాంతంలో "కల్దార్" రూపాయి ఉండేది. హాలీ రూపాయికీ, కల్దార్ రూపాయికీ అణాలు పడహారే. అయితే హాలీ అణాకు ఆరు పైసలు కల్దార్ అణాకు నాలుగు పైసలు. ఒక్క హాలీ పైస రెండు దమ్మిడిలకు సమానం. దమ్మిడిల కన్నా చివరి విలువ కల్గినవి గవ్వలు. గ్రామీణులు గవ్వలను వాడేవారు. బదవ నిజాం కాలం వరకు గవ్వలు చెలామణీలో ఉండేవి.

అబుల్ హసన్ తానీషా నవాబు గారి ప్రధాన మంత్రి పేరు మీర్ జుమ్లా. ఆయన విశాలమైన చెరువుని తవ్వించాడు. దూర

ప్రాంతాల నుండి వచ్చే వర్షం, వరద నీటితో అది హామేషా కళకళలాడుతుండేది. దానిని ప్రజలు మీర్జుమ్లా తలాబ్ అని పిలవసాగారు. ఆయన చెరువుకు సమీపంలో విశాలమైన "భాగ్ భగీచాను" నిర్మించి అందులో అందమైన అతిథి గృహాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. ఆయన అనారోగ్యంతో ఉన్నప్పుడు వైద్యులు గాలి మార్పు కోసం ఎక్కడికైనా విశ్రాంతి కోసం వెళ్లమనగా ఆ పూదోటను చేరుకున్నారు. తానీషా ఆందోళన చెంది ఆయన్ని పరామర్శిద్దామని అక్కడికి చేరుకుని ఆ ఉద్యానవన అందాలకు ఆపూదోటల పరిమళాలకు పరవశించి "ఖాస్కర్" తన కోసం కూడా ఒక మహల్ను నిర్మించుకున్నాడు. అట్లా రసికజన మనోరంజనులు నివసించే ఆ ప్రాంతానికి సుల్తాన్ షాహీ అని పేరొచ్చింది.

అరవై ఏండ్ల కిందట ఆ తలాబ్ కట్టను రాచెరువుకట్ట అని పిలిచేవాళ్లు. రాజు తప్పించిన చెరువు కావున పామరుల నోళ్లలో అది రాచెరువు అయిపోయింది. ముస్లింలు తాలాబ్ కట్ట అనేవారు. ఆ చెరువు పక్కన్నే దట్టమైన అడవి అందులో ఒక శివాలయం ఉండేది. ఆ అడవిలో తాటి చెట్ల నీడల కింద ప్రజలు తియ్యటి కల్లు తాగుతూ పురుసత్ గ బాతాఖానీ పెట్టేవారు. సాయంత్రం అయ్యేసరికి ఆ కట్ట మీద ఒక్క పురుగైనా కనిపించేది కాదు. ఎవరైనా అకేలా ముసాఫిరులు ఆ కట్ట మీద కాలినడకన వెళ్తుంటే దొంగలు నిలువు దోపిడీ చేసేవారు. మాఘ మాసంలో కుటుంబాలు అక్కడికి

కుతుబ్ షాహీల కాలం నాటి నాణేలు

వొండుకుని తినటానికి "చెట్లల్లకు"పోయేవారు. (వనభోజనాలు). ఇంగ్లిష్ వారు gone to the stones అంటారే అట్లన్న మాట. ఎద్దుల బండ్ల చక్రాలు కిర్రు కిర్రుమని చప్పుడు చేసుకుంటు ఆ కట్ట మీది గులకరాళ్లపైన పోతుంటే ఆ సంగీతం విన సొంపుగా ఉండేది.

వనభోజనాలకు వచ్చినవారు ఆ అడవిలో మూడు రాళ్లు ఏరుకొచ్చి, అక్కడే దొరికిన చితుకులు, కట్టెపుల్లలతో పొయ్యి రాజేసి, పొగతో కండ్లు మండంగ, చెంపలుబ్బించి ఉఫ్ ఉఫ్ మని ఊది ఊది మంటను రగిలించి వెలిగించి సలసల కాగే నూనె కాదాయిలో గారెలు, పూరీలు తయారు చేసేవారు. మరికొందరు ఆడవాండ్లు ఇంటి నుండి తెచ్చిన ఎర్రకోడి పుంజును అక్కడే కోసి, బూరు పీకి, పసుపు రాసి, నిప్పుల మీద అటు ఇటు క్రిందా మీద కాల్చి ఆ తర్వాత పురుసత్ గ పెద్ద కత్తితో ముక్కలు ముక్కలుగా కోసి అప్పుడు ఆ మాంసం భగోనాను భగభగల భుగభుగల పొయ్యిమీదికి ఎక్కించేవారు. కళపెళా ఉడుకు

తున్న మాంసం ముక్కల మీద ఉప్పుకారం బాగా దట్టించి గరం మసాలా ముద్దను గంటతో మిళాయించగనే కమ్మని కోడికూర వాసన గుభాళించిపోయేది. మగవాండ్లు గీసి గీసి బేరం చేసి ఒక పెద్ద కల్లు కుండను తెచ్చి చల్లని చెట్టు నీడల క్రింద పెట్టేవారు. అప్పుడు అసలు సిసలు “వనంలో విందు భోజనాలు” శురువయ్యేవి తప్ప ఇప్పట్లా ఇంటి నుండి క్యారేజీలు పట్టుకపోయి అక్కడ తింటే క్యా మజా!

ఆ! ఏమడుగుతున్నారా? ఇప్పుడు ఆ తలాబ్ కట్ట అదే ఆ రాచెరువు కట్ట ఎట్లా ఉందని అడుగు తున్నారా? అయ్యో ఏమని చెప్పను. మనుష్య తప్పిదాల వలన నగరంలోని అన్ని చెరువుల్లానే ఆ మీర్ జుమ్లా చెరువు కూడా ఎండిపోయింది. తర్వాత భూబకాసురుల ఆక్రమణలకు గురైంది. ఇప్పుడు అదొక మురికివాడ. ఎక్కడ చూసినా ఆ గుడిసెల నుండి ప్రవహించే మురికికాలువలే కనబడుతాయి. అధో జగత్ప్రహారకు అది ఆలవాలం. ఆవాస నివాసం. ఇప్పుడు ఆ బస్టీపేరు భవానీ నగర్.

ఇక ఆ చెరువు కట్ట పక్కనున్న బస్టీ సుల్తాన్ షాహీ కూడా అంతే. ఒకప్పుడు ఉన్నత వర్గాల ప్రభువులు నివసించే ఆ ప్రాంతం ఇప్పుడు ఇరుకిరకు నందు గొండులతో అలరారుతుంది. మతకల్లోలాలు జరిగినప్పుడు తరుచుగా సుల్తాన్ షాహీ పేరు వినబడుతుంది. ఇప్పుడు ఆ బస్టీ ఒక “బద్నాం ఫరిస్తా”.

ఈ సుల్తాన్ షాహీ దాటితే మేతర్వాడి బస్టీ వుంది. వీరందరూ రాజస్థాన్ నుండి కొన్ని వందల ఏళ్ల క్రితం వలస వచ్చిన కింద కులాల జాతిజనులు. అందరూ రాజస్థానీ భాష మాట్లాడుతారు. తరతరాల నుండి వీరి వృత్తి పాకీ పని. ఫ్లష్ టాయ్లెట్లు లేని ఆ కాలంలో చీపుర్రతో ఎత్తి శుభ్రం చేసి బకెట్లలో తీసుకెళ్లేవారు. మొగవాళ్ల పేర్ల చివరన ‘సింగ్’ ఉండేది. ఈ కుటుంబాల స్త్రీలు పండగపబ్బాలకు ఇండ్లల్లకు వచ్చి మిగిలిన పిండి వంటలను భోజన పదార్థాలను పట్టుకపోయేవారు. వీరి బస్టీలో కాలు పెట్టగానే వారి కన్న ముందు వారి వరాహాలే వచ్చిన వారికి స్వాగతం పలికేవి. నులకత్రాళ్ల కుక్కి మంచాలలో ముసలివారు ముడుచుకు పడుకుని మత్తుమందు నీళ్లలో హుక్కా గొట్టాలు పెట్టుకుని ఆరాంగ పొగతాగుతూ అర్ధనిమీలిత నయనాలతో చిదానందంతో కనబడేవారు. కొలిమిలో బాగా కాలిన రాగి రంగు ముఖం కలిగిన ఆ రాజస్థానీ సుందరీ మణులు వన్నె చిన్నెల మేలి ముసుగుల చాటున తమ ముఖారవిందాలను దాచుకునే వారు. తామంతా రాణా ప్రతాప్ వారసులమని యుద్ధంలో ఓడిపోయాక ప్రాణరక్షణకోసం ఇలా పారిపోయి ఈ దేశం వచ్చామని వారు చెప్పేవారు. కాలంమారి పోయాక, ఈ జాలిలేని లోకానికి మేతర్ల అవసరం లేకపోయింది. వారి వృత్తి మూలపడింది. మెదడుమాపు వ్యాధికి పండులే మూల కారణం అన్న సాకుతో ప్రభుత్వం పండులన్నింటినీ చంపేసింది. వారు మళ్లీ ఎటు పలసపోయారో. ఏం ఆగమై పోయారో ఎవరికీ తెలియదు.

ఏమిటి? అరడుగుల అందగాడు గులాం యాసీన్ గురించి చెప్పాలా? సరే ఇక ఆ విషాదగాథ కూడా వినండి
సన్నగా, పొడుగ్గా ముట్టుకుంటే మాసిపోయే గులాబీరంగుతో,

మల్లెపూవు లాంటి తెల్లని లాల్చీ పైజామాలలో హమేషా చిర్నవ్వులు చిందిస్తూ అందర్నీ స్వచ్ఛమైన తెలుగులో ప్రేమతో పలకరిస్తూ ప్రభుత్వ ప్రాథమిక పాఠశాలలో చిన్న పిల్లలకు తెలుగు పాఠాలు బోధిస్తూ, చల్లని సాయం కాలంలో గ్రంథాలయ భాండగారము నందు తెలుగు ప్రబంధాలనో, కావ్యాలనో పఠిస్తూ, ఉగాది కవి సమ్మేళనాలలో అచ్చ తెలుగు కవిత్వాన్ని వినిపిస్తూ తన కవితా పతాకాలను ఎగురవేసే గులాం యాసీన్ అసలు ఊరు హైదరాబాద్ దగ్గరి కల్వకుర్తి. చిన్నప్పట్నుంచి తెలుగు మీద ఎక్కువ మక్కువ పెంచుకుని తెలుగు మీడియంలో చదివి పట్టుం వచ్చి తెలుగు ఉపాధ్యాయుడిగా ఉద్యోగం సంపాదించి, తెలుగు మాట్లాడే హిందువులతోనే ఎక్కువగా దోస్తానాలు చేసేవాడు. ప్రతి ఉగాదికి రవీంద్రభారతిలో జరిగే కవి సమ్మేళనంలో తప్పనిసరిగా తన కమ్మని గొంతుతో కావ్య గానం చేసేవాడు. ఇక రేడియో - ఆకాశవాణిలో సరేసరి. సుల్తాన్ షాహీలో హిందువులు అధికంగా ఉండే ఒక వాడకట్టులో చల్లని చలువపందిరి లాంటి ఇంటిలో భార్యా ఇద్దరు పిల్లలతో సుఖంగా ఉండేవాడు.

అయితే చివరికీ ఏమయ్యిందీ అని అడుగు తున్నారా? 1980 దశాబ్దం చివరలో ఒక ముఖ్యమంత్రిని గద్దెదించి మరే ముఖ్యమంత్రిని గద్దె మీద అలంకరించెందుకు నగరంలో మతకల్లోలాలు జరిగాయి. తలలున్నా మెదళ్లులేని అగ్గిపుల్లల్లాంటి మతోన్మాదులు భగ్గున మండిపోయారు. నిరవధికంగా కర్ఫూ కొనసాగుతూనే ఉన్నా మారణకాండ ఆగలేదు. ఒకానొక సంజవేళ రక్కసి మూకలు గులాం యాసీన్ “సతత హరిత పర్లశాల” పై దాడి చేసి తేజే తల్వార్లతో అతణ్ణి నిలుపునా చీల్చేశారు. ఆ తల్వార్లకు ఇంటిగోడ మీదున్న గులాం యాసీన్ అన్న ముస్లిం పేరు మాత్రమే కనబడిందికానీ ప్రతి ఉగాది పండక్కి అతను తెలుగులో కోయిలలా కావ్యగానం చేస్తాడన్న సంగతి ఆ పిచ్చి తల్వార్లకు తెలియదు కదా!

ఇంటి వాకిటి ముంగిట అతను కుప్పకూలగానే ముష్కర మూకలు లోపలికి వెళ్లి అతని భార్యను, పెద్దకొడుకును, ఊయలలో నిద్రపోతున్న చిన్న కొడుకును కూడా చంపేశారు.

ప్రతి ఉగాది రోజు పాతనగరం తెలుగు దోస్తలు అతని కవిత్యం కోసం ఎదురుచూస్తుంటారు కాని అతను లేడు. అతని కమ్మని కవిత్యమూ లేదు.

ఫూల్ బన్కర్ ముస్సురానా జిందగి

ముస్సురాకే గమ్ బులానా జిందగి

హార్ దిన్ న మిలేతో క్యాహువా

దూర్ రహకర్ భీ దోస్తీ నిభానా జిందగి

పూవువలె చిర్నవ్వులు చిందించటమే జీవితం.

చిర్నవ్వులతో చింతలను, మరిపించటమే జీవితం

ప్రతిదినం కలిసి కనబడక పోతేనేం

దూరతీరాల నుండి స్నేహాన్ని కొనసాగించడమే జీవితం.

(షహర్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాథలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

ఆవరణ వ్యవస్థలు - మానవ వ్యవస్థలు - పరస్పర సంబంధాలు

"We need an earth - wisdom revolution, not an information revolution" పర్యావరణం గురించి మూడు దశాబ్దాలుగా అధ్యయనం చేసిన శాస్త్రవేత్త చెప్పిన మాట ఇది. సమాచార విప్లవం కాదు కావలసింది, భూవిజ్ఞాన విప్లవం అని అనటంలోనే శాస్త్రవేత్త సూచించదలచిన అర్థం, ప్రాధాన్యం ఏమిటో తెలుస్తుంది. పర్యావరణ పరంగా తలెత్తిన సమస్యలు, సంక్షోభాల గురించి ఐదారు దశాబ్దాలుగా వివిధ అను శాసనాలలో అధ్యయనాలు సమస్యను వివరించి, విశ్లేషించటమే కాకుండా పరిమితులకు లోబడి పరిష్కారాలను సూచిస్తున్నాయి. సూచిత పరిష్కారాల మీద వాద, వివాదాలు కూడా కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి. అయితే శాస్త్ర సమాజం ఎప్పటికప్పుడు తన ఆందోళనను ప్రపంచం ముందు ప్రకటిస్తూనే ఉన్నది. శాస్త్రం ఆవిష్కరించిన వాటి గురించి అంతగా ఆందోళన చెందవనిలేదని అభివృద్ధి వాదం, పర్యావరణ వ్యతిరేక వాదం ప్రతివాదనలు వినిపిస్తూనే ఉన్నది. పర్యావరణం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు సంక్షోభాలు అర్థం కావాలంటే పర్యావరణ, మానవ వ్యవస్థలు ఏవిధంగా పనిచేస్తాయి. వీటి పరస్పర సంబంధం ఏమిటో తెలుసు కోవలసి ఉంటుంది. అయితే పర్యావరణం గురించి తెలుసుకునే ముందుగానే, మానవ వ్యవస్థకు పర్యావరణ వ్యవస్థలకు గల సంపర్కం గురించి కానీ తెలుసుకునే ముందు ఒక విషయాన్ని తప్పనిసరిగా జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవాలి.

మానవాళి ఎదుర్కొంటున్న పర్యావరణ సంక్షోభాలకు తేలికైనా పరిష్కారాలు అంత సులభంగా దొరకవు అనేది ఆ విషయం. "There are no easy or simple solutions to the environmental problems and challenges we face . We will never have a scientific certainty or agreement about what we should do because science provides us with probabilities, not certainties, and advances through continuous controversy" దీని సారాంశం ఏమంటే మానవులుగా మనం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యల విషయంగా శాస్త్ర సమాజం నిశ్చల నిశ్చితత్వాలను గానీ, ఒప్పుదానీ, హామీనివ్వదు. శాస్త్రం, సంభావ్యతలను అందిస్తుంది. నిశ్చితాలను కాదు. ఈ సంభావ్యతల ద్వారా నిరంతర వివాదంతో శాస్త్రం పురోగమిస్తుంది. అందువల్లనే శాస్త్రం ఏం చేయాలి? ఎట్లా వర్తించాలి అనేది చెప్పినా, సూచించినా అంతిమంగా అది సమస్త

మానవాళి ఆవరణ మీదనే పరిష్కారం ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ అవగాహన ఉండటం వలన శాస్త్రం ఆవిష్కరించి వాస్తవాలకంటే, సత్యాలకంటే అవిష్కృత అంశాల మీద మానవాళి వర్తించటం అనేది ప్రాతిపదికగా మారుతుందని భావించాలి.

ఆవరణ వ్యవస్థలు (Eco Syndoms) :

పర్యావరణం అనగానే మన చుట్టూ ఉన్న పరిసరాలు అని అర్థమవుతుంది. ఇదొక వ్యవస్థ. ఈ వ్యవస్థలు వనరులను కల్పిస్తాయి. ఈ వ్యవస్థలో జాతులు లేదా సమూహాలు లేదా సమాజాలు, జనాభా లేదా సంతతి, జీవులతో కూడి ఉంటుంది. ఇవి మూడు విధాలుగా ఉంటాయి.

- ఒకటి : ఉత్పత్తిదారులు (Producers)
- రెండు : వినియోగదారులు (Consumers)
- మూడు : విచ్ఛిన్నకారులు (Decomposers)

పర్యావరణ వ్యవస్థలు కొన్ని రకాల మూర్ఖులకు గురవుతూ ఉంటాయి. ఈ మూర్ఖులు జనసంఖ్యా గతిశీలత, పురోవృద్ధి, పరిణామాల ద్వారా సంభవిస్తుంటాయి. పర్యావరణ వ్యవస్థ ప్రాథమికంగా శక్తి ప్రవాహం మీద ఆధారపడి పనిచేస్తుంది. ఈ శక్తి ప్రవాహానికి మూలం సూర్యరశ్మి లేదా సూర్యకాంతి. ఆవరణ వ్యవస్థలోని వనరులు రెండు విధాలుగా అంటే

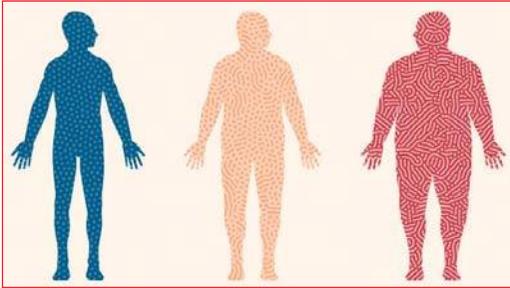
పదార్థ వనరులు గాను, శక్తి వనరులుగాను ఉంటాయి. పదార్థవనరులు నిర్జీవ, జీవ వనరులుగా ఉండవచ్చు. ఈ నిర్జీవ వనరులు పునరుత్పత్తి చెందలేని ఖనిజాలుగాను, పునరుత్పత్తి చెందగల గాలి, నీరు, నేలగాను ఉండవచ్చు. అదేవిధంగా జీవ వనరులు భౌమ వ్యవస్థలుగాను అనగా, ఎడారులు, పచ్చిక బయళ్ళు, అడవులుగాను మరియు జల వ్యవస్థలుగా అంటే సముద్రాలు, సరస్సులు, ప్రవాహాలు, చిత్తడి నేలలుగాను ఉంటాయి.

భౌమవ్యవస్థలో ఆహార ఉత్పత్తికి వంటలు, ఇతర జీవరాశిగాను చేపలుగానూ ఉంటాయి. వంటల వృద్ధి క్షయాలు వాతావరణ పరిస్థితులు క్రిమికీటకాల నివారణ, నియంత్రణపై ఆధారపడి ఉంటాయి. అందువల్ల ఇదికూడా మరో విధంగా

వాతావరణ మార్పులకు కారణమై జీవవైవిధ్యం తగ్గేందుకు దోహదకారి కావచ్చు. ఇక శక్తి వనరులు శక్తిని అందిస్తాయి. పునరుత్పత్తి చెందగల సూర్యకాంతి, గాలి, జీవద్రవ్యం నీటి ప్రవాహంగా ఉంటే పునరుత్పత్తి చెందలేని శిలాజ, అణు ఇంధనంగా ఉండవచ్చు.

మానవ వ్యవస్థలు :

మానవ వ్యవస్థలు (Human Systems) మరియు ఆవరణ వ్యవస్థలు పరస్పరం ఒకదానితో నొకటి సంపర్కంలో ఉంటూ పరస్పర చర్యలు జరుపుకుంటూ ఉంటాయి. మానవ వ్యవస్థలు వాటి అవసరాలను కోరికలను పర్యావరణ వ్యవస్థలో లభ్యమయ్యే వనరుల ద్వారా పరిపూర్తి చేసుకుంటాయి. మానవ వ్యవస్థలు భిన్న ప్రాపంచిక దృక్పథాలను కలిగి ఉండటం ద్వారా వృద్ధి పొందుతాయి. ఈ భిన్న ప్రాపంచిక దృక్పథాలే ఆర్థిక, రాజకీయంశాలకు మార్గదర్శకంగా ఉంటాయి. ఈ ఆర్థిక, రాజకీయ అంశాలే సమాజాలను ప్రభావితం చేస్తాయి. తద్వారా ఇవి పర్యావరణ వ్యవస్థలోని వనరులపై కూడా తన ప్రభావాన్ని చూపుతాయి. సమాజాలు

అనేవి జనాభా యొక్క పరిమాణం, సాంద్రతలపై ఆధారపడి నిర్మితాలు, సమాజాలు రెండు రకాలుగా ఉంటాయి. సుస్థిర సమాజాలు, సుస్థిరత కోల్పోయిన సమాజాలు. సుస్థిరత్వం లేని సమాజాలు భారాన్ని మోయగల సామర్థ్యాన్ని అతిక్రమిస్తాయి. సుస్థిర రహిత సమాజాలు పర్యావరణాన్ని మానవ ఆరోగ్యాన్ని ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేస్తే, సుస్థిర సమాజాలు ప్రమాణాలను ప్రభావితం పరచి నిర్ధారిస్తాయి. జనాభా అనేది స్థిరంగా ఉండవచ్చు. తగ్గనూచచ్చు. ప్రతి వ్యవస్థ కూడా పర్యావరణం, వనరుల వినియోగం, కాలుష్యం అనే వాటితో ప్రభావితం అవుతుంది. పర్యావరణ వ్యవస్థ ఉపయోగంలో క్షీణత, నిర్లహణ, పరిరక్షణ అనేవి ప్రధానం. పర్యావరణాన్ని క్షీణింపచేయటం ద్వారా జీవవైవిధ్యం, జన్యువులు, జీవ జాతులు తగ్గిపోవడం జరుగుతుంది. వనరుల వినియోగంలో వృధాగా పారవేయటం, వ్యర్థాల నిర్లహణ, వ్యర్థాల తగ్గింపు అనేది ఉంటుంది. వనరులను వృధా పరచడం వల్ల తిరిగి జీవవైవిధ్యం తదితరమైనవి ప్రభావితమవుతాయి. కాలుష్యం అయ్యే వాటిల్లో గాలి, నీరు, నేల ఉంటాయి. కాలుష్యం గురించి ఏమీ చేయకపోవటం, కాలుష్య నియంత్రణ, కాలుష్య నివారణలు

సరిగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే మానవ వ్యవస్థలు సుస్థిరంగా ఉంటాయి. గాలి, నీరు, నేల కలుషితం కావడమనేది జీవవైవిధ్యం కోల్పోవటానికి, వాతావరణంలో ఇతర మార్పులకు, ఓజోన్ పొర క్షీణతకు, అంగీకరించలేని ఆరోగ్య ప్రమాదాలకు దారితీస్తుంది. వాతావరణంలో మార్పులనేవి ఆహార - తృప్తి మీద సైతం ప్రభావితం చూపుతాయి. దీనివల్ల పంటలు, పశు సంపద, చేపలు మొదలైనవి తగ్గుతాయి.

వాతావరణం కలుషితం కావడమంటే రసాయన ఎరువులు, కీటకనాశినులు వాడటమే కారణం మానవ వ్యవస్థలు వీటిని వాడకుండా ఉంటాయి. పర్యావరణం మానవ వ్యవస్థల మధ్య సంబంధాలు మూడు విధాలుగా ఉంటాయి. ఒకటి - పరస్పర ప్రతికూల సంబంధాలు, రెండు - దృఢమైన అనుకూల సంబంధాలు, మూడవది - ఒక మాదిరి సానుకూల సంబంధాలు. ఈ రెండు వ్యవస్థల మధ్య సరియైన సంబంధాలు కొనసాగినప్పుడు మాత్రమే పర్యావరణం సురక్షితంగా ఈ అటుంది. లేదంటే పర్యావరణంలో వచ్చే ప్రతి మార్పు మానవ, మానవేతర సమాజం మీద ప్రతికూల ప్రభావాన్ని చూపుతుందనటంలో సందేహించాల్సిందేమీ లేదు. సమాజాలు కూడా జీవవైవిధ్యాన్ని పరోక్షంగా ప్రభావితం చేస్తాయి. మానవ జాతి జీవవైవిధ్యాన్ని శాసించే ఏకైక ముఖ్య ప్రభావకారకంగా ఉంటుంది. ఇట్లా అటు ఆవరణ వ్యవస్థ, ఇటు మానవ వ్యవస్థలు ఒకదానికొకటి వివిధ జాతులను, సముదాయాలను అనుసంధానించు కొంటూ వివిధ ప్రభావాలకు గురవుతూ వుంటాయి. జాతులు తరిగిపోవటం సంభవించినట్లైతే పరోక్షంగా జీవవైవిధ్యాన్ని అంటే జన్యు వైవిధ్యాన్ని తద్వారా జాతివైవిధ్యాన్ని కూడా తరిగింపజేస్తుంది.

అందువల్లనే సమాజాలు సుస్థిరంగా ఉండాలి. సుస్థిరతలేని సమాజాలు పర్యావరణానికి, మానవాళి ఆరోగ్యానికి ప్రతికూలంగా పనిచేస్తాయి. ఇటువంటి సమాజాలు

పర్యావరణ వ్యవస్థల ఉపయోగ వ్యూహాలను సరిగా కలిగి ఉండకపోతే క్షీణత మొదలవుతుంది. గాలి, నీరు, నేలలను కాలుష్యానికి గురి చేయటం జరుగుతుంది. వనరులు వినియోగంలో నిర్లక్ష్యం వల్ల సంభవించే సంక్షోభాలలో జీవవైవిధ్యం, జన్యువులు, జాతులు, పర్యావరణ వ్యవస్థలు అంతరిస్తాయి. ఈ అంతరింపు అంచున మానవుడు కూడా ఉంటాడు. మానవ సమాజాలను భిన్న ప్రాపంచిక దృక్పథాలు నడుపుతాయి. ఆర్థికాంశాలు, రాజకీయాలు మార్గదర్శకంగా ఉంటూ సమాజాలను నడుపుతాయి. ఈ రెండు రంగాలు కీలకమైనవి కనుకనే రాజకీయాలలో “గ్రీన్ పాలిటిక్స్” అనే మాటలు, ఆర్థికాంశాలలో ఎకలాజికల్ ఎకనామిక్స్ లాంటి మాటల అవసరం పర్యావరణ సంక్షోభాల అధ్యయన, అవగాహన సందర్భాలలో ఏర్పడినది. జీవవైవిధ్యం అనేది భూమి జీవితం యొక్క సంపదను తెలుపుతుంది. మిలియన్ల కొద్ది మొక్కలు, జంతువులు, సూక్ష్మజీవులు అవి కలిగి ఉన్న జన్యువులు వాటి ఆవరణాలు మొత్తం కలిసి ఒక సజీవ పర్యావరణ వ్యవస్థను ఏర్పరచాయి. ఈ రెండింటి మధ్య సంబంధాలను ప్రజావాగ్గేయ సాహిత్యం ప్రతిఫలంపజేసింది. ఈ దృష్ట్యానే ఈ రెండు వ్యవస్థల స్థూల పరిచయం చేయటం జరిగింది.

-డా॥ ఆర్. సీతారామారావు, m : 9866563519
e : sitametaphor@gmail.com

అవురవాణి (అవిరువాణ్ణి) శాసనం

నల్లగొండ జిల్లా, నార్కెట్ పల్లి మండలం అవురవాణి గ్రామశాసనం:

రాజ్యం : పశ్చిమ(కళ్యాణి)చాళుక్యులు

రాజు: త్రిభువనమల్ల విక్రమాదిత్యుడు

శాసన కాలం: శక సం. 1016, క్రీ.శ. 1094 సం.సూర్యగ్రహణ సమయం

శాసన లిపి: తెలుగు,

శాసనభాష: తెలుగు

శాసనోద్దేశం: సామంతరాజు, మహామండలేశ్వరుడు: మల్లయరాజులు దానశాసనం

అవురవాణి గ్రామం తూర్పు శివారు, కల్వర్లు దగ్గరలో 9 అంగుళాల వెడల్పు, 9అడుగుల ఎత్తైన నల్లశాసనపు రాతిస్తంభం

శాసనపాఠం:

మొదటివైపు:

(శాసనప్రారంభంలో

శివలింగం, సూర్యచంద్రులు, ఆవు, దూడల బొమ్ములున్నాయి.)

స్వస్తి సమధిగత ప

0వమహాశబ్ద మ

హా మణ్ణలేశ్వ

ర.....

.....

చాలెక్కాభజి

రణ సుజనమనో

రంజనం శత్రుమ

శభంజన దినానా

త మనోభివాంచ ప్రస

వరాహలాంఛన సు

మాది సమస్త ప్ర

శస్త్రిసహితం శ్రీ

మన్మహామణ్ణలేశ్వరజి

మల్లయరాజులుజి

సక వర్ష 1016

సం. నగునేంది

రెండోవైపు:

శ్రీముఖ సంవ

త్సర సూర్య

గ్రహణ నిమిత్తము

జఱకు దేబమి

0దితీ వారి అవిఱు

వాణ్ణి పొలమునం

ది ఉత్తరము చే

మేను దాని పిఱుం

దంనేను చే మఱురు

నిరినేలయు దామ

య పఱింగవులకు

సర్వసమస్యముగా-

గాళ్ళు గఱిగి ధారాపూ

ర్వకము దయసేసితి

మి

అవురవాణి అని ఇప్పుడు పిలుస్తున్న గ్రామానికి అవురొండి

అని మరొకపేరుకూడా వుంది. ఈ అవురొండే ఇటీవల గ్రామశివార్లో పడివున్న శాసనంలో అవిరువాణ్ణిగా పేర్కొనబడివుంది.

తెలుగులిపి, తెలుగుభాషలో రాయబడి, 80పంక్తులలోవున్న ఈ శాసనం కళ్యాణిచాళుక్యవక్రవర్తి త్రిభువనమల్లుని ఏలుబడిలో సామంతుడైన కందూరి మల్లికార్జునుని దానశాసనం. శకసం. 1016లో అంటే క్రీ.శ. 1094లో సూర్యగ్రహణ నిమిత్తం మల్లయరాజులు దామయ పఱింగవులకు కాళ్ళుకడిగి సర్వ సమస్యంగా 1 మర్తురు నీర్నేల(తరి) భూమిని దయచేసినట్లు ఈ శాసనం తెలుపుతున్నది.

ఇందులో రాజుగారిని గురించిన బిరుదగద్య దురవ గాహకంగా వుంది. నిజానికి కందూరి మల్లికార్జునచోడుని పేరుమీద క్రీ.శ.1098లో వేయబడిన పాముల పాడు, వల్లాల శాసనాలు రెండే

లభిస్తున్నాయి. ఇది మూడవది. మల్లరాజులే మల్లికార్జునుడు కావాలి. ఈ శాసనం వేయబడిన సంవత్సరాన్నిబట్టి మల్లికార్జునచోడుడు 1094నాటికే మహామండలేశ్వరుడైనాడనుకోవాల్సివుంటుంది. అంతేగాక ఉదయచోడుడు క్రీ.శ. 1144లో వేయించిన పరడశాసనం

(న.జి.శా. సం. 48)లో తమతండ్రి మల్లపరాజులం గారికి ధర్మపుగా ఆమనగల్లులో మల్లనముద్రం అనే చెరువును తోడించినట్లు పేర్కొబడింది.

అట్లే శాసనభాషకూడా కందూరివారి శాసనాలభాషతో సరిపోల్చవచ్చు. రామలింగాలగూడెం (మార్కండేశ్వరాలయం) శాసనంలో 'కావలియ బ్రహ్మయ్యకు గాళ్ళు గడిగి ధారాపూర్వకం సేసి యాచంద్రస్థాయిగా దయచేసియిచ్చిరి' అని వుంది. ఇవే మాటలతో పోలిన మాటలు అవిరువాణ్ణి శాసనంలో కూడా దాన సందర్భంలో 'మఱురు నిరినేలయు దామయ పఠింగవులకు

సర్వనమస్యముగా - గాళ్ళు గడిగి ధారాపూర్వకము దయసేసితిమి' అని రాయబడ్డాయి.

ఈ శాసనంలో 'మ' అనే అక్షరం ఎక్కువచోట్ల 'రా' వలె రాయబడి వుంది. పరిశోధనాత్మకమైనది ఈ లిపి.

ఈ శాసనం రాసినది కరణం సందేన.

-శ్రీరామోజు హరగోపాల్,

m : 9949498698

e : akshara25@gmail.com

ఊరులేనివాళ్లు

ఏ వూరివాళ్ళో తెలియదు
యిక్కడె యీ సముద్రం ఒడ్డునే
ఒక్కొక్కరూ ఒక్కో గుడిసె వేసుకుని
బతుకును కెరటాల మీద
వదిలిపెట్టి
మౌనంగా చూస్తున్నారు
ఒకరి ముఖంలో
యింకొకరి ముఖం

ప్రతిబంబంచే
సముద్రపుటోడ్డు
అదే
వచ్చినవాళ్లందరికీ ఆసరా-

కెరటం ఎగిసిపడుతున్న ప్రతినారి
అల్లంత దూరం పారిపోయి
మళ్లీ వచ్చి
చెల్లాచెదురైన గుడిసెసంతా సద్దుకుని
ఆశగా సముద్రం వైపే చూసే

ప్రేమజీవులు వాళ్లు
ఏ వూరివాళ్ళో తెలియదు
ఇంత దూరం ఇన్ని మైళ్లు
ఏ భీమాతో ఈదుకుంటూ వచ్చారో
తెలియదు

దూరదూరాల నుంచి వచ్చిన వాళ్లని
ఏ ఆపన్నహస్తమూ ఆదుకోదని
తెలిసో తెలియదో పాపం తెలియదు

మామూలుగా ఒక దేశం తెప్ప
యింకో దేశం జలాల్లోకి ప్రవేశించినట్లు
ఈ వూళ్ళోకి ప్రవేశించారు

నిండా మునిగి
దారి లేకుండా ఈదటం తెలిసిన వాళ్లకి
ఒక దారిని ఏర్పాటుచేసుకోవటమూ
తెలియకుండా వుండదు

- బాల సుధాకర మౌళి

m : 9505646046

e : champaavathi@gmail.com

ఇంటికాడ పిలజెల్ల ఎట్ల ఉండ్రోనని ఎక్కిళ్లుబెట్టిన పదాలు

దేశదేశాలను కదిలించిన ఆదేశ్ రవి అక్షరాలు

ఎవరీ ఆదేశ్ రవి? ఎక్కడో విన్నట్టు, ఇంకెక్కడో చూసినట్టు అనిపిస్తుంది కదు. అవును మీ అనుమానం నిజమే. కవిగా, గాయకునిగా, సౌండ్ ఇంజనీర్ గా, సినీ సంగీత దర్శకునిగా, మాటల రచయితగా, నటుడిగా, సహదర్శకుడిగా సినీమాకు సంబంధించి అనేక విభాగాలో అవసరానికి అనుగుణంగా ఆయా పాత్రల్లోకి పరకాయ ప్రవేశం చేయగల దిట్ట. పదిమందిని మెప్పించే సామర్థ్యం కలిగినవాడు. ప్రస్తుత 'కరోనా' పరిస్థితులలో వలసకూలీల వెతలను గానం చేసిన ఆదేశ్ రవి ఒక్కసారిగా అందరి దృష్టిని ఆకర్షించిండు. రవి తండ్రి పేరెన్నికగన్న మార్నిస్టు పార్టీ నాయకుడు. కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతమే ఉపిరిగా బతికిన విప్లవవాది. అయినా అవేవి రవి ధరించేరలేదు. కానీ పోరాటగీతాలు పాడుతూ, బుర్రకథా గానాలు చేసిన తండ్రి నటనా కౌశల్యం మాత్రం రవికి అబ్బింది. తాత (అమ్మ తండ్రి కొక్కల లక్ష్మీ నారాయణ) పాడిన రాగాలు ఆపాత మధురాలై, మనసులో నుంచి చెరిపేయలేనంత బలమైన ముద్ర వేసినయి. తాత, తండ్రుల కళా వారసత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకున్న రవి కవిత్వం లోను, పాటల్లోను ఒక ప్రత్యేక శైలి ప్రతి బింభిస్తది. సామాజిక బాధ్యతతో కూడిన గురువు గుడిహాళం రఘునాథం పదాల నడక తన అక్షరాల నిండా పరుచుకుంటది.

లోకమంత పిచ్చిగా ఓవైపు పరుగులు తీస్తుంటే ఆ గుంపులో పడి కొట్టుకపోవడం తెలువనోడు. ఈత ప్రాణమై ప్రవాహానికి ఎదురీదినోడు. చెత్త చెదారంతో పేజీలు నింపి పుస్తకాలు ఏసుకునే బాపతు కాదు. హృదయం ద్రవించి, మనసు గుక్కపట్టి ఏడ్చినప్పుడు ఓ నాలుగు వాక్యాలు వాటంతటవే తన్నుకొన్నయి. ఆదేశ్ రవి కవిత్వమైనా, పాటైనా అట్ల పుట్టింది. 'కరోనా' వైరస్ విజృంభించి లోకమంత అల్లకల్లోలమైతున్న ప్రస్తుత పరిస్థితులలో భారతదేశపు సగటు మనిషిని ఆవిష్కరించిన తీరు ప్రపంచాన్ని కదిలించింది. ఆదేశ్ రవిలోని కవిని, గాయకున్ని, మరోసారి కొత్తగా సాహితీ ప్రపంచానికి పరిచయం చేసినట్టయ్యింది. సామాజిక బాధ్యతను పెంచి తనలోని ఆశలు, ఆశయాలకు మరింత పదును పెట్టింది. మనిషిని ఆలోచింపజేసే 'కరోనా' పాటతో కన్నీరు పెట్టింది ఒక సంచలనాన్ని సృష్టించిన కవి, గాయకుడు ఆదేశ్ రవిని గురించి నేటి మన 'అలుగెల్లిన పాట'లో...

"మనిషి వ్యక్తిత్వానికి అతని నీతి, నిజాయితీ గీటురాయి".
-తాగూర్.

ఈ మాట చదువుకోవడానికి తప్ప మనుషుల్లో వ్యక్తిత్వం ఎక్కుడుంది? మానవత్వం అడుగంటి అవినీతి అక్రమాలే రాజ్య మేలుతున్న సందర్భాన్ని కూడా రవి తన పాటల ద్వారా వివరిస్తడు.

ఆదిలాబాద్ జిల్లా మందమరి మండలం రామకృష్ణాపూర్ గ్రామానికి చెందిన దిడ్డి రమణయ్య - రాంబాయి దంపతులకు కలిగిన నలుగురు సంతానంలో రవిందర్ చిన్నవాడు. 1975 మార్చి 8న జన్మించిన రవిందర్ కు అక్క లక్ష్మి, అన్నలు తిరుపతి, శ్రీనివాసులు ఉన్నారు.

రమణయ్య ఉద్యోగరీత్యా పోలాపూర్ లో పనిచేస్తూ కమ్యూనిస్టు భావాల పట్ల ఆకర్షితుడై సీపీయం నాయ కుడిగా ఎదిగిండు, ఇంటినిండా కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత గ్రంథాలతో పాటు ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యం ఉండేది. ప్రజాసమస్యల మీద పోరాటం చేసే రమణయ్య మీద రెండుసార్లు హత్యాయత్నం జరిగింది. అయినప్పటికీ సిద్ధాంతాన్ని వీడకుండా పనిచేసిండు. పాటలు పాడడం, బుర్ర కథలు చెప్పడం వంటి పార్టీ కార్యక్రమాలలో క్రియాశీలకంగా పని చేయడంతో కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితి అంతంత మాత్రంగానే ఉండేది. ప్రజా చైతన్యం కోసం పనిచేసే రమణయ్య ఇంట్లో బియ్యం ఉన్నా లేకున్నా పుస్తకాలు మాత్రం ఉండేవి. కొంత కాలం సిరిసిల్లలో పనిచేసిన రమణయ్య ఆ తర్వాత స్వగ్రామం చేరుకుండు. పిల్లల చదువులు, కుటుంబం కొంత అస్థవ్యస్తతకు లోనైంది.

అయితే రమణయ్య ఏనాడు బెదిరించి తిట్టి కొట్టిన సందర్భాలు లేవు. ఉన్నత చదువులు చదివించలేక పోయినప్పటికీ పిల్లల్లో ఉన్నత జ్ఞానాన్ని పెంపొందించిండు. సామాజిక సృహను కలిగించండు.

రవిందర్ ప్రాథమిక విద్య మొదలు 9వ తరగతి వరకు స్థానిక రామకృష్ణాపూర్ జిల్లాపరిషత్ హైస్కూల్ లో చదివాడు. చిన్నప్పటి నుంచి రవిందర్ ఆలోచనా విధానం మిగతా వారికంటే భిన్నమైంది. తల్లితో కలిసి ఊర్లకు తిరగడం, పాత కొత్త లేకుండా పిల్లలతో కలిసి బావులలో ఈత కొట్టడం భలే సరదా. రవిందర్ 5వ తరగతిలో ఉన్నప్పుడు జరిగిన ఒక చిన్న సంఘటన ఆయన జీవితాన్ని ఎంతో ప్రభావితం చేసింది. ఆకలి దూపకు ఎడబాసి, పొద్దుకులు ఆటాడి ఇంటికొచ్చిన రవిందర్ తో ఇంట్లో ఎవరూ మాట్లాడకుండా, అడిగినా అన్నం పెట్టకుండా ఉండడంతో రమణయ్య కొడుకు బాధను చూసి దగ్గరికి

పిలిసిండు. “పొదటి నుంచి అమ్మ నీకోసం ఎక్కడెక్కడ వెతికిందో నీకు తెలువదు. ఎంత ఏడ్చిందో నీకు తెలువదు. నీ ఆట నీది అయినా నిన్నేమీ అనను. కాని ఈ రోజు ప్రజాశక్తి పేపర్లో వచ్చిన కథ చదివి అందులో నీతి ఏంటో చెప్పు” అన్నాడు. సరేనని ఒకటికి రెండుసార్లు ఆ కథ చదివి మొత్తానికి అర్థవంతమైన సమాధానం చెప్పడంతో తండ్రి సంతోషిస్తాడు. ఆ సమాధానాన్ని పోస్టు కార్డు మీద రాసి పత్రికకు పంపడంతో రవిందర్ పేరు పత్రికలో ప్రచురించబడింది. ఈ విషయం బడిలో అందరికీ తెలిసి రవిని ఎంతగానో అభినందిస్తారు. దీంతో ఇంటా బయట తన కొచ్చిన (ప్రశంశలను చూసి పొంగిపోక చదువు పట్ల ఆసక్తిని పెంచుకుంటాడు. చదవడమే వనిగా పెట్టుకుంటాడు. ఏకసంతాగ్రాహిగా మారి ఉపాధ్యాయులచేత “శభాష్” అనిపించు కుంటాడు. ఇదే కాకుండా రవిందర్ మంచి జానపదాలు పాడుతుండేటోడు. అయితే 10వ తరగతి జమ్మికుంట హైస్కూల్లో చేరడం, ఇంటర్, డిగ్రీ కూడా జమ్మికుంట లోనే చదవడం రవిందర్ కు సాహితీ మిత్రుల పరిచయం ఏర్పడింది. ముఖ్యంగా ఇంటర్ లో గుడిహాళం రఘునాథం, సంపతీ రావు సార్ల సాన్నిహిత్యం రవిందర్ కు తెలుగు సాహిత్యం పట్ల అవగాహనను పెంచింది. ఇంటర్ లో చదువు ఆగిపోయే స్థితిలో గుడిహాళం అన్ని తానై చూసుకుండు. రవిందర్ అన్న దగ్గర ఉండి టైలరింగ్ చేస్తూ తన ఖర్చులు తానే ఎల్లదీసుకుంటు చదువుకుండు. రవిందర్ కథలు, కవిత్యం నవలలు చదవడంతో పాటు గుడిహాళం కవితా సంపుటి “ఫోర్ట్ వర్సన్ సింగులర్” ఎంతగానో కదిలించింది. రవిలోని కవి మేల్కొన్నాడు. చిన్న చిన్న పదాలతో లోతైన భావాన్ని చెప్పే రవిందర్ కవిత్యంతో గురువులను సైతం ఆశ్చర్య పరిచిండు.

రవిందర్ పుట్టి పెరిగిన వాతావరణమో, గురువుల సాన్నిహిత్యమో, యాత్ర సాహిత్య ప్రభావమో తెలువదు గానీ ప్రపంచమంతా తిరగాలన్న తపన, ఈతకొట్టాలన్న కోరిక బలంగా ఉండేది. కేవలం ఈత సరదా తీర్చుకోవడం కోసం మంథినిలో ఉంటూ కొల్లూరు చెరువులో పొద్దుకులుండేది. వెన్నెల రాత్రుల్లో ఈతకొట్టడమంటే చెప్పలేనంత ఇష్టం. ఈ కోరిక ఏకంగా సముద్రంలో ఈదాలనంత వరకు పోయింది. అందుకోసం డిగ్రీ పూర్తి చేసిన ఆంధ్రా యూనివర్సిటీలో చేరాలని అనుకున్నడు. కాని కుటుంబ కారణాల రీత్యా ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ఎంకామ్ చదువు మధ్యలో ఆగిపోయింది. ఆ తర్వాత ఉస్మానియా నుంచే నాయశాస్త్రంలో పట్టా పొందిండు. 2002లో ‘లా’ ద్వితీయ సంవత్సరంలో ఉండగానే కనగర్తికి చెందిన దాసరి ఉప్పలయ్య, వెంకటలక్ష్మిల బిడ్డ స్వరూపను పెండ్లి చేసుకుండు. ట్రావెలర్ గా తిరగాలన్న తన బైరాగి తత్వానికి కొంత బ్రేక్ పడింది. అయితే సినిమారంగం ద్వారా కొంతలో కొంతైనా

తన ఆశయాలు నెరవేర్చుకునే అవకాశం ఉంటదని భావించిండు. అందుకోసం తనులోని వైపుజ్యాన్ని మెరుగుపరుచుకునే ప్రయత్నం చేసిండు. రవి ఎంత స్వేచ్ఛగా తిరిగితే స్వరూపకు అంత సంతోషం. ఏనాడు రవి చేసే పనులకు అడ్డు చెప్పింది లేదు. రవి-స్వరూప దంపతులకు ఇద్దరు సంతానం. ఆదేశ్, ధ్యాన్య (ప్రస్తుతం ఆదేశ్ 7వ తరగతి, ధ్యాన్య 3వ తరగతి చదువుతున్నారు.

తెలుగు సాహిత్యంలోని ఆధునిక కవులు, కథకులు, గాయకులతో రవికి మంచి స్నేహ సంబంధాలు ఉండేవి. బావమరిది హనుమయ్య సహకారంతో చెన్నైలోని SAE (Sound of Audio Engineering)లో చేరిండు. డిప్లమా ఇన్ ఫిలిం టెక్నాలజీలో (DFT) కోర్సును పూర్తి చేసిండు. మొత్తానికి సౌండ్ ఇంజనీర్ గా 2006లో సినిజీవితం ప్రారంభించిండు. సంగీత దర్శకులు రమణగోగుల వద్ద చేరి యోగి, కొత్తబంగారులోకం, సీతమ్మవాకిట్లో సిరిమల్లె చెట్టు, చందమామ కథలు వంటి సినిమాలకు పనిచేసిండు. ఈ క్రమంలో “బతుకమ్మ” సినిమాకు పనిచేసిండు. దర్శకులు టి. ప్రభాకర్ తో మంచి అనుబంధం ఏర్పడింది. తన మిత్రుడైన ఖాజాపాషా దర్శకత్వంలో వచ్చిన “డాటర్ ఆఫ్ వర్చు” సినిమాకు సంగీత దర్శకత్వం వహించిండు. ఈ సినిమాలో రవి నాలుగు పాటలు పాడిండు. అప్పుడు తెరమీద రవి అనే తన పేరుకు ముందు కొడుకు ఆదేశ్ పేరు చేర్చుకొని ఆదేశ్ రవిగా సినిమా రంగంలో అడుగు పెట్టిండు. అయితే నటుడిగా, దర్శకుడిగా ఎదగాలన్న ఆలోచనతో సౌండ్ ఇంజనీర్ గా, సంగీత దర్శకునిగా వచ్చిన ఎన్నో అవకాశాలను వదులుకున్నడు. లక్ష్యం కోసం ఎదురు చూస్తూనే అడపా దడపా కవిత్యం, పాటలు రాసిండు.

నిజానికి విద్యార్థి దశలోనే ఆదేశ్ రవి కవిత్యం పత్రికల్లో ప్రచురించబడింది. ఆయన రాసింది తక్కువే అయినప్పటికీ ప్రతి వాక్యం తెలంగాణ భాషా సాగసులను అద్దుకొని నిండైన కవిత్యంతో మరిచిపోలేనిదిగా ఉంటది. ఒక రకంగా ఆదేశ్ రవిది వెంటాడే కవిత్యం. ‘మనసున వద్దలేదు’ అనే కవితలో

“మందిల తిరుగుతున్న - రంధితోనే ఉంటున్న” అంటడు. పదిమందిలో చేరి నవ్వుకుంట తుళ్ళుకుంట ఉన్నంత మాత్రాన మనిషికి పరేషాన్ లేదని కాదు, అనే భావాన్ని ఆదేశ్ రవి చెప్పిన తీరు భిన్నంగా ఉంటది. ‘ముడేసే ఖాళీ’ అనే మరో కవితలో

“ఉరుకుతుంట కాలం లేని కాలంలో
చీకటి భిలంలో...”

ఊగుతున్న ఉయ్యాలలో” అంటడు. జీవితం పట్ల మనిషికి గల స్పృహను గుర్తు చేస్తడు. గమ్యం లేని గమనాన్ని సాగిస్తున్న తీరును అక్షరీకరిస్తాడు. సరళమైన పదాలతో బరువైన భావాన్ని పలికిస్తడు. ఆదేశ్ రవి కవితా శీర్షికలు కూడా భిన్నంగా ఉంటాయి. ‘మనిషి ఖ్యాల్ లేదు’ అనే శీర్షికతో రాసిన కవితలో

“చావు దొరకడు - బతుకు లెక్కనే గంగాధరా” అంటు మొదలు పెట్టి “వాడినదేదైనా వొడుస్తది కదా - మరి దుఃఖమెందుకు వొడుస్త లేదు” అంటు. దుఃఖ కంపితలను చేసి వొడవని దుఃఖాన్ని వలపోస్తాడు. ఈ క్రమంలోనే “బతుకమ్మ” ప్రభాకర్ “కిష్కింధ కాండ- 2” సినిమాకు పనిచేయవలసిందిగా ఆహ్వానిస్తాడు. కథా చర్చలు జరుగుతున్న సమయంలోనే రసమయి బాలకిషన్ నుంచి ప్రభాకర్ సారు పిలుపు రావడం “తుపాకి రాముడు” సినిమా మొదలు పెట్టడం వెంట వెంటనే జరిగిపోతది.

తెలంగాణ రాష్ట్రం ఆవిర్భవించిన తొలి నాళ్ళలో పూర్తి నిడివి గల తెలంగాణ భాషా చిత్రాన్ని చేయాలన్న తలంపుతో రసమయి బాలకిషన్ ఈ సినిమాను మొదలుపెట్టిండు. కథ, మాటలు, పాత్రధారుల ఎంపిక వంటి కీలక అంశాలను చూస్తూనే హీరో స్నేహితుడి పాత్రను పోషించి పలువురి దృష్టిని అలరించిండు. తనలోని నటనా కౌశల్యాన్ని దర్శకత్వ ప్రతిభను నిరూపించుకునే ప్రతి అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకుండు.

ఇదే సమయంలో అజయ్ దర్శకత్వంలో వచ్చిన “తమిళ తంబి” అనే సినిమా లోను ఫుల్ లెంత్ క్యారెక్టర్ చేసిండు.

ఆదేశరవి స్వంతంగా స్టూడియో పెట్టుకొని సౌండ్ ఇంజనీర్ గా పని చేస్తూనే నటన, దర్శకత్వం మీద దృష్టి పెట్టిండు. మొదటి నుంచి ఆదేశ రవిది భిన్నమైన వ్యక్తిత్వం. తాను ఎక్కడున్నా ఫోర్ట్ పర్సన్ నే దేవులాడుకునే స్వభావం.

‘కరోనా’ వైరస్ దాడిలో ఒక్కసారిగా మానవ ప్రపంచం అల్లకల్లోలమైంది. మనుషులు పట్టణా రాలిపోయి పెనువిపత్తు ఏర్పడింది. ఎవరు ఊహించని విధంగా ‘లాక్ డౌన్’ అంశం తెరమీది కొచ్చింది. దేశంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ప్రజల ప్రాణాలను కాపాడే ప్రయత్నాలు ముమ్మరం చేసినయి. మీడియా సహకారంతో ప్రజల్లో వైరస్ పట్ల అవగాహనను పెంచింది. కవులు, కళాకారులు పెద్దఎత్తున స్పందించి కవిత్వం, పాటలతో జనంలో చైతన్యాన్ని కల్గిస్తున్నారు. ఈ తరుణంలో వచ్చిన ఆదేశరవి పాట అందరిని ఆలోచింపజేసింది. అంతకుముందు రాసిన ‘తూ... బతుకు జెడ’ అనే పాటకూడా ఒక సంచలనాన్ని సృష్టించింది. సమాజంలో పెచ్చు పెరిగిపోయిన అవినీతి, అక్రమాలను ఎండగడుతూ రాసిన ఈ పాట ఒక దుమారాన్నే రేపింది. సమాజంలో ‘శివ మాల, అయ్యప్ప మాల, ఇతర మాల’లు ధరించినట్టు మనిషి దీక్షతో ‘నిజాయితీ మాల’ ధరించాలని ఆక్రోశిస్తాడు. ఆవేదన వ్యక్తం చేస్తాడు. ఇట్ల ఐదారు పాటలకు మించి రాయని ఆదేశ రవి రాసిన ప్రతి పదంలోను ఆర్థత ఉంటది. అంతులోని సామాజిక బాధ్యత ఉంటది. అంతే బాధ్యతతో రాసిన

‘పిల్లజెల్ల ఇంటికాడ ఎట్ల ఉండ్రో
నా ముసలి తల్లి ఏమిబెట్టి సాదుతుందో’

పూట పూట జేసుకోని బతికెటోళ్లం
పూట గడువా ఇంతదూరం వచ్చినోళ్లం
దేశమేమో గొప్పదాయే బతుకులేమో సిన్నవాయే
మాయదారి రోగమొచ్చి - మా బతుకు మీద మన్నుబోసే
ఏమి బతుకు ఏమి బతుకు - చెడ్డ బతుకు చెడ్డ బతుకు
చెడ్డబతుకు’ అంటు కుమిలిపోతడు.

కరోనా వైరస్ వల్ల చెలరేగిన దుమారంలో గూడు చెదిరిన పక్షుల గోసను కండ్లకు కట్టినట్లు చూపిస్తాడు. ‘ముసలి తల్లి ఏమి బెట్టి సాదుతుందో’ అని కడుపుల పేగుల్ని కదిలిస్తాడు. ఇంత గొప్ప దేశంలో మా బతుకులకు ఇంత నీడలేకపోయే అని ఎద్దేవ చేస్తాడు. పూటగడవని స్థితికి కారణం ఎవరని ప్రశ్నించకుండానే నిలదీస్తాడు.

“పేదరోగం కంటే పెద్ద రోగముండా
అయిన వాళ్ళకంటే పెద్ద అండ ఉండా
కష్టకాలం ఇంటికాడ ఉంటే సారూ

కలిసి మెలిసి కలో గంజో
తాగేటోల్లం
పిలగాళ్లు కన్నులల్ల విడువకుండ
మెదుల బట్టె
ఇంటిదాని దుఃఖమయో
ఆగకుండా తరమ బట్టె
ఏమిజేతు ఏమిజేతు ఏమిజేతు
ఏమిజేతు” అంటూ
బతుకుదెరువుకు కాలుకాలు
గొట్టుకుంట కాని రాజ్యం వచ్చి

కన్నతిప్పలు బడుతున్న దృశ్యాన్ని కండ్లకు గట్టిస్తాడు. అయినా ‘పేదరోగం కంటే పెద్ద రోగ మేమున్నదని’ అందరిని ఆలోచింప జేస్తాడు. అయినవాళ్ళు అండ ఎంతో ఆదెరువు నిస్తదని అంటుడు. ఉన్నదో లేదో తిని ఇంటి పట్టున ఉంటే ఇయ్యాల ఈ బాధ ఉండక పోవునని సోకం బెడతడు. వలసకూలీలు రోడ్ల మీద వందల కిలో మీటర్లు నడిసిపోతుంటే చూసేటోల్ల కండ్లల్ల నెత్తురు కారుతుంది. దీనికి తోడు అడుగడుగునా అడ్డంకులు ఎదురై ఆయింత అడుగు ముందుకేయలేని దుస్థితిలో

“బస్సులోద్దు బండ్లు వొడ్డు అయ్యసారు
ఇడిసిపెడితే నడిసి నేను బోతసారు”

అంటూ రవి గొంతులో జీవం పోసుకున్న ఈ పాట ఒక రకమైన జీవిత విన్నంతసేపు దుఃఖసాగరంలో ముంచెత్తుతుంది. దేశదేశాలను కదిలించిన ఈ పాట పొగిలిపొగిలి ఏడ్చేటట్టు జేస్తది. అశేష ప్రజాదరణ పొందిన ఈ పాటతో ఆదేశ రవి జీవితం, వ్యక్తిత్వం బయటికొచ్చింది.

తెలుగు సినీరంగంలో నటుడిగా, దర్శకుడిగా స్థిరపడాలన్న తన ఆశయం నెరవేరాలని, మరిన్ని మంచి పాటలు రాయాలని ఆకాంక్షిద్దాం.

-అంబటి వేకువ, m: 94927 55448

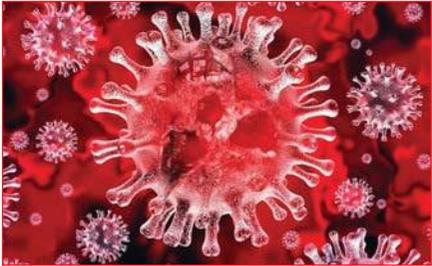
e: varji.ambati@gmail.com

ప్రపంచం ముంగిట సరికొత్త సవాలు...

కరోనా వైరస్...!!!

ఏవైనా రెండు దేశాల మధ్య తలెత్తిన విభేదాల కారణంగా ప్రపంచమంతా రెండు సమాహాలుగా విడిపోయి ప్రపంచ యుద్ధాలు జరిగిన సంగతి మనందరికీ తెలుసు. కానీ కంటికి కనిపించని కరోనా వైరస్ అనే సూక్ష్మక్రిమిపై ప్రపంచంలోని దేశాలన్నీ తమ మధ్య నున్న బేధాభిప్రాయాలను విడనాడి కలిసికట్టుగా యుద్ధం చేయడం మాత్రం ఇప్పుడే చూస్తున్నామని చెప్పవచ్చు. గతకొన్ని మాసాలుగా భూమండలంలోని మానవాళికి కంటిమీద కుసుకు లేకుండా చేస్తున్న 'కరోనావైరస్' సృష్టించిన భీభత్సం వర్ణనాతీతం. ప్రపంచంలో అగ్రరాజ్యంగా భాసిల్లుతున్న అమెరికా సైతం కరోనా ధాటికి చిగురుటాకులా వణుకుతున్నదన్నది నిప్పురసత్యం. ఇక మిగతా దేశాల సంగతి చెప్పనక్కర్లేదు. లాక్డౌన్ విధించి పటిష్టమైన నియంత్రణ చర్యలు చేపట్టడం వల్ల భారత్ పరిస్థితి కాస్త మెరుగ్గా ఉంది. విశ్వ వ్యాప్తంగా సామాజిక, సాంఘిక, ఆర్థిక వ్యవస్థలను అతలాకుతలం చేసి, మానవాళిని కోలుకోలేని విధంగా తన ప్రతాపాన్ని చూపిన కరోనా వైరస్ అంటే ఏమిటి, దాని వల్ల కలిగే దుష్ప్రభావాలు, ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విభిన్న రంగాలపై దాని ప్రభావం ఎలా ఉంది. వాటిని ఎదుర్కోవడానికి మనం ఎలాంటి వ్యూహాలు అనుసరించాలి అన్న అంశాలను చర్చించుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. కరోనా వైరస్ గురించి తెలుసుకోబోయే ముందు అసలు వైరస్ అంటే ఏమిటో, తెలుసుకుందాం.

వైరస్ అంటే-

వైరస్ అనే పదం లాటిన్ భాష నుండి ఉద్భవించింది. లాటిన్ భాషలో వైరస్ అంటే టాక్సిన్ లేదా విషం అని అర్థం. ఈ వైరస్ అనే పదాన్ని డచ్ దేశానికి చెందిన సూక్ష్మజీవ శాస్త్రవేత్త (మైక్రో బయాలజిస్ట్) మార్టిన్ బీజెరింక్ ప్రతిపాదించాడు. దిమిత్రి ఇవనోవ్స్కీ అనే మరో శాస్త్రవేత్త వైరస్ ను మొదటిసారిగా కనుగొన్నాడు. వైరస్ లు అతినూకటంగా ఉంటాయి. ఇవి అవికల్పక పరాన్న జీవులు. అనగా సజీవుల్లో ఉన్నంతసేపూ సజీవంగానూ, నిర్జీవుల్లో నిర్జీవంగానూ లేదా నిర్జీవ పదార్థంగానూ ఉంటాయి. వైరస్ లు వాటంతట అవి విభజన చెందలేవు. అవి తమ సంతతిని పెంచుకోవడానికి ఇతర జీవులపై దాడిచేస్తాయి. అతిథేయ

జీవకణాలలోకి ప్రవేశించి ఆ కణాలలోని ఎంజైమ్లు మరియు కణద్రవ్య పదార్థాన్ని తీసుకొని తమలాంటి అనేక వైరస్ లను అసంఖ్యాకంగా తయారు చేస్తాయి. వైరస్ లలో అతి సరళమైన జన్యుపదార్థం ఒక రక్షణ కవచంచే సంరక్షించబడుతూ ఉంటుంది. ఈ రక్షణ కవచం ప్రోటీన్లతో నిర్మితమై ఉంటుంది. ఈ రక్షణ కవచాన్ని కాప్సిడ్ అంటారు. ఒక వైరస్ రేణువును విరియన్ అంటారు. మొక్కలపై దాడిచేసే వైరస్ లను ఫ్లైటోఫేజ్ లని, జంతువులపై దాడిచేసే వాటిని జూనోటిక్ లని, బ్యాక్టీరియాపై దాడి చేసే వాటిని బ్యాక్టీరియోఫేజ్ లని అంటారు. సాధారణంగా కొన్ని మినహాయింపు లతో ఫ్లైటోఫేజ్ లలో ఆర్ఎన్ఎ కేంద్రకాష్టుంగానూ, జూనోటిక్ వైరస్ లో డీఎన్ఎ కేంద్రకాష్టుంగానూ ఉంటాయి. కాప్సిడ్ లేకుండా కేంద్రకాష్టుం మాత్రమే ఉన్న వైరస్ లను వైరాయిడ్ అంటారు. ఇదీ వైరస్ లకు సంబంధించిన సంక్షిప్త చరిత్ర!

కరోనా- ఓ సరికొత్త వైరస్...!!

లాటిన్ భాషలో కరోనా అనగా క్రౌన్ లేదా కిరీటం అని అర్థం. కరోనావైరస్ ఉపరితాలన కిరీటంలాగా ముందుకు పొడుచుకు వచ్చిన బుడిపెల్లాంటి నిర్మాణాలు ఉంటాయి. అందుకే దీనికి కరోనా అన్న పేరు వచ్చింది. దీనిలో ఏడు రకాల ఉపజాతులున్నాయి. ఇది కరోనా విరిడే అన్న కుటుంబానికి చెందినది. సార్స్, మెర్స్ కూడా ఈ కుటుంబంలోనివే. కరోనా వైరస్ ను తొలిసారిగా 1960లో జలుబు బాధితుల ముక్కు స్రావాల్లో గుర్తించారు. 2019 సం॥ డిసెంబర్ చివరిలో చైనాలోని వుహాన్ ప్రాంతంలో కొందరు అనూహ్యంగా తీవ్రమైన న్యూమోనియా బారిన పడడం అక్కడి పరిశోధకులకు ఆశ్చర్యాన్ని కల్పించింది. దీనికి కారణమేమిటని అన్వేషించగా కొత్తరకం కరోనా వైరస్ బయటపడింది. అందుకే దీనికి మొదట కొత్తరకం కరోనా వైరస్ (నావల్ కరోనా వైరస్) 'ఎన్ఎస్ఓవీ-2019' అని పేరు పెట్టారు, తరువాత ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ 2020 ఫిబ్రవరి 11న దీనికి కరోనా వైరస్ డిస్కవరీ - కోవిడ్ (సీఓవీఐడి) -2019గా పేరు మార్చింది.

కరోనా వైరస్ పై కాకుండా, ప్రపంచవ్యాప్తంగా గడిచిన 50 సం॥ల్లో అనేక రకాల వైరస్ లు ప్రజల ప్రాణాలతో చెలగాట మాడాయి. 1967లో మర్బర్గ్, 1976లో ఎబోలా, 1994లో

హెరా, 1998లో నిఫామ్, 2002లో సార్వ్ (సివియర్ ఎక్యూట్ రెస్పిరేటరీ సిండ్రోమ్), 2009లో స్పైన్ ష్లా, 2012లో మెర్స్ (మిడిల్ ఈస్ట్ రెస్పిరేటరీ సిండ్రోమ్), 2013లో బర్డ్ ఫ్లూ విరుచుకుపడ్డాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఇప్పటి వరకూ సుమారు 762.6 కోట్ల మంది ప్రజలు ఈ వైరస్ ల బారిన పడ్డారు. 2009లో వ్యాపించిన స్పైన్ ష్లా ఎక్కువ మందిని బలితీసుకుంది.

కరోనా వైరస్ జన్యు నిర్మాణం-

కరోనావైరస్ బయటి పొరపై సైక్ (ఎస్), ఎన్సిలప్ (ఈ), మెంబరేన్ (ఎం), న్యూక్లియో కాప్సిడ్ (ఎన్) అనే నాలుగు నిర్మాణ (ప్రక్కర్ల) ప్రొటీన్లు ఉంటాయి. కరోనా వైరస్ లో జన్యు పదార్థంగా ఆర్ఎన్ఎ ఉంటుంది. డీఎన్ఎ, ఆర్ఎన్ఎలు జీవుల్లో జన్యు సమాచారాన్ని మోసుకెళ్ళే రసాయన వాహకాలు. చాలా జీవులు తమ జన్యు సమాచారాన్ని డీఎన్ఎలో నిల్వచేసుకుంటాయి. తద్వారా వాటి సంతానానికి అది బదిలీ అవుతుంది. అయితే కరోనా వైరస్ లోని ఆర్ఎన్ఎ అనేది ప్రధానంగా ప్రొటీన్ ఉత్పత్తి కోసం జన్యు సంకేతాన్ని బదిలీ చేయడంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది. పైన పేర్కొన్న నాలుగు ప్రొటీన్లు కరోనా వైరస్ లోపలను ఆర్ఎన్ఎను రక్షిస్తూ ఉంటాయి.

కొత్త వైరస్ ప్రతుల విడుదల, వాటి కూర్పులోనూ ఈ ప్రొటీన్ల పాత్ర ఉంటుంది. వీటిలో ఎస్ ప్రొటీన్ వైరస్ కు వెలుపల కొమ్ములాంటి ఆకృతులతో కిరీటంలాగా ఉంటుంది. ఈ ప్రొటీన్ యొక్క ఆకృతుల వల్లే దీనికి కరోనా వైరస్ అన్న పేరు వచ్చింది. కరోనా వైరస్ చుట్టూ చమురుతో కూడిన ఒక బుడగ ఏర్పడడానికి ఈ ప్రొటీన్ వీలు కల్పిస్తుంది. అలాగే వైరస్ లోని వెలుపలి భాగాన్ని ఎం ప్రొటీన్ ఏర్పరుస్తుంది. ఎన్ ప్రొటీన్ వైరస్ యొక్క ఆర్ఎన్ఎను రక్షిస్తూ లోపల అది స్థిరంగా ఉండేందుకు తోడ్పడుతుంది. ఈ ప్రొటీన్లే కాకుండా మరికొన్ని యాక్సెసరీ (సహాయక) ప్రొటీన్లు కూడా ఉంటాయి.

ఎలా సంక్రమిస్తుంది-

కరోనా వైరస్ గబ్బిలాలు, ఒంటెలు వంటి జంతువులలో ఆశ్రయం పొంది, జంతువుల నుండి మనుషులకు సంక్రమిస్తుంది. అందువల్ల దీన్ని జూనోటిక్ (జంతువులద్వారా సంక్రమించే) వైరస్ అంటారు. మానవులకు ఈ వైరస్ సంక్రమించే సందర్భంలో మొదట కరోనా వైరస్ లోని సైక్ ప్రొటీన్ మానవ శ్వాసనాళం పై భాగంలోని నిర్దిష్ట కణాలపై ఉండే ఏసీఈ2 అనే ప్రొటీన్ కు అనుసంధాన మవుతుంది. తద్వారా ఈ వైరస్ మానవ కణంలోకి ప్రవేశిస్తుంది. ఈ విధంగా మానవ కణంలోకి ప్రవేశించిన తరువాత సైక్ ప్రొటీన్ ఒక ఆర్ఎన్ఎ పోగును కణంలోకి చొప్పిస్తుంది. ఆ పోగులో కరోనా వైరస్ యొక్క మొత్తం జన్యుపటం ఉంటుంది. తరువాత మానవ కణాలను తన అడుపులోకి తీసుకొని కరోనా వైరస్ అసంఖ్యాకంగా విభజన చెందుతుంది. ఒక కణంలో తయారైన వైరస్ లు మరొక

కణంలోకి వెళ్ళడానికి వీలుగా ఓఆర్ఎఫ్3ఎ అనే సహాయక (యాక్సెసరీ) ప్రొటీన్ వైరస్ లు అత్యధికంగా తయారైన మానవ కణానికి రంధ్రం చేస్తుంది. దీంతో వైరస్ లు మరొక మానవ కణానికి సులువుగా ప్రయాణిస్తాయి. ఈ సహాయక ప్రొటీన్ మానవ శరీరంలో వాపు (ఇన్ ఫ్లమేషన్) ప్రక్రియను కూడా ప్రేరేపిస్తుంది. ఇది చాలా ప్రమాదకర లక్షణం. అయితే వైరస్ సోకిన వెంటనే మానవ కణం రోగనిరోధక వ్యవస్థకు ఒక సంకేతాన్ని పంపుతుంది. ఈ సంకేతం రోగనిరోధక వ్యవస్థకు చేరకుండా మరొక సహాయక ప్రొటీన్ ఓఆర్ఎఫ్6 అనే ప్రొటీన్ నిలువరిస్తుంది. అంతేకాకుండా మానవ కణంలో వైరస్ ను సొంతంగా ఎదుర్కొనే ప్రొటీన్ల పనితీరును కూడా ఇది అడ్డుకుంటుంది. మానవ కణం నుండి కొత్త వైరస్ లు తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు మానవ కణం స్పందించి టెథెరిన్ అనే ప్రొటీన్లతో ఆ వైరస్ లు తప్పించుకోకుండా ఉచ్చువేస్తుంది. ఈ దశలో ఇంకొక సహాయక ప్రొటీన్ నైన ఓఆర్ఎఫ్7ఎ రంగప్రవేశం చేసి మానవ కణం నుండి టెథెరిన్ సరఫరా కాకుండా అడ్డుకుంటుంది. ఫలితంగా కణం నుండి అసంఖ్యాకంగా వైరస్ లు వెలుపలికి వస్తాయి.

అంతేకాదు ఇన్ ఫెక్షన్ సోకిన కణాలను ఆత్మహత్య చేసుకునేలా ఓఆర్ఎఫ్7ఎ ప్రేరేపిస్తుంది. దీంతో ఊపిరితిత్తులు తీవ్రంగా దెబ్బతింటాయి. తద్వారా తీవ్రమైన జ్వరం (న్యూమోనియా), శ్వాస తీసుకోవడంలో ఇబ్బందులు, గొంతునొప్పి, జలుబు, దగ్గు, ముక్కు నుండి కారడంతోపాటు, ఊపిరిత్తులు విఫలం కావడంతో మనిషికి ప్రాణా పాయం సంభవిస్తుంది. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా కోవిడ్-19 వల్ల మరణాల సంఖ్య లక్షల సంఖ్యలో పెరగడం వల్ల ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (డబ్ల్యూహెచ్ఓ) 2020 మార్చి 11న కోవిడ్-19ని మహమ్మారి (పాండమిక్)గా ప్రకటించింది. అంతేకాకుండా వ్యాక్సిన్ అందుబాటులో లేనందువల్ల మాస్కులు ధరించడం, తగినంత భౌతికదూరం పాటించడం, చేతులను తరుచుగా సబ్బుతోగానీ, శానిటైజర్స్ తోగానీ శుభ్రపరచుకోవడం వంటి జాగ్రత్తలు పాటించాలని ప్రపంచ ఆరోగ్యసంస్థ ప్రజలను హెచ్చరించింది. ఆర్థీ పీసీఆర్ (రివర్స్ ట్రాన్స్ క్రిప్షన్ పాలిమరీస్ చైన్ రియాక్షన్) టెస్ట్ ద్వారా కరోనా వ్యాధి సంక్రమించింది లేనిది తెలుసుకోవచ్చని డబ్ల్యూహెచ్ఓ సూచించింది.

వ్యాక్సిన్ తయారయ్యే అవకాశం వుందా?

వ్యాక్సిన్ కనుగొనే అవకాశాలు పూర్తిగా ఉన్నాయని గానీ లేదా లేవనిగానీ చెప్పలేమని శాస్త్రవేత్తలు చెబుతున్నారు. వైరస్ లలో సంభవించే “ఉత్పరివర్తనాలే” ఇందుకు కారణం అంటున్నారు. (వైరస్ లలో ఆకస్మికంగా సంభవించే జన్యుమార్పులను ఉత్పరివర్తనాలు అంటారు.) వైరస్ లన్నీ తమ జన్యుసూత్రాన్ని త్వరత్వరగా మార్చుకుంటూ ఉంటాయి. అలా మార్పు చెంది ఉద్భవించిన చాలా

వైరస్ లు ఒకవారం రోజులు బాధించి, ఆ తరువాత నిర్వీర్యమవుతాయి. దీన్ని బట్టి కొత్తగా మనం వ్యాక్సిన్ కనుగొన్నా, ఈ లోపే అది మరో కొత్త వైరస్ గా రూపాంతరం చెందే విధంగా తమ జన్యు స్వరూపాన్ని మార్చుకోవడం పెద్ద సమస్యగా మారిందని శాస్త్రవేత్తలు అంటున్నారు. అందుకే జలుబుకు గానీ, హెచ్ఐవీకీ గానీ మనం ఇంతరవకూ వ్యాక్సిన్ కనుగొనలేక పోయామని వారు విశ్లేషిస్తున్నారు. కరోనా వైరస్ కూడా త్వరత్వరగా తన జన్యుస్వరూపాన్ని మార్చుకొంటూ కొరకరాని కొయ్యలాగా మారిందని శాస్త్రవేత్తలు చెబుతున్నారు. అయితే మొదట్లో కరోనా వైరస్ జన్యు స్వరూపం అంతు చిక్కనప్పటికీ క్రమక్రమంగా శాస్త్రవేత్తలు దాని జన్యు స్వరూపాన్ని నిశితంగా పరిశీలిస్తూ పూర్తిస్థాయి అవగాహనకు వచ్చారు. దీంతో ఎంతో మంది సైంటిస్టులు కరోనా వైరస్ కు వ్యాక్సిన్ రూపకల్పనలో తలమునకలై ఉన్నారు. ఎన్నెన్నో ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర సంస్థలు కోట్లాది రూపాయల విరాళాలతో ఈ పరిశోధనలకు అవసరమైన ఆర్థిక వనరులను సమకూరుస్తున్నాయి.

ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థకు అపార నష్టం-

కరోనా వైరస్ వ్యాప్తిని నిలువ రించేందుకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా అనేక దేశాలు లాక్ డౌన్ విధించి, ఉత్పత్తి కార్యకలాపాలను స్తంభింప జేయడంతో ఆయాదేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలు కోలుకోలేని విధంగా దెబ్బతిన్నాయి. ముఖ్యంగా ఆసియా, యూరప్ దేశాలలోని ఆర్థిక వ్యవస్థలను, పేదలను కరోనా దారుణంగా దెబ్బతీసింది. కరోనా సృష్టించిన భీభత్సం వల్ల ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉత్పత్తి, రవాణా స్తంభించి పోవడంతో అనేక దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలు తీవ్రమైన ఒడిదుడుకులకు గురయ్యాయని, దీనివల్ల వృద్ధిరేట్లు పడిపోతాయని, కోలుకోవడానికి చాలా సమయం పడుతుందని ఓఈసీడి (ఆర్గనైజేషన్ ఆఫ్ ఎకనామిక్ కో ఆపరేషన్ అండ్ డెవలప్ మెంట్) ప్రధాన కార్యదర్శి ఎంజెల్ గురియా హెచ్చరిక కొట్టిపారేయలేనిది. ఈ ఏడాది ప్రపంచ ఆర్థిక వృద్ధిరేటు 2 శాతం కంటే తక్కువగా ఉండవచ్చని, ఒక ట్రిలియన్ డాలర్ల సంపద అవిరై పోవచ్చని ఐక్యరాజ్య సమితి వ్యాపార వ్యవహారాల సంస్థ హెచ్చరించింది. కరోనా కారణంగా 25 మిలియన్ ఉద్యోగాలు కోల్పోవడం జరిగిందని అంతర్జాతీయ కార్మిక సంస్థ నివేదిక తెలిపింది.

మన దేశంలో కరోనా కారణంగా అసంఘటిత రంగం తీవ్రంగా దెబ్బతినింది. దేశంలో గల 90శాతం కార్మికులు అసంఘటిత రంగంలోనే ఉన్నారు. రోజువారీ శ్రమతో బ్రతుకు బండిని నెట్టుకొచ్చే ఉత్తరప్రదేశ్, బీహార్, రాజస్థాన్ రాష్ట్రాలకు చెందిన వలసకూలీల పరిస్థితి కడుదయనీయంగా మారింది. సంపన్నులను విదేశాల నుండి తీసుకురావడానికి విమానాలను పంపించే ప్రభుత్వాలు వలస కూలీలను సొంత రాష్ట్రాలకు చేర్చడంలో తీవ్రంగా విఫలమయ్యాయని విశ్లేషకులు

వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు. టూరిజం, వినోదం, రెస్టారెంట్లు, చలనచిత్రపరిశ్రమ, రవాణా, రిటైల్ వ్యాపారం వంటివి తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నాయి. స్టాండర్డ్ అండ్ పూర్ సంస్థ 2020వ సం॥రానికి భారతవృద్ధిరేటును 5.7 నుండి 5.2 శాతానికి తగ్గించింది. మరో వైపు భారత రిజర్వ్ బ్యాంక్ గవర్నర్ రాబోయే రెండు, మూడేళ్ళపాటు మన దేశంలో ప్రతికూల వృద్ధి రేటు నమోదయ్యే అవకాశాలున్నాయని చెప్పడం మరెంతో ఆందోళన కల్గించే అంశం. కేరళ, ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ, యూపీ, ఒరిస్సా లాంటి రాష్ట్రాలు మాత్రమే పేదలను కాపాడడానికి ఉచిత బియ్యం, నగదు పంపిణీ వంటి చర్యలు చేపట్టాయి. మిగతా రాష్ట్రాలు కూడా ఈ దిశగా ముందుకు రావాల్సిన అవసరం ఉంది. మరోవైపు కేంద్ర ప్రభుత్వం 20 లక్షల కోట్ల ఆర్థిక ప్యాకేజీని ప్రకటించినప్పటికీ, అది దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను, రెక్కాడితే డొక్కాడని బడుగు జీవుల జీవితాలను ఎంతమాత్రం మార్చగలదన్నది వేచి చూడాలి.

వివరిగా-

ఈ భూమిమీద మానవజాతి ఆధిపత్యానికి తిరుగులేదు అన్న మానవ అహంకారం ఒక చిన్న సూక్ష్మజీవి కరోనా వైరస్ ముందు కకావికలమైపోయింది. ప్రకృతికి వ్యతిరేకంగా ప్రవర్తిస్తే పర్యవసానాలు ఎలా ఉంటాయో ప్రస్తుత విపత్తు మానవాళికి మంచి గుణపాఠం నేర్పింది. భూమి ఉన్నది మానవుని అవసరాలు తీర్చడానికే తప్ప,

అత్యాశలుతీర్చేందుకు కాదు అన్న మహాత్మాగాంధీ మాటలను ఔదల దాల్చాల్సిన సమయం ఆసన్నమైంది. భూమి మనిషి ఒక్కడి కోసం కాదు. సమస్త ప్రాణులతో కలిసి సమిష్టిగా మనిషి భూమిని పంచుకుంటూ సహజీవన ధర్మాన్ని పాటించాలి. మనిషి చేస్తున్న దారుణాలకు పెట్టుబడి దారీ విధానాల దురాశకు వ్యతిరేకంగా నేడు భూమి పోరాడుతోందన్నది కాదనలేని నిజం. ప్రభుత్వాలు కూడా ప్రకృతి యొక్క సమతుల్యాన్ని కాపాడడం, జీవవైవిధ్యాన్ని పరిరక్షించే దిశగా విధానాలు రూపొందించి వాటిని కఠినంగా అమలు చేయడంలో చిత్తశుద్ధిని ప్రదర్శించాలి. కార్పొరేట్, పెట్టుబడిదారి వర్గాలకు పాలక పక్షాలు వంతపాడడం ఇకనైనా విడనాడాలి. ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలోనే విద్యా, వైద్య రంగాలకు అధిక నిధులు కేటాయించి వాటిని బలోపేతం చేయాలి. అంతిమంగా ఒక్కరికోసం అందరూ - అందరికోసం ఒక్కరు అన్న సంక్షేమ రాజ్య భావనకు గొడుగు పడుతూ, కరోనా నియంత్రణ విదేశీ అనుభవాల నుండి గుణపాఠాలు నేర్చి ప్రజలు, ప్రభుత్వాలు సంఘటితంగా కృషి చేసి కరోనాపై విజయం సాధించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

-పుట్టా పెద్ద ఓబులేసు, m : 9550290047
e : obu.jmd@gmail.com

ఆరోగ్యాన్నిచ్చే ఆహారం

“ఆకలి వేయడం, తినాలని అనిపించడం రెండూ వేరు వేరు” అన్నారు డా.ఎన్.ఆర్.రావుగారు, కర్నూలు మెడికల్ కాలేజీ, విశ్రాంత సూపరింటెండెంటు కర్నూలు ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి, ఒక ప్రసంగంలో.

మెదడులో ‘ఆహారం తీసుకోవాలి’ అనే ఒక ఇష్టాన్ని కలుగచేసే కేంద్రం ఉంటుంది. దానినే ఎపెటైట్ సెంటర్ అంటారు. మానసికంగా అలజడి, క్రుంగుబాటు, కలత, ఒత్తిడి ఇవన్నీ ఆ వ్యక్తి ఆహారం తీసుకునే కోరికపై ప్రభావం చూపిస్తాయి. ఇవేకాక అత్యంత ప్రధమ దశలో ఉన్న కేన్సర్ నుంచి ఉత్పన్నమయే కొన్ని మూలకాల వలన (ఉదా: Tumor necrosis Factor alpha) కూడా పైకి అకారణంగా ఉన్నప్పటికీ ఆ వ్యక్తికి ఆహారంపై ఆసక్తి, ఇష్టం తగ్గడానికి కారణమవుతాయి. ఇక ఆకలి వేయడానికి అంటారా? మనిషి జీర్ణవ్యవస్థ, దానితో పాటు, కాలేయం (liver), క్లోమం (pancreas) అనే భాగాలు సక్రమంగా ఉన్నప్పుడు 3-4 గంటల కొకసారి ఆకలి వేస్తుంది.

“రుచి మెదడులో ఉండాలి కానీ, నాలికపై కాదు”, అని నానుడి ఉంది. మనం తినే ఆహార పదార్థాలకు రంగు, సువాసన, రుచి ఈ మూడు లక్షణాలు తినేటందుకు గల ఆసక్తిని, తిన్న తరువాత జీర్ణమయ్యే విధానాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంటాయి. ఆధునిక యుగంలో, చాలాసార్లు మనం ఆకలి కోసం కాకుండా ఏదో ఒక నెపంతో తింటూ ఉంటామన్నది అందరికీ తెలిసిన విషయమే.

ఆహారం ఇచ్చేది శక్తి. అలా శక్తిని ఇస్తూ, రుచిగా ఉండి, పైగా సులభంగా జీర్ణమౌతూ, మెదడులో ఉన్న ‘తినాలి’ అనిపించే కేంద్రాన్ని (Appetite centre) తృప్తి పరచాలి.

అలాంటి తృప్తితో పాటు రోగ నిరోధక శక్తి కూడా వస్తే ఇక దానికి మించినది ఏముంది?

మధ్యయుగంలో ఐరోపా దేశస్థులు సముద్ర మార్గంపై తూర్పుదిశకు ప్రయాణించడానికి ముఖ్య కారణం సుగంధ ద్రవ్యాలే అని చరిత్ర చెప్తోంది.

ప్రస్తుతం మానవాళి ఆరోగ్యంపై ఒక సూక్ష్మ జీవి చూపుతున్న ప్రాణాంతక ప్రభావం దృష్ట్యా రోగనిరోధక శక్తిని పెంచే మార్గాలను అన్వేషించక తప్పదు.

ఈ నేపథ్యంలో ప్రత్యేక గుణాలున్న కొన్ని దినుసులను గురించి తెలుసుకుందాం.

వీటి ప్రముఖ లక్షణం అతి తక్కువ పరిమాణంతో రోగనిరోధకతను ఇవ్వడం. వాడేది తగుమాత్రం. ఆరోగ్య లాభాలు అధికం. రోగ నిరోధకత దృష్ట్యా వాటి విలువ అమూల్యం. ఏటా ఎన్నో పరిశోధనలు ఈ అంశాలను ప్రస్తావిస్తూనే ఉంటాయి.

2018, జర్నల్ ఆఫ్ మెడిసిన్ ల్ ఫ్లాంట్స్ స్టడీస్ ప్రకారం ఆసియా, ఆఫ్రికా, దేశాలలో వీటిని సర్వ సాధారణంగా తమ ఆహారంతో పాటు ప్రజలు విరివిగా ఉపయోగిస్తున్నారని తేలింది.

ఒక వృత్తాకారపు గదుల పెట్టె. అందులో 7చిన్న గిన్నెలు. వాటిలో ధనియాలు, మిరియాలు, ఆవాలు, మెంతులు, జీలకర్ర,

మినప్పప్పు, ఇంగువ. ఆ పక్కనే: వెల్లుల్లి, వాము, దాల్చిన చెక్క, అల్లం, పసుపు, పండు మిర్చి, ఎండుమిర్చి. ఇవన్నీ నిత్యం గృహిణులు ఉపయోగించ పోవుల పెట్టెలో లభించే రోగనిరోధక గుళికలే.

రవుల్ ఫియా సర్పంటినా నుంచి వింకా ఆల్కలాయిడ్స్ వరకు అంటే అధిక రక్తపోటు చికిత్స దగ్గర్నుంచి క్యాన్సర్ ట్రీట్మెంట్ వరకూ, అనాదిగా మనిషి మొక్కలపైనే ఆధార పడుతూనే ఉన్నాడు. మొక్కల్లో దొరికే ‘ప్లేవనాయిడ్స్’ను వివరంగా పరిశోధన

చేసిన పిమ్మట అనేక రకాల మందులను కనుక్కుని, రసాయనాలుగా తయారుచేసి, వాటిని మందులుగా వినియోగించడం జరిగింది. దీనిని గురించి తెలిపేదే ఫార్మసీ. ఆ మందులను మనిషి ఆరోగ్యం కోసం వినియోగించడం గూర్చి అధ్యయనం చేసే శాస్త్రం ఫార్మకాలజీ. ఈ వ్యాసంలో రోగ నిరోధకశక్తి గల దినుసులను గురించి మాత్రమే తెలుసు కుందాం.

పసుపు:

ఇందులో, కుర్కుమిన్ ఉంటుంది. ఇది మన దేహంలోని జీవ రసాయనిక క్రియను (Metabolic Rate)ను ఎక్కువ చేసి, హానికరమైన క్రొవ్వు పేరుకోకుండా సహాయపడుతుంది. డిప్రెషన్, అల్లెమర్స్, క్యాన్సర్ వంటి అనేకమైన ప్రాణాంతక జబ్బులకు పసుపు నిరోధకారి అని కనుక్కున్నారు శాస్త్రజ్ఞులు. కీళ్లవాతం లేదా కీళ్ళ నొప్పుల కోసం గోరువెచ్చని నీటిలో పసుపు ఒక చెంచా వేసుకుని రోజుకు ఒకటి

రెండు సార్లు తాగడం ఆ నొప్పులను ఉపశమింప జేస్తుందట. పసుపుకు ఉన్న ఏంటీ ఇన్ ఫ్లేమేటరీ కుర్కుమిన్ శక్తి ఇది.

మరొక JohnHopkins Medicine Lite www.hopkinsmedicine.org - 5 Spices with Healthy Benefits వ్యాసంలో ఇచ్చిన వివరణ ప్రకారం, 18 నెలలపాటు పసుపును వాడిన తరువాత మెమరీ టెస్ట్ స్కోర్లు పెరిగి, ఎంఆర్ఐ స్కాన్లో కాగ్నిటివ్ మెడిసిన్ మార్కర్స్ (Cognitive Medicine Markers) తగ్గడం కూడా గమనించారు కనుకనే దీన్ని వృద్ధాప్య మతిమరుపుకు, ఆర్థరైటిస్కు నివారణోపాయంగా చెప్పారు.

అల్లం:

వికారం తగ్గించడం, అధిరోస్టిరోసిస్, అధిక కొవ్వు తగ్గించి హానికరమైన కొలెస్ట్రాల్ మరియు ట్రిగ్లిజరైడ్స్ను తగ్గించడంలో ఉపయోగపడుతుంది.

ఆవాలు :

1 స్పూన్ ఆవాలలో జీవ రసాయన క్రియను 25 శాతం పెంచేటి శక్తి ఉందట! అందుకే దీని వల్ల ఊబకాయం తగ్గుతుంది. ఆవనూనెలో MUFA: Mono Unsaturated Fatty Acids: Palmitic, Oleic, Elaidic Acid and Vacintic acids ఉన్నాయని అమెరికన్ జనరల్ ఆఫ్ క్లినికల్ న్యూట్రిషన్ AJ CN వారు కనుగొన్నారు. ప్రతి పోపులో, డెకరేషన్గా సైతం అదనపు రుచిని, ఆరోగ్యాన్ని మనకు అందించేవి ఆవాలు. చాలా కూరలకు, ఊరగాయలకు దీనిని వాడతారు.

నల్ల మిరియం :

ఒక చెంచా నల్ల మిరియాల పొడి, 20 నిమిషాల పాటు చేసే నడకతో సమానం అంటారు. అంటే నడక మానేయమని కాదు సుమా! మిరియాల గొప్పతనం గురించి చెప్పడానికి. ఇది నేరుగా మనిషిలో క్రొవ్వు కణాలపై పనిచేసి, వాటి నియంత్రణలో ఉపయోగ పడుతుందని, కొన్ని రకాల చర్మవ్యాధులకు చికిత్స కావచ్చని అంటారు. మిరియాల కషాయంతో, గొంతు నొప్పి, జలుబు నుంచి ఉపశమనం దొరుకుతుంది అన్నది అందరికీ తెలుసు. మిరియాలలో ఉన్న ఒక ధాతువు వలన మెదడుకు చేరవేయబడే నొప్పుల సిగ్నల్స్ క్రమబద్ధీకరణ అవుతాయని, అందుకే మిరియాలను కీళ్లవాతంలో కూడా వాడుతూ ఉంటారు. పిత్తాశయం (Gallbladder)లో రాళ్ళు తయారవ కుండా, దాని కదలికలను ప్రభావితం చేసేదిగా మిరియం పాత్ర గొప్పది (Choocystogogue)

వెల్లుల్లి:

దీనికి యాంటీబ్యాక్టీరియల్ యాక్షన్ ఉందంటారు. దీనిలో ఉన్న “ఫైటోకెమికల్స్” అనే ధాతువుల వల్ల రక్త పోటు,

మధుమేహం, ఊబకాయం మూడు కూడా నియంత్రణలో ఉంటాయి.

మినప్పప్పు:

ప్రతి 100 గ్రాముల మినప్పప్పులో 25మి.గ్రా. మాంసకృత్తులు, 983మి.గ్రా పొటాషియం, 138 మి.గ్రా. కాల్షియం, 7.57 మి.గ్రా. ఇనుము, రిబోఫ్లావిన్ (0.254మి.గ్రా), థయామిన్ (0.273మి.గ్రా.), నియాసిన్ (1.447 మి.గ్రా.) ఉంటాయి. పీచు పదార్థాలు అదనం. విటమిన్ బి సహజంగా లభించే ఈ పప్పు దాదాపు ప్రతి రోజూ పోపులో వాడుకోవటం చూస్తాం.

జీలకర్ర:

ఒక చెంచాడు జీలకర్ర రసం తాగడం 3 పౌండ్ల బరువును తగ్గిస్తుంది అని ఒక స్టడీలో చెప్పారు. జీలకర్ర జీర్ణం కావడానికి మన శరీరంలో ఉన్న శక్తిని వినియోగించుకుంటుంది. కనుక ఊబకాయాన్ని తగ్గిస్తుందని పరిశోధనలు చెబుతున్నాయి. నిద్రలేమి నివారణ కూడ ఇది చేస్తుంది.

నల్ల జీలకర్ర అయితే బి విటమిన్ కలిగి ఉంటుంది. ఇందులో ఉన్న యాంటీ ఆక్సిడెంట్స్ ఎలర్జీలను నివారిస్తాయి. అనేకరకాల అలోఇమ్యూన్ రోగాలకు నల్ల జీలకర్ర చక్కటి తాళంచెవి అంటూ ఉంటారు. ఆస్త్రా, ఎలర్జీ వంటివి.

ధనియాలు, కొత్తిమీర :

వీటిలో యాంటీ ఆక్సిడెంట్స్ ఉన్నాయి. ఇవి పీచు పదార్థాన్ని కలిగి ఉంటాయి. ఇది కాలేయ సంబంధమైన జబ్బులు నివారించి, మలబద్ధకాన్ని తొలగించగలదు. కొత్తిమీరలో (Linolol, Geranyl acetate) లినోలాల్, జెరనీల్ ఎసిటేట్ అనే పదార్థాలు జీర్ణప్రక్రియలో చురుకుదనం ఇస్తాయి.

మెంతులు:

మధుమేహంలో మెంతులకు ప్రముఖ పాత్ర ఉందంటూ ప్రాచుర్యం కలిగింది. ఇందులో యాంటీ ఇన్ ఫ్లేమేటరీ లక్షణాలున్నాయి అంటారు. పాలిచ్చే తల్లలకు బిడ్డ పాలు సరిగా ఉత్పత్తి కావడంలో వీటికి ప్రాధాన్యత ఉందని కొన్ని పరిశోధనలు చెబుతున్నాయి.

జాజికాయ:

ఇది కాలేయం లేదా లివర్కు ఆరోగ్యకారిణి.

సువ్వులు :

హార్వర్డ్ యూనివర్సిటీ 2010లో జరిపిన పరిశోధనలో విటమిన్ బి, ఐరన్లకు ఇవి భాండాగారాలు అని చెప్పారు.

దాల్చిన చెక్క :

ఇందులోని పాలిఫినాల్స్ ఆకలిని తగ్గించగలవు. యాంటీ ఆక్సిడెంట్స్ గా, ఊబకాయ నివారణలో ఉపయోగపడతాయని చెప్తారు. ఈ దాల్చిన చెక్క మానవ శరీరంలో “ఇన్సులిన్ సెన్సిటివిటీ”ని పెంచి, రక్తంలోని చక్కెరను నియంత్రిణలో ఉంచి, హానికరమైన కొలెస్ట్రాల్, ట్రైగ్లిజరైడ్లు తగ్గించి జబ్బులను నివారిస్తుంది. పిసిఓఎస్ PolyCystic Ovarian Disease స్త్రీ అండాశయంలో నీటి బుడగలు తగ్గించడంలో దీని పాత్ర ఉంది.

పండుమిర్చి:

ఇందులో ఉన్న కాప్సైసైన్ (Capsaicin) మన జీవ రసాయన క్రియను వేగ పరచి, తద్వారా హానికరమైన కొవ్వు పదార్థాలను తగ్గిస్తుంది.

ఏలకులు:

వీటి నుంచి జింక్, విటమిన్ ఎ, సి, క్యాల్షియం, ఐరన్ దొరుకుతాయి. జీవ రసాయన క్రియను వేగవంతం చేస్తుంది. చర్మవ్యాధులు, కడుపు ఉబ్బరం తగ్గిస్తుంది. మధుమేహ వ్యాధిలో కూడా ఇది ఉపయోగకరం.

లవంగం:

ఇది యాంటీ ఫంగల్, యాంటీ సెప్టిక్, యాంటీ బ్యాక్టీరియల్ గా ఉపయోగపడుతుంది. Omega 3 Fatty Acids, పీచుపదార్థాలు, విటమిన్లు, ఖనిజ లవణాలు కూడ ఉన్నాయి. పంటి నొప్పులకు లవంగం వాడుక మనకు తెలుసున్నదే.

వాము ఆకు, గింజలు:

ఇది యూరిక్ యాసిడ్ ను తగ్గిస్తుంది. అధిక రక్తపోటు తగ్గిస్తుంది. ఋతుస్రావ సమస్యలను నియంత్రిణలో ఉంచుతుంది. ఇందులో కాల్షియం, ప్రొటీన్లు కూడా ఉంటాయి. అజీర్తి, కడుపు ఉబ్బరం కోసం వాము రసం తాగుట ఎన్నో దేశాల వంటింటి చిట్టా.

ఇవేగాక తేనె, కరివేపాకు వంటివి మరెన్నో ఉన్నాయి.

“పెరటి చెట్టు మందుకు కొఱ కాదు” అని అందుకే అన్నారుమో. అనగా ఏం తీసిపోవని అర్థం కదా! కానీ ఆధునిక విజ్ఞానం ప్రకారం మందు అంటే దానిని వాడే విధానం, మోతాదు, మానవ శరీరంలో అది పొందే మార్పులు, ప్రాణప్రమాదమయే మోతాదు (over dose), వికటిస్తే వచ్చే లక్షణాలు, ఇవన్నీ తెలిసుండాలి. ఇది కాక, ఆ మందు ఎలా ఇవ్వాలి (route of administration) తెలియాల్సి ఉంది. ఎలా విసర్జన అవుతోంది కూడా తెలియాల్సి.

పైన చెప్పిన దినుసులలో వేటికీ మానవునికి హానికరం అయే బెడద లేదనే ఇప్పటి వరకూ జరిగిన పరిశోధనలు చెప్పన్నాయి. ఆరోగ్యం, రోగ నిరోధకత ఇచ్చేందుకు ఎంత పరిమాణంలో (బరువు గ్రాములలో), వేటితో కలిపి తీసుకోవాలి అన్న విషయంలో సాంప్రదాయ చిట్కాలనే ఆశ్రయించాలి.

ఎలాగూ ఇది ‘వైద్యం, చికిత్స’ (Medicine, Treatment) కాదు కనుక రోజుకు ఒక్క దినుసును తగువిధంగా వాడి, వాటి మంచి ఫలితాలు పొందవచ్చు. కరోనా వైరస్ కాలంలో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా పనువును గోరు వెచ్చని నీటిలో కలిపి త్రాగడం మంచిదని ప్రకటించారు.

ఆరోగ్యం అంటే మేలుచేసేవి తినడం, హాని చేసేవి మానేయడం, క్రమశిక్షణతో వ్యాయామం చేయడం. శ్వాస, జీర్ణ వ్యవస్థలోని స్థానిక రోగనిరోధకత (Local Immunity), మానవ శరీరంలో సంక్లిష్టమైన కణముల పనితీరు చురుకుగా ఉంచడంలో వంట గదిలో ఉపయోగించే ఈ దినుసులు ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తాయనడంలో సందేహం లేదు.

-నాగసూరి వేణుగోపాల్, m : 9440732392

-కాళ్ళకూరి శైలజ, m : 9885401882

e : venunagasuri@gmail.com

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

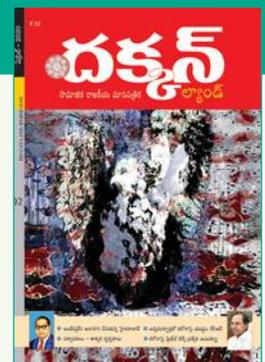
మన దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్వినియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్నాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

వాతావరణ మార్పులు - వైద్య రంగం

దేశంలో అందరికీ ఆరోగ్యం అందించాలంటే, సమస్యను పరిష్కరించడంలో చీకట్లో బాణాలు వేయడం మానాలి. అన్ని రకాల వైద్యవిధానాల సాయంతో దేశ ఆరోగ్యవ్యవస్థను బలోపేతం చేసుకోవాలి. ఇందుకు డాక్టర్లు, ఇతర వైద్యసిబ్బంది సహాయం తీసుకోవాలి అంటూ ప్రభుత్వ కర్తవ్యాన్ని వివరిస్తున్నారు సామాజికోద్యమ కార్యకర్త **ప్రాఫెసర్ డాక్టర్ కె. సత్యలక్ష్మి**

ప్రతీ రోగానికీ ఓ మందు ఉంటుందనేది పాత నానుడి. అరకొర పరిశోధనలు, వ్యాధిని సరిగా అర్థం చేసుకోకపోవడం వల్ల రోగాన్ని వెంటాడి వేటాడి గుర్తించడం... దాన్ని హతమార్చడం చేస్తున్నాం. మరి అదేనా అసలైన చికిత్స? కానే కాదు.

ప్రతీకారం తిరిగి ప్రతీకారాన్ని కోరుతుంది అని అంటారు. దీన్నే మరో విధంగా విధంగా చెప్పాలంటే, మనం ఓ వ్యాధికి చేసే చికిత్స మరో వ్యాధికి దారి తీస్తుంది. అలా ఆ వ్యాధి మనపై ప్రతీకారం తీర్చు కొంటున్నది. అత్యాధునిక ఔషధాలేవీ కూడా సమాజంపై రోగాల భారాన్ని తగ్గించలేకపోతున్నాయి. పైపెచ్చు, అవి ఓ వ్యక్తిని శాశ్వతంగా రోగిగానే ఉంచుతున్నాయి. అంతు లేని మెడికల్ చెక్ప్లలు, ల్యాబ్ టెస్ట్లు, ఆసుపత్రి బిల్లులు... మందుల బిల్లులు అన్నీ రోజురోజుకూ కొండలా పెరిగిపోతూనే ఉన్నాయి.

రకరకాల ఇన్ ఫెక్షన్లు, పోషకాహార లోప సంబంధిత వ్యాధులపై ఇంకా నియంత్రణ సాధించ లేదు. పైగా మధుమేహం, హైపర్టెన్షన్ (హైబీపీ), కీళ్ళనొప్పులు, క్యాన్సర్ లాంటి వ్యాధుల బారిన పడుతున్నాం. ఎన్నో వ్యాధుల కారణాలు అంతుచిక్కనివిగా మారుతున్నాయి. ఎన్నో వ్యాధులు నేడు జీవనశైలితో సంబంధం ఉండేవిగా మారుతున్నాయి.

ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో, ఒకే ఒక్క ఆశాకిరణం... తెలివైన, హోల్స్టిక్ ఆరోగ్యసంరక్షణ ప్రదాతలు. ఇక్కడ 'తెలివైన' అనేది 'సానుకూల రీతిలో పొందిన గత అనుభవానికి మరియు విజ్ఞానానికి' సంబంధించింది. అలాగే 'హోల్స్టిక్' అనేది విభిన్న వైద్య విధానాలను ఒక్కటిగా చేసి, అమలు చేయడం రీతిలో, ఆరోగ్యసాధన ధ్యేయంగా పని చేయించడం. భారత్ వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాల్లో ఆరోగ్యసమస్యల పరిష్కారానికి సమగ్ర హోల్స్టిక్ విధానాన్ని అనుసరించాలని ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ ఎంతగా సూచించినప్పటికీ, ఆ దిశలో తీసుకున్న చర్యలు అంతంత మాత్రమే. ఈ నేపథ్యంలో భారత్ లో ఇప్పటికే ఉన్న సమస్యలను రెట్టింపు చేసేలా మరో కొత్త ఉపద్రవం ముంచుకొచ్చింది. అదే క్వెమెట్ ఛేంజ్. వాతావరణ మార్పు!

వాతావరణ మార్పు

ఒకప్పుడు వాతావరణ మార్పు అనేది భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన అంశంగా ఉండింది. ఇప్పుడలా కాదు. అది వర్తమాన సమస్యగా మారింది. మన కళ్ళ ముందే మన మీద తన ప్రభావం కనబరుస్తోంది. అకాల వర్షాలు, తుమారులు, వరదలు, దీర్ఘకాలం పాటు కొనసాగుతున్న కరువు కాటకాలు, పంట ఉత్పత్తిలో, ఉత్పాదకతలో తగ్గడం లాంటి వాటన్నింటి నీ మనం చూస్తున్నాం. ఆహార కొరత కారణంగా ఆకలి చావులూ చోటు చేసుకునే అవకాశం ఉంది.

గోధుమ ఉత్పత్తుల మిగులు దేశాలుగా ప్రసిద్ధి పొందిన ఆస్ట్రేలియా వంటి దేశాలు కొన్నేళ్ళ కిందట కరువు కాటకాలను చవిచూశాయి. స్వయం సమృద్ధి దేశాలుగా పేరొందిన థాయ్ లాండ్, ఇండోనేసియా, ఫిలిప్పీన్స్ లాంటి దేశాలు కూడా కరువుతో లేదా దిగుబడులు తగ్గడం తోనో సతమతమయ్యాయి. అధిక జనాభా కల భారత్, చైనా, బంగ్లాదేశ్ లాంటి వాటి చోట్ల కరువుదాడులు చోటు చేసుకునే అవకాశం ఉందని కూడా నిపుణులు హెచ్చరిస్తున్నారు.

ఆహార కొరతను వెన్నంటే పోషక లోపాలు, కొన్ని సందర్భాల్లో మరి ముఖ్యంగా పేదవర్గాల్లో ఆకలి చావులు కూడా ఉంటాయని మనకు తెలుసు. తరచూ వచ్చే వరదలు, కరువులు లాంటివి వ్యాధులను పెద్ద ఎత్తున కలిగిస్తాయి. దేశం ఇప్పటికే బర్డ్ ఫ్లూ / స్పైన్ ఫ్లూ కోరల్లో చిక్కుకుంది. ఏ సమయంలోనైనా అవి ప్రబల అవకాశం ఉంది. దేశంలో ఇప్పటికే బర్డ్ ఫ్లూ కారణంగా లక్షలాది పక్షులను, కోళ్ళను వివిధ రాష్ట్రాల్లో హతమార్చిన ఉదంతాలు మనకు తెలిసినవే. వాతావరణ మార్పుల కారణంగా దిగువ పేర్కొన్న వివరిణామాలు చోటు చేసుకో వచ్చునని ప్రపంచ ఆరోగ్యసంస్థ అంచనా వేసింది. (ఐపీసీసీ-ఇంటర్ గవర్నమెంటల్ ప్యానెల్ ఆఫ్ క్వెమెట్ ఛేంజ్-రిపోర్ట్ 2001 వాటిల్లో ముఖ్యమైనవి: ఉష్ణోగ్రత సంబంధిత అనారోగ్యాలు / మరణాలు, తీవ్రమైన వాతావరణ సంబంధిత ఆరోగ్య ప్రభావాలు, వాయు కాలుష్య సంబంధిత ఆరోగ్య సమస్యలు, నీరు, ఆహార సంబంధిత వ్యాధులు, ఆహారం, నీటి కొరత కారణంగా ప్రబల ఆరోగ్య సమస్యలు, మానసిక, పోషకాహార లోపం వల్ల తలెత్తే సమస్యలు, ఇతర ఆరోగ్య సమస్యలు.

ముగింపు:

సమస్యను పరిష్కరించడంలో చీకట్లో బాణాలు వేయడం మానాలి. అన్ని రకాల వైద్యవిధానాల సాయంతో దేశ ఆరోగ్య వ్యవస్థను బలోపేతం చేసుకోవాలి. ఇందుకు డాక్టర్లు, ఇతర వైద్యసిబ్బంది సహాయం తీసుకోవాలి. ఇందులో హోల్స్టిక్ ధోరణి అనుసరించాలి. చికిత్స కన్నా నివారణ మేలు అన్నట్లుగా ఆరోగ్య రంగ ఉద్యమకారులు ఈ విషయంలో సమాజంలోని అన్ని వర్గాల వారిని చైతన్యపరచాలి. సరళమైన, ప్రభావపూరితమైన పరిష్కార మార్గాలను అందించాలి. దీనికి సంబంధించి ఆయుష్ (ఆయుర్వేదం, యోగా & నేచురోపతి, యునాని, సిద్ధ, హోమియోపతి) వైద్యులు కీలకపాత్ర వహించాలి. అందరికీ అందుబాటులో ఉండే విధంగా, సమగ్రమైన, హోల్స్టిక్ వైద్యసేవలు అందించడంలో వారి సేవలు ఎంతో ముఖ్యం.

వాతావరణ మార్పుల కారణంగా చోటు చేసుకునే సాధారణ ఆరోగ్య సమస్యలకు వారు చిరుధాన్యాల ఆధారిత ఆహారం, ఆమ్ల తదితరాల ఆధారిత ఔషధాలు లాంటి స్థానికంగా లభించే వనరులతో, జీవనశైలిలో మార్పులతో వారు చికిత్స చేయగలుగుతారు. నేడు దేశానికి కావాల్సింది కూడా అదే.

(2012 సెప్టెంబర్ మాసం దక్కన్ ల్యాండ్ లో ప్రచురితమైన వ్యాసం. ఎనిమిది సంవత్సరాల క్రితమే దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికలో పర్యావరణం, వైద్యం, వాతావరణ మార్పులపై ప్రత్యేక శీర్షికలు ప్రచురితమైనాయి.)

-ప్రాఫెసర్ డాక్టర్ కె. సత్యలక్ష్మి

అడవి బిడ్డల అస్తిత్వ పోరు

అమెజాన్ ప్రాంతంలో కరోనా నుంచి పెద్దల్ని కాపాడుకునే తాపత్రయం

కరోనా మహమ్మారి.. లాటిన్ అమెరికాలోని ఆటవిక తెగలకు అస్తిత్వ పోరు తెచ్చింది. అబేధ్యమైన అమెజాన్ అడవిలో కల్లోలం సృష్టిస్తోంది. వైరస్ నుంచి తప్పించుకొనేందుకు వారు బయటి ప్రపంచంతో సంబంధాలు తెంచుకొంటున్నారు. తెగల్లోని వృద్ధులను కాపాడుకోవడం ఇప్పుడు కీలకంగా మారింది. లాటిన్ అమెరికాలో అటవీ తెగల జనాభా 4.2 కోట్లు. అక్కడి జనాభాలో ఇది 8 శాతం. ఇప్పటికే చట్టవ్యతిరేకంగా జరుగుతున్న మైనింగ్, చమురు వెలికితీత, అడవుల సరికివేత వంటి కార్యకలాపాలతో వారి జీవన విధానానికి ముప్పు పొంచి ఉంది. ఇప్పుడు వైరస్ రూపంలో ఉపద్రవం వచ్చింది

పెద్దలే చరిత్ర, సంస్కృతి

ఆటవిక తెగల జీవనశైలి, చరిత్ర, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు ప్రత్యేకంగా ఉంటాయి. ఏవీ లిఖితంగా ఉండవు. పెద్దల ద్వారానే అవి తర్వాతి తరాలకు అబ్బుతుంటాయి. వారసత్వ పరిజ్ఞానం, సంప్రదాయ వేడుకల నిర్వహణ వంటివన్నీ పెద్దల సూచనల ప్రకారమే నడుస్తుంటాయి. సంప్రదాయ వైద్యం, ఔషధాల గురించి విశేషమైన పరిజ్ఞానం వారి సొంతం. ఆచారాలు, భాషల పరిరక్షకులూ వారే. కరోనా వైరస్ కారణంగా అలాంటి వృద్ధులే లేకుండా పోతే తమ అస్తిత్వమే పోతుందన్న ఆందోళన ఆ తెగల్లో నెలకొంది. అమెజాన్ అడవిలో 35 వేల మంది ఉన్న యనోమామి తెగలో ఏప్రిల్ 9న ఓ బాలుడు కరోనాతో మృతిచెందాడు. ఈ

ఘటనతో అడవి అంతా భయం పట్టుకుంది. అడవుల్లోకి అక్రమంగా వచ్చేవారితోనే వైరస్ వచ్చిందని భావిస్తున్నారు. అధికారిక గణాంకాల ప్రకారం అటవీ సమూహాలలో వైరస్ వ్యాప్తి వేగంగా జరుగుతోంది. అదే సమయంలో లాక్డౌన్లతో గిరిజనులు తమ ఉత్పత్తుల్ని మార్కెట్లకు తరలించే అవకాశం లేక ఆర్థికంగానూ చితికిపోయారు,

అంటువ్యాధుల ముప్పు ఎక్కువ

అటవీవాసులకు కొత్త వ్యాధుల బారిన పడే అవకాశాలు ఎక్కువ. అమెజాన్లోని తెగలు తరచూ అంటువ్యాధుల బారిన పడుతున్నాయి. ఈ సమూహాల జీవనశైలి వేటికవే భిన్నంగా ఉంటాయి. రోగ నిరోధక వ్యవస్థ స్వభావం కూడా వేరుగా ఉంటుంది. కొత్త అంటువ్యాధి సోకినప్పుడు వారి ప్రతిస్పందనా వేర్వేరుగా ఉంటుంది. సమూహాలుగా నివసిస్తూ, ఆహారాన్ని పంచుకొని తినే వీరిలో ఏ ఒక్కరికి వైరస్ సోకినా మొత్తం తెగ ఉనికే ప్రశ్నార్థకమవుతుంది. గతంలో మశూచి, తట్టు వంటి వ్యాధులు ప్రబలినప్పుడు అరెంటీనా, బ్రెజిల్లోని కొన్ని తెగల్లో దాదాపుగా సగం మంది తుడిచి పెట్టుకుపోయారు. అమెరికాలోని అసలుసిసలు స్థానికుల్లో 90 శాతం మంది.. వలసదారులతో వచ్చిన అంటువ్యాధులతోనే మరణించారని ఓ అంచనా

వనరులపైనే ప్రభుత్వాల దృష్టి

లాటిన్ అమెరికా దేశాల ప్రభుత్వాలేవి ప్రస్తుత విపత్తు నుంచి

దేశీయ తెగలను కాపాడాలన్న శ్రద్ధ చూపడం లేదు. 9 దేశాల్లో విస్తరించిన అమెజాన్ అడవుల్లో మైనింగ్, చమురు తవ్వకం, వ్యవసాయ వాణిజ్యాలకు ప్రభుత్వాల పరోక్ష మద్దతు ఉంది. ఇక బ్రెజిల్ అధ్యక్షుడు జెయిర్ బోల్సోనారో అయితే పర్యావరణ పరిరక్షణ విధానాలను తుంగలో తొక్కడంలో అమెరికా అధ్యక్షుడు ట్రంప్ ను మించిపోయారు. అమెజాన్ లో మైనింగ్ కు తలుపులు బార్లా తెరిచేలా బోల్సోనారో ప్రణాళికలు చేస్తున్నారని, ఈ క్రమంలో అటవీ తెగలపై విష ప్రచారం చేస్తున్నారంటూ దేశీయ సంఘాలు గగ్గోలు పెడుతున్నాయి. ప్రభుత్వాల దృష్టి ఎప్పుడు మా అడవిపైనే ఉంటుంది. వారి విధ్వంసక చర్యలకు మమ్మల్ని ఓ అవాంతరంగా చూస్తుంటాయి. ఇప్పుడు కరోనా వైరస్ నుంచి కాపాడతారని ఎలా ఆశించగలం అని అమెజాన్ లోని ఓ తెగ నాయకుడు నెమోంటే చెప్పారు. వ్యాధి సోకితే కనీసం వైద్యం అందించే ఏర్పాట్లైనా చేయడం లేదన్నారు. ఈక్వెడార్ లో గిరిపుత్రుల వైద్య సేవల్ని ప్రభుత్వం గాలికొదిలేసిందని అక్కడి పౌర సంఘాలు ఆందోళన వ్యక్తం చేస్తున్నాయి. పెరూ, కొలంబియా, వెనెజువెలా, బొలీవియా, గయానాలోనూ ఇదే పరిస్థితి. ఇదే అవకాశంగా అడవుల ఆక్రమణదారులు చొచ్చుకెళ్తున్నారు

స్వీయ రక్షణ చర్యలు

ప్రభుత్వాలు వట్టించుకోకున్నా కొన్ని ప్రజాసంఘాలు, పర్యావరణవేత్తలు, పౌరహక్కుల సంఘాలు అటవీపుత్రులకు అండగా నిలుస్తున్నాయి. మహమ్మారి ముప్పుపై అమెజాన్ అంతటా విస్తృత ప్రచారం చేశాయి. అప్రమత్తమైన కొన్ని తెగలు ఆహారం, నిత్యావసరాలు సమకూర్చుకుని స్వీయ నిర్బంధాలు పాటిస్తున్నాయి. అర్జెంటీనాలోని పెటగోనియా, బ్రెజిల్ లోని అమెజాన్, కొలంబియాలోని ఆండియన్ ప్రాంతాల్లోకి బయటివారెవరూ రాకుండా అడ్డుకుంటున్నారు. కొలంబియాలోని నరినో ఫ్రావిన్స్ లో పాస్టో తెగ వారు క్వారంటైన్ నియమాలను కఠినంగా అమలుచేస్తున్నారు. సాధ్యమైనంత వరకు దట్టమైన అడవుల్లోకి వెళ్లిపోతున్నారు. కొందరు తమ సాంస్కృతిక, ఆధ్యాత్మిక ప్రాంతాల్లో గడుపుతున్నారు.

(ఇంటర్వెట్ ఆధారంగా)

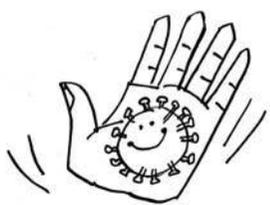
- దక్కన్ న్యూస్

లాక్ డౌన్ నానీలు

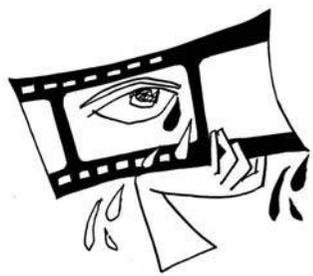
ఆన్ లైన్లో అమ్మ అంత్యక్రియలు గుండె కన్నీటికుండై పగలించి

చేయి పట్టుకుని జ్యోతిష్యం చెప్పకు వైరస్ తో నీ జాతకమే మారుతుంది

అడవి బిడ్డలకు ఆకులతో మాస్క్ ఆదిమజ్ఞానం మీదే కదా!

థియేటర్స్ బంద్ వెండితెర గత వైభవాల్ని నెమరేసుకుంటుంది

పులులకు కరోనా పాజిటీవ్! పాపం! వాటికి మాస్క్ ఎవరు కట్టాలి?

తిరుపతి కొండపై నిశ్శబ్దం స్వామివారికి ధ్యానానికి తీరిక బిక్కింది!

- డా. ఎస్. రఘు, m : 9848208533 e : raghusr17@gmail.com

దివ్యాస్త్రం టీకా

తయారీలో నిమగ్నమైన భారత్ ప్రపంచ దేశాల్లోనూ విస్తృత పరిశోధనలు

కరోనాకు అంతం ఎక్కడ?

ఇప్పుడు అందరి మదిలోనూ ఇదే ప్రశ్న. దీనికి దీక్షింప సమాధానం.. టీకా(వ్యాక్సిన్).

అంతిమంగా మహమ్మారిని జయించే దివ్యాస్త్రం ఇదే. మరి ఈ టీకా ఎప్పుడొస్తుంది? ఎంతకాలం పడుతుంది? ఆధునిక శాస్త్ర ప్రపంచం చేస్తున్న కృషి ఏమిటి?

ఇవన్నీ కోట్లాది ప్రజల్లో ఆశలను, ఉత్సుకతను రేపుతున్న అంశాలు. కరోనాకు టీకాను కనిపెట్టడం, అందుబాటులోకి తేవడం వెనుక కథేమిటో, కృషిమిటో చూద్దాం..

భారత్ సహా ప్రపంచ దేశాల దృష్టంతా ఇప్పుడు కొవిడ్-19 టీకా తయారీపైనే ఉంది. 40కి పైగా పరిశోధనలు సాగుతున్నాయి. నిపుణులు, శాస్త్రవేత్త లంతా నిర్విరామంగా పని చేస్తున్నారు. సాధారణంగా సంప్రదాయ టీకా అభివృద్ధికి 10-16 ఏళ్లు పడుతుంది. అయితే చైనా జన్యుక్రమాన్ని విడుదల చేయడం, గతంలో జరిగిన పరిశోధనలు వంటి సానుకూలతలతో కరోనా టీకాను నెలల వ్యవధిలోనే రూపొందించేందుకు కృషి జరుగుతోంది.

సార్వతో సారూప్యతలు

కొత్త కరోనా - నాటి 'సార్స్' వైరస్ ల జన్యు పదార్థాల్లో 80-90 శాతం సారూప్యతలున్నాయి. అందుకే తాజా వైరస్ కు 'సార్స్-కోవ్-2' అని పేరుపెట్టారు. కొత్త కరోనా వైరస్ పై కవచం, పొర, కొమ్ములు(స్పైక్స్) అనే 3 ప్రొటీన్లు లోపల ఆర్ఎన్ఎ పోగు ఉంటాయి. ఈ ఆర్ఎన్ఎలోనే వైరస్ జన్యు సమాచారం ఉంటుంది. వైరస్ లు సొంతంగా పునరుత్పత్తి చేసుకోలేవు. ఇతర జీవుల కణాలను అందుకు ఉపయోగించు కుంటాయి. కరోనా వైరస్ అందుకే ఊపిరితిత్తులు, శ్వాసకోశంలోని కణాల్లోకి ప్రవేశిస్తుంది. ఇందుకోసం తన స్పైక్ ప్రొటీన్ ను ఉపయోగించుకుంటుంది. వీటి సాయంతో మానవ ఊపిరితిత్తుల్లో మృదువుగా ఉండే ఉపరితల పొరలపై ఏసీఈ2 గ్రాహకాల (రెసెప్టార్లు)కు అతుక్కుపోతుంది. అలా కణంలో తిష్ట వేస్తుంది. తర్వాత భారీఎత్తున తనలాంటి

స్వరూపాలను ఉత్పత్తి చేసి, కణం నుంచి బయటకు వచ్చేస్తుంది. ఈ ప్రక్రియలో కణాన్ని చంపేస్తుంది. లెక్కకు మిక్కిలిగా వైరస్ లు పుట్టుకొచ్చి, ఇన్ ఫెక్షన్ ను వ్యాప్తి చేస్తాయి.

ఎలా పనిచేస్తాయి?

కణాల్లోకి వైరస్ ప్రవేశించకుండా అడ్డుకోవడమే టీకాలు చేసే పని. టీకా తయారీకి - బలహీనపరచిన సజీవ వైరస్ ల (లైవ్ ఎటెన్యూయేటెడ్)ను (లేదా) వేడి, రసాయనాల ద్వారా క్రియారహితం చేసిన(ఇనాక్టివేటెడ్) వైరస్ లను (లేదా) వాటిలోని కొమ్ములు/పైపొర ప్రొటీన్ భాగాలను ఉపయోగిస్తారు. వీటినే 'యాంటిజెన్'లు అంటారు. మానవ శరీరంలోకి టీకాను ప్రవేశ పెట్టినప్పుడు అది వైరస్ కు సంబంధించిన సమాచారాన్ని (ప్రివ్యూ) రోగ నిరోధక వ్యవస్థకు చూపిస్తుంది. ఎప్పుడైనా ఆ వైరస్ లేదా

సంబంధిత ప్రొటీన్లు తారస పడినప్పుడు వాటిపై దాడి చేయాలని నిర్దేశిస్తుంది. దీంతో నిర్దిష్ట యాంటీబాడీలను మన రోగనిరోధక వ్యవస్థ రూపొందించు కుంటుంది. సంబంధిత వైరస్ సోకినప్పుడు ఈ యాంటీబాడీలు భారీగా విడుదలై దాన్ని నిర్విర్యం చేస్తాయి.

కొత్త తరం టీకాలపైనా..

టీకా తయారీకి శాస్త్రవేత్తలు ప్రొటీన్లకు బదులు కొత్తతరం మెసెంజర్ ఆర్ఎన్ఎ (ఎంఆర్ఎన్ఎ)ను వృద్ధి చేస్తున్నారు. ఈ టీకాలో వైరస్ కు సంబంధించిన ఒక కృత్రిమ ఎంఆర్ఎన్ఎ ఉంటుంది. దీని ఆధారంగా మానవ శరీరం స్వయంగా వైరల్ ప్రొటీన్ ను ఉత్పత్తి చేస్తుంది. దీనివల్ల బోలెడు సమయం ఆదా అవుతుంది.

మరో విధానం 'రీ కాంబినెంట్' టీకా. వైరస్ ఉపరితలంపై ఉన్న స్పైక్ ప్రొటీన్ జన్యుకోడ్ ను సేకరించి మరో బ్యాక్టీరియం/ఈస్ట్ జన్యువులపై అతికిస్తారు. ఫలితంగా ఈ సూక్ష్మజీవులు భారీగా సదరు ప్రొటీన్ ను ఉత్పత్తి చేస్తాయి. వీటిని టీకాల్లో వాడతారు.

కనుగొన్న తర్వాత?

టీకా అభివృద్ధి కాగానే అంతా అయిపోనట్లుగా భావించ కూడదు. దాన్ని భారీస్థాయిలో ఉత్పత్తి చేయాలి. ప్రాధాన్య క్రమంలో ఈ టీకాను ఎవరికి వేయాలన్న ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. కొన్ని దేశాలు వైద్య సిబ్బంది, సామాజిక సంరక్షణ కార్యకర్తలతో పాటు వైద్యపరంగా ముప్పు ఎక్కువగా ఉన్న వృద్ధులు, చిన్నారులు, గర్భిణులు తదితరులకు ఇస్తుంటాయి.

ఖర్చు ఎక్కువే..

టీకాల అభివృద్ధి చాలా ఖర్చుతో కూడుకున్న వ్యవహారం. దీనికి ప్రభుత్వాలు, స్వచ్ఛంద సంస్థల నుంచి విరాళాలు అవసరం. కరోనా వైరస్ కు టీకా, ఔషధాల అభివృద్ధికి ఉమ్మడిగా నిధులిస్తామని జీ-20 దేశాలు ప్రకటించాయి. ఓస్లో కేంద్రంగా పనిచేసే 'ద కోలేషన్ ఫర్ ఎపిడెమిక్ ప్రివెన్షన్ ఇన్నోవేషన్స్' (సెపీ) 200 కోట్ల డాలర్ల తోడ్పాటు అందిస్తామని తెలిపింది. అమెరికా కూడా తన హెల్త్ అండ్ హ్యూమన్ సర్వీసెస్ విభాగం, నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్స్ ఆఫ్ హెల్త్ (ఎన్ఐహెచ్) ద్వారా పలు కంపెనీలకు నిధులు అందిస్తోంది.

ఎలా తయారు చేస్తారు?

టీకా అభివృద్ధికి - తొలుత వైరస్ ఆకృతిని, తీరుతెన్నులను, దాని డీఎన్ఎ లేదా ఆర్ఎన్ఎను గుర్తించాలి. తర్వాత మనుషుల్లో ఆ వైరస్ ఎలా వ్యవహరిస్తోందో పరిశీలించాలి. అచ్చంగా మానవుల్లో వలే వైరస్ వ్యవహరించే జంతువులపై ప్రయోగాలు జరపాలి.

టీకాకు ప్రభుత్వ అనుమతులు రావాలంటే 3 దశల్లో మానవులపై విజయ వంతంగా ప్రయోగించాలి (క్లినికల్ పరీక్షలు). ఒక్కో దశకు 6-8 నెలలు పడుతుంది. మొదట ఆరోగ్యంగా ఉన్న పదుల సంఖ్యలో వాలంటీర్లపైన, తర్వాత వందల మందిపైన, మూడో దశలో వేలమందిపై ప్రయోగించి అన్నివిధాలుగా పరీక్షిస్తారు. ఈ దశలను అధిగమించి ముందుకు సాగే టీకాలు అతికొద్ది సంఖ్యలోనే ఉంటాయి. అందుకే క్లినికల్ పరీక్షలను వేగంగా నిర్వహించడం సాధ్యం కాదు. అయితే ఇదే తరహా టీకాకు గతంలో ప్రభుత్వం పచ్చజెండా ఊపితే మాత్రం కొత్త టీకాకు ఆమోదం త్వరగా లభిస్తుంది.

కొత్త కరోనా వైరస్ కు సంబంధించిన జన్యుక్రమాన్ని చైనా జనవరిలో ఆవిష్కరించింది. 29,903 న్యూక్లిక్ మూల జతలతో కూడిన రిపో న్యూక్లిక్ యాసిడ్(ఆర్ఎన్ఎ) జన్యుక్రమంతో 'మెషీన్ రీడబుల్ జీనోమ్'ను ఆన్లైన్లో పెట్టింది. టీకా అభివృద్ధికి ఇది ఎంతో ఉపకరిస్తోంది.

మనుషులకు సోకే.. కరోనా కుటుంబానికి చెందిన వైరస్ లు

7 రకాలు. వీటిలో 4 సాధారణమైనవే. మిగతావాటిలో 2002-04లో సార్స్ (సివియర్ అక్యూట్ రెస్పిరేటరీ సిండ్రోమ్) రూపంలో చైనాలోను, 2012లో సౌదీ అరేబియాలో మెర్స్ (మిడిల్ ఈస్ట్ రెస్పిరేటరీ సిండ్రోమ్)గాను కల్లోలం సృష్టించాయి. అప్పట్లోనే టీకాలపై కనరత్న ప్రారంభమైనా.. తర్వాత మహమ్మారులు అదుపులోకి రావడంతో ఆ పరిశోధనలను నిలిపివేశారు. నాటి పరిశోధనలు ఇప్పుడు దోహదపడుతున్నాయి.

ఇది కథాక్రమం..

1796లో బ్రిటన్ శాస్త్రవేత్త ఎడ్వర్డ్ జెన్నర్ మశూచి (స్మాల్ పాక్స్)కి టీకాను కనుగొనడం ద్వారా వ్యాక్సిన్ల ప్రస్థానం మొదలైంది. 1885లో లూయీపాశ్చర్ రేబిన్ టీకాను రూపొందించారు. ఆయన పరిశోధనలతో కలరా టీకా వచ్చింది. అనంతరం ఫ్లేగ్ టీకా, బీసీజీ వ్యాక్సిన్లు వచ్చాయి.

1923లో అలెగ్జాండర్ గెన్నీ ధనుర్వాతం(టెటానస్) కారక సూక్ష్మజీవి ఉత్పత్తి చేసే టెటానస్ టాక్సిన్ ను నిర్వీర్యం చేసే విధానాన్ని మెరుగుపరిచారు. డిప్టెరియా టీకా అభివృద్ధికి ఇది వీలు కల్పించింది.

కాల క్రమేణా ఆం(త్రాక్స్), టైఫాయిడ్, మీజిల్స్(తట్టు), మంప్స్, రుబెల్లా వంటి వాటికీ టీకాలు వచ్చాయి.

భారత్ ప్రతిభ

టీకాల ఉత్పత్తిలో భారత్ అగ్రపథంలో ఉంది. కొత్త కరోనా వైరస్ కు టీకాను తెచ్చేందుకు మన దేశంలో ప్రయత్నాలు ముమ్మరమయ్యాయి.

హైదరాబాద్ కేంద్రంగా పనిచేస్తున్న ప్రముఖ బయో టెక్నాలజీ సంస్థ 'భారత్ బయోటెక్ ఇంటర్నేషనల్', శాంతా బయోటెక్, తదితర కంపెనీలు ఈ దిశగా ముందడుగు వేస్తున్నాయి. అమెరికాలోని యూనివర్సిటీ ఆఫ్ విస్కాన్సిన్-మాడిసన్ శాస్త్రవేత్తలు, ప్లూజెన్ కంపెనీలతో కలిసి 'కరోఫ్లూ' అనే వ్యాక్సిన్ ను సిద్ధం చేస్తోంది. ముక్కు ద్వారా ఇచ్చేలా దీన్ని 'ఇంట్రానాసల్ వ్యాక్సిన్'గా తీర్చిదిద్దుతున్నారు. దీనివల్ల కరోనా వైరస్ నుంచి అదనపు రక్షణ కూడా లభిస్తుందని శాస్త్రవేత్తలు చెబుతున్నారు.

కరోనా వైరస్ లోని పెప్టైడ్ల ఆధారంగా పనిచేసే 'టి సెల్ ఎపిటోప్స్' అనే ఒక టీకాను యూనివర్సిటీ ఆఫ్ హైదరాబాద్ కు చెందిన సీమా మిశ్ర ప్రయోగాత్మకంగా అభివృద్ధి చేస్తున్నారు. అలాగే క్యాడిలా హెల్త్ కేర్ సంస్థ టీకాను అభివృద్ధి చేస్తున్నట్లు ప్రకటించింది. పుణెకు చెందిన సీరం ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఇండియా (ఎన్ఐఐ) కూడా అమెరికాకు చెందిన బయోటెక్నాలజీ సంస్థ కోడాజెనిక్స్ తో కలిసి టీకాను రూపొందిస్తోంది.

పుణెలోని నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ వైరాలజీ, కేంద్ర బయో

‘మహమ్మారి మట్టుబెడితే చాలు!’

స్కూలుకెళ్లనని మారాం చేసే బిన్నోడు
ఇప్పుడు స్కూలుకెళ్తానని పట్టుపడుతున్నాడు
ఒక్కరోజు సెలవు ఇవ్వడానికి చచ్చిపోతాడు బాసని..
తిట్టుకున్న నేను..ఇప్పటికిప్పుడు ఆఫీసుకెళ్లి..
సీట్లో కూర్చుని, ఆగకుండా పనిచెయ్యాలనుంది
వారానికి ఒక్క హాలీడే అంటే ఓకేగాని.. ఇన్నిరోజులా అని
విసుగొచ్చేసి ఇంటి
పనిమీద.. ఆసక్తి సన్నగిల్లింది
సమయానికొంత ఉడకేసుకొని తింటున్నామంటే..

టెక్నాలజీ సంస్థల ఆధ్వర్యంలో భారత్ లోని 18 సంస్థలు కూడా
టీకా పరిశోధనలో నిమగ్నమయ్యాయి.

హైదరాబాద్ కు చెందిన ఇండియన్ ఇన్ఫర్మేషన్ లాజిక్స్
సంస్థ.. ఆస్ట్రేలియాలోని గ్రిఫిత్ విశ్వవిద్యాలయంతో కలిసి ‘లైవ్
అటెన్షన్ యేటెడ్’ టీకా తయారీకి కసరత్తు ప్రారంభించింది.

విశ్వవ్యాప్తంగా..

ఆక్స్ ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయ పరిశోధకులు ముక్కు ద్వారా ఇచ్చే
టీకాను అభివృద్ధి చేస్తున్నారు.

చైనాలో క్యూన్ సినో బయోలాజిక్స్, బీజింగ్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్
బయోటెక్నాలజీలు సంయుక్తంగాను.. బ్రిటన్ కు చెందిన గ్లాకోస్
స్మిత్ కైన్ సంస్థ, కోల్ పర్ బయోఫార్మా సంస్థ (చైనా)తో కలిసి
పనిచేస్తున్నాయి.

సనోఫి జాన్సన్ అండ్ జాన్సన్ సంస్థలు అమెరికా ప్రభుత్వ
ఆధ్వర్యంలోని బయో మెడికల్ ఆడ్వాన్స్ రీసెర్చ్ అండ్ డెవలప్ మెంట్
అధారితో కలిసి వ్యాక్సిన్ తయారీ ప్రయత్నాల్లో ఉన్నాయి.

అగ్గిపెట్టెలాంటి ఇంటి పరిధిలో గాసుగెద్దులా ఎంతసేపని తిరగగలం?
ఎన్ని జ్ఞాపకాలని కలబోసుకోగలం?
వచ్చిన ఆటలు.. పాటలు.. కథలూ అయిపోయాయి
అభయచుల ప్రదర్శనా ముగిసింది
పక్కింటివాళ్లతో ముఖపరిచయాలే తప్ప,
ఏనాడూ మాట్లాడింది లేదు..
అలాంటిదిప్పుడు వాళ్ల జీవిత విశేషాలన్నీ తెలిశాయి
కళ్ళూ, మనసు సోపల్ మీడియాను ఎంత చుట్టబెట్టినా..
పొద్దున్న చెట్లకున్న ఆకుల్ని..
రాత్రులు ఆకాశంలోని నక్షత్రాలని ఎంత ఓపిగ్గా లెక్కెట్టినా
రోజు చాపని చుట్టలేకపోతున్నాం
లాక్ డౌన్ తొలగిస్తారన్న మాటకోసం ఒళ్లంతా చెవులు చేసుకుంటే..
పొడిగించారన్న మాట అశనిపాతమౌతోంది
ఏ పాపం చేశామోగాని, కరోనా మనకు గొప్ప శిక్ష వేసింది
దొంగా పోలీస్ ఆటలో అది దొంగైనా దర్జాగా ఊరంతా
తిరుగుతోంది
మనం భయపడి ఇళ్లలో దాక్కున్నాం
బయటకెళ్లినా.. ముఖాలు దాచుకుంటున్నాం
ఊళ్లోకొచ్చిన పులిని వేటగాడు మాటేసి మట్టుబెట్టినట్టు
ఎవరైనా అస్తమో.. శస్తమో ఉపయోగించి మహమ్మారిని మట్టుబెడితే
అందరం ఆనందంగా మరోసారి స్వాతంత్ర్యం పొంది..
స్వేచ్ఛావాయువుల్ని గుండెల్నిండూ పీల్చుకుంటాం,
ఎవరి పనులను వాళ్లం బుద్ధిగా చేసుకుంటాం!

- సుజాత. పి.వి.ఎల్.,

m : 7780153709.

e : sujathapv53@gmail.com

ప్రాన్స్ లోని ఇన్స్టిట్యూట్ పాశ్చర్ సంస్థ.. థెమిస్ అనే బయోటెక్
సంస్థ, పిట్స్ బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంతో కలిసి మీజిల్స్ టీకా
ఆధారంగా కరోనాకు వ్యాక్సిన్ ను అభివృద్ధి చేస్తున్నాయి.

బరోపాకు చెందిన క్యూర్ వ్యాక్ ఎంఆర్ఎన్ఎ ఆధారంగా
టీకాను అభివృద్ధి చేస్తోంది.

అమెరికాలో..

బయోఎన్ టెక్ ఎస్ఈ, ఫైజర్ సంస్థలు ‘బీఎన్ టీ 162’ అనే
టీకాను రూపొందిస్తున్నాయి. హీట్ బయాలజీస్, ఇనోవియో ఫార్మా
సంస్థలు విడిగా టీకాలను అభివృద్ధి చేస్తున్నాయి. నోవావ్యాక్స్ సంస్థ
‘రీ కాంబినెంట్’ టీకాను అభివృద్ధి చేస్తోంది.

మోడెర్నా సంస్థ 42 రోజుల్లోనే ప్రయోగాత్మకంగా
‘ఎంఆర్ఎన్ఎ- 1273’ అనే టీకాను అభివృద్ధి చేసింది. ఇది
ప్రస్తుతం మానవ ప్రయోగాల దశలో ఉంది.

(ఇంటర్నెట్ ఆధారంగా)

- దక్కన్ న్యూస్, m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

స్వీయ నియంత్రణే ప్రస్తుత పరిష్కారం

బోయినపల్లి వినోద్ కుమార్ (తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రణాళిక సంఘం ఉపాధ్యక్షులు) గారితో కోవిడ్-19 పై ప్రత్యేక ఇంటర్వ్యూ

బోయినపల్లి వినోద్ కుమార్ తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రణాళిక సంఘం ఉపాధ్యక్షులు, మాజీ ఎంపీ, న్యాయవాది. తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి (టీఆర్ఎస్) పార్టీ వ్యవస్థాపక సభ్యులు.

లాక్డౌన్ లో ప్రజలు, ప్రభుత్వాలు కరోనాను ఏ విధంగా ఎదుర్కొంటున్నాయి?

కరోనా వైరస్ నే కోవిడ్-19 అంటున్నాం. కోవిడ్ అంటే కరోనా వైరస్ డిజీజ్. 2019 సంవత్సరంలో వచ్చింది కావున కోవిడ్-19 అని వచ్చింది. ఈ వైరస్ ప్రపంచ వ్యాప్తంగా భూభాగం పైన ఉన్న మొత్తం మానవజాతికి భయంకరమైన సమస్యగా ఆవిర్భవించింది. ఎలా వుట్టింది, ఎలా పోతుంది అనేది ముఖ్యం కాదు ఇప్పుడు. కంటికి కనపడని జీవి కాదు అది. ప్రోటీన్ కు చుట్టూ ఉండే కొవ్వు (ఫ్యాట్)ను వైరస్ అంటారు. ఈ వైరస్ మనుషుల గొంతులోకి వెళ్లిన తరువాత వ్యాప్తి చెంది శ్వాసకోస మండలానికి వెళ్లి అక్కడ ఊపిరితిత్తులకు సోకి పైట్రోసిస్ వచ్చి ఊపిరి తీసుకోలేక మరణానికి దారితీసే టటువంటి లక్షణం ఈ వ్యాధికి వుంది.

ఈ వైరస్ కు ధనిక పేద, అభివృద్ధి చెందిన దేశం, చెందని దేశం అన్న తేడా ఉండదు. ఎవరికి సోకినా ప్రమాదానికి గురవుతాడు. కాబట్టి వైరస్ సోకకుండా ఉండాలని ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలు దానిపైన దృష్టిపెట్టి లాక్డౌన్ విధించాయి. సామాజిక దూరం పాటిస్తూ ఎక్కడి వాళ్ళు అక్కడే ఉండాలని. ఈ వ్యాధి సోకినటువంటి వ్యక్తి దగ్గితే వచ్చే తుంపర్లు (డ్రాఫ్ లెట్స్) పడిన చోట మరొకరు ముట్టుకొని అవే చేతులతో కళ్లల్లో, ముక్కుల్లో, ముఖాన్ని తాకడం ద్వారా వ్యాప్తి చెందుతుంది. అందుకే శానిటైజర్, సబ్బుతో చేతులు శుభ్రంగా కడుక్కోవాలని చెబుతున్నారు. ఈ వైరస్ కు ప్రాణం లేదు. అది ప్రోటీన్ చుట్టూ ఉండే ఫ్యాట్ శానిటైజ్, సబ్బు సురగతో కరిగిపోతుంది. ప్రోటీన్ కు ఉండే ఫ్యాట్ కు తెగిపోయి వైరస్ నిర్వీర్యం అవుతుంది.

వీటిని నియంత్రించాలంటే లాక్డౌన్ వుండాలని చెప్పి ప్రపంచ దేశాలన్నీ దాదాపు లాక్డౌన్ లోకి వెళ్ళాయి. బస్సులు, రైళ్లు, విమానాలు, కర్ఫ్యూ వల్ల మనిషి తిరగ కుండా చేసింది. ఎందుకంటే ఇది అంటు వ్యాధి కాబట్టి. అంటుకోకుండా ఉండడానికి ఇన్ని ప్రయత్నాలు చేశారు. ఎక్కడైతే నిర్దిష్టంగా ఉన్నారో అక్కడ ఇబ్బందిగా ఉంది. ఈ వ్యాధి ప్రపంచవ్యాప్తంగా వ్యాప్తి

చెందుతుంది. ఎండమిక్ అంటే ఒక ప్రాంతానికి మాత్రమే సంబంధం. కానీ కరోనా వైరస్ అనేది ప్యాండమిక్ అంటే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా సోకుతుంది. ఎప్పుడైతే ఈ ఆలోచన వచ్చిందో భారతదేశం, ముఖ్యంగా తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మొదటిగా లాక్డౌన్ ప్రకటించాం. దీని వల్ల ఆర్థిక నష్టం చాలా జరుగుతుందని తెలుసు.

ప్రభుత్వానికి వచ్చే రాబడి, పరిశ్రమలు వ్యాపారం చేసుకోలేక, రెక్కాడితే గానీ డొక్కాడని కష్ట జీవులు పనులు లేక ఇబ్బంది పడుతారని తెలిసినప్పటికీ ప్రభుత్వాలు ఈ నిర్ణయం తీసుకున్నాయి. బ్రతికి ఉంటే బలుసాకు తినొచ్చని అన్నారు.

మొదలు మనిషి బతకాలి. కావున ఈ లాక్డౌన్ ప్రకటించడం జరిగింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం, ప్రధాని మోడీ దేశవ్యాప్తంగా లాక్డౌన్ చేయాలని కోరడంతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలన్ని ఈ లాక్డౌన్ ను, ముఖ్యంగా విపత్తు చట్టం కింద పరిగణించారు. కొన్ని షరతులు, ఆంక్షలు పెట్టడం జరిగింది.

ప్రాణ నష్టం జరగకుండా కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు దేశవ్యాప్తంగా తీసుకున్న నిర్ణయాలను ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చాలా దేశాలు తీసుకున్నాయి. ఆర్థికంగా కోల్పోలేని స్థితిలో ఉంది ప్రపంచ మొత్తం.

నేడు ఎదురవుతున్న ఆర్థిక సమస్యలను తట్టుకోవడం కష్టమవుతుంది. కొద్దిగా ఇబ్బంది అయినప్పటికీ ఎక్కువ వ్యాప్తి చెందకుండా, ఎక్కువ మందికి సోకకుండా కాపాడుకుందాం. లాక్డౌన్ ఎత్తేసినప్పటికీ కలిసిగి తిరగడం, జనసాంద్ర లేకుండా పెళ్ళిళ్లు, పంక్షన్లు, పబ్లిక్ మీటింగ్ లు జరగకుండా చూడాలి. వీటిని విస్మరిస్తే పెద్ద ఎత్తున ప్రాణనష్టం జరుగుతుంది. 1918లో స్పానిష్ ఫ్లూ ఇదే విధంగా అమెరికాలో సోకింది. పడవల ద్వారా బాంబే నగరానికి వచ్చింది. 1918 ఎండకాలంలో ఎక్కువ మంది ప్రాణ నష్టం జరగలేదని చెప్పి కొంత నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించారు. వర్షాకాలం వచ్చి మళ్ళీ తిరగబడ్డది. ఆ తిరగబడ్డ సందర్భంలో దాదాపు కోటి అరవై లక్షల మంది చనిపోయారు. భారతదేశంలో అప్పుడున్న జనాభా 32 కోట్లు. దాదాపు 32 కోట్లలో కోటి 60 లక్షల మంది చనిపోయారు.

కరోనా కూడా ఇప్పటికీ అయిపోయింది అనుకోవ దానికి లేదు. ఇది బాగా వ్యాప్తి చెందితే వచ్చేది వర్షాకాలం, అప్పుడు కొంత ఇబ్బందికరమైన పరిస్థితులు వస్తాయి. ఆరోగ్య సమస్యలు

బాగా వస్తాయి.

ఇది న్యూమోనియా వ్యాధి. ఊపిరి తిత్తులను కట్టడి చేస్తది. వర్షాలకు కరోనా సోకితే చాలా ఇబ్బంది అవుతుంది. చాలా ప్రాణ నష్టం జరుగుతది. ప్రభుత్వాలు ఆర్థికంగా ఇబ్బంది ఉండకూడదని చెప్పి కొన్ని సడలింపులు చేశారు. సడలింపు చేశారని ఎక్కడపడితే అక్కడ తిరగొద్దు. ఇది సమయం కాదు. అవసరముంటేనే బయటికి వెళ్లాలి. అవసరం లేకపోతే ఇంటినుండి బయటికి వెళ్లకూడదు. తప్పదు అన్నప్పుడే ప్రయాణం చేయాలి. వేరే జిల్లాలకు, పట్టణాలకు, బంధువుల దగ్గరికి అనవసరంగా ప్రయాణం చేయొద్దు. ఎవరికి వారు స్వీయ నియంత్రణ చేసుకోవాలి. అవసరమైతే వీడియో కాన్ఫరెన్స్ ద్వారా అధికారులు పని చేయాలి. మన ఇంట్లో పెద్దవాళ్లు 65 సంవత్సరాలు దాటిన వాళ్లు, షుగర్, కిడ్నీ సమస్య, బీపీ ఉన్నవాళ్లు, ఇంట్లో ఉండడమే మంచిది. చిన్న పిల్లలతో ఎక్కువ కలిసి ఉండకూడదు. పెద్దవాళ్లకు వైరస్ సోకితే లక్షణాలను తట్టుకోలేక మరణిస్తారు. వాళ్లు బయటికి వెళ్ళకుండా చూడాలి. మన పెద్దలు చాలా అనుభవం ఉన్న వాళ్లు. వాళ్లను పోగొట్టు కోకూడదు. ఏదాదిపాటు కాపాడుకుంటే టీకా వస్తది. తరువాత నూటికి నూరుశాతం ఈ కోవిడ్ -19పై విజయం సాధిస్తం. రీసెర్చ్ చాలా పెద్ద ఎత్తున జరుగుతున్నది.

ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అన్ని దేశాలు ఇలానే ఆలోచిస్తున్నాయి చాలా దేశాలు. అభివృద్ధి చెందిన అమెరికా, ఇంగ్లాండ్, జర్మనీ, ఫ్రాన్స్, స్విట్జర్లాండ్ వంటి దేశాలు ఈ విధంగా ఆలోచిస్తున్నాయి. మనం కూడా అదే విధంగా ఆలోచిస్తున్నాము. భారతదేశంలో ఏ విధంగా నియంత్రించ గలిగింది. 130 కోట్ల జనాభా దేశంలో తక్కువ మంది చనిపోతున్నారు. తెలంగాణ గ్రామీణ ప్రాంతం ఇవాళ చాలా గొప్పగా స్పందించింది. గ్రామం లోపట ఎవరూ కలవడం లేదు. కలిసినా కూడా ఆడవాళ్లు కొంగు పెట్టుకుంటున్నారు. మగవాళ్లు ముక్కుకు కండువాలు, మాస్కులు పెట్టుకుంటున్నారు. ఒక్క కేసు కూడా లేదు. దురదృష్టవశాత్తు మధ్యలో మహారాష్ట్ర, బొంబాయి, గుజరాత్ సూరత్ నుంచి వలస బతుకుల కోసం బతకడానికి పోయినవారు తిరిగి వస్తున్నారు. వాళ్లతో కొంత ఇబ్బంది జరుగుతున్నది. మనవాళ్లను కాపాడుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది. ప్రభుత్వం వాళ్లకి అన్ని చికిత్సలు అందిస్తున్నది. అలాంటి వాళ్లు వచ్చినప్పుడు 14 రోజులు క్వారంటైన్ ఇంట్లో ఎవరూ కలవకుండా పక్క రూంలో వుంచి వ్యాధి లక్షణాలు వుంటే వెంటనే హాస్పిటల్ కు పంపాలి. దుబాయి, గల్ఫ్ దేశాలు, బొంబాయి, గుజరాత్ లాంటి రాష్ట్రాల నుంచి వచ్చే వాళ్లను రానీయండి.

మనవాళ్లు కాబట్టి రావచ్చు. కానీ వచ్చి ఒక వారం పది రోజులు ఎవర్నీ కలవకుండా ఇంట్లో దూరం ఉంటే మంచిది. ఏదైనా వ్యాధి లక్షణాలు వస్తే వెంటనే చికిత్స తీసుకుని ఒక పదిహేను ఇరవై రోజుల్లో చికిత్స అయిపోతది. తరువాత వాళ్లు కలిసి తిరగవచ్చు. కానీ దాన్ని తెల్వకుండా ఒక వంద మందికి సోకిస్తే, ఆ వందమంది వెయ్యి మందికి, వెయ్యి మంది పదివేల మందికి, పదివేల మంది లక్ష మందికి, లక్ష మంది పది లక్షల మందికి వ్యాప్తి చెందుతుంది. దయచేసి తెలంగాణ గ్రామీణ ప్రాంతం గత మూడు మాసాల్లో ఎలా గొప్పగా స్పందించారో రానున్న రోజుల్లో కూడా అదే విధంగా స్పందించాలని కోరుతున్నా. నిర్లక్ష్యంగా ఉంటే వైరస్ వ్యాప్తి చెందుతది. అరికడితే అరికట్టచ్చు. ఇప్పటికే అరికట్టి చూపించినం. ఇది ప్రాణ నష్టం కంటే మిగతా ఎక్కువ ఇబ్బందులు పెడుతుంది. ప్రపంచ యుద్ధాలప్పుడు బాంబులు వల్ల విమానాలను కూల్చేసిండ్రు. రోడ్లు, ధ్యాంలను ధ్వంసం చేసిండ్రు. కానీ ఈ కోవిడ్-19 వైరస్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ నష్టం జరగలేదు. బస్సు, విమానం, బిల్డింగ్లకు నష్టం జరగలేదు. కానీ అంతకంటే ఎక్కువ లాక్డౌన్ వల్ల విపరీతమైన ఆర్థిక నష్టం జరిగింది. ప్రాణం ముఖ్యం కాబట్టి ప్రతి ఒక్కరూ స్వీయ నియంత్రణ పాటించాలి.

సడలింపుల వల్ల విపరీతమైన కేసులు పెరుగుతున్నాయి? వలస కార్మికుల విషయంలో ప్రభుత్వం తీసుకుంటున్న చర్యలు ఏమిటి?

రోగి లక్షణాలు ఉంటేనే క్వారంటైన్ చేస్తారు. కాబట్టి వలస వచ్చిన అందరినీ క్వారంటైన్ చేయాల్సిన అవసరం లేదు. రాష్ట్రానికి వచ్చినవారు ఇంట్లో వుంటే సరిపోతది. ప్రభుత్వం ఏమి ఆలోచిస్తది అంటే గాంధీ హాస్పిటల్ లో వున్న రోగులను కూడా ఇంటికి పంపాలని ఆలోచిస్తది. అంటే రోగం వచ్చినప్పటికీ కూడా ఇంట్లో ఉండు, ఊపిరితిత్తుల్లో ఇబ్బంది ఉండి, విపరీతంగా దగ్గుతో, జ్వరంతో ఉంటేనే హాస్పిటల్ కు రండి. పాజిటివ్ ఉన్నంత మాత్రన రావాల్సిన అవసరం ఏమీ లేదని చెప్తున్నాం. దీన్ని పెద్ద సీరియస్ గా తీసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. బ్రహ్మాండంగా ప్లాన్ చేసి పెట్టుకున్నాం. ముప్పైవేల మందికి ఐసీయూ బెడ్లు కూడా తయారు చేసి వుంచాం. కాబట్టి ఎటువంటి ఇబ్బంది లేదు. అన్ని ఏర్పాట్లు చేసి వుంచాం. మనం వైరస్ ను పరిష్కరించు కోవచ్చు.

(సబిన్, మల్లేష్ - దక్కన్ ఛానల్ ఇంటర్వ్యూ ఆధారంగా)
- కట్టా ప్రభాకర్
m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

మృత్యు మెలుకువ

అందరిలాగే ఆరోజు రాత్రి
కమ్మని స్వప్నాలను
కప్పుకొని నిద్రించాం
తెల్లారేసరికి
మరో ప్రపంచంలో వున్నాం.

ఎక్కి తిరిగిన చైనా గోడ
కుబుసంలా మిగిలిపోయింది
ప్రపంచ భావుకుల రాజధాని
పారిస్
వైరస్ కు దొరికిపోయింది
ఈఫిల్ టవర్ పాడుచుకొచ్చిన
కురుపులా
సలుపుతుంది.

రాత్రి పక్క మార్చుకుంటున్నప్పుడే
అనుమానమొచ్చింది.
పొద్దున సూర్యుడు
వొణుకుతూ ఉదయిస్తున్నాడు.

ఏమైంది ఇంద్రండుకు!
వెస్ట్ మినిస్టర్ ఆవరణలో
ఘన చరిత్రను
రాలిన ఎండుటాకులు నింపేశాయి.

ఇరవయ్యేళ్ల క్రితం
WTC తగలబడ్డప్పుడు
ప్రత్యక్షంగా చూశాను.

ఇప్పుడు
న్యూయార్క్ మహానగరం
తడిసిన అర్జుణంబమై
మృత్యుస్నానం చేస్తున్నది.
ఇవాళ ఇండియాగేటు దగ్గర
పాగమంచు
మరణం అంచులా మెరుస్తున్నది.
వేకువజామున
కండ్లు నులుముకుంటున్నప్పుడే
ఏదో కలవరం కలుక్కుమున్నది.

అకస్మాత్తుగా
అధికారం అంధకారమైంది
సుందర దృశ్యాలు
వికృతికి భాష్యం చెప్పున్నాయి.
ఐశ్వర్య దీభితులు
నశ్వరమని తేలిపోయింది.
ఇంతపెద్ద ప్రాణ ప్రకృష్ట గోళంలో
ఆక్సిజన్ దొరక్క
జనాలు ఎక్స్ జీవులుగా
మారిపోతున్నారు.

గాలి భోరున విలపిస్తున్నది
భూమి అగాధాల్లోకి
కృంగిపోతున్నది.
నీరు కన్నీరుగా
రూపాంతరం చెందింది.
ఆకాశమొక్కటే
ఆవేశం చబ్బిపోయి
లిక్త వీక్షణలకు పర్యాయ మయ్యింది.

ఇవాళ పూర్తిగా
మేలుకొని చూస్తే
మరోలోకంలోకి
తిరోగమనంలా వుంది.
అయినా సరే
కొన్ని మొండి మొక్కలు
నిర్భయంగా మొలుచుకొస్తున్నాయి
సృష్టికి
అపూర్వ దృష్టి
విచ్చుకున్నట్టుగా వుంది.

- డా. ఎన్. గోపి

e : prof.ngopi@gmail.com

కరోనా ప్రపంచవ్యాప్తంగా పరిణమించిన ఉపద్రవం

తడకమళ్ల వివేక్ లిటైర్డ్ టీఎస్పీఎస్సీ మెంబర్ గారితో ప్రత్యేక ఇంటర్వ్యూ

తడకమళ్ల వివేక్ జనరల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ డిపార్ట్మెంట్ యొక్క విజిలెన్స్ విభాగంలో సుమారు ఒక దశాబ్దం పాటు పనిచేశారు. వాణిజ్య పన్నుల విభాగంలో అదనపు కమిషనర్ హోదాకు ఎదిగారు. కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన వరోక్ష పన్ను సంస్కరణలో భాగంగా కొత్త పన్ను పాలన, వ్యాట్ రూపకల్పన, ప్రవేశపెట్టడంలో, అడ్వాన్స్ రూలింగ్ వంటి పన్ను పరిపాలనలో కొత్త కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టడంలో వీరు కీలక పాత్ర పోషించారు. రాష్ట్ర ఖజానాకు, సంక్షేమం మరియు అభివృద్ధి విధానాల మెరుగుదలకు అనేక సూచనలు సలహాలు అందించారు.

నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ పబ్లిక్ ఫైనాన్స్ అండ్ పాలసీ, ఇంజనీరింగ్ స్టాఫ్ కాలేజ్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు అనేక రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విభాగాలకు విజిటింగ్ ట్రైనింగ్ ఫ్యాకల్టీ. సెంటర్ ఫర్ ఆల్టర్నేటివ్ వివాద పరిష్కారం మరియు విద్య (కేడ్రే) వ్యవస్థాపక అధ్యక్షుడు. టీఎస్పీఎస్సీ సభ్యులుగా పనిచేసి రిటైర్ అయ్యారు. దక్కన్ ల్యాండ్స్ వారు ఇచ్చిన ప్రత్యేక ఇంటర్వ్యూలోని కొన్ని ముఖ్యాంశాలు.

కరోనాలాంటి విచత్తర పరిస్థితికి కారణాలు ఏవని అనిపిస్తుంది?

దీనికి ఒక కారణమంటూ ఉండదు. దీనిని ఇప్పుడు ప్యాండమిక్ అంటున్నాము. ప్యాండమిక్ అంటే మొత్తం ప్రపంచవ్యాప్తంగా పరిణమించిన ఒక ఉపద్రవం లాంటిది. కాబట్టి ఈ ఉపద్రవానికి ఖచ్చితమైన దేశమని కానీ, ఖచ్చితమైన కారణమని కానీ చెప్పలేము. ఇప్పుడు వస్తున్న సమాచారం మేరకు ఎక్కడో పరిశోధనలో చిన్న పొరపాటు వల్ల జరిగిన తప్పిదం వల్లనో, తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోక పోవడం వల్లనో సంభవించిన ఉపద్రవంలాగా దీన్ని అందరూ పరిగణిస్తున్నారు. అయితే ఇందులో బయోలాజికల్ వార్ కూడా లేకపోలేదని కొంత అనుమానం. డబ్ల్యూహెచ్వో పాత్ర కూడా ఇందులో కొంత అనుమానాస్పదంగా ఉన్నట్లు మనకు తెలుస్తుంది. సమగ్రమైన విచారణ తరువాతనే అసలు జరిగింది ఏమిటి అనేది తెలిసే అవకాశం ఉంది.

కరోనాని ఎదుర్కోవడంలో వైద్య, సాంకేతిక వైజ్ఞానిక రంగంలో ఎలాంటి కృషి చేయాలి?

చాలా వరకు భారతదేశంలో ఉన్న నైపుణ్యం అంతా పాశ్చాత్య దేశాలకు వెళ్లిపోతుంది. వైరాలజీ ఇనిస్టిట్యూట్స్ కానీ, ఆప్థాలమోజిస్ట్స్ కానీ, వైద్యులు కానీ, ఇతర రంగాల్లోని బయోలాజికల్ సైన్స్, ఫిజికల్ సైన్స్ కావచ్చు ఎవరైనా కూడా చాలా వరకు అభివృద్ధి చెందిన దేశాలవైపు చూస్తున్నారు. ఐఐటి గ్రాడ్యుయేట్స్, ఇండియన్ ఇనిస్టిట్యూట్స్ సైన్స్లో ఉత్తీర్ణులైన ప్రతిభావంతులైన మన యువత అంతా పాశ్చాత్య దేశాల వైపు వెళ్తున్న సందర్భాలని మనం చూస్తున్నాం. రాబోయే రోజుల్లో సోకాల్డ్ బ్రెన్ డ్రెస్టిని మనం ఆపవల్సిన అవసరం ఉంది. మన ప్రతిభని మన దేశానికి ఉపయోగించుకొనే విధంగా ఒక విధానపరమైన నిర్ణయాలు తీసుకు రావల్సిన అవసరం కూడా ఈ కరోనా సందర్భంలో ఏర్పడింది.

కరోనా పుట్టుకకు ప్రకృతి వైపరీత్యాలు కారణమా?

చైనాలోని వూహాన్లో ఉన్న వెట్ మార్కెట్ నుంచి జంతువుల ద్వారా వచ్చిందనే ప్రచారం జరుగుతుంది. కొన్ని సాంస్కృతిక పరమైన అంశాలు కూడా దీనికి జోడై ఉండవచ్చు. ల్యాబరేటరీలో ఒక రీసెర్చ్ యొక్క యాక్సిడెంట్ లేక డెలివరేట్ అయినా కావచ్చు అనేది నా అభిప్రాయం. ఇది మానవాళికే పెద్ద హెచ్చరిక.

ప్రజలు, ప్రభుత్వాలు ఏ మేరకు ఈ విచత్తర పరిస్థితిని తట్టుకుని ముందుకెళ్తున్నాయి?

ప్రభుత్వాలకి ఇదొక పెద్ద సవాలు. ఎందుకంటే ఆర్థికంగా చాలా సమస్యలు ఉన్నాయి. ఎకనామిక్ ఆక్టివిటీ ఏం లేదు. లాక్డౌన్ పరిస్థితుల్లో అందరూ ఇళ్లలోనే ఉండిపోవాల్సిన పరిస్థితి ఉంది. ఒక దేశంలో గూడ్స్ అండ్ సర్వీసెస్ అంటే మ్యాన్ ఫ్యాక్చరింగ్ కానీ, సేవలు కానీ లేకపోతే ఆ సేవా రంగాలన్నిటిలో ఉత్పత్తి లేకపోవడం. వీటి వల్ల దేశానికి కావాల్సిన ఆర్థిక వనరులు చేకూరే పరిస్థితి లేదు. కాబట్టి ఇది ఒక గొప్ప ఆర్థిక సంక్షోభం. పెద్ద హ్యూమన్ క్రైసిస్ కూడా. ప్రభుత్వాలకు ఇవాళ ఉన్న ఎన్నో

బాధ్యతలతో పాటు ప్రజల యొక్క ఆరోగ్యాన్ని కాపాడ వలసిన బాధ్యత కూడా ఉంది. ఏ ప్రభుత్వానికైనా తమకు తాముగా దీన్ని అధిగమించే పరిస్థితి భారంగా కనిపిస్తుంది. అయినప్పటికీ భారత ప్రభుత్వం గానీ, ఇటు మన తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గానీ దీన్ని చాలా వరకు నియంత్రణ చేయడానికి తీసుకుంటున్న చర్యలు ఇప్పటి వరకు అందరికీ కూడా సంతృప్తికరంగా ఉన్నాయి. ప్రజల ఆర్థిక పరిస్థితి చూస్తే ముఖ్యంగా బలహీనవర్గాల ప్రజలు, రోజువారీ కూలీ సంపాదన చేసుకునే వాళ్ళ ఆర్థికపరిస్థితి చాలా దుర్భరంగా ఉంది. ప్రభుత్వాలు దారిద్ర్యరేఖకు దిగువున ఉన్న ప్రజలను ఆదుకోవాల్సిన అవసరం చాలా ఉంది. ఇలాంటి విపత్కర పరిస్థితి ప్రభుత్వానికి, ప్రజలకు అందరికీ పెద్ద సవాలు. ఈ సవాలును ఎదుర్కోవడానికి సమిష్టిగా కృషి చేయాల్సిన తరుణమిది.

ప్రభుత్వాలు ప్రవేశపెట్టిన బడ్జెట్లు చూసినట్లయితే సైన్స్ & టెక్నాలజీకి చాలా వరకు పెద్దపీట వేసే పరిస్థితులు మనకు కనపడవు. ఎందుకంటే సైన్స్ & టెక్నాలజీ రంగం ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో ఓటు బ్యాంకు కాదు. కానీ ఇది ప్రజల ఆరోగ్యానికి సంబంధించిన అంశం. ఈ కరోనా నేపథ్యంలో ప్రభుత్వాల నేపథ్యాలు కూడా మారాలి. రీసెర్చ్ ఇనిస్టిట్యూట్లకు, సైంటిస్టులకు చాలా పెద్ద ఎత్తున ప్రోత్సహకాలు ప్రకటించడం, రీసెర్చ్ కు కావల్సిన వాతావరణం ఏర్పరచడం అనేది కరోనా మన ముందు నిలబెట్టిన ప్రశ్న.

అంతర్జాతీయంగా కూడా ఆయాదేశాలు కరోనా వ్యాప్తిని ఎందుకు సమర్థవంతంగా ఎదుర్కోలేక పోతున్నాయి?

అందరూ మొదట్లో తేలిగ్గా తీసుకున్నట్లు కనిపిస్తుంది. అందుకే ఒక ఉపద్రవం (డిజాస్టర్) వచ్చినప్పుడు వారి రెస్పాన్స్ టైం అనేది చాలా కీలకమైన అంశం. అంటే మన ప్రతి స్పందన. ప్రతిస్పందన అనేది కొంచెం ఆలస్యం అవ్వడం వల్ల అలా జరిగింది. అసలే వైరస్ కాబట్టి చాలా త్వరగా వ్యాప్తి చెందింది. దీన్ని అంచనా వేయడంలో ముఖ్యంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలే కొంచెం వెనుకంజ వేయడం, పసిగట్టలేకపోవడం అనేది చాలా బాధాకరమైన విషయం. డబ్ల్యూహెచ్ఎఫ్ (వరల్డ్ హెల్త్ ఆర్గనైజేషన్) కూడా సరైన సమయంలో సూచనలు, సలహాలు చేయకపోవడం వలన ఈ ఉపద్రవం ఈ విధంగా పరిణమించింది.

ఆర్థిక, సాంకేతికంగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు దీనిని ఎదుర్కోవడంలో విఫలమయ్యాయి? చిన్న చిన్న దేశాలు ఎలా బయటపడ్డాయి?

ఈ అంశం చాలా ఆశ్చర్యకరం. ఏ దేశంలో అయితే వైద్య పరికరాలు బాగా అందుబాటులో ఉన్నాయని, నిపుణులైన వైద్యులు ఉన్నారని మనం అనుకుంటున్నామో అలాంటి దేశాల్లోనే ముఖ్యంగా ఫ్రాన్స్, ఇటలీ, స్పెయిన్ లాంటి వెస్ట్రన్ దేశాలలోనే కరోనా

మరణాలు ఎక్కువగా సంభవించాయి. ఇలా ఎందుకు జరిగిందో అనేదానికి కొన్ని అంశాలు చెప్పుకోవాలి. మొదట్లో దీన్ని కాస్త నిర్లక్ష్యం చేయడం. దీని తీవ్రతను గుర్తించలేక పోవడం, సకాలంలో స్పందించకపోవడం. డబ్ల్యూహెచ్ఎఫ్ కూడా సరైన సమయంలో సమాచారాన్ని ఇవ్వకపోవడం, ఇచ్చినా అభివృద్ధి చెందిన దేశాలు పెడచెవిని పెట్టడం, నిర్లక్ష్యం చేయడం లాంటివి జరిగాయేమో అని అనిపిస్తుంది. ఇంకో విషయం చూసినట్లయితే జాగ్రఫీ కూడా దీనికి కొంత వరకు కారణమని చెప్పవచ్చు. భూమధ్యరేఖకు మీద ఉన్న చాలా దేశాలు, భారతదేశం లాంటివి 25 నుండి 30 డిగ్రీల అక్షాంశాల మీద ఉన్న దేశాలన్నిటిలో కూడా ఈ కరోనా వ్యాప్తి తక్కువగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. మిగతా దేశాల్లో ఎక్కువ ప్రభావం ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది.

ప్రపంచ ఆర్థిక రంగంలో మార్పులు ఎలా ఉండ బోతున్నాయి?

ఇప్పుడు చరిత్రలో ఒక దశగా యిది 'ప్రీ కోవిడ్ పోస్ట్ కోవిడ్' అనే కొత్త నిర్వచనాన్ని ముందుకు తీసుకు రావల్సిన అవసరం ఉంది. ఎందుకంటే పోస్ట్ కరోనా ప్రపంచం చాలా భిన్నంగా ఉండ బోతుంది అనేది ఇప్పుడు నిపుణుల అంచనా. ఆర్థిక రంగం మొత్తం రాబోయే రోజుల్లో ఏ విధంగా ఉండబోతుందో అనేదానిపైనే భిన్నమైన అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా వర్క్ ఫ్రం హౌం కల్చర్ బాగా పెరుగుతుంది. డిజిటల్ ట్రాన్స్ఫార్మేషన్ పెరగవచ్చు. ముడిసరుకు రవాణా లాంటి రంగాలు అలాగే వుంటాయి. మ్యాన్ ఫ్యాక్చరింగ్ సెక్టార్ మళ్లీ పుంజుకోవల్సిన అవసరం ఉంది. సర్వీస్ సెక్టార్లో మార్పులు రాబోతున్నాయి. డోర్ డెలివరీ సిస్టమ్స్ లాంటివి

ఆర్థిక రంగం మొత్తం రాబోయే రోజుల్లో ఏ విధంగా ఉండ బోతుందో అనేదానిపైనే భిన్నమైన అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా వర్క్ ఫ్రం హౌం కల్చర్ బాగా పెరుగుతుంది. డిజిటల్ ట్రాన్స్ఫార్మేషన్ పెరగవచ్చు. ముడిసరుకు రవాణా లాంటి రంగాలు అలాగే వుంటాయి. మ్యాన్ ఫ్యాక్చరింగ్ సెక్టార్ మళ్లీ పుంజుకోవల్సిన అవసరం ఉంది.

చాలా పెద్ద ఎత్తున రాబోయే రోజుల్లో ఉండవచ్చు. కరోనా ఇప్పుట్లో తగ్గే అవకాశాలు ఏమీ లేవు. బహుశా 2022 కానీ 2023 వరకు కూడా దీని ప్రభావం ఎంతో కొంత ఉండే అవకాశాలు ఉన్నాయి. ఈ రెండు మూడు సంవత్సరాలలో మొత్తం ఆర్థిక వ్యవహారాలు పెద్ద ఎత్తున మారబోతున్నాయి. ప్రజలు బయటికి వెళ్ళవలసిన అవసరం లేకుండా టెక్నాలజీ ద్వారా గిగ్ ఎకానమీ, గిగ్ వర్కర్స్ (డోర్ డెలివరీ వ్యక్తులు) లాంటి రంగాల్లో ఎక్కువ ఉపాధి అవకాశాలు వచ్చే సూచనలు కనిపిస్తున్నాయి. ఆర్థిక వ్యవస్థ మొత్తం ప్రీ కోవిడ్ - పోస్ట్ కోవిడ్ లాగా మళ్లీ మనం ఒక విభజన రేఖ గీయాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది.

ప్రపంచ దేశాల మధ్య సంబంధాలపై కరోనా ఎలాంటి ప్రభావాన్ని చూపబోతుంది?

చాలా కీలకమైన అంశం. ఒకవైపు అడ్వాన్స్ గా డెస్కెక్ట్ వెఫెన్స్ ప్రతి దేశం ఇప్పటికే డెవలప్ చేసి పెట్టుకున్నాయి. న్యూక్లియర్ ఆమ్స్ ఆంటినేషన్స్ డెవలప్ చేసి పెట్టుకున్నాయి. వీటితో ప్రపంచమే

నాశనమయ్యే పరిస్థితి. అలాంటి యుద్ధాలు ఇప్పటికీ లేవు. ఓస్టి డెటరేట్స్ కోసం ఎవరికి వాళ్లు ఈ వెపన్లని మ్యాన్ ఫ్యాక్చరింగ్ చేసుకుంటున్నారు. ఈ కరోనా నేపథ్యంలో చూసినట్లయితే రాబోయే రోజుల్లో ఒక దేశం ఇంకొక దేశంమీద ఆధిపత్యం సంపాదించు కోవడానికి బయో లాజికల్ వార్స్ వంటివి ఏమైనా ఉపయోగించే అవకాశాలు ఉంటాయా అనేది చాలా జాగ్రత్తగా పరిశీలించాల్సిన అంశం. ఇలాంటి విపత్తుర పరిస్థితులు వచ్చినప్పుడు మానవజాతి మనుగడకే ఒక పెద్ద ముప్పు రాబోతుంది. కాబట్టి ఈ విషయంలో బయోలాజికల్ వార్స్, కెమికల్స్ వార్స్ విషయంలో దేశాల మధ్యన ఒక సుహృద్భావన వాతావరణం ఉండి, వాళ్ళు ఒకరిని ఒకరు అర్థం చేసుకుని ఈ అంశాలపైన ఒక అవగాహనకు రావడం చాలా అవసరం. కాబట్టి బయోలాజికల్ ఫీల్డ్లో జరుగుతున్న రీసెర్చ్కానీ, ఆ డేటా కానీ, సోకాల్డ్ బిగ్ డేటా అనాలసిస్ అందరికీ అందుబాటులో ఉండే దిశగా అన్ని దేశాలు పరస్పరంగా సహకరించుకోవాలి. ఇవి మానవాళికే ముప్పు కాబట్టి అందరూ దీనిపై ఏకాభిప్రాయానికి వచ్చి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ మనం దీన్ని ఉపయోగించు కోకూడదనే నిర్ణయానికి రావడం అనేది చాలా అవసరం.

వలస కార్మికుల ఇబ్బందుల పరిష్కారానికి ఏం చేయాలి?

లాక్డౌన్ చాలా సడన్గా చేయడం వల్ల వలస కార్మికుల పరిస్థితి దుర్భరం అయింది అనేది నిర్వివాదమైన అంశం. రోజూ చాలా హృదయవిదారకరమైన దృశ్యాలు చూస్తున్నాం. వందల మైళ్లు దినసరి కూలీలు, ఒక రాష్ట్రం నుంచి ఇంకో రాష్ట్రానికి వెళ్లిన మైగ్రెంట్ లేబర్స్. వీళ్లంతా కూడా నడిచి వెళ్ళడం, చిన్న చిన్న పిల్లలు నాల్గు అయిదు సంవత్సరాల పిల్లలు వందల మైళ్లు నడిచి వెళ్లే క్రమంలో కొంతమంది మృతి చెందడం అనేది చాలా బాధాకరమైన విషయం. వలస కార్మికుల విషయంలో కార్మిక చట్టాల్లో చాలా మార్పులు తీసుకురావాలి. వలస కార్మికులు ఒక ప్రదేశం నుంచి ఇంకో ప్రదేశానికి వచ్చినప్పుడు ఆ యాజమాన్యం తప్పనిసరిగా వారికి కావల్సిన బీమా సౌకర్యం, ఆరోగ్య విషయంలో వారు తీసుకోవల్సిన చర్యలు తప్పకుండా పాటించాలి. ఒకసారి కార్మిక చట్టాలన్నీ తిరిగేసి వాటిలో ఎక్కడెక్కడ లోపాలున్నాయో వాటిని సవరించి మార్పులు తీసుకురావల్సిన అవసరం ఉంది.

పర్యావరణ పరిరక్షణకు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు ఏమిటి?

ఎకాలజీ నిపుణులు చెబుతున్న దాన్ని బట్టి వాతావరణం బాగా క్లియర్ అయిపోయింది. కార్బన్ కంటెంట్ చాలా తక్కువైంది. దీనికి కారణం పెట్రోల్ లాంటి ఫ్యూయెల్ ఉపయోగం చాలా తగ్గింది. భూతాపం కూడా బాగా తగ్గింది అనేది స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. చాలా నదులు తమకు తామే మళ్ళీ ప్రక్షాళన జరిగి

నదులల్లో ఉండే నీళ్ల నాణ్యత కూడా బాగా పెరిగింది. ఈ మధ్య వస్తున్న సోషల్ మీడియా సమాచారాన్ని బట్టి చూస్తే వారణాసిలో గంగా నది చాలా క్లియర్గా కనిపిస్తుంది. మన హైదరాబాద్ హుస్సేన్సాగర్లో కూడా అంతకు ముందు ఉన్న దుర్గంధం లేదని మనకు తెలుస్తుంది. ఈ రకంగా నేచర్ తనకు తాను క్లెయినింగ్ ప్రాసెస్ చేసుకుంటుందని మనకు తెలుస్తుంది. దీనికి కారణం ఏమిటంటే ఒకటి ఎకాలజీలో ఒక ప్రిన్సిపుల్ రెటాఫ్ రెన్యూవల్. ఎంతవరకు ఎకాలజీని ఇంఫాక్ట్ చేస్తున్నామో ఆ ఇంఫాక్ట్ చేసే క్రమంలో మళ్ళీ నేచర్ తనకు తానుగా ఫ్యూర్పై చేసుకోవడానికి అవసరమైన సమయం దానికి ఇవ్వకపోవడం వల్ల ఇలాంటి చాలా పరిణామాలు ఏర్పడ్డాయి. ఇప్పుడు హ్యూమన్ యాక్టివిటీ బాగా తగ్గడం వల్ల ప్రకృతి తనకు తాను ఫ్యూరిఫికేషన్ చేసుకుంది. ఇవాళ కరోనా నుంచి మానవాళి నేర్చుకోవాల్సిన పాఠం ఏమిటంటే ప్రకృతితో కలిసి జీవించటమా లేకపోతే ప్రకృతిని ఎదురించి జీవించటమా అనేది ఇవాళ మనం తేల్చు కోవాల్సిన అంశం.

ప్రకృతిని అర్థం చేసుకుని ప్రకృతి యొక్క స్పేస్ (ఎన్విరాన్మెంట్ క్యారింగ్ కెపాసిటీ) ఏదైతే ఉందో దాన్ని అబ్జర్వ్ చేసుకో గలుగుతుంది. ఇది ముఖ్యమైన అంశం. ఈ విధంగా సహజ వనరులు కొల్లగొట్టడం మిగతా కెమికల్స్ని కార్బన్మోనాక్సైడ్, కార్బన్ డైఆక్సైడ్ లాంటి వాటిని వాతావరణంలోకి వదలడం. ఇవన్నీ మనం ఒక నియంత్రణలో వుంచి నట్లయితే రాబోయే రోజుల్లో ప్రకృతిని అర్థం చేసుకుని మన ఎకనామిక్, సోషల్ యాక్టివిటీస్ని ప్లాన్ చేసుకోగలిగితే ఇలాంటి ఉపద్రవాలు వచ్చే

అవకాశం ఉండదు. ఎకాలజీ పాయింట్ ఆఫ్ వ్యూలో చూసినట్లయితే నేచర్ ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ని తగ్గించుకోగలిగితే ప్రపంచ స్థాయిలోనే భూతాపాన్ని తగ్గించవచ్చు. ఫారిన్ కాన్సెర్న్స్లో కూడా భూతాపాన్ని తగ్గించడానికి ఒక ఒప్పందం ఏర్పడింది. కొన్ని దేశాలు వాటిని పెద్దగా పట్టించు కోలేదు. ముఖ్యంగా ఫ్రంప్ ఒక దశలో గ్లోబల్ వార్మింగ్ అనేదే లేదని ఒక అభిప్రాయాన్ని వెల్లిబుచ్చాడు. అలాంటి దృక్పథం ఉన్న వాళ్ళందరికీ ఇది ఒక హెచ్చరిక. కాబట్టి రాబోయే రోజుల్లో అంతర్జాతీయ సంస్థల్లో ఎకాలజీపై జరుగుతున్న చర్చల ఫలితాల్ని గానీ, తీసుకొనే నిర్ణయాల్ని గానీ చాలా సమర్థవంతంగా, నిజాయితీగా అమలు చేయవలసిన సందర్భం ఇది.

ముందు ముందు ప్రభుత్వాలు వైద్య, ఆరోగ్యంపై ఎలాంటి ప్రణాళికలు రూపొందిస్తే బాగుంటుంది?

మన వైద్య రంగానికి మనకున్న జనాభాకు చాలా వ్యత్యాసం ఉంది. కావల్సినంత మంది వైద్యులు, నర్సులు, సదుపాయాలు లేవనేది నిర్వివాదమైన అంశం. ట్రిడిషనల్గా ఉన్న నాలెడ్జ్ అంటే యునాని, ఆయుర్వేదం, హోమియోపతి, అలోపతి అన్నింటిని కలిపి ఆయుష్ అంటారు. వీటి నాలెడ్జ్ని కూడా మనం రాబోయే

రోజుల్లో ప్రజల ఆరోగ్యానికి పెద్ద ఎత్తున ఉపయోగించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఇన్ఫెక్షన్ లాంటివి చాలా వరకు అలోపతిలోనే కంట్రోల్ అవుతాయని అంటారు. చిన్న చిన్న జబ్బులకు ప్రత్యామ్నాయ మందులతో నయం చేసి ప్రజలకు రిలీఫ్ ఇవ్వగలమా అని అలోచించాలి. గ్రామ స్థాయి నుంచి జిల్లా స్థాయి, రాష్ట్ర స్థాయి, దేశ స్థాయి వరకు ఆర్ఆర్కూ హాస్పిటల్స్ ఉన్నాయి. కానీ తగినంత స్థాయిలో లేవు. పడకల సంఖ్య కూడా మన జనాభాకి, ఇంటర్నెషనల్ స్టాండర్డ్ కు తగ్గట్టు లేవు. ప్రత్యామ్నాయ మందు అలోచించాలి. ఒకప్పుడు చైనాలో బేర్పుడ్ డాక్టర్స్ అనే కాన్సెప్ట్ ఉండేది. మన దగ్గర ఎంటీబీఎస్ డాక్టర్ గ్రామాల్లోకి వెళ్లి పని చేయడు. ఎందుకంటే తను చదివిన చదువుకు అక్కడ పని లేదు అనుకుంటాడు. బీఎస్సీ స్థాయిలో పబ్లిక్ హెల్త్ లాంటి కోర్సులు ప్రవేశపెట్టి, వారికి మంచిగా శిక్షణ ఇచ్చి వారికి కావాల్సిన స్టాండర్డ్స్ అన్ని ఇండియన్ మెడికల్ కౌన్సిల్ ద్వారా పెట్టి వాళ్లని గ్రామస్థాయిలో అపాయింట్ మెంట్ చేయడం వల్ల ప్రజలకి అందుబాటులో వైద్యం ఉంటుంది. ఈ విధంగా కొత్త కోర్సును కూడా ప్రవేశపెట్టే అవకాశం ఉంటుంది.

మానవ సంబంధాలు ముఖ్యంగా కుటుంబ వ్యవస్థపై దీని ప్రభావం ఎలా ఉంటుంది?

కరోనా మళ్లీ మనిషిని ఆలోచించే విధంగా చేసింది. సోకాల్డ్ ర్యాటోరీస్ తెల్లారి లేచింది పరుగు పరుగు అనే సందర్భాన్ని నుంచి మళ్లీ నేను ఎక్కడున్నాను, ఎక్కడికి పోతున్నాను అనే ఒక ప్రశ్నను మన ముందు ఉంచింది. బ్రెడిషనల్ గా మనమందరం అనుకుంటున్న కుటుంబ వ్యవస్థ (ఫ్యామిలీ వాల్యూస్)లో ఉండే డిజిటల్ డిస్టెన్స్ గానీ, పరుగుల సందర్భంలో వచ్చి ఏర్పడిన దూరం గానీ, వాటన్నిటిని కూడా ఇది చెరిపేసింది. ఇన్ని రోజులు కుటుంబం మొత్తం కలిసి ఉండడం వల్ల బంధాలు గట్టిగా ఏర్పడ్డానికి మంచి అవకాశం. కొన్ని కుటుంబాల్లో మరీ ఎక్కువ కాలం కలిసి ఉండడం చిన్న చిన్న కలహాలు లాంటివి కూడా ఏర్పడి ఉండవచ్చు. దీన్ని ఒక పాజిటివ్ కోణం నుంచి చూసినట్లయితే కుటుంబ వ్యవస్థ దృఢం కావడానికి మనిషికి మళ్లీ ఒక అవకాశం కల్పించింది.

రేపటి ప్రపంచం ఎలా ఉండబోతుంది? ఎలాంటి పాఠాలు నేర్చుకోవాలి?

పోస్ట్ కరోనా భిన్నంగా ఉంటుందని ఖచ్చితంగా చెప్పగలం. కరోనా నుంచి నేర్చుకున్న పాఠాలు ఇన్వెర్ట్ లుకింగ్ గానీ, ఇంట్రాస్పెక్షన్ గానీ, దాన్నుండి వచ్చిన ఇన్ సైడ్స్ గానీ అవి రాబోయే రోజుల్లో ఎంతవరకు క్యూరీ అయి మన జీవితంలో భాగం అవుతాయో, భాగం చేసుకుంటామో, అంటే మితంగా భుజించడం,

ఆడంబరాలకు పోకుండా ఉండడం, పెద్ద పెద్ద పార్టీలు చేసుకోక పోవడం. కానీ ఇలా చాలా వరకు సమాజం కోసం చేస్తున్న చాలా పనులు సోషల్ ప్రెషర్ వల్ల అలోచించ జేస్తాయి. ఇంత ప్లాసీ లైఫ్, ఇన్ని ఆడంబరాలు అవసరం లేదు. మనిషి జీవించడానికి ఇంత చాలు అనే ఒక రకమైన ఇన్ సైడ్ వచ్చి ఆ ఇన్ సైడ్ ద్వారా దాన్ని రాబోయే రోజుల్లో కూడా అవలంబిస్తాడేమో అనేది వేచి చూడాల్సిన అంశం.

మన దేశ ఫెడరల్ వ్యవస్థ రేపు ఎలా ఉండబోతుంది?

ఫెడరల్ వ్యవస్థ అంటే అటు రాజకీయంగా ఇటు ఆర్థికంగా చూడాలి. రాజకీయంగా చూసినట్లయితే ఫెడరల్ వ్యవస్థ చాలా పటిష్టంగానే ఉంటుంది. కానీ ఆర్థికంగా చూసినట్లయితే కేంద్ర రాష్ట్రాలు పరస్పరం బాగా సహకరించు కోవాల్సిన సందర్భం అయింది. రాజ్యాంగంలో పొందుపరిచిన ఫైనాన్స్ కమీషన్ కేంద్రానికి రాష్ట్రానికి మధ్య ఉండే ఒడంబడికలు గానీ కేంద్రం రాష్ట్రాలకు ఇవ్వాల్సిన నిధుల విషయంలో గానీ, ఎఫ్ఆర్బీఎం చట్టాలు గానీ, కొంత కాలం ఖచ్చితంగా అమలు చేయాలా లేక వాటిలో ఉండే నిబంధనలను ఏమైనా సడలించాలా అనే ఒక ప్రశ్న కూడా ఈ కరోనా మన ముందుకు తీసుకు వచ్చింది. ఎఫ్ఆర్బీఎం చట్టాలు చూసినట్లయితే రాష్ట్రాలకు జీడీపీలో

ఫెడరల్ వ్యవస్థ అంటే అటు రాజకీయంగా ఇటు ఆర్థికంగా చూడాలి. రాజకీయంగా చూసినట్లయితే ఫెడరల్ వ్యవస్థ చాలా పటిష్టంగానే ఉంటుంది. కానీ ఆర్థికంగా చూసినట్లయితే కేంద్ర రాష్ట్రాలు పరస్పరం బాగా సహకరించు కోవల్సిన సందర్భం అయింది.

3శాతం కన్నా ఎక్కువగా బారోయింగ్ చేయకూడదని చట్టం చెప్తుంది. కానీ ఇప్పుడున్న పరిస్థితుల్లో చట్టాల్ని యధాతథంగా అమలు చేయడం వల్ల ఆర్థికంగా మళ్లీ పుంజుకోగలమా. ఆర్బీఐలోని నిధులు ప్రభుత్వానికి తక్కువ వడ్డీ రేటుకు ఇచ్చి ఎకానమీని మళ్లీ బూస్ట్ చేయడానికి ఏమైనా చర్యలు తీసుకుంటుందా చూడాలి. ఇలాంటి ఉపద్రవాలు వచ్చినప్పుడు మానవాళి ఉపద్రవాలు ఉన్నప్పుడు రాజకీయాల్ని పక్కన పెట్టి మొదట మనిషిని కాపాడవల్సిన అవసరం చాలా ముఖ్యం. కాబట్టి ఇందులో రాజకీయాలు చేస్తారని అనుకోలేం. కేంద్రంలో ఒక పార్టీ ప్రభుత్వంలో ఉన్నా, రాష్ట్రంలో మరో పార్టీ ప్రభుత్వంలో ఉన్నా ఇది మానవాళికి సంబంధించిన అంశం కాబట్టి రాజకీయాల ప్రసక్తి ఉండబోదు. రాష్ట్రం ఉంటేనే కేంద్రం ఉంటుంది. ఏ ఎకనామి యాక్టివీ అయినా రాష్ట్రంలోనే జరగాలి. రాష్ట్రంలోని పరిశ్రమలు గానీ, సేవా రంగం గానీ, వ్యవసాయరంగం గానీ వీటికి కావల్సిన ప్రోత్సహకాలు అన్నింటినీ కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వం చాలా పెద్ద మనసుతో ఇప్పుడున్న నిబంధనలను కొంత మేరకు సడలించి రాష్ట్రాలను ఆదుకోవాల్సిన అవసరం ఉంది.

(సచిన్, మల్లేష్ - దక్కన్ ఛానల్ ఇంటర్వ్యూ ఆధారంగా)

- కట్టా ప్రభాకర్
m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com

భారతీయ సాంప్రదాయ చిత్రకారిణి

చిలువేరు ఉదయ లక్ష్మి

తన అద్భుతమైన పెయింటింగ్ తో కొత్త ప్రపంచాన్ని ఆవిష్కరిస్తూ ఔరా అనిపిస్తున్నారు ఆర్దిస్టు చిలువేరు ఉదయలక్ష్మి.

విద్యాభ్యాసం :

- ❖ మాస్టర్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ (ఎంఎఫ్ఎ) పెయింటింగ్. సరోజిని నాయుడు స్కూల్ ఆఫ్ పెర్ఫార్మింగ్ ఆర్ట్స్, ఫైన్ ఆర్ట్స్ అండ్ కమ్యూనికేషన్, యూనివర్సిటీ ఆఫ్ హైదరాబాద్, 2000- 2002
- ❖ బాచిలర్ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ (పెయింటింగ్). శ్రీ వెంకటేశ్వర కాలేజీ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్, ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ, 1994- 99.

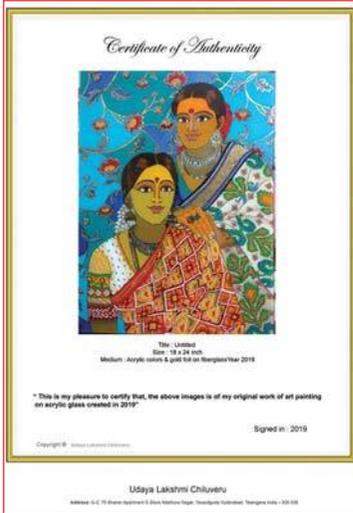
ఎగ్జిబిషన్స్

- గ్రూప్ ఎగ్జిబిషన్స్ నవదేవ్ 2017, అలయన్స్ ప్రాన్సెస్, హైదరాబాద్.
- సోలో షో షోరల్, ఫీన్స్, ఇకబానా ఇంటర్నేషనల్ హైదరాబాద్ చాప్టర్, ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ - 2016
- ఫెమిన్ డిసిల్లియన్స్ - ఫస్ట్ ఈవర్ గ్రూప్ విమెన్ ఆర్టిస్ట్ షో, హైదరాబాద్ 2011.
- సోలో షో, శ్రేష్ట ఆర్ట్ గ్యాలరీ, సెప్టెంబర్ 2011

- గ్రూప్ షో (ఆర్ట్ అండ్ తెలంగాణ) ఇండియా హ్యూబ్ సెంటర్, న్యూ ఢిల్లీ. చావాలాల్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, 2010
  - స్టూడియో నాపియన్ గ్రూప్ షో మే, 2009
  - గ్రూప్ షో, సెంటర్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ, చేర్రీ ఆర్చర్డ్, హయత్ హోటల్ కలకత్తా 2008.
  - వన్ ఉమెన్ షో, సృష్టి ఆర్ట్ గ్యాలరీ, డిసెంబర్ 2007
  - గ్రూప్ షో, చిత్రమయి స్టేట్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్, సెప్టెంబర్ 2007.
  - గ్రూప్ షో, భారతీయ కళాభవన్, లండన్ 2007
  - గ్రూప్ షో, హస్త ఆర్ట్ గ్యాలరీ 2007
  - వన్ ఉమెన్ షో, సృష్టి ఆర్ట్ గ్యాలరీ 2005
  - గ్రూప్ షో, సృష్టి ఆర్ట్ గ్యాలరీ 2002
  - గ్రూప్ షో, యూనివర్సిటీ ఆఫ్ హైదరాబాద్ 2000
  - గ్రూప్ షో, శ్రీ వెంకటేశ్వర కాలేజీ ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్ 1998 1999
- అవార్డ్స్**
- సర్టిఫికేట్ ఆఫ్ మెరిట్ అండ్ క్యాష్ ప్రైజ్ రీజినల్ ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్

చిత్రకళ, సంసాద్, మచిలీపట్నం 1996

- హైలీ కమాండెడ్ సర్టిఫికేట్ క్యాష్ ప్రైజ్, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ 50 ఇయర్స్ ఆర్ట్ ఇండిపెండెంట్ ఇండియా ఎగ్జిబిషన్ హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ, హైదరాబాద్ 1997
- సర్టిఫికేట్ ఆఫ్ హైలీ కమాండెడ్ 57 అలిండియా ఆర్ట్ ఎగ్జిబిషన్, ది హైదరాబాద్ ఆర్ట్ సొసైటీ హైదరాబాద్ 1998
- హైలీ కమాండెడ్, స్టేట్ లెవెల్ పెయింటింగ్ ఎగ్జిబిషన్, పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు యూనివర్సిటీ హైదరాబాద్. 1998
- క్రియేట్ ఎంట్రీ, ఫస్ట్ అలిండియా ఎగ్జిబిషన్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ ఇన్ స్కూల్ ఫార్వర్డ్ ఆర్ట్ అసోసియేషన్ హైదరాబాద్ 1998.

మహిళల కోసం హృదయ కళాకేంద్రం స్థాపన

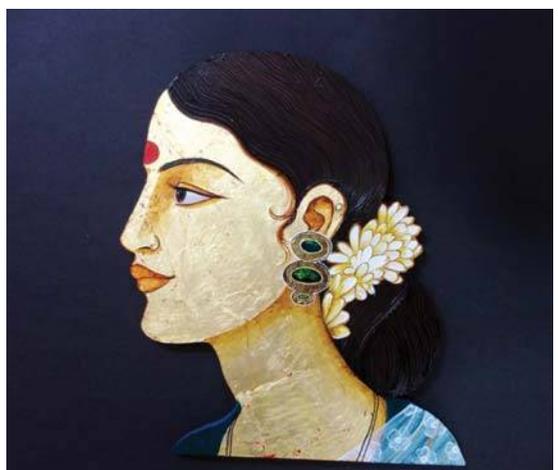
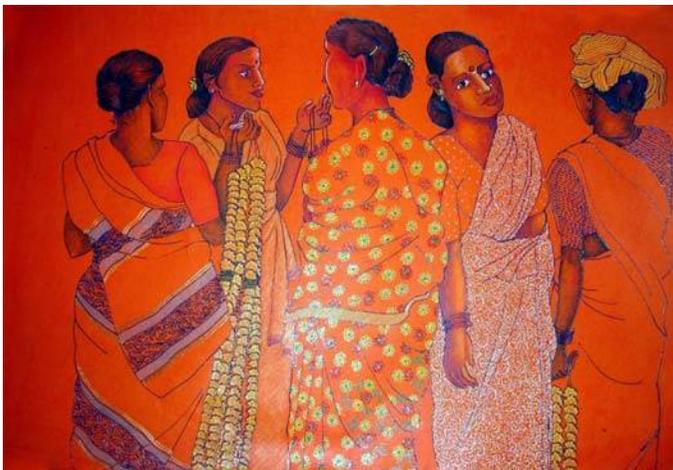
భారతీయ సంప్రదాయ చిత్రకళ సారానికి తన ప్రత్యేక శైలిని జోడించి ఆమె అందమైన చిత్రాలను చిత్రిస్తున్నారు. విభిన్న కోణాలలో ప్రయోగాలు చేస్తూ తన పూర్తి సమయాన్ని చిత్రకళకు కేటాయిస్తున్నారు. ఆమె తన సృజనాత్మకత ప్రయాణంలో ఎటువంటి అడ్డంకులు లేకుండా

చూస్తున్నారు. ఉదయలక్ష్మి తన ప్రతి ప్రదర్శనలో వైవిధ్యంగా ఉండేలా చూసుకుంటుంది. ఆ విధంగానే తన నాలుగో చిత్రకళ ప్రదర్శనలో పుష్పాలు, తంజావూరు చిత్రకళ సమేళనం కనిపిస్తుంది. ఆమె మహిళల కోసం హృదయ కళా కేంద్రాన్ని స్థాపించి రెండు దశాబ్దాలుగా కొన్ని వందల మంది మహిళలకు శిక్షణ ఇచ్చారు. చిత్రకళలో మహిళలకు సృజనాత్మకను పెంపొందించడమే ఉదయలక్ష్మి లక్ష్యంగా ఉంది. ప్రతి మహిళ ఒక కళాకారిణిగా ఎదగాలనే సంకల్పంతో ఆమె కృషి చేస్తున్నారు. తన కుటుంబ బాధ్యతల పట్ల కొన్ని సందర్భాల్లో ఆసక్తి, సృజనాత్మకత పట్ల శ్రద్ధ వహించలేక పోయానని ఆమె అభిప్రాయం. మహిళలు తమ జీవితంలో ఏ దశలోనైనా సాధన చేసి ఉన్నత స్థానంలో నిలవాలంటున్నారు. ఇది మహిళల మానసిక శక్తిని పెంపొందించడంలో దోహద పడుతుందంటారు ఉదయ లక్ష్మి.

- రామకృష్ణ కాంపాటి,

m : 9866168863

e: ramakrishna.praja@gmail.com

హైదరాబాద్‌లతో ఆకు, వక్కలా కలిసిపోయిన తమిళులు

బ్రిటీష్ వాళ్లు సికింద్రాబాద్ లో కంటోన్మెంట్ (మిలటరీ బేస్) ఏర్పాటు చేయడంతో మద్రాస్ నుంచి బ్రిటీష్ వాళ్లతో తమిళులు కూడా హైదరాబాద్ కు మకాం మార్చారు. రక్షణరంగ పరిశ్రమ, రైల్వే డిపార్టుమెంట్ లో చేరేందుకు ఎక్కువ సంఖ్యలోనే తమిళులు ఇక్కడికి వచ్చారు. ఆ మాట కొస్తే కొండవీటి రెడ్డిరాజులు శైవులైనందున వీరి శత్రువైన రాచకొండ వెలమదొరలు వైష్ణవాన్ని స్వీకరించి ఎంతోమంది వైష్ణవ అయ్యంగార్లను రప్పించి, దేవాలయాల్లో పూజారులుగా నియమించడంతో క్రీ.శ.14 శతాబ్దంలోనే తమిళ బ్రాహ్మణులు తెలంగాణకు వలస వచ్చారు. బ్రిటీష్ వారితో పాటు వలస వచ్చిన తమిళులు విద్యావంతులైనందున నిజాం ప్రభువు కూడా వారిని ఆహ్వానించి మంచి ఉద్యోగాల్లో నియమించాడు. మిలటరీలో చేరిన తమిళులు సికింద్రాబాద్ కంటోన్మెంట్ బోర్డు, బొల్షారం, తిరుమలగిరి, అల్వాల్, లాలాగూడ రైల్వే స్టేషన్ కాలనీల్లో స్థిరపడినారు. సికింద్రాబాద్ లోని కొన్ని కాలనీలు తమిళులు పేరు మీద ఏర్పడినాయి. వాటిలో సోమసుందరం వీధి, పరంజ్యోతి నగర్, పద్మారావునగర్ ముఖ్యమైనవి. ఇప్పటికీ సికింద్రాబాద్ లోని మారేడుపల్లిలో ఎక్కువ మంది సంపన్నులైన తమిళులు నివసిస్తున్నారు.

హైదరాబాద్ కొచ్చేసరికి తమిళులు ప్రభుత్వ కొలువులో ఉండడంతో వారు కోరి ఉమెస్ కాలేజీ, నారాయణగూడ, బడీచాడీ, హర్నికల్ బాగ్, విరల్ వాడీలలో స్థిరపడినారు. అయితే బాగా ఆస్తివంతులైన తమిళులు మాత్రం బేగంపేట, బంజారాహిల్స్, మెహదీపట్నం, హుమాయున్ నగర్ లలో విశాలమైన ఇళ్ల కట్టుకొని ఉంటున్నారు. బ్రిటీష్ ఆర్మీ ప్రభావంతో ఇక్కడ స్థిరపడిన తమిళులు కొందరు క్రైస్తవమతాన్ని స్వీకరించి సెయింట్ థామస్ తమిళ చర్చిని సికింద్రాబాద్ లో నిర్మించు కున్నారు. ఇక్కడ స్థిరపడిన తమిళుల విద్యాభివృద్ధికి ఎనలేని సేవ చేశారు. సోమసుందరం మొదలియార్. 1861లో సికింద్రాబాద్ లోని మహబూబ్ స్కూల్ ను ప్రారంభించారు. 1872లో సోమసుందరం లైబ్రరీని, రీడింగ్ రూంను ఏర్పాటు చేశారు. 1885నాటికి మహబూబ్ స్కూల్ స్థాయిని పెంచి నిజాంనవాబ్ మహబూబ్ ఆలీఖాన్ పేరు మీదుగా మహబూబ్ కాళేజీని ఏర్పాటు చేశారు. రాజా కందస్వామి మొదలియార్ పబ్లిక్ కంట్రాక్టర్ గా గుర్తింపు పొందటమే కాక, మొదటి సాలార్ జంగ్ ఆదరణను చవిచూశారు. నగర పాలనకు కూడా తోడ్పడిన కందస్వామి పేరు మీద కందస్వామి బాగ్, కందస్వామి మార్కెట్లు సుల్తాన్ బజార్ లో వెలిశాయి.

1951లో సికింద్రాబాద్ కార్పొరేషన్ గా ప్రకటించబడి, దానికి మొదటి మేయర్ గా ఎన్నికైంది ఆర్.కె. వాసుదేవ మొదలియార్ అనే తమిళుడే. సికింద్రాబాద్ పరిసరాలు అభివృద్ధి చెందడానికి కృషి చేసిన తమిళ వ్యక్తి పద్మారావు మొదలియార్. ఆదెయ్య అనే వ్యక్తి హరిజనుల కోసం ఏర్పాటు చేసిన చిన్న పాఠశాల బాధ్యతను స్వీకరించి, రెసిడెన్సీ

నుంచి నిధులు పొందాడు. ప్రస్తుతమున్న సర్ విలియమ్ బార్టన్ స్కూలున్న ప్రదేశం అదే. మహబూబ్ కాళేజీకి మూడు కొత్త బ్లాకులను అదనంగా నిర్మించాడు. సికింద్రాబాద్ లోని క్రైస్తవేతర ఒకే ఒక బాలిక పాఠశాలకు కార్యదర్శిగా ఎన్నుకోబడిన పద్మారావు, తర్వాత బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ జనరల్ నుంచి అధిక మొత్తంలో నిధులు పొంది, ఆ పాఠశాలను హైస్కూల్ ఫర్ గర్ల్స్ ను ఏర్పాటు చేశాడు. అంతేకాదు, 1916లో మూసేసిన హిందూబాయ్స్ హాస్టల్ ను మళ్లీ తెరిపించాడు. బోయిగూడలో ఫ్లేగువ్యాధి బాధితుల కోసం ఒక ఆరోగ్యశాలను స్థాపించాడు. చైల్డ్ వెల్ఫేర్ సెంటర్, లేడీ బార్టన్ క్లబ్ లను కూడా స్థాపించాడు. సహకారోద్యమాన్ని ప్రారంభించి సికింద్రాబాద్ లో ప్రుడెన్షియల్ కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీని స్థాపించగా, తరువాత అది ఒక బ్యాంకుగా, కన్యూమర్ స్టోర్ గా, ఆటోమొబైల్ సొసైటీగా చిలుకలగూడ హూసింగ్ కార్పొరేషన్ గా రూపు దిద్దుకుంది. బాయ్స్ స్కూల్ అసోసియేషన్ ఏర్పడటానికి కూడా పద్మారావు మొదలియార్ ఎంతో కృషి చేశారు. ఆయన ఆ ప్రాంతానికి చేసిన సేవలకు గుర్తింపుగా, సికింద్రాబాద్ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్ పాత వాకర్స్ టౌన్ ను పద్మారావు నగర్ గా నామకరణం చేసింది.

హైదరాబాద్ లో స్థిరపడిన తమిళుల్లో రాజా బహదూర్ అరవముత్తు ఐయ్యంగార్ న్యాయవాదిగా పేరుగాంచాడు. హైదరాబాద్ కో ఆపరేటివ్ సెంట్రల్ బ్యాంకును స్థాపించింది ఈయనే. అంతేకాదు, గద్వాల సంస్థాన దత్తత స్వీకార కేసును నిజాంకు వ్యతిరేకంగా, జమ్రుద్ సినిమా టాకీసు ఆస్తి గొడవల్లోనూ వాదించి పేరు గడించాడు. గద్వాల కేసుతో నిజాం రాష్ట్రంలోని మిగిలిన జాగీర్దార్లు ఇతనికి చేరువైనారు. వృత్తినైపుణ్యంతో పేరుగాంచిన అరవముత్తును బ్రిటీష్ రిసిడెంట్, అండర్ సెక్రటరీగా నియమించాడు. బ్యాంకు స్ట్రీట్ లో నున్న అమృత నివాస్/అమృత నగర్ ఇతని వల్ల రూపుదిద్దుకొన్నదే. మీర్జా ఇస్మాయిల్ హైదరాబాద్ ప్రధాన మంత్రిగా ఉన్నప్పుడు, నిజాం ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్ లో న్యాయ శాఖ మంత్రిగా నియమించబడినాడు అరవముత్తు. ఆయన సేవలకు గుర్తింపుగా అరవముత్తుకు రావు సాహెబ్, రావు బహదూర్, దివాన్ బహదూర్ లాంటి బిరుదులు దక్కాయి.

తమిళుల మధ్య ఐక్యతకు దేశిక సభ, కృష్ణ గానసభ లాంటి సంఘాలు ఏర్పడినాయి. ఇప్పుడు లిబర్టీ దగ్గరున్న బాలాజీ భవన్ ను శ్రీదేశిక సభ అధ్యక్షుడిగా ఉన్న నరసింహ అయ్యంగార్ అనే న్యాయ వాది నిర్మించాడు. ఈ విధంగా ఇక్కడ స్థిరపడిన తమిళులు విద్య, సహకార, న్యాయ, బ్యాంకింగ్, వితరణ, ఇతర సేవారంగాలకు, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలకు ఎంతో సేవ చేసి ఆకూ, వక్కలా హైదరాబాద్ లతో, దక్కన్ సంస్కృతిలో ఇమిడిపోయారు.

- ఈమని శివనాగిరెడ్డి m : 9848598446
e: drreddynithm@gmail.com

ఇది ప్రకృతి సమయం

జూన్ 5 ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం సందర్భంగా వెబినార్

ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవాన్ని ప్రతి సంవత్సరం జూన్ 5వ తేదీన జరుపుకుంటున్నాం. పర్యావరణానికి అనుకూలమైన చర్యలు తీసుకోవడానికి, అవసరమైన అవగాహనను పెంచుకోవడానికి ఆ రోజు కొన్ని చర్యలు చేపడతారు. ఇది యునైటెడ్ నేషన్స్ ఎన్విరాన్మెంట్ ప్రోగ్రామ్ (UNEP) ద్వారా నడపబడుతుంది. మానవ పర్యావరణంపై ఐక్యరాజ్యసమితి 1972 జూన్ 5వ తేదీ నుంచి 16వ తేదీ వరకు సమావేశం అయింది. ఈ సందర్భంగా 1972లో యునైటెడ్ నేషన్స్ జనరల్ అసెంబ్లీ ద్వారా జూన్ 5ను ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవంగా ప్రకటించబడింది. 1973లో మొదటి సారి ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవం జరుపు కున్నాం. అప్పటి నుంచి ప్రతి సంవత్సరం ఈ సందర్భాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ ప్రపంచ పర్యావరణ దినోత్సవాన్ని జూన్ 5వ తేదీన వేర్వేరు నగరాలలో విభిన్న రీతులలో అంతర్జాతీయ వైభవంగా జరుపుకుంటారు.

కావున 'ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్' కూడా తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని హైదరాబాద్ మహానగరంలో ప్రతి సంవత్సరం క్రమం తప్పకుండా జూన్ 5న పర్యావరణ వేత్తలు, వారసత్వ కట్టడాల పరిరక్షణ నిపుణులు, అధ్యయన వేత్తలు, సామాజిక వేత్తలు, అధ్యాపకులు, విద్యార్థులు వివిధ వర్గాల వారితో పర్యావరణంపై సమావేశం ఏర్పాటు చేస్తుంది. నిష్ణాతులతో మాట్లాడించి పర్యావరణంపై సూచనలు, సలహాలు ఇప్పించడం జరుగుతుంది. ఇందులో ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్ ఏడాది వరకు చేసిన కార్యక్రమాలను విశ్లేషించి రూపొందించిన నివేదిక, సావనీర్, బుక్ లెట్ ను విడుదల చేస్తుంది. ఫోరం నిర్వహించిన ఏడాది కార్యక్రమాలను ముద్రణ రూపంలో ప్రచురించి పర్యావరణంపై అవగాహన కల్పిస్తుంటుంది.

అయితే ఈ సంవత్సరం యావత్ ప్రపంచం 'కరోనా' విపత్తును ఎదుర్కొంటుంది. కావున ఈ ఏడాది పర్యావరణ దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకొని 'ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్' 20వ వార్షికోత్సవాన్ని మణికొండ వేదకుమార్ అధ్యక్షతన వెబినార్ (జూమ్ వీడియో) నిర్వహించనుంది. ఈ వెబినార్ లో వివిధ దేశాల్లోని పర్యావరణ వేత్తలు, శాస్త్రవేత్తలు, సామాజికవేత్తలు, అధ్యాపకులు వివిధ రంగాలకు చెందిన వారు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వెబినార్ లో పాల్గొననున్నారు.

'ఫోరం ఫర్ ఎ బెటర్ హైదరాబాద్' అధ్యక్షులలో జూన్ 5న నిర్వహించనున్న వెబినార్ వివరాలకు పక్కన చూడగలరు. - దక్కన్ స్వ్యాస్

FORUM FOR A BETTER HYDERABAD "INVITATION"

to the WEBINAR:
 Join Zoom Meeting:
[https://us02web.zoom.us/j/89062522603?](https://us02web.zoom.us/j/89062522603?pwd=dHZWM3ZZSnU5eUJ3bFUvQUk2RzRzF6dz09)
 pwd=dHZWM3ZZSnU5eUJ3bFUvQUk2RzRzF6dz09
 Meeting ID: 890 6252 2603
 Password: 699238
 FBH cordially invites you
 on the occasion of its 20th Anniversary coinciding
 with
 World Environment Day 2020
 on 5th June, 2020
 from 4 p.m.- 6pm
 Theme: "TIME FOR NATURE"
 Hyderabad City-
 "Urban Planning" & "Environment"
 We look forward for your active participation.
 Regards,
M.VEDAKUMAR
 Chairman, Forum for a Better Hyderabad
 Mobile: 9848044713
 E-mail: fbhgreens@gmail.com

తెలంగాణ జానపద కళారూపాలు

సంస్కృతి సంప్రదాయాలకు నిలయమైన మన తెలంగాణలో జానపద కళారూపాలు వందకు పైగా ఉన్నాయి. ఇవి తెలంగాణ సంస్కృతికి అద్దం పడుతున్నాయి. ఒక కులం సంస్కృతి సంప్రదాయా లను, ఆ కుల పుట్టు పూర్వోత్తరాలను ఈ కళారూపాలు వివరిస్తాయి. ఈ కళారూపాలు ప్రదర్శించే వారిని ఉపకులాలకు చెందిన వారిగా, హక్కుదార్లుగా పిలుస్తూ, వారి కళారూపాలను ఆశ్రిత కళా రూపాలుగా పిలుస్తున్నారు. ఈ కళారూపాల ప్రదర్శన విధానాన్ని బట్టి తొమ్మిది రకాలుగా వర్గీకరించవచ్చు. అందులో బొమ్మలాటలు, అనుష్టాన కళారూపాలు, వాద్య కళారూపాలు, పటం కథలు, ఇంద్రజాల ప్రదర్శనలు, నృత్యాలు, కథాగాన కళారూపాలు వేషాలతో కూడిన కళారూపాలు, భజన సంప్రదాయ కళారూపాలు తదితరాలు ఉంటాయి.

బొమ్మలాటలు

బొమ్మల ద్వారా ప్రదర్శన ఇచ్చే కళారూపాలు. ఇవి వివిధ రకాల వస్తువులతో బొమ్మలు తయారు చేసి వాటితో ఆడించే బొమ్మలు, తోలుబొమ్మలు, చెక్క బొమ్మలు, మందిచ్చుల బొమ్మలు, పెద్దమ్మలోల్ల బొమ్మలు ప్రధానంగా కన్పిస్తాయి. ఇవే ప్రాచీన కళారూపాలుగా, ఛాయా చిత్రాలకు మాతృకలుగా నిలిచాయి.

తోలుబొమ్మలు

జంతు చర్మాలతో బొమ్మలను అందంగా తయారు చేసి వాటికి రంగులు అద్ది తెరమీద ఆడిస్తూ, తయారు చేసి వాటికి రంగులు అద్ది తెరమీద ఆడిస్తూ, రామాయణ, భారత, భాగవత కథలతో పాటు ఇతర కథలు కూడ ప్రదర్శిస్తారు. వరంగల్ జిల్లా తొర్రురు ప్రాంతాల్లోను, నల్లగొండ జిల్లా కోదాడ ప్రాంతాల్లో ఈ కళాకారులున్నారు. కనుమరుగై పోతున్న కళారూపాల్లో ఇది ఒకటి.

చెక్కబొమ్మలాట

తెలంగాణ రాష్ట్రంలో ప్రసిద్ధి పొందిన కళారూపం చెక్క బొమ్మ లాట కళారూపం. వరంగల్ జిల్లా తొర్రురు మండలం అమ్మా పురం, వెంకటాపూర్ మండలం బూర్గుపేటలోను మాత్రమే ఈ ప్రదర్శన ఇచ్చే కళాకారులు ఉన్నారు. చెక్కతో తల, ఛాతి వరకు అందంగా తయారుచేసి మిగతా భాగాలను రంగు రంగుల గుడ్డలతో అలంకరిస్తారు. ఈ బొమ్మల చేతులకు దారాలు కట్టి తెరవెనుక ఉండి ఆడిస్తారు. వీరు ఎక్కువగా భారత, రామాయణాది కథలు ప్రదర్శిస్తారు.

మందిచ్చుల బొమ్మలు, 'సకాశి' వారు పొనిక కర్రతో, చింత గింజల అంబలితో వివిధ రకాలైన బొమ్మలు, పటం కథలకు సంబంధించిన బొమ్మలు, కులపురాణాల వృత్తాంతాలను తెల్లటి గుడ్డమీద వేస్తారు. వీటితో పాటు వివిధ రకాల మాస్కులు, పెద్దమ్మ బొమ్మలు, లాంటివి తయారు చేస్తారు. వీరు తెలంగాణ ప్రాంతంలోని చేర్యాలలో ఉండటం మనకు గర్వకారణం. ఈ వృత్తి ద్వారా జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలో గుర్తింపు పొందిన ఏకైక కుటుంబం ధనాలకోట నాగేశ్వరరావుది.

యాదవులకు ఆశ్రితులైన మందిచ్చుల వాళ్ళు బుడిగే జంగం కులస్థులు. వీరు యాదవులకు సంబంధించిన కాటమరాజు కథ, ఎల్లమ్మకథ, పెద్దిరాజు కథలను ప్రదర్శించేటప్పుడు రంగస్థలం పైన వాటి సంబంధించిన బొమ్మలను చూపుతూ కథ చెప్పతారు. వీరు వరంగల్ జిల్లా వెంకటాపూర్, నారాయణపురంలో ఈ కళాకారులు ఉన్నారు.

పెద్దమ్మలోల్లు, పెద్దమ్మ దేవతను నెత్తిమీద పెట్టుకొని ఊరూరు తిరుగుతూ, చర్నకోలాతో కొట్టుకుంటూ, శరీరాన్ని కోసుకుంటూ భయానకంగా కనబడుతారు. వీరు తెలంగాణ అంతట జాతరల్లో ఎక్కువగా ఉంటారు.

అనుష్టాన కళారూపాలు

అనుష్టాన కళారూపాలను పండుగల్లో, దేవతల ఉత్సవాల్లో మాత్రమే ప్రదర్శిస్తారు. వీటిలో బతుకమ్మ, బోనాలు, దుబ్బుల కొలుపులు, పంబా, ఎల్లమ్మవేషం, వీరముష్టి వంటి

కళారూపాలు మనకు కనబడుతాయి. తెలంగాణ ప్రభుత్వం బతుకమ్మ, బోనాలను రాష్ట్ర పండుగలుగా గుర్తించి సముచిత స్థానాన్ని కల్పించింది. దుబ్బుల వాళ్ళు దుబ్బు వాద్యంతో పెద్దేవరను కొలిచే పూజారులు.

పంబా కళారూపం

గ్రామదేవతల ఉత్సవాల్లో, బొడ్రాయి ప్రతిష్ఠాపనలో వీరి ప్రదర్శన తప్పక ఉంటుంది. ఎల్లమ్మవేషంలో ఊరు చుట్టూ పొలిచల్లుతూ గ్రామం బాగుండాలని కోరుకుంటారు. ఈ అనుష్టాన కళారూపాలు తెలంగాణ ప్రజలతో విడదీయరాని సంబంధం ఉన్నప్పటికీ ఆధునిక కరణ పేరుతో ఈ కళారూపాలు కూడ రంగస్థల ప్రవేశం చేస్తున్నాయి.

వాద్య కళారూపాలు

వాద్య కళారూపాల్లో ప్రధానంగా చెప్పుకునేవి డప్పు, దీనిని శుభాశుభాలకు వాడినప్పటికీ ప్రత్యేకమైన దరువులను వాయిస్తూ రర రకాలుగా నృత్యాలు చేస్తారు. ఇక తెలంగాణకే తలమానికమైన ఒగ్గుడొల్లు, ఒగ్గు కథలతో పాటు వివిధ రకాల దరువులతో నృత్యాలు

చేస్తారు.

బుడబుక్కలవాళ్ళు బుడగ అనే వాద్యంతో భవిష్యత్తు చెప్పతూ ఇంటిముందు శ్రావ్యంగా వాయిస్తారు. ప్రజలకు వీరిమీద అపార నమ్మకం ఉంటుంది. విశ్వ బ్రాహ్మణులకు కులపురాణాన్ని చెప్పేవారు రుంజ కళాకారులు. 'రుంజ' అనే వాద్యంతో ముప్పై రెండు రకాల ద్వనులు చేస్తూ విశ్వకర్మ పురాణం, మూలస్తంభం వంటి కథలు చెప్తారు. తెలంగాణవ్యాప్తంగా ఒక్క మహబూబ్ నగర్ ప్రాంతాల్లో ఒకటి రెండు బృందాల వారు మాత్రమే ఉన్నారు.

పటం కళారూపాలు

తెలంగాణలోనే ప్రత్యేకంగా ప్రదర్శించే కళారూపాలు పటం కథలు. ఇవి పన్నెండు వరకు కలవు. వీటిలో ఒక్కొక్క కులం కుల పురాణాలను ప్రదర్శిస్తారు. వాటిలో పద్మశాలీ కులం వారికి 'కూనపులి కళాకారులు', మార్కెండేయ పురాణం, మాదిగ కులం వారికి 'డక్కలీ వారు' జాంబ పురాణం, మాల కులంవారికి 'గుర్రపు వారు' భేతాళ పురాణం, చాకలి వారికి 'మా సయ్యలు' మదెలు పురాణం, గౌడ కులం వారికి 'ఏనోటి వారు', గౌడ జెట్టిలు' గౌడ పురాణం, కుమ్మరి వారికి 'పెక్కర్లు' గుండ బ్రహ్మపురాణం, యాదవులకు 'తెరచీరల వారు' మల్లన్న కథను, ముదిరాజు కులస్తులకు 'కాకి పడిగెలవారు' పాండవుల కథలను చెప్తారు.

గిరిజన తెగైన నాయక పోడువారికి 'తోటివారు' పద్మనాయక వృత్తాంతమనే కథను ప్రదర్శిస్తారు. పై కులాల వారికి ఆశ్రితులుగా ఉంటూ కులపురాణాన్ని నకాబి ద్వారా బొమ్మలు వేయించి ఆ బొమ్మలు ఆధారంగా ప్రేక్షకులకు కథను చెప్తారు. ఈ కళారూపాలు వరంగల్, కరీంనగర్ జిల్లాలోనే ఎక్కువగా ఉన్నాయి.

నృత్యాలు

నృత్య కళారూపాలు ఎక్కువగా గిరిజన తెగలకు సంబంధించినవే ఉన్నాయి. ఇవి వారి ఐక్యత భావనను వెల్లడిస్తాయి. వీటిలో బంజారాలు - సుగాలి నృత్యం, గోండు గుస్సాడి నృత్యం, కోయ-కొమ్ము నృత్యాలు, ధింసా, రేలా, దండారి లాంటి నృత్యాలు కనబడుతాయి. వీటితో పాటు పండుగలకు సంబంధించిన నృత్యాలు ఆయా సందర్భాల్లో ప్రదర్శిస్తారు.

ఇంద్రజాల ప్రదర్శనలు

ఇంద్రజాల ప్రదర్శనలో 'సాధన శూరులు' పద్మశాలీ కులస్తులకు ఆశ్రితులుగా ఉంటారు. వీరు వివిధ రకాల విన్యాసాలు ప్రదర్శిస్తారు. చొప్పు బెండులతో పల్లకి చేసి అందులో కూర్చోవటం, నెత్తిమీద పొయ్యి పెట్టడం, చెవిలో నుండి నీళ్ళుపోసి ముక్కులో

నుండి తీయడం, నీటి లో పసుపు కారం లాంటివి కలిపి మళ్ళి పొడి పసుపు, కారం తీయడం లాంటివి ఎన్నో అటు ఆనందాన్ని, భయాన్ని కల్గిస్తాయి. మరొక కళా రూపం 'కాటిపాపల వాళ్ళు' నోట్లో నుండి పాములను, తేళ్ళను, ఉంగరాలను తీస్తూ ప్రేక్షకులను ఆనందపరుస్తారు. 'పాములవాళ్ళు, యక్షిణి వాళ్ళు కూడ రకరకాల ఇంద్రజాల ప్రదర్శనలు చేస్తారు.

కథాగాన కళారూపాలు

కథాగాన కళారూపాల్లో రామాయణ, భారత, భాగవత కథలను పురాణాలుగా చెప్పేవారిలో చిందుయక్షగానం, గొందేళివీధి భాగోతం, దాసరి భాగోతం, వీధి భాగోతాలు వీధి నాటకాలు ఈ కోవలోకి వస్తాయి. ఆ కథలకు సంబంధించి పాత్రలు-వేషధారణతో కథలను రక్తి కట్టిస్తారు. వీటిలో హాస్యగాడి పాత్ర అందరిని

ఆకర్షిస్తుంది.

వేషాలతో కూడిన కళారూపాలు

కళారూపంలో ఎక్కువగా వేషాలతో అలరించేవి. ఇందులో పగటి వేష కళాకారులు ముప్పైకి పైగా వేషాలు వేసి ప్రదర్శన ఇస్తారు. ఇందులో అర్ధనారీశ్వర, అదేవిధంగా, పులివేషాలు లాంటివి ఉంటాయి. అదేవిధంగా, పులివేషాలు, కాళిక వేషం వంటివి ఇందులోకి వస్తాయి. పగటి వేషకళాకారులు రోజుకొక వేషం వేస్తూ ఊళ్ళో

ప్రదర్శన ఇస్తారు. ఇందులో తుపాకి రాముడి వేషం తెలంగాణాలో ప్రత్యేకం.

జానపద కళారూపాల్లో పై కోవలోకి కాకుండా ఇతర జీవులతో ప్రదర్శన ఇచ్చే కళారూపాలు కూడ ఉన్నాయి. వాటిలో గంగిరెద్దులాట, చిలుక జ్యోసం, గారడి వంటివి ప్రేక్షకులకు హాస్యాన్ని పండిస్తాయి. ఈ విధంగా తెలంగాణ జిల్లాలకే ప్రత్యేకంగా నిలిచిన ఈ జానపద కళారూపాలను వరిరక్షించుటకు తెలంగాణ ప్రభుత్వం సాంస్కృతిక

ప్రదర్శనలు ఇవ్వడం మరియు వారికి గుర్తింపు కార్డు ద్వారా పెన్షన్తో కళాకారులకు చేయుత నివ్వడం ఒక శుభ సంకేతంగా చెప్పవచ్చు.

ఈ కళా రూపాలను రక్షించి మన సంస్కృతిని మనమే కాపాడుకుందాం. తెలంగాణను సంస్కృతి రాష్ట్రంగా తీర్చిదిద్దదాం. ఈ కృషిలో మనందరం భాగస్వాములం అవుదాం.

- డా॥ శ్రీమంతుల దామోదర్

m : 9989139136

e: damodarsrimantula@gmail.com

దళిత రైతుల దొంతర సేద్యం

- తీరొక్క పంటలతో లాభసాటిగా వ్యవసాయం • భూమి ఎంతున్నా.. రకరకాల పంటల సాగు
- సీజన్లవారీగా కూరగాయలు.. పూలమొక్కల పెంపకం • కోళ్లు.. మేకలు.. పాడి అదనం
- సమీకృత వ్యవసాయంతో సంతృప్తిగా అన్నదాతలు
- ఆదర్శ వ్యవసాయ గ్రామంగా కరీంనగర్ శివారు మల్లన్నపల్లి

‘ఒక్క పంటను నమ్ముకుంటే నట్టేట మునుగుతం.. కాలమెట్లయిన సరే.. మనం బతికే మందం పైసలుండాలె.. ఒక్కటే పంటేసి అది పోయిందని గత్తర కావొద్దు.. ఒకటిపోతే.. ఇంకోటి మన చెయ్యికి అందాలె. పండో, ఫలమో, కోళ్ళో, పాలో అమ్మేటట్టుండాలి.’ ఎనకట ఊళ్లలో తాతలు.. అయ్యలు చెప్పిన మాటలివి. కరీంనగర్ కు కూతవేటుదూరంలోని ఓ కుగ్రామం.. అక్కడి దళిత రైతులకు బతుకు బాధలేదు. ఎనకటి తాత, అయ్యలు చెప్పిన మాటలే వాళ్లకు సద్దెన్నం మూటలైనయి. ఉన్న భూమిలోనే తీరొక్క పంటలు.. ఒకటి పోతే ఇంకోటి.. అదీపోతే.. కూర గాయలు.. లేకుంటే.. కోళ్లు, మేకలు, ఒకటికాకుంటే మరొకటి.. బుగులుపడాల్సిన పనిలేదు.. ఏ దినానికీ ఆ దినంమందం పైస లెల్లంగ.. నెలకు 15 వేలు మిగుల్తయి..

కరీంనగర్ జిల్లా కేంద్రానికి సరిగ్గా 20 కిలోమీటర్ల దూరంలోని మల్లన్నపల్లి గ్రామం.. ఇక్కడ ఉన్నది వంద దళిత కుటుంబాలు. అందరూ రైతులే.. ప్రతి ఒక్కరికీ

ఎంతోకొంత భూమి ఉన్నది. నిన్నమొన్నటి వరకు వీళ్లు అందరిలాగే వ్యవసాయం చేశారు. పత్తి లేదా మిర్చి వేసి కాలం కలిసిరాక ఆగమైనవాళ్లే.. ఇట్లాంటప్పుడే సమీకృత వ్యవసాయం వారికి అండగా నిలిచింది. ఒక్కొక్కరి కష్టాలు క్రమంగా పోయినయి. ప్రతి ఒక్కరికీ నాలుగు కాసులు సంపాదించే స్థాయి రావడం ఈ గ్రామం సాధించిన విజయం. వ్యవసాయంలో రావాల్సిన మార్పు అనివార్యతను ఈ గ్రామం చాటిచెప్పన్నది. దశాబ్దాల తరబడి ఆగమైన జీవితాలనుంచి మంచి ఆదాయం పొందడానికి మల్లన్నపల్లి రైతులు తమ ఆలోచనా ధోరణినే మార్చారు. కాలం కలిసిరాక,

వరుణుడు కరుణించక, పురుగుతోనో.. అకాల వర్షంతోనో ఒక పంటపోతే.. మరో పంట చేతికి వచ్చేలా ప్రణాళిక వేసుకొన్నారు.

ఈ పల్లెలో 15 మంది రైతులు ఒక్కొక్కరు 20కి పైగా మేకలను పెంచి వాటిని సమీకృత వ్యవసాయంలో భాగం చేసుకొన్నారు. ప్రతి ఇంటికి రెండుకు తక్కువకాకుండా పాడి ఆవులున్నాయి. సీజన్లో 300 లీటర్లకు పైగా పాలు ఈ గ్రామరైతులు అమ్ముతారు. రోజుకు తొమ్మిదివేల రూపాయలవరకు

పాల విక్రయంద్వారానే వస్తుంది. దీన్నుంచి ఒక్కోరైతు సగటున రూ.90 నుంచి రూ.100 వరకు పాడి ఆదాయం వస్తున్నది. ఇక నాటుకోళ్లకు ఈ పల్లె కేరాఫ్ గా మారింది. పండుగలు.. పెండ్లిళ్ల సీజన్లలో వీటికుండే గిరాకీ అంతాఇంతాకాదు.

తీరొక్క పంటలతో వ్యవసాయం

గ్రామంలో వందమంది రైతులు 307 ఎకరాల్లో తీరొక్క పంటలను సాగుచేస్తారు. బావులపైనే వీరి సాగు. వంద ఎకరాల్లో మామిడి తోటలున్నాయి. మరో 80 నుంచి వంద ఎకరాల్లో వరి పండిస్తారు. సుమారు వంద ఎకరాల్లో రకరకాల కాయగూరలు

పండిస్తారు. అరెకరమున్న రైతు కూడా నాలుగైదు రకాల మార్గాల్లో జీవనోపాధి పొందుతున్నాడు. మామిడి తోటలో బీర, మక్కలో కంది వంటి అంతర్పంటలుంటాయి. బెండ, కాకర, వంకాయ, సొరకాయ, టమాటా, మిర్చి, పాలకూర, గంగవాయిలి కూర, కొత్తిమీర, పుదీన, గొంగూర, మెంతి వంటివి ఇక్కడ విరివిగా ఉంటాయి. చుట్టుపక్కల మార్కెట్లకు తీసుకెళ్లి వారే స్వయంగా అమ్ముతారు. దీనివల్ల రోజుకు ఒక్కో రైతు.. తక్కువలో తక్కువగా నాలుగు వందల నుంచి ఎనిమిది వందల దాకా ఆదాయం పొందుతున్నారు. ఇక పెద్ద బతుకమ్మ, దసరా, దీపావళి, సంక్రాంతి పండుగలోచ్చినప్పుడు ఫూల తోటలు పెడుతారు.

వివిధ ప్రాంతాల నుంచి వ్యాపారులు వచ్చి తీసుకెళ్తారు. ఇటీవల కాలంలో రైతులే నేరుగా మార్కెట్ కు వెళ్లి అమ్ముతున్నారు. ప్రతి ఇంటికి కనీసం పది గుంటలకు తక్కువ కాకుండా ఫూల తోటలు పెడుతారు. కిలోకు రూ.50 నుంచి 200 వరకు విక్రయిస్తారు. ఒక్కో రైతు సీజన్ లో అన్ని ఖర్చులు పోను రూ.30 వేలకు తక్కువ కాకుండా సంపాదిస్తున్నారు. మామిడితోటల రాబడి,

మాదగ్గర అన్నీ దొరుకుతాయి

నాకు 4 ఎకరాలుంది. రెండెకరాలల్ల పొలం జేసిన. ఎకరం మామిడితోట వెట్టిన. ఇంకో ఎకరంల కాయగూరలు పెట్టిన. ఐదు గుంటలంత టమాట, ఆరు గుంటలంత అల్పెంత, నాలుగు గుంటలంత వంకాయ, పది గుంటలంత బెండకాయ, గుంటంత కాకరకాయ, రెండు గంటలంత పెసరు, కొంత బీరకాయ, ఇంత మక్క పెట్టిన సారు. ఓటివోతే ఒకటి చేతికొత్తది. మార్కెట్ లో అమ్మితే నాలుగుపైసలత్తయ్. 15 నాటుకోళ్లు పెంచుతున్న రెండు సూడి ఆవులున్నయ్. చిన్నంగ మెల్లంగ రెండుమూడు మ్యకలున్న య్. సద్దుల బతుకమ్మ, దీపావళి సమయంల ఫూలతోట పెద్ద. అన్ని వోంగా ఏడాదికో లచ్చన్నర నుంచి రెండు లచ్చలు మిగులుతున్నయ్. మా పల్లెంతా ఇంతే. ఒక్క ఎవుసం ఎవ్వరూ జెయ్యరు. మా తాన పాలు, కూరగాయలు, పండ్లు కోళ్లు, ఫూలు అన్ని దొరుకతయ్.

- దుర్గం మల్లయ్య, రైతు గుంట భూమిలో 35వేలు అచ్చినయ్..

ధాన్యం పంటలు వీటికి అదనం. ఖర్చులు పోనూ నికరంగా ఒక్కో కుటుంబం నుమారు రూ.15 వేలవరకు ఆదాయాన్ని పొందుతున్నారు. రైతుబంధు పథకం వీరికి అదనపు ఆదాయం.

నాబార్డ్ అండ

జాతీయ గ్రామీణాభివృద్ధి బ్యాంకు.. అంబరిల్లా ప్రోగ్రామ్ ఇన్ న్యూచురల్ రిసోర్స్ మేనేజిమెంట్ (యూపీఎన్నారెమ్) కింద సమీకృత వ్యవసాయ ఫలాలను ఈ పల్లె రైతులకు అందించింది. జిల్లా సహకార బ్యాంకు నుంచి రైతులకు రుణం లభిస్తున్నది. అధికార యంత్రాంగమూ రైతులకు సహకరిస్తున్నది. జిల్లాలోని కృషి విజ్ఞానకేంద్రం కూడా ఒక్కో కుటుంబానికి ఉచితంగా రూ4వేల విలువచేసే, కోళ్లను, కుట్టుమిషన్లను లేదా ఇతర వ్యవసాయఅధారిత పరికరాలను ఇవ్వడానికి ముందుకొచ్చింది.

సారు నాకు ఏడెకరాల జాగ ఉన్నది.

బాయి ఉన్నది. కొంత పొలం జేత్త. నిజంగా జూత్తే పొలం కన్నా కాయగూరల బ్యారమే మంచిగున్నది. ఎట్లంటే ఒక్క మాట జెప్పుత సారూ.. మొన్న గుంటలో కొత్తీర పోసిన. ముప్పైయిదు రోజులకు పీకిన. అమ్మితే ముప్పైవేలు వచ్చినయ్. గండుకే నేను ఆకుకూరలు ఎక్కువ వెడుత. గొంగూర, కొత్తీర, పాలకూర, గంగావాయిలి కూర ఇత్తులు అలుకుత. నెల, నెలన్నర రోజుల్లోనే మనం పీకి అమ్ముచ్చు. సద్దుల బతుకమ్మ, దీపావళి, దసరా పండుగులకు రెండు నెల్ల ముందుగానే ఫూల తోటలు పెడుత. ఇట్ల జెయ్యవట్టి అన్ని ఖర్చులు వోనూ నాకు ఏడాదికో రెండు లక్షలు మిగులుతయ్. రెండెకరాలంత మామిడితోట ఉన్నది. రెండెకరాలంత పొలం వేసిన. ఇతర పంటలే అన్నం పెడుతున్నయ్.

-భక్తు లక్ష్మయ్య, రైతు

కాయగూర చెట్లు వెట్టిన

నాకు నాలుగు ఎకరాలుండె. నా కొడుకులకు, బిడ్డలకు పంచంగా ఇరవై గుంటలు మిగిలింది. అందులోనే కాయగూర చెట్లు వెట్టిన. ఇండ్లనే కొన్ని మామిడి చెట్లున్నయ్. బబ్బెర, పెసర, అల్పెంత, నువ్వులు, జామచెట్టు, బీర, బెండ వెట్టిన. అట్లనే ఇన్ని నాటు కోళ్లున్నయ్. కాయగూరలను నేనే మార్కెట్ లో అమ్ముత. అన్ని ఖర్చులు వోనూ ఏడాదికి అరవై, డబ్బువేలు మిగులుతయ్.

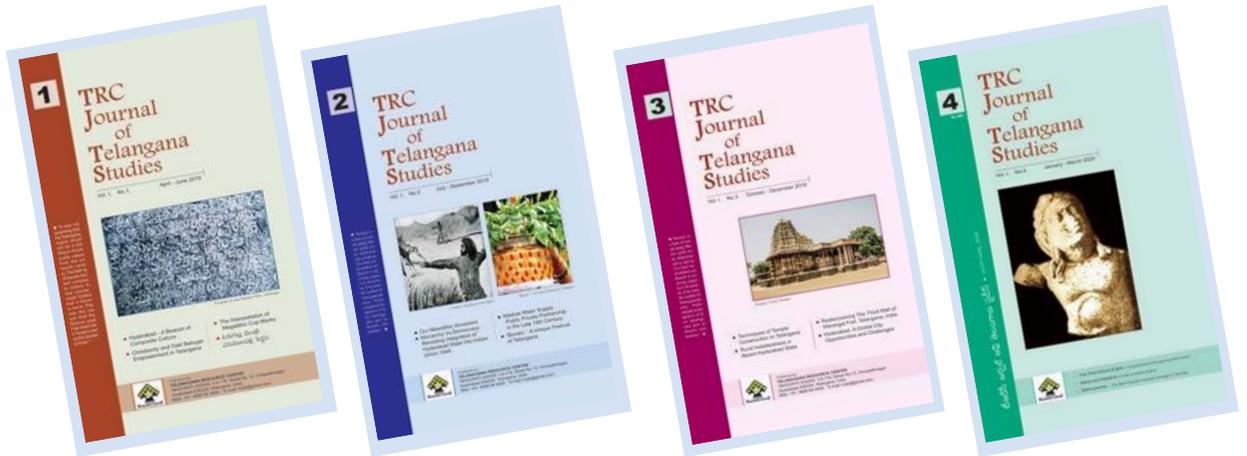
-భక్తు రాజయ్య, రైతు

నమస్తే తెలంగాణ దినపత్రిక సౌజన్యంతో

పాఠకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు శుభవార్త

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ (టీఆర్సీ) ఆధ్వర్యంలో వెలువడుతున్న 'టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్' త్రైమాసిక జర్నల్ కు ఆర్ఎన్ఐఐ సంఖ్య **TELBIL/2019/78615** వచ్చిందని తెలియ జేస్తున్నందుకు సంతోషిస్తున్నాం. త్వరలో ఐఎస్ఎన్ఎన్ ఆమోదం పొందడానికి కావలసిన పత్రాలు సమర్పించడం జరిగింది.

జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్-త్రైమాసిక

TRC Journal of Telangana Studies

తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్ (TRC) ఆధ్వర్యంలో 'టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్' త్రైమాసిక జర్నల్ (జనవరి-మార్చి 2020 నాల్గవ సంచిక) వెలువడింది. దీనికి ఓయూ మాజీ ప్రొఫెసర్ అడపా సత్యనారాయణ ఎడిటర్ గా, తెలంగాణ రిసోర్స్ సెంటర్, చైర్మన్ మణికోండ వేదకుమార్ పబ్లిషర్ గా ఉన్నారు. ఈ జర్నల్ ఇంగ్లీష్, తెలుగు భాషల్లో ప్రచురితమవుతుంది. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతి, పర్యావరణంపై ప్రముఖంగా వచ్చిన వ్యాసాలను ఈ జర్నల్ లో ప్రచురిస్తారు. టీఆర్సీ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్ (TRC Journal of Telangana Studies)లో వివిధ రాష్ట్రాలు మరియు దేశాల నుండి ఎమినెంట్ స్కాలర్స్ రాసిన పరిశోధన పత్రాలను ప్రచురిస్తారు. ఎడిటోరియల్ బోర్డు పర్యవేక్షణలో ఈ త్రైమాసిక జర్నల్ అక్షర రూపంగా వెలువడుతుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర చరిత్ర, ఆర్కియాలజీ, ఆర్ట్స్ అండ్ లిటరేచర్, హెరిటేజ్ మొదలైన సామాజిక అంశాలపై విస్తృతంగా, పరిశోధనాత్మకంగా వ్యాసాలను క్రోడీకరించి వాటిని ప్రపంచంలోని పలు యూనివర్సిటీలకు, సంస్థలకు అందించేస్తుంది.

Books for reviews may be sent to the postal address:

"BHOOPATHI SADAN" 3-6-716, Street :12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana.
Mob: +91 8686 66 4949

email: trcjts@gmail.com

Subscription:

- Individual (India) : Rs. 250/issue;
- Institution (India) : Rs. 400/issue;
- Foreign Individual : US\$ 65/issue;
- Foreign Institution : US\$ 70/issue;
- Annual Subscription Rs. 800/-
- Annual Subscription Rs. 1,500/-
- Annual Subscription US\$ 260
- Annual Subscription US\$ 280

ACCOUNT DETAILS:

A/C Name :
Telangana Resource Centre
Bank Name :
Telangana Grammeena Bank
A/c. No. : 79009067970
IFSC No. : SBINORRDCGB;
Branch Code : 229

సొంతూరు

అవునూ..

ఉన్నతూరు..కన్నతల్లి మరచిపోవడం ఎవరికి మాత్రం ఇష్టముంటది చెప్పండి..!

మాతాత దేశ విభజనప్పుడు

తాను అవతల ప్రాంతంల పుట్టినా..

ఆయనేమైనా..!

అక్కడే వుండిపోతానని మారాం చేసిండా?

వాళ్ళ నాయన చెప్పిన మాటని

ఈపక్కకు రాలేదూ..?

తాత చచ్చిపోయినంక మా నాయన

గా రాష్ట్రంల గత్తరచ్చిందని

ఉమ్మడి దేశంలకచ్చి..

గిక్కడనే వుండిపోయిండు గందా!

కొన్నేళ్లయినంక గిక్కడ నిజాం

ప్రభులు నెట్టేస్తే వున్నయన్నీ వదిలబి

నలుగురితోబోయి తలదాచుకోలేదా..!

గా తర్వాత మా సుట్టాలందరూ

గిక్కడికే వచ్చి నిలిచి పోయిండ్రిని

మానాయన మా యమ్మనొప్పించి

మళ్ళీ గిక్కడికే వచ్చి నిలబడలేదా!

ఎవరు ఎక్కడ వుంటే.. ఏంబి?

ఎక్కడున్నా అదే మట్టి గదే మనుషులం గందా?

గిప్పుడు గదేదో మహా రోగమొచ్చిందనీ అందరినీ మింగేసి

చంపుతుందని

ఎంత దూరం పరుగులెడుతం చెప్పుండ్రీ!

అక్కడకుపోక..ఇక్కడుండక

మధ్యలోనే చస్తే ఏమొస్తుది చెప్పుండ్రీ..?

ఉన్నకాడా వుంటే ఏమైతదని

అంటున్నరు గందా..!

మీబాధ నాకేం ఎరుకైతదని అంటరా?

అవు.. నిజమే..!

ఎంతైనా..ఉన్న ఊరు అచ్చిరాదని

మనోళ్ళు చెబుతరు గందా..!

గట్టనే అనుకోండ్రీ..గానీ..!

బతికుంటేనేగా బలుసాకు తినేది..!

మనం మచిగుంటేనేగా..రేపు మనూలికిబోయి..

మనోళ్ళని చూసుకోగలిగేది..!

జరా..ఆలోసించండి..అయ్యలూ..!

సొంతూరులో.. మనం బోవాలంటే..

రేపటికి మనం బతికి బట్ట కట్టేది!

-భందారు విజయ

m : 8801910908

e : vijaya.bhandaru@gmail.com

JBR

ARCHITECTURE COLLEGE HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbrgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

తెలుగు కావ్యాలలో కుల వృత్తులు

తెలుగు సాహిత్యంలో భారతీయ సాంప్రదాయాలను విలువలను ప్రతిబింబించే రచనా ప్రక్రియలెన్నో కనిపిస్తాయి. భారతదేశం వ్యవసాయ ప్రధానమైన దేశం. ఇక్కడి ప్రజల జీవనంలో కుటుంబ వ్యవస్థలో ప్రకృతితో పాటు సాహిత్యం భాగంగా ఉంటుంది. వీటన్నింటినీ సమ్మేళనం చేసి సాహిత్యలోకంలో వికసించేసినవారు తెలుగు కవులు, తమ కమనీయమైన కావ్యాలలో అన్నదాతలైన రైతులు. వారు నివసించే పల్లెసీమలు, పచ్చని చెట్లు చెట్లమధ్య ఇళ్ళు, గ్రామాలలోని కుల వృత్తులు వారి వారి వృత్తులకు తగినట్లు గ్రామంలోని వీధులను వర్ణించారు. ఇంకా గ్రామాలలోని ప్రజల మధ్య సంబంధ బాంధవ్యాలు కవులు అద్భుతంగా చిత్రించారు. నేటి గ్రామాలలో కుల వృత్తులు ఆదరణ లేక ఆధునీకీకరణ కారణంగా బోసిపోయినవి. కాని తెలుగు కావ్యకర్తలు అందమైన రాజసౌధాలనే కాక ఆనాటి పల్లెలలో కుల వృత్తులను వృత్తి పరికరాల ప్రాముఖ్యాన్ని వర్ణించిన తీరు హర్షనీయం.

ఆనాటి కుల వృత్తులకు ఉన్న గౌరవం వృత్తి పరికరాలను దైవనమానంగా మ్రాజించే దృశ్యాలెన్నో మనకు తెలుగు కావ్యాలలో కనిపిస్తాయి. అటువంటి కావ్యరచన చేసిన కవులు బొమ్మకంటి తెలగనార్యుడు, గణవరవు వెంకటరవి, వేములవాడ భీమకవి, ఆంధ్రబోజుడు, విద్యానాథుడు, భట్టుమూర్తి, చిమ్మమ్మడి అమరేశ్వరుడు, కొరవి గోపరాజు, పొన్నగంటివారు, తిమ్మనగారు, పంచదాయిలైన విశ్వబ్రాహ్మణ వృత్తి పరికరాలను వాటిచే తయారు చేయబడిన వస్తు ప్రయోజనాలను చక్కగా వర్ణించారు.

కావ్య సాహిత్య రచనలలోను సమకాలీన సమాజంలో విశ్వబ్రాహ్మణులు కుల వృత్తులపై ఆధారపడిన విధానాన్ని కవులు సవివరంగా నిక్షిప్తం చేసినారు. స్వర్ణ శకలాలు అనే తన గ్రంథ రచనలో కపిలవాయి లింగమూర్తిగారు ఈ విషయాలను పేర్కొన్నారు. పంచానన విశ్వబ్రాహ్మణ కులంలో జన్మించి అనేక ఇతర రచనలు చేసి, వాటితో పాటు, కుల వృత్తి సంబంధ సాహిత్య గ్రంథాలను తెలుగులోనికి తెచ్చారు, అట్టివారి రచనలలోని తెలుగు కావ్యాలలో వృత్తి పరికరాల చిత్రణ రూపాలివి.

బొమ్మకంటివారి సుత్తి దెబ్బ

సీ॥ రథములు ధనువులు రాజశస్త్రాస్త్రముల్
 మేటి కేయూర కిరీటములున్
 ఉదకుంభపాత్ర గృహోపకరణములు
 శాలలు ఘనమగు సౌధములును
 అఖిల సస్యధార హల సాధనంబులు
 భవ్య భద్రాసన పరికరములు
 పత్నీపతిత్య సంబంధ మాంగల్యముల్
 పూర్ణ రతోజ్వల భూషణములు
 చిత్ర ప్రభలు సర్వశిల్పంబుతాహింప
 తెలయుగాదె సుత్తె వ్రేటువలన
 సృష్టి విశ్వకర్మ స్రష్ట పంచబ్రహ్మ
 కారణంబు దెలియు మోయి దుష్ట!

బొమ్మకంటి తెలగనార్యుడు తన ధర్మపాల విజయం అనుకావ్యంలో అంజమడనే చోళరాజు సేనానితో ధర్మపాలుడన్న మాటలివి.

ఈ సకల ప్రపంచంలో రాజులు వాడే రథాలు, ఆయుధాలు వేడలు శాలలు, గృహాలు సామాన్యములు వాడే ఇండ్లలోని ఇతర వ్యవసాయ పరికరాలే కాకుండా భార్య భర్తల బంధానికి ప్రతీక అయిన మాంగల్యం కూడా సుత్తి దెబ్బతోనే తయారౌతుంది అనే వాస్తవాన్ని ప్రకటిస్తాడు. అంతే కాదు ఈ సత్యాన్ని గ్రహించిన వేమనగారు కూడా “విశ్వకర్మ లేక విశ్వంబు మరలేదు / కుడువ కూడు లేదువీ కోక లేదు” - అని తన పద్యాలలో చెప్పాడు.

ఈ సుత్తి దెబ్బ యొక్క మహిమను గుర్తించి నందుకేమో కమ్యూనిస్టులు కూడా తమ జండాకు కొడవలితో పాటు సుత్తిని కూడా జోడించారు అని అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేస్తారు కవి కపిలవాయి లింగమూర్తిగారు.

ఆంధ్రబోజుడు తన కావ్యంలో కమ్మరి వృత్తి చేయని పంచాననుల కొలిమి పనిలో (పాత్రలకు) కాగులకు ఇనుపముక్కలు వేసి అతుకు వేసే నేర్పును ఇలా వర్ణిస్తారు

“అల పర్లస్సుడు భానుడు న్నొలిమిలో నభ్రంపుపెన్గొప్పెరన్
 జలమాగన్ పిడుగుక్కు జాత్యపు టయస్కాంతపు నత్తున్మలో
 పల జూపన్ మహిమీది లోహ రజముల్పై బర్యెనా లొచె వా
 త్వల ప్రాగ్గావమషుల్ మొగిల్ మొదలగ్రద్దంతై దివిన్

లేచినన్”

నీటిని కాగబెట్టేటి కాగులను వేసవి కాలంలో ఉపయోగించక అవి తుప్పుపట్టి చిల్లులు పడేవి. వాటిని వర్షాకాలం రాగానే తీసి ప్రజలు వాడుకుంటారు. లోహపు కాగులు వాడకంటేక తుప్పుపట్టి చిల్లులు పడుతుంటాయి. వాటిని కమ్మరి దగ్గరికి పోయి అతికించు కుంటారు. కమ్మరివారు ఆ కాగులకు ఇనుపముక్కలు వేసి అతుకుతుంటారు. ఆ సందర్భాన్ని కవి గుర్తు చేస్తూ కాగును మాటు వేయించడానికి వచ్చినవారిలో ఎవరైన కాస్తగట్టిగా అతుకు వేయమంటే ఆ కాగుకు అయస్కాంతం అంటుగల ముక్క వేస్తారు. అప్పుడది అయస్కాంతం కాబట్టి దానిలో అంతకుముందుంచిన ఇనుపరజను లోంచి ముక్కలు అంటుకుంటుంది.

యుద్ధ సమయంలో రాజయొక్క శక్తిని పెంచేవి ఆకురాళ్ళతో రాసిన పదునైన ఆయుధాలు అవి పదునుగా లేకపోతే మొద్దులతో సమానం. భారత యుద్ధ సమయంలో ఓడిన దుర్యోధనుడు కుటుంబం పూర్తిగా క్షీణించింది. గెలిచిన ధర్మరాజు బంధువధ పాతకంచేత శాంతిలేక బాధపడుచున్నాడు. ఆ సందర్భాన్ని కవి ఇలా వర్ణిస్తాడు. “ఆకు రాయివలె కుశాగ్ర బుద్ధులను ప్రూకులు గుణములు కొరవడినంత” అంటు చురుకైన బుద్ధిగల వారికి మంచి గుణాలు లేకుంటే వారు మొద్దులతో సమానం. అందుకే బుద్ధికి పదును పెట్టే మంచి గుణాలు ఆకురాయి లాంటివని కవి అభిప్రాయం.

అలాగే వేములవాడ భీమకవి. చాటు వద్యాలు మన తెలుగు సాహిత్యంలో చాలా ప్రసిద్ధాలు. అటువంటి భీమ కవి చాటువులలో కమ్మరి కొలిమికి ఇంతి చోటిచ్చినారు. ఆనాటి సమాజంలోని కమ్మరి వృత్తి చేసేవారు కత్తులను తయారు చేయడానికి ఇనుము, ఒక కొలిమి, డాకలి, సమ్మెలు, పట్టుకారు, అనే పరికరాలు సిద్ధం చేసుకొని వాటి సహాయంతో కత్తులను తయారు చేసేవారు. ఈ విషయాలను కవి తనచాటు పద్యంలో ఇలా వర్ణిస్తారు.

చ|| గరళపు ముద్ద లోహ మవగాధ మహాని కోట్లు సమ్మెటల్ హరు నయనాగ్ని కొల్మి యురగాధిపు కోరలు పట్టు కార్లుది క్కరటి శిరంబు దాయ లయకారుడు కమ్మరి వైరివీర సం హరణ గుణాభి రాముడగు మైలమ భీమన ఖడ్గసృష్టికిన్ ఈ పద్యంలోని కవిత్వానికి ముగ్ధుడైన మహాకవి శ్రీశ్రీ “ఖడ్గసృష్టి”కి ముఖతలకంగా స్వీకరించాడు. అందుకే శ్రీశ్రీ తన మహా ప్రస్థానం. “పొలాలనన్ని హలాల దున్ని ఇలా తలంబున హేమం పండగా...” అంటారు.

ఇలా వారి రచనలో కొలిమిపని దాగి ఉంది. వారి శ్రమ ఫలితమే బంగారు పంటలు. పొలాన్ని దున్నే ప్రక్రియలో హలానికున్న కర్ర కొలిమి సృష్టియే అనే అంశం ఇందులో దాగి

ఉంది.

ఇక కత్తుల విషయం చూస్తే పల్నాటి వీరచరిత్రలో ఇనుము మిశ్రమంతో తయారైన అనేక కత్తులు కన్పిస్తాయి. పూర్వం మన వాళ్ళు రాగి, ఇత్తడి, కంచు, పంచలోహం, ఇనుము, ఉక్కు అనే లోహాలతో కత్తులు తయారు చేసేవారు.

సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్యాలలోను ఈ కత్తులు కన్పిస్తున్నాయి. వాటికి సంబంధించిన అంశాలు కావ్యాలలోనే కాదు శాసనాలలోనూ ఉన్నవి. వాటిలో కొండిపర్తి శాసనం దుర్లయ వంశానికి చెందినది, దీనిలో కాలూరి కాటసేనాని కత్తి వర్ణన ఉంది, దీనికే ఆఫి ధౌనువు, చురకత్తి అనే పర్యాయ పదాలు ఉన్నాయి. ఆపదలో ధర్మాన్ని రక్షించేది. విచక్షణ లేక ప్రాణాలు తీసేది ఈ కత్తి.

1. శ్లో|| యస్యస్పర్ష స్ఫుత యశసః శాతధారాసి ధేనుః యద్వైరిణీం విబతి రుధిర మాంసమత్తి ప్రకామం ఏషాం దృష్టం నయన యుగళే... వాగిన త్రిణంవా సద్యభ్యో భవతి విముఖే ధేను ధర్మం విహాయ కొండిపర్తి శాసనం.

వర్ణమానపుర శాసనంలో మల్వాల గుండయగారి కత్తివర్ణన ఉంది. శత్రువు తలని త్రుంచేది. అనే ఖడ్గయోగిని అని ఇక్కడ శాసన కర్త ప్రకటించారు.

“శ్లో|| వీత్వావైరి కళోదగ్ర నిర్గతం శాణశోణితం

ఉద్యమ త్యజ్జ్వలాం కీర్తింబిత్రం యత్తడయోగిని.

ఇలా శాసనాలలో కమ్మరి కొలిమిలో పదునుతీరిన కత్తుల వర్ణన ఉంటే ఇక కావ్యాలలో

విద్యానాథుడు తన “ప్రతాపరుద్ర యశోభూషణం”లో కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుని కత్తిని తొమ్మిది (9) పద్యాలలో వర్ణించారు. ఈ వర్ణన చూసిన భట్టుమూర్తి తన “నరస భూపాలీయం”తో ఓబయ నరసరాజు కత్తిని 16 పద్యాలలో వర్ణించారు.

ఇక్కడ కవి పూర్వం నదీ స్నానం వలన ఎంత పుణ్యం వస్తుందో యుద్ధంలో ఆ కత్తిచేత మరణించిన వారికి వీరస్వర్గం వస్తుందని ఒక పద్యంలో వర్ణిస్తే మరొకచోట కవి ఖడ్గాన్ని “ఓబయ నరసనాయకుని ఖడ్గ పుత్రికగా శత్రురాజుల కంఠాలను కౌగిలించుకొనే మోహనాంగిగా వారిని శాశ్వత నిద్రపుచ్చే దానిగా వర్ణిస్తాడు. ఇది కవి యొక్క చమత్కారం.

ఘనత నృసింహుని కరమున

దనరెడు నసినీజ సమగ్ర ధారాగ్రనిమ

జ్ఞన తత్పరులను నరులకు

వనిమిష బావం బొనర్చు ననవరతంబున్ (కావ్య-2-69)

ఇక్కడి కమ్మరి కొలిమి ఒక పుణ్యక్షేత్రంగా చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ తయారైన ఖడ్గం ఎందరో యుద్ధ వీరులకు వీర మరణాన్ని

ప్రసాదించి పుణ్యనదీ స్నానం వలన కలిగే వీర స్వర్గాన్ని, పుణ్యాన్ని వారికి ప్రసాదిస్తుంది. ఇంకా ఇక్కడ కవి, యుద్ధరంగంలో ఓబయ నరసరాజు చేత కదిలే కత్తిని నటిస్తున్న నాట్యగత్తెగా, వశిష్ఠుని కత్తిగా కవి వర్ణించారు.

ఇంకా తెలుగు వారు ఖడ్గాన్ని నారాయణాంశగా భావిస్తారు. అందుకే ఖడ్గంతో చంపబడిన వారు స్వర్గానికి పోతారని హిందువుల విశ్వాసం. నేలాద్ర రాజు చేతి కత్తి స్వర్గంలోని రంభ కాగిలికి చేర్చేదారని ప్రతాప రుద్రీయంలో కవి వర్ణిస్తాడు.

కత్తులను తయారు చేసే కొలిమిని “విక్రమ సేనం” అనే తన కావ్యంలో కవి చిమ్మపుడి అమరేశ్వరుడు ఇలా వర్ణించారు.

“సీ” అరుణ పుష్పావళి నగ్నిగా సంధించి

- అశుల నుల్కలు గాగ నావహించి

దందడి వీతెంచు దక్షిణి పవనంబు

- భస్మానిలంబుగా పరిధవించి

చిలుకలు పికములు చేదోడు సేయంగ

- మాధవుండను కనుమరి గడంగి

అంగజుడను పతి యానతి పని బూని

- మొగడలన్ములుకల మొనలు చరుచు

కొలిమి యొక్కాయనగ గురియు పరాగంబు

విస్ఫులింగములుగా విరహులలుక

నేచిపూచి యున్న యీ యశోక మహీరు

హమ్మ గంట మాళవాధినాథ!

- చిమ్మపూడి అమరేశ్వరుని “విక్రమ సేనం”లోని ఈ పద్యాన్ని శ్రీ ఆచార్య రవ్వా శ్రీహరిగారు తమ “అలబ్ధ కావ్య పద్యముక్తావళి”లో తెలిపినారు.

ఇదే పద్యాన్ని “స్వర్ణ శకలాలు” రచనలో కపిలవాయి లింగమూర్తిగారు వర్ణనలో దాగిన వివరణ కొలిమిని కవి అశోక వృక్ష వర్ణనతో పోల్చి విషయ విశ్లేషణ చేసినారు.

వసంత మాసంలో పుష్పించే అశోక వృక్షం మొగ్గలు పూలతో కలకలాడే ఆ చెట్టు పూలలోని మకరందం కోసం వచ్చే తుమ్మెదలు, అలలుగా వీచేగాలి, ఈ దృశ్యాన్ని కవి కొలిమి పని చేస్తున్న కమ్మరిని వసంతునిగా కొలిమిని అశోక వృక్షంగా ఇందులోని ఉల్కలు తుమ్మెదలుగా (బొగ్గులు) పొగలు అలల తరంగాలుగా కవి

వర్ణించారు. తెలుగు సాహిత్యంలో కవులందరో వర్ణించారు కాని అశోక వృక్షాన్ని కమ్మరి కొలిమితో ఎవరు వర్ణించలేదు. (ఈ కీర్తి ఒక్క అమరేశ్వరునిదే).

ప్రబంధరాజు వేంకటేశ్వర నిజ విలాసం అనే కావ్యంలో

గణపవరపు వెంకటకవి చిమ్మపుడివారిని అనుకరించారు. తెలంగాణాలో కొన్ని ప్రాంతాలలో కొలిమిని దాతి అనికూడా అంటారు. ఈ కొలిమి పనిలో ఉపయోగించే పట్టుకార్లు పరిచయం చేస్తూనే కవి రాత్రి వేళలలో కన్పించే కొలిమి మంటకు పైకి మెరిసే కణాలను మిణుగురుగా వర్ణిస్తారు.

చిమ్మపుడివారు కొలిమి అశోక వృక్షంగా వర్ణిస్తే గణపవరపు వేంకటకవిగారు సామాన్యంగా అందరికీ కన్పించేందుకు చెట్టుతో వర్ణించి తన లోకజ్ఞతను చాటారు. “వేంకటేశ్వర నిజ విలాసం” కావ్య రచన తరువాత ఒక సీస పద్యంలో కవి కొలిమి పెట్టుకున్న కొలిమి పనిచేసే కమ్మరివారిని వర్ణించారు. అందులో కవి విశ్రాంతి పూజ కులంలో కుల వృత్తిచేసేవారు సంవత్సరానికి మూడు రోజులు తమ పనిముట్లన్ని కడిగి చమురు రాసి తుప్పు పట్టకుండా పూజా పీఠంపై పెట్టి కాళిమాతను ఆవాహన చేసి పూజ చేస్తారు. ఆ తరువాత శూన్యతిథి కాకుండా తదియనాడో పంచమినాడో మళ్ళీ కొలిమి పని ప్రారంభిస్తారు. ఇటువంటి ఒక సాంప్రదాయాన్ని కూడ కవి ఈ గ్రంథంలో వర్ణిస్తారు. ఉగాది తరువాత వ్యవసాయదారులు తమ వ్యవసాయ పనులు కొత్తగా ప్రారంభిస్తారు. అందుకే వ్యవసాయ పనులకు కావలసిన పలుగులు, పారలు, గొడ్డండ్లు, కొడవండ్లు, కణ్ణులు కొలిమి దెగ్గర చరిపించుకుంటారు. కాబట్టి కమ్మరి కొలిమి పెట్టేదే మొదలు, కొలిమి పనితో, విశ్రాంతి పూజ కమ్మరి వారికి పనిలో తీరికే దొరకదు. అందుకే వీరు ఉగాదికి ముందు మొదలు ఉగాది నాటికి పనిముట్లతో కూడిన కాళిపూజను పూర్తిచేస్తారు.

అంతేకాదు ఋతువులలో మొదటి ఋతువు వసంతం, విశ్వకర్మలలో మొదటి బ్రహ్మ మను బ్రహ్మ, మొదటి వృత్తి కమ్మరం, తన కావ్యంలో కవి వసంతుని కమ్మరితో పోల్చి వర్ణించడం లోకజ్ఞతకు అద్దం పడుతుంది.

-యలగందుల కనకదుర్గ

m : 9493558030

e : panil_99@icloud.com

DECCAN
దక్కన్
 సామాజిక, సాంస్కృతిక ఛానల్
 CHANNEL

దేవుడులేని కాలం

కరోనా!
హమ్ అబ్ నహీ రోనా !
సోషల్ డిస్టెన్స్ క్యా బాత్ హై!
సామాజిక దూరం' అని
అందరూ పైకి అనేస్తుంటే
వినడానికి చెవులకి
బో యింపుగా వుందిలే!
సోషల్ డిస్టెన్స్' అది మాకెప్పుడో తెలుసుగా!
నీకు తెలీదు కామోసం!
ఇక్కడ అనధికారికంగా
అమలయ్యేది అదే!
వూర్లొనే గాదు,
బస్సుల్లో రైలు బళ్ళలో సైతం
మొహాలుచూసి అసీంట జరగడం
చానా పాత సంగతే!

డియర్ కరోనా!
నీ దయవల్ల
ఇప్పుడు ముసుగులేదు, మాస్కు లేదు
అంటూ, సాంటూ బహిరంగమై
ఆవిధంగా ముందుకుపోతుంది సమాజం...
'క్వారంటైన్'
ఇప్పుడు కొత్తగా డిక్షనరీలోంచి
బూజు దులుపుకుని
బైటికొబ్బినట్టు ఫాజు గానీ,
మూడు వేల ఏళ్లనాడే
ఈదేశానికి అలవాటైన పద్ధతి
తనగాలి ఇతరులకి
ఇతరులగాలి తనకి
సోకకూడని దడి, మడి

కరోనా,
నీకు తెలవదనుకుంటా...
మనుషులు పరస్పరం
కలుసుకోవడం, కలబోసుకోవడం
ఇక్కడెప్పుడూ నిషిద్ధమే!
యెండాకాలంలాంటి
ఒక స్వర్ణలేని కాలం
మా వాడ జనాలకు ఎరుకే!
నీ పిచ్చిగానీ!
కాలే కడుపులతో!
తనిపారేసిన ఇస్తరాకుల మీదకి
ఎగబడే పాగమాలిన చేతుల్ని
ఎవరు తాకుతున్నారు గనక!
ఇప్పుడు కొత్తగా
సామాజిక దూరం' అని సుద్దులు చెబుతారు!
కరోనా!
వస్తే వచ్చావుగానీ,
మేమింతమందిమీ చెయ్యలేని పని
దేవుళ్ళని లాకప్ లో పెట్టడం
ఓహ్, సెబాప్ కరోనా!
నీకు ముక్కోటి దండాలు తల్లీ!
అబ్ హమ్ నహీ రోనా!
కొత్తగా ఏడ్వేది ఏముందని!
మడి, మైల అని
ఇంటిచుట్టూతా దడి కట్టుకునే వోళ్ళు
ఇప్పుడైనా
బినమొలలాంటి తమ దడిలోకి
తామే తరిచి చూసుకోనీ!
స్వర్ణ లేకపోతేగానీ మల్లా
దేవుళ్ళతో వేగలేక చస్తున్న
లోకం మొత్తానికి
ఒక స్పటికంలాంటి
దేవుడులేని కాలాన్ని ఇచ్చావు!
కరోనా!
మాటిమాటికీ
చేతులు కడుక్కుంటే ఏమొస్తది గానీ
ఓపాలి
మనసుల్ని కడుక్కోమని
ఇక్కడి మడి మనుషులకి
చెప్పి వెళ్ళు!

-చల్లపల్లి స్వరూపరాజి
m : 9440362433

బాల్యంలోనే బ్యూటీ ఉంది.. దాన్నిపదిలంగా కాపాడాలి

‘కరీంనగర్ జిల్లా బడి పిల్లల కథలు’ ఆవిష్కరణ సభలో మణికొండ వేదకుమార్...

పిల్లలు పిల్లల్లాగే ఉండాలి. అందులోనే బ్యూటీ వుంది. ఆడుకోవాలి, పాడుకోవాలి, చదువుకోవాలి. మీ బాల్యాన్ని మీరు నష్టపోవద్దు. మీ బాల్యాన్ని పదిలంగా కాపాడటం పెద్దవాళ్ళుగా మా అందరి బాధ్యత అని చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ చైర్మన్, బాల చెలిమి సంపాదకులు వేదకుమార్ అన్నారు. మార్చి 5వ తేదీన కరీంనగర్లోని రాంనగర్ ప్రభుత్వ పాఠశాలలో జరిగిన కరీంనగర్ జిల్లా బడి పిల్లల కథలు ఆవిష్కరణ సభకు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన వేదకుమార్ వుస్తాకాన్ని ఆవిష్కరించి ప్రసంగించారు. పిల్లలు పాఠ్యపుస్తకాలే కాకుండా ఇతరేతర పుస్తకాలు, అనువాద గ్రంథాలు చదవాలని జీవితంలోని వివిధ కోణాలను, దాని విస్తృతిని, వివిధ ప్రాంతాల చరిత్ర, సంస్కృతిని అర్థం చేసుకోవాలన్నారు. ప్రతి పాఠశాలలో ఒక రీడింగ్ రూమ్ వుండాలని, దానికి ఒక ఇన్ ఛార్జి వుండాలన్నారు. అకాడమీ 33 జిల్లాలలో బాల చెలిమి గ్రంథాలయాలను ఏర్పాటు చేస్తుందని, ఇప్పటికే భూవాన్ పోచంపల్లి - యదాద్రి జిల్లా, జల్లిపల్లి - ఖమ్మం జిల్లా, తడపాక - నిజామాబాద్ జిల్లాలలో బాల చెలిమి గ్రంథాలయాలు విజయవంతంగా నిర్వహించ బడుతున్నాయని అన్నారు. పిల్లలలోని సృజనాత్మక శక్తులను వెలుగులోకి తెచ్చే వివిధ కార్యక్రమాలలో భాగంగా ఉమ్మడి పదిజిల్లాల బడి పిల్లల కథల సంపుటాలను వెలువరించామని. ఇప్పుడు ఆవిష్కరించిన కరీంనగర్ జిల్లా బడి పిల్లల కథలు ఆ సిరీస్లోనిదేనని అన్నారు.

ఈ సభకు పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు పుష్పాల

కృష్ణగోపాల్ అధ్యక్షత వహించి ఈ సభ ఇక్కడ తమ పాఠశాలలో జరగడం చాల సంతోషంగా ఉందని, ఈ ప్రేరణ వల్ల తమ పాఠశాల విద్యార్థులు తమలోని సృజనాత్మక, నైపుణ్యాలకు మెరుగులు దిద్దుకునే అవకాశం ఏర్పడిందన్నారు. ఈ పాఠశాల విద్యార్థులు పేదకుటుంబాలనుంచి వచ్చినవాళ్ళని, పుస్తకాలుకొని చదువుకునే అవకాశాలులేవని బాల చెలిమి గ్రంథాలయాన్ని ఇక్కడ ఏర్పాటు చేస్తే దానికి కావల్సిన రీడింగ్ రూమ్ను ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేస్తామని వినతి పత్రాన్నియివ్వగా వేదకుమార్ ఆమోదాన్ని తెలియజేశారు.

ఈ సభలో ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్ ఎస్. రఘు, కరీంనగర్ జిల్లా బడి పిల్లల కథలు కన్వీనర్లు కూకట్ల తిరుపతి, వాసరనేని పరశురాం, రాష్ట్ర కన్వీనర్ గరిపల్లి అశోక్,

కంచె

ఆయుధం
ఏదిక్కుమంచి
దూసుకొస్తుందో
తెలియని భయం

శత్రువు
ఏమూలన పొందివుందో
అంతుబిక్కని
అయోమయం

తలమీద
గద్దలాడుతున్నప్పుడు
పరుగెత్తుకొచ్చేది
తల్లికోడి రెక్కల కిందికేకదా

అంతా
ఆపద తరుముకొస్తున్నవాళ్ళే
నువ్వు దాటివచ్చినవాళ్ళున్నారు
నిన్ను దాటివెళ్ళేవాళ్ళుంటారు

విషాదాలవేళ
స్వపర భేదమేల
కలవడం
కూడదంటే
కంచెల్ని నిర్మించుకోవడంకాదు

తమలోకితాము
తొంగిచూసుకుని
తప్పటడుగుల్ని
సవరించుకోవడం
విడివడటమంటే
వెలివేయడం కాదు

మనుషులు దూరమవుతూ
మనసులు పెనవేసుకోవడం

కట్టడిచేయడమంటే
అడ్డుకట్టల్ని కట్టడంకాదు
వచ్చిపోయేనీళ్ళను
వడకట్టి పంపేయడం

దేశపుదేహానికి
సిరా ధమనులు
ఊరు దారులు
మూలమూలనాకలిపే
రక్తనాళాలు

నిజానికి
ఇప్పుడుకావాల్సింది
వొకర్నికరు
అడ్డగించడంకాదు
ఆటుపోట్లను
అధిగమించి
మనిషితనాన్నిప్రదర్శించడం

- కొండ్ల మల్లారెడ్డి
m : 9441905525
e: kmr5525@gmail.com

ప్రముఖ కవి బూర్ల వెంకటేశ్వర్లు, బాల సాహితీవేత్త బైతి దుర్గయ్య, ఈ పుస్తకానికి బొమ్మలు వేసిన ఆర్టిస్ట్ మర్రిపల్లి రమేష్ తదితరులు ప్రసంగించారు. ఈ సంకలనంలో బెంచి కథ రాసిన నవాబ్ పేట మండలం చిగురుమామిడి జెడ్పీ హైస్కూలు విద్యార్థిని పెండ్యాల ప్రత్యూష రెడ్డి తన తండ్రితోనూ, కేశవపట్నం టీఎస్ఎంఎస్ విద్యార్థులు 'అపురాప కానుక' రాసిన కె. జ్యోతి, 'ప్రకృతి విద్య' రాసిన పావురాల భావన, 'కోతి విశ్వాసం' రాసిన గుండవేణి శ్రీ లేఖ, ధర్మారం మండలం కొత్తూరు జెడ్పీ హైస్కూలు విద్యార్థులు 'మంచి ఆలోచన' రాసిన నెరువట్ల సౌమ్య, 'అప్పగింత' రాసిన నెరువట్ల నవ్య రాణి, సింగారం విద్యార్థులు 'సీసా చక్కలు' రాసిన వాసరనేని విజ్ఞశ్రీ, 'మూఢనమ్మకాలు' రాసిన వాసరనేని వివేక్ తదితర బాల రచయితలు తమతమ ఉపాధ్యాయులతో పాల్గొని సభావేదిక నుంచి కథల పుస్తకాలను స్వీకరించారు.

ఈ సభలో వివిధ పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులు అన్నవరం రాజేశ్వరి, దామరకుంట శంకరయ్య, పద్మావతి, శోభా రాణి, కె. నర్సింహా రెడ్డి, గాయత్రి, కవిత, మెరుగు ప్రవీణ్, మర్రిపల్లి శ్రీనివాస్, శ్రీలత తదితరులు పాల్గొన్నారు. ఆహుతులందరికీ ప్రశంసా పత్రాలు, పుస్తకాలు వేదకుమార్ గారి చేతుల మీదుగా అందించారు.

ఈ సభను చిన్నారులు సిహెచ్ రమ్య, డి. వినయ్ వ్యాఖ్యా తలుగా విజయవంతంగా నిర్వహించారు. రోజూ పాఠశాలలో ప్రార్థనా గీతం పాడే ఆరవ తరగతి విద్యార్థి శశివర్ధన్ అర్ధవంతమైన వేమన పద్యాన్ని తాత్పర్య సహితంగా కరతాళధ్వనుల మధ్య పాడివినిపించడం ప్రత్యేక ఆకర్షణంగా నిలిచింది.

-జుగాష్ విలి,
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

లాక్ డౌన్ లో బాలలకు వరం బాలచెలిమి గ్రంథాలయం

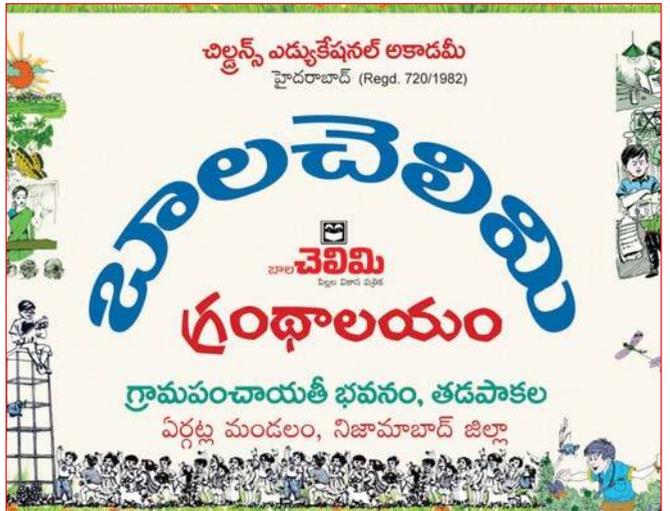
తడపాకల గ్రామం, ఏర్లట్ల మండలం, నిజామాబాద్ జిల్లా

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీ మరియు బాలచెలిమి సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో నిర్వహిస్తున్న బాలచెలిమి గ్రంథాలయములు లాక్ డౌన్ కాలంలో బాలలకు మంచి వరములా ఉపయోగ పడుతున్నాయి. నిజామాబాద్ జిల్లాలోని ఏర్లట్ల మండలంలో గల తడపాకల గ్రామంలో చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ ఎకాడమి మరియు బాల చెలిమి ఆధ్వర్యంలో సుమారు రూ॥ 45,000 విలువ గల పుస్తకాలను అందజేసి బాల చెలిమి గ్రంథాలయంను ఏర్పాటు చేయడం జరిగినది. గత మార్చి నెలలో ఈ గ్రంథాలయంను ప్రారంభించించడమైనది.

అభిప్రాయములు :

నిజామాబాద్ జిల్లాలో మారుమూల గ్రామమైన తడపాకల్లో గ్రంథాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయడమేగాక ఎన్నో వేల రూపాయల విలువైన పుస్తకాలను అందజేయడం మా గ్రామ విద్యార్థులు చేసుకున్న అదృష్టం. లాక్ డౌన్ కాలంలో మా వాలంటరీలచేత విద్యార్థులకు పుస్తకాలను అందజేయడం జరిగినది. ఇంటి వద్దనే విద్యార్థులు పుస్తకాలను చదువుతున్నారు. బాలచెలిమి వారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు. - శ్రీ పత్తిరెడ్డి ప్రకాష్, గ్రామ సర్పంచ్

వేసవి సెలవులలో మిత్రులతో కలిసి ఎండలో ఏవేవో ఆటలు ఆడే వాళ్ళం. కాని ఇప్పుడు మేము బాల చెలిమి గ్రంథాలయంలో నున్న అనేక పుస్తకాలను నేను ఇంటి దగ్గరికే తెచ్చుకుని చదువుతున్నాను. ఎంతో ఆనందముగా, సరదాగా అనిపిస్తుంది. ఎన్నో చక్కని విషయాలను కూడా నేర్చు కున్నాను.

యీ పుస్తకాలను చదవడం ద్వారా నేను కొంత వరకు విషయ పరిజ్ఞానాన్ని నేర్చుకున్నానని అను కుంటున్నాను. బాలచెలిమి వారికి ధన్యవాదాలు. -సూర్యతేజ, 9వ తరగతి, తడపాకల

మా గ్రామంలో బాలచెలిమి ఆధ్వర్యంలో నెలకొల్పబడిన బాలచెలిమి గ్రంథాలయం నాకు ఎంతగానో ఆనందానిచ్చినది. ముఖ్యంగా లాక్ డౌన్ లో మేము ఇంటి వద్దనే నుండి ఎన్నో పుస్తకాలను చదవడం జరిగినది. ముఖ్యంగా సైన్స్ కి సంబంధించిన విషయాలు, మహాత్ముల

లాక్ డౌన్ కు ముందు బాలచెలిమి గ్రంథాలయంలో పుస్తక పఠనం చేస్తున్న తడపాకల విద్యార్థులు

లాక్ డౌన్ తరువాత బాలచెలిమి గ్రంథాలయంలో పుస్తక పఠనం చేస్తున్న విద్యార్థులు

లాక్డౌన్ తరువాత బాలచెలిమి గ్రంథాలయం నుంచి పుస్తకాలు అందుకుంటున్న విద్యార్థులు సూర్యతేజ, ఎల్.రజిత తదితరులు

కథలు, చరిత్ర విషయాలు ఇలా ఎన్నో పుస్తకాలను చదివి చాలా విషయాలని నేను నేర్చుకున్నాను. బాలచెలిమి వారికి నా హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు.

- ఎల్. రజిత, 10వ తరగతి, తడపాకల

పుస్తకాలు విలువైన సమాచారాన్ని, విషయ జ్ఞానాన్ని అందజేస్తాయి. తడపాకల గ్రామంలో బాలచెలిమి ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించబడుతున్న బాల చెలిమి గ్రంథాలయం విద్యార్థులకు ఒక గొప్ప వరం లాంటిది. ఎన్నో గొప్ప పుస్తకాలు ఈ గ్రంథాలయంలో పొందుపర్చడం జరిగినది. లాక్డౌన్ మరియు వేసవి సెలవుల్లో విద్యార్థులు ఈ గ్రంథాలయంలో నున్న పుస్తకాలను ఇంటి వద్దనే చదవడం చాలా అభినందించ దగ్గ విషయం. మా విద్యార్థులు ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడానికి యీ బాలచెలిమి గ్రంథాలయం ఎంతగానో దోహద పడుతుంది.

-డి. ప్రవీణ్ శర్మ, m : 9553576697

-డి. ప్రవీణ్ శర్మ, కన్వీనర్ బాలచెలిమి గ్రంథాలయం తడపాకల

కరోనా పద్యాలు

ఆ.వె:

అంటువ్యాధి వచ్చి ఆగము చేస్తుండే
ముట్టుకుంటే చాలు పట్టుకునును
ఇంటి పట్టునుండి కంటి కునుకు తీయు
గేటు దాటబోకు గిరిన నిలిచి

ఆ.వె:

ఇంటి పట్టునుండు యిల్లాళి వెంతను
యింటి పనులలోన వెంటనిలువు
కష్ట సుఖములన్ని కలిసి చర్చలు పెట్టి
కదిలి సాగవోయి పదిలముగను

-ఉండ్రాళ్ళ రాజేశం, m : 9966946084
e: undrallarajesham@gmail.com

గురి తప్పొద్దు

రోజు ఉదయించే సూర్యుడే అయినా ఏదో కొత్తదనం. రోజు నడిచే దారి అయిన ఏదో కొత్త ఉత్సాహం. రోజు వెళ్ళే కాలేజీ అయిన తెలియని చైతన్యం... ఓయూ క్యాంపస్ లోనే నేను పనిచేస్తున్న కాలేజీ ఆంధ్రమహిళాసభ. పేరు తగ్గట్టుగానే అందులో అందరూ సమైఖ్యవాదులే. కొంతమంది తెలంగాణవాదులు తప్ప. పదయిందంటే అటెండెన్స్ రిజిస్టర్ ఒక నిమిషం కూడా ఆగకుండా ప్రిన్సిపల్ రూమ్ కు పరుగెత్తుతుంది. సమయానికి వెళ్లకపోతే రెడ్ మార్క్ పడిపోతుంది.

గేటు దాటి లోపలికి గబగబా నడుచుకుంటూ వెళ్ళాను. నాకు లాగే అధ్యాపకులందరూ వచ్చి సంతకం చేసి వెళ్ళిపోతున్నారు. అప్పుడే భార్గవి మేడమ్ కూడా వచ్చింది. తను సంతకం పెట్టి నా చేయి పట్టుకొని పక్కకు తీసుకెళ్ళింది. “ఈ రోజు పేపరు చూశాను. నీ ఫోటో వచ్చింది. అదే నిన్న నువ్వు ఆర్ట్స్ కాలేజీలో దండవేసుకొని కూర్చున్న రిలేనిరాహోరదీక్ష” అన్నది.

“అవును మేడమ్” అన్నాను నేను “మరిచిపోయావా మన ప్రిన్సిపల్ మంజులగారు ఆంధ్రమినిస్టర్ బంధువు. నీ ఉద్యోగానికే ఎసరు వస్తుంది. చూసుకో” అంది భార్గవి మేడమ్.

‘ఇంకా ఎన్ని రోజులు భయాలు’ అన్న నా సమాధానికి జాగ్రత్తలు చెప్పి తన బ్లాకుకు వెళ్ళిపోయింది.

నేను నా స్టాఫ్ రూమ్ వైపుకు నడుచుకుంటూ వెళ్ళాను. క్లాసు ఉన్నవాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు లేనివాళ్ళు కూర్చోని చర్చపెట్టారు. నేను లోపలికి ప్రవేశించగానే తెలంగాణ తల్లి వస్తుందని ఒక మేడమ్ అనగానే అందరు ఒక్కసారి గొళ్ళుమని నవ్వారు. నాకేం పట్టనట్టు నా కాబినెట్ కు వెళ్ళి టైమ్ టేబుల్ చూసుకున్నాను. హమ్మయ్య పదకొంటింటికి క్లాసు ఎంతో ఉత్సాహంతో వచ్చిన నాకు కొంత మనసులో బాధ కలిగింది. అయినా పైకి చిరునవ్వు నటిస్తూ, పుస్తకం రిజిస్టర్ చేతిలో పట్టుకొని లైబ్రరీవైపుగా నడిచాను.

రాములు అటెండర్ అప్పటికే వచ్చినట్టున్నాడు. పేపర్ చదువుతున్నాడు. నేను వెళ్ళగానే నా ఫోటో చూపించాడు. ‘బాగా వేశారు’ అన్నాను. లైబ్రరీ అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. కొంతమంది విద్యార్థులు పేపర్ తిరగేస్తున్నారు.

‘రాములు నీతో మాట్లాడాలి’ అలా వెళదాము. అని లేచి వెళ్ళి కూర్చున్నాము. యాదమ్మ మా వెనుకాలే టీ పట్టుకొని వచ్చింది. మాకు టీ పోసి ఇచ్చింది.

‘అమ్మ తెలంగాణ వస్తదా!’ అన్నాడు రాములు.

‘ఈ సారి తప్పకుండా వస్తది దేవుడు కూడా ఆపలేడు’ అన్నాన్నేను.

“తెలంగాణ వస్తే బాగుండమ్మ. మా కొలువులన్నీ గవర్న మెంట్ అవుతాయి. చదువుకున్న పిల్లలందరికీ కొలువులస్తాయి.” అన్నది యాదమ్మ.

నిలువుగా తలూపాన్నేను.

“రాములు రేపు మనం ఆర్ట్స్ కాలేజీలోకి వెళ్తున్నం’ సరేనా!” అన్నాను.

‘సరే అమ్మా!’ రాములు.

‘నీ కొడుకును చూస్తే ముచ్చటేస్తుంది. చాల తెలివైనోడు. ఉద్యమంలో కీలకంగా పనిచేస్తున్నాడు’ అన్నాను.

‘తొలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమప్పుడు నేను గిట్లనే ఆశ పెట్టుకున్న. ఏది తెలంగాణ వచ్చిందా’ రాములు.

నిరాశపడకు రాములు. రేపు మనం అక్కడికి వెళ్ళి పిల్లలకు ధైర్యం ఇవ్వడానికి నీ అనుభవాలన్నీ చెప్పాలి. నీకప్పుడు టీచర్ ఉద్యోగం ఎందుకు రాలేదో చెప్పాలి. సరేనా అన్నాను.

కాలేజీలో ఆ రోజంతో భారంగా గడిచింది.

× × ×

ఆర్ట్స్ కాలేజీని చూస్తే పోలీసుల మధ్య బందీ అయినట్టుని పించింది. చెల్లు కూడా స్వేచ్ఛగా గాలిని పీల్చడం లేదు. ఎక్కడ చూసినా పోలీసుల గుంపులే. ఆకాశంలో సూర్యుడు ఎర్రబడు తున్నాడు. అనుకున్న సమయానికే ఆర్ట్స్ కాలేజీకి చేరుకున్నాము. అప్పటికే విద్యార్థులు రిలే నిరాహారదీక్షలో కూర్చున్నారు. మెడలో దండలు వేసుకున్నారు. వాళ్ళ కండ్లల్లో ఏదో తెలియని ధైర్యం, సాహసం కనిపిస్తున్నాయి. యువకులు తలుచుకుంటే కానిదే మున్నది. ఆర్ట్స్ కాలేజీ మౌన ఋషిగా సంఘీభావం తెలుపుతున్నది. మేము వెళ్ళే సరికే ఆచార్యుల ప్రసంగాలు మొదలయ్యాయి. టెంట్ క్రిందకు వెళ్ళి నేను, రాములు ఒకవైపు పక్కన కూర్చున్నాము. అక్కడ వాతావరణమంతా ఉద్వేగభరితంగా ఉంది. విద్యార్థి బృందం పాటలు పాడటం మొదలుపెట్టారు.

‘వీరులారా వందనం

విద్యార్థి అమరులారా వందనం’

ఆ పాట వింటుంటే గుండె చెరువవుతుంది. నా పక్కన కూర్చున్న రాములు కండ్లల్ల నీళ్ళు తిరుగుతున్నాయి. తన కొడుకు శరత్ ఎక్కడని.. చూస్తున్నాడు వెంటనే నేను విద్యార్థి నాయకుడు రవిని అడిగి శరత్ గురించి వాకబు చేశాను. అసెంబ్లీముట్టడి కార్యచరణ ఏర్పాట్లు చూస్తున్నాడని చెప్పాడు.

నేను మైకు దగ్గరకు వెళ్ళి ‘జై తెలంగాణ’ అన్నాను.

అందరూ జై తెలంగాణ అని నినదిస్తుంటే నా హృదయం ఉప్పొంగింది.

మన నీళ్ళు- మన నిధులు మనకు కావాలంటే ఈ పోరాటం తప్పదు. తెలంగాణ సూర్యోదయాన్ని తప్పక చూస్తాము. ఆశ ఒక్కటే సరిపోదు తొలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమంలో ఏం లోపాలు ఉన్నాయో వాటిని సరిచేసుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

ఈసారి గురి తప్పొద్దు. ఆనాటి అనుభవాలకు సాక్షిభూతమైన రాములు ఇక్కడే ఉన్నారు. వారిని మాట్లాడవలసిందిగా కోరుతున్నాను. రాములు వేదికవైపుగా నడిచిరాగా, అతడిచేతికి మైక్ ఇచ్చి నేను వచ్చి టెంట్ కింద కూర్చున్నాను.

“అందరికీ దండాలు. మిమ్ములందరిని ఇట్లా చూస్తుంటే నాకు మస్తు ఖుషిగా ఉంది. మరోపక్క ఫికర్ పట్టుకుంది. 69 నాటి ఉద్యమంల నేను పద్నాలుగేళ్ళ పోరన్ని! వరంగల్ మట్టి సాక్షంగా మా పోరాటం నడిచింది. అప్పుడు మా కంటే పెద్దోళ్ళు జయశంకరన్న, కాళన్న ముందుంటే వాళ్ళ ఎనకాల మేము పనిచేసేటోళ్ళం. రాత్రి సైకిలేసుకొని గోడలమీద నినాదాలు రాసేటోళ్ళం. మీటింగ్లు రాత్రిపూట పెట్టుకొనేటోళ్ళం. ఇగ నదువుడు బందుపెట్టినం. తెలంగాణాస్టే కొలువులిస్తరని, ముందు తెలంగాణ దెచ్చు కోవల్నని ఆరాటం ఉంటుండే. అప్పుడు నాకు బాగా యాదికుంది. పండ్రాగస్టు కంటే ముందే మా నాయకుడు కొల్లూరి చిరంజీవిని అరెస్టు చేసిండ్లు. కాళన్నని తీసుకెళ్ళి జైల్లో పెట్టిండ్లు. అయినా మేము ఆగలేదు. తెలంగాణ

ప్రజాసమితి ఆధ్వర్యంల వెయ్యిమంది గలిసి తెలంగాణ జండా ఎగురేసినం, ఊరేగింపుగా బాట వట్టినం. పోలీసులు రెచ్చిపోయిండ్లు. బాష్పవాయువు ప్రయోగం జేసిండ్లు. లారీగోలి ఖాయింగే తెలంగాణ లాయింగే అనుకుంట ఉరుకుడు పెట్టినము. ఒక వరంగల్లునే కాదు యావత్ తెలంగాణనమంతా ఇదే పోరాటం. అప్పుడు నాయకుడు మర్రిచెన్నారెడ్డి ఉన్నడు. ఇప్పుడు కేసీఆర్ ఉన్నడు. కేసీఆర్ దీక్షతో తెలంగాణ జనమంత ఒక్కతాటిపైకి వచ్చిండ్లు. శ్రీకాంతాచారి త్యాగం ప్రతి గుండెకాయను తట్టిలేపింది. ఇక ఆగదు ఏదేమైనా తెలంగాణ వచ్చుడు వచ్చుడే అంటూ ముగించాడు రాములు. జై తెలంగాణ అన్నారు.

అంతట్లకే చుక్కారామయ్య సంఘిభావం తెలపడానికి టెంట్ దగ్గరకి వచ్చాడు. ఆయన సాయుధపోరాటం దగ్గరనుంచి నేటి దాకా తెలంగాణ ప్రజల వీరోచిత పోరాటాలను ఏకరువు పెట్టాడు. ఆ తర్వాత కొండలక్ష్మణ్ బాపూజీ వచ్చాడు. అక్కడ నుండి లేవాలని పించటం లేదు. మళ్ళిపాటలు ఊపందుకున్నాయి.

‘లిసయిదల్లా హోరతి
కాళ్ళ గజ్జల సమ్మతి
తెలంగాణ లదాయికి
కదులుతున్న ఇమ్మతి’
సాయంత్రం సూర్యుడు మరింతగా ఎర్రబడ్డాడు. రాములు

నేను మెల్లగా ఇల్లు బాటపట్టాము.

× × ×

తెల్లవారగానే ఆగమాగం తయారయి, ఇంత తిని ఆర్ట్స్ కాలేజీ బాటపట్టాను. మనసంతా అక్కడే ఉంది. అక్కడ చేరగానే నాకు ఆశ్చర్యమేసింది. మీడియాను లోపలికి రాయించుకుండా ప్యారామిలిట్రీ దళాలు చీమలదండులా ఉన్నాయి. ఎక్కడచూసిన పెద్దవాహనాలు, ఎవ్వరిని లోపలికి అనుమతించడం లేదు. నాకు తెలిసిన వేరే దారిగుండా ఎసిసి గేటు దగ్గరగా వెళ్ళి దూరంగా నిల్చొని చూస్తున్నాను. ఆర్ట్స్ కాలేజీ నుండి యువ కిశోరాల గట్టి అరుపులు వినిపిస్తున్నాయి. ఏరులై పారినట్లు, అలుగు దుంకినట్లు, సింహాలై గర్జిస్తూ పెద్ద సంఖ్యలో ఎన్.సి.సి పెద్దగేటువైపుగా

నడుచుకుంటూ నినాదాలు చేస్తూ వస్తున్నారు. వీరిని గమనించి పోలీసులు ఎన్సిసి గేటు మూసేసి కయ్యానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. బారీకేట్లతో మూసేసారు. రాములు ఎప్పుడు వచ్చాడో తెలియదు. నా వెనకాల నిలబడి తను గమనిస్తున్నాడు. వాతావరణమంతా వేడికక్కతుంది. విద్యార్థులకు, పోలీసులకు మధ్య ఘర్షణ, తోపులాట. విద్యార్థులు పోలీసుల మీద రాళ్ళు రువ్వుతున్నారు. పోలీసులు ఆకాశంలో గన్నులు పేల్చారు. పరిస్థితంతా అదుపు తప్పుతున్నట్టపిస్తుంది. వ్యూహం ప్రకారం గుంపులుగుంపులుగా విడిపోయి విద్యార్థి బృందాలు అసెంబ్లీ పొడవునా ఉన్నారు. అప్పటికే అసెంబ్లీ దగ్గర ఉన్న గుంపును పోలీసులు అరెస్ట్ చేసిండ్లు రాములు నాతో చెప్పాడు. అందులో శరత్ కూడా ఉన్నడట. శరత్కు ఏమీ కాదని నేను ధైర్యం చెప్పాను.

పోలీసులు కాల్పులు జరుపుతున్నారు. విద్యార్థులు పోలీసులను జై లెక్క చేయకుండా తెలంగాణ నినాదాలు చేస్తూ ఆవేశం కట్టలు తెచ్చుకుంటున్నారు. ఒక్కసారిగా పెద్దసౌండ్ వచ్చింది. వాతావరణమంతా మంచు గప్పినట్టయింది. రాములన్నడు అమ్మ చున్నితో ముక్కుమూసుకో ఇది టీయర్ గ్యాస్. నేను రాములు జాగ్రత్తపడ్డము. విద్యార్థులు కూడా కొంతమంది ముక్కులకు ఖర్చీపులు కట్టుకున్నారు. గ్యాసు ఎక్కువ వదిలిన చోట ఏడెనిమిది మంది విద్యార్థులు స్పృహకోల్పోయి పడిపోయారు. నేను రాములు ధైర్యం చేసి అంబు లెన్సుకు ఫోన్చేసినం. మెళ్ళగా అక్కడికి పోయి వాళ్ళను ఆంధ్రమహిళా సభ కాలేజీకి గేటు తీసి లోపల పడుకోబెట్టినం. వాళ్ళ పరిస్థితిని చూస్తుంటే నా కళ్ళండ్ల నీళ్ళు తిరిగాయి. ఈ లోపల విద్యార్థి నాయకుడు రవి వచ్చాడు. ఆయన వెంట మెడికల్ విద్యార్థులు వచ్చి వైద్యం చేశారు. హమ్మయ్య అనిపించింది. వీళ్ళకేం కాదు.

ప్రాణాలను కాపాడగలిగామన్న సంతృప్తి. అక్కడ నుండి ఇంటికి చేరుకున్న తరువాత టీవి పెట్టి చూస్తే నేను వచ్చిన గంటకే ఇంటర్ విద్యార్థి యాదయ్య ఎన్.సి.సి గేటు దగ్గర కిరోసిన్ పోసుకొని అంటించుకున్న దృశ్యం.... నమ్మలేక పోతున్నాను. కన్నీళ్ళు ఆగడం లేదు. అయ్యో! ఇట్లా ఎందుకు జరిగింది. పోరాడాలి గాని ఈ ఆత్మహత్య లెండుకు. పరిస్థితులన్ని ఉధృతంగా మారినయి. మా కాలేజీ ఎన్.సి.సి గేటు దగ్గరకే ఉండటంతో వారం రోజులు సెలవులు ఇచ్చారు. నాలో సంఘర్షణ ఎక్కువవుతుంది. క్రమం తప్పకుండా ఆర్ట్స్ కాలేజీకి వెళ్ళడం ద్వారా అక్కడి వాతావరణంతో మమేకమయిపోయాను. లెక్చరర్స్ ఫోరమ్ ఏర్పడి కార్యచరణ ఉధృతం చేస్తునే ఉంది. నమస్తే తెలంగాణ పేపరును అక్షరం వదలకుండా చదువుతున్నాను. ఉద్యమం ఇక ఆగదని అర్థమైంది. టీవీల్లో పేపర్లలో ఎక్కడ చూసినా రాస్తారోకోలు, వంటావార్లు, సకలజనులు సమ్మెలు ధూమ్ ధామ్లు ఉస్మానియాలో, కాకతీయ యూనివర్సిటీలలో విద్యార్థులు కార్యచరణలు జేపిసి వ్యూహాలు. వరుసగా కాలేజీకి సెలవులు వచ్చాయి. వరుస బంద్లతో మూడు నాలుగునెలలు అసలు పాఠాలు ఏమీ జరగలేదు.

చాలా రోజుల తర్వాత కాలేజీకి వచ్చాను. ఆ రోజు నా పి.హెచ్.డి సెలక్షన్స్ కోసం ఇంటర్వ్యూ జరుగుతుంది. పర్మిషన్ తీసుకోవడానికి ప్రిన్సిపల్ రూమ్ కు వెళ్ళాను. టాపిక్ ఏంటి అన్నారు. తెలంగాణ కథానిక అన్నాను. వేరే టాపిక్ దొరకలేదా అన్నారు.. ఆ రోజు వెళ్ళి ఈ టాపిక్ ఎందుకు తీసుకున్నానో కమిటీ ముందు వివరంగా జెప్పాను. తెల్లవారి యధావిధిగా కాలేజీకి వెళ్ళాను రాములు నా దగ్గరికి వచ్చి చెప్పాడు, ఓయి నుండి నిన్న విద్యార్థులు వచ్చింద్రమ్మా. ఆంధ్రమహిళా సభను తెలంగాణ మహాసభగా మార్చింద్రు. ప్రిన్సిపల్ రూమ్ కున్న అద్దాలన్ని, కాలేజీలో ఉన్న కుర్చీలన్నీ వగలగొట్టింద్రు. అని చెప్తండగనే ప్రిన్సిపల్ పిలుస్తున్నారని యాదమ్మ వచ్చి జెప్పింది. నేను వెళ్ళాను. ఏంటి నిన్న పిల్లలు వచ్చి గోల గోల చేశారు. నువ్వైనా కంట్రోల్ లో పెట్టద్దా! అన్నారు ప్రిన్సిపల్. పరిస్థితులన్ని చేయదాటి పోయాయి మేడమ్. అన్నాన్నేను.

పిల్లల్ని పంపించి అల్లరి చేయించింది నువ్వేనని అందరి కంప్లెంట్లు.

‘నువ్వు రేపటి నుండి కాలేజీకి రావలసిన అవసరం లేదు’ ప్రిన్సిపల్.

ప్రిన్సిపల్ రూమ్ నుండి మౌనంగా బయటికి వచ్చాను. రాములుకు విషయం చెప్పి బయటకు కదిలాను. నేను వెళ్ళిపోతుంటే భార్గవీ మేడమ్ నువ్వైతే జాలిగా చూసింది. పూర్తిగా అంకితమవ్వాలి సమయం వచ్చింది. మనసులో అనుకోకుండా ఆర్ట్స్ కాలేజీ బాట పట్టాను...

- డా.ఎం.దేవేంద్ర,
m : 9490682457
e : laxmi1447@gmail.com

చందాదారులుగా చేరండి... చేర్పించండి...

పాఠకులకు, రచయితలకు, పరిశోధకులకు... నమస్సులు.

తెలంగాణ ఉద్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్ తెలంగాణ సాధన ఉద్యమ సమయంలో ఉద్యమానికి దిశా నిర్దేశం చేసేలా ఎందరో ప్రముఖుల వ్యాసాలను అందించింది. టీఆర్ఎస్ ‘చర్చ’ సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బలోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట్ర ఆవిర్భావం తర్వాత దక్కన్ ల్యాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాత్రను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన అన్వేషాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిష్కారం చేసుకునేదానికి దోహదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతోపాటు, ప్రజా సంక్షేమం కోసం జరుగుతున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్ళుతుంది. 2012 సెప్టెంబర్ లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి వరకూ మీ అందరి సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్పించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినప్పటికీ పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్ ల్యాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజావుగా వెలువడే బాధ్యత మన అందరిదీ.

చందా పూర్తయిన వారు తమ చందాను రెన్యూవల్ చేసుకుని కాంప్లింమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్పించి సహకరిస్తారని ఆశిస్తూ...

ధన్యవాదాలతో... మీ
- మణికోండ వేదకుమార్
సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్షిక చందా	:	రూ. 300
2 సం లకు	:	రూ. 600

‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పేరిట ఎంఓ, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామొత్తం చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :
DECCAN LAND :
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com
www.deccanland.com

దక్కన్ ల్యాండ్ బ్యాంకు ఖాతా వివరములు:

Name	:	DECCAN LAND
Bank	:	KOTAK MAHINDRA BANK
A/c No	:	7111218829
IFSC Code	:	KKBK0007463
Branch Code	:	007463

స్త్రీ విముక్తిని కోరే జ్వలిత 'సంగడిముంత'

“అనాదిగా వెలి వేయబడ్డ నేను/ అక్షరాలను వెలిగించి అంధకారానందాన్ని తగలబెడుతున్నాను/ నా వెంట ఆత్మవిశ్వాసపు అన్నలు/ ఆత్మాభిమానపు అక్కలు/ పూలు మొగ్గలు నా సైన్యం” ఈ కవిత చదివితే జ్వలిత అంటే ఎవరో ఏమిటో తెలిసిపోతుంది.

జ్వలిత గత రెండు దశాబ్దాలుగా తెలుగు సాహిత్య రంగంలో కవయిత్రిగా రచయిత్రిగా రాణిస్తున్నారు. ఈమె 2007 నుంచి “కాలాన్ని జయిస్తూ నేను” అనే మొదటి కవితా సంపుటితో మొదలు పెట్టి “సుదీర్ఘ హత్య”, “అగ్ని లిపి” “సంగడి ముంత” అనే నాలుగు కవితా సంపుటలను, రెండు కథా సంపుటలను, వ్యాసాలు, అనువాదాలు కలిపి మొత్తం ఎనిమిది పుస్తకాలను రచించి, ముద్రించారు.

జ్వలిత ఆధునిక కవయిత్రి. ఆధునిక భావాల వ్యాప్తి కోసం శ్రమిస్తున్న రచయిత్రి. ఈమె ఏ ఒక్క వర్గానికో కులానికో కాకుండా, సమాజాభివృద్ధికి అడ్డు వచ్చే వాటన్నిటినీ తన కలం ద్వారా ఎదిరిస్తోంది. ముఖ్యంగా స్త్రీస్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యం కోసం కలం వట్టి నట్లు ఈమె రచనలు చదివితే తెలుస్తోంది. ఇటు సాహిత్యోద్యమంలో, అటు సామాజిక ఉద్యమాలలో చురుకుగా పాల్గొంటూ, మహిళల వైపు దళిత బహుజనుల వైపు గొంతెత్తి మాట్లాడుతుంది. అందుకే కవిత్యంలో ఆవేశం, ఆగ్రహం, కసి, ప్రతిఘటన స్పష్టంగా కనపడతాయి.

ఈ “సంగడి ముంత” కవితా సంపుటిలో నలభై ఒక్క కవితలున్నాయి. ఈ కవితలన్నీ జ్వలిత వ్యక్తిత్వాన్ని తెలియజేస్తాయి. సాహిత్య దృక్పథాన్ని చూపిస్తాయి. కులవృత్తులలో స్త్రీ పురుషుల శ్రమ ఇమిడి ఉంటుందని తెలియ చేస్తాయి.

ఈ సంపుటిలో ఏ కవితను స్పృశించినా సమస్యను తీవ్రస్థాయిలో ఆలోచించడం, బాధ్యతాయుతంగా స్పందించడం, కళాత్మకంగా మలచడం కనపడుతుంది. ఎక్కడ ఏ ఉద్యమంలో లోపాలు ఉన్నా వెంటనే ముక్కు సూటిగా స్పందించడం ఈమె స్వభావం. ప్రస్తుతం నడుస్తున్న బీసీల ఏకీకరణ, రాజకీయ వాటా కోసం ఉద్యమిస్తున్న తరుణంలో మోసపోకండని “భావజాల వ్యాప్తి బహురూపులెత్తి /బానిసత్వాన్ని అంగీకరించి ఆమోదిస్తుంది/ నిన్నటి అన్నదమ్ములు అమ్ముడుపోయి/ వర్గ శత్రువుకు ఆయుధాలు ఇచ్చారని” కొందరు బీసీ నాయకులు చేసిన మోసాలను ఎత్తి చూపుతుంది. అదే కవితలో “ఓ బీసీ బిడ్డలారా/ స్పర్శలేని చర్మం హానికరం / అదొక రోగ లక్షణం” అని హెచ్చరిస్తుంది.

కోట్ల ప్రజల దుఃఖాన్ని కడిగి వేయడానికి జ్వలిత కలం పట్టారు. ఒక్క బీసీ నేతలనే కాదు ఎవరెవరు ఎక్కడ లొంగిపోయారో వాళ్ల అసలు ముఖచిత్రాలను కరపత్రాలుగా పంచుతారు. ఈ రోజు

మహిళా రిజర్వేషన్ వల్ల అగ్రవర్ణ స్త్రీలు అవకాశాలు చేజిక్కించుకున్నారు. ఒక చోట

“ఓ మనువారనుల్లారా/ ఆకాశంలో సగం అవకాశాలు పొంది/ విశ్వంకల విహంగమైన ఆధునిక స్వార్థ సాధికార తల్లులారా/ మీ కోరికల స్వేచ్ఛ తీవ్రత/ శూన్యపు చితులను పేరొస్తున్నది నాకు” అంటూ ప్రశ్నిస్తుంది. జ్వలిత స్త్రీ స్వేచ్ఛ విముక్తి సమానత్వం అనే పైపై మాటలతో పాత అలంకరణలతో కవిత్యం రాయదు. ఇప్పటికీ మహిళల అణిచివేతల వెనుక గల బలమైన చారిత్రక సాంస్కృతిక పూర్వజీవిత భావజాలాన్ని పెకిలించే భూమికును ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. అందుకే రాజ్యం నుంచి ప్రభుత్వాల నుంచి సమాజం నుంచి పురుషాధిక్యం నుంచి అగ్రవర్ణాల దౌర్జన్యాల నుంచి మహిళల్ని విముక్తి చేయడమే తన కవిత్య ఉద్దేశ్యంగా పెట్టుకున్నది. దీనికి తగిన దళిత బహుజన దృక్పథం ఏర్పర్చుకున్నారు. “నేను శత్రు శిబిరంలో శరణార్థిని/నా జీవితం నిర్ణయాత్మక వెలివాడ/ నా గళం అనివార్య యుద్ధాల నడుమ/ ఆత్మగౌరవ గీతాలాపన” అంటుంది. వేధించే విష సంస్కృతి వారసత్వంగా వస్తున్నది దీనిని పటాపంచలు చేయడమే వర్తమాన దళిత బహుజన కవుల కర్తవ్యమని “చండాలిక రాజ్యం” అనే కవితలో “వారసత్వాన్ని విశ్వసించని రావణ సంతతి నేను/ పడగ విప్పిన వర్ణసర్పాలు శ్రీరంగసీతుల ధర్మాన్ని బోధిస్తూనే ఉన్నాయి” అంటూ మొదటి పాదంలోని రావణ వారసత్వాన్ని చాటి చెబుతున్నది కవయిత్రి. ఇంకా అదే కవితలో “కాంక్రీట్ అరణ్యంలో వేటాడబడుతున్న / తారకా మహా సమూహాలు/ లోహపు తెరల మాటున/ సంహరించ బడుతున్న శంభూకులు” అంటూ గడిచిన, నడుస్తున్న మనువాద సంస్కృతిని ఘాటుగా వ్యక్తీకరించారు. అనుభూతితో అక్షరాలకు కవితాత్మను చేకూర్చారు. “ఏమి చేయను/ పొద్దటి నుంచి వాసపామోలె /తెగిన కాడే పెరగడం నేర్చుకున్న దాన్ని/బల్లి తోకోలె తెంపినప్పుడల్లా పెరుగుతనే ఉన్నా” మామూలు కవయిత్రులకు ఇటువంటి వాక్యాలు రాయడం చాలా కష్టం. ఈ కవయిత్రి జీవితాన్ని ఉద్యమంగా జీవిస్తున్నది కాబట్టి ఇంత తడి.

కుల వివక్ష జీవితాలను కథలు కవితలుగా అద్భుతంగా మలుస్తున్నారు. వివిధ ప్రక్రియల ద్వారా దళిత బహుజనులను సంఘటితం చేస్తున్నారు. వ్యవస్థను ప్రభుత్వాలను ప్రశ్నిస్తున్నారు. ఇటువంటి మేధావి వర్గం వాళ్లకు చెవిలో జోరీగలుగా మారారు. ఈ మేధావుల్లో ఒకరైన ఆచార్య కంచ బలయ్యను వేధించిన తీరును, బలయ్య ఉక్కు సంకల్పాన్ని అద్భుతంగా చిత్రించారు కవయిత్రి “వెలివాడ అవుతల నాలుగు దారులు కలిసిన చోట /బాధితులు బహుజనులు అంత కలిసిపోతున్నారు / బలయ్య అంటే నామవాచకం కాదు/ బలయ్య అంటే పూలే అంబేద్కర్ల/ జ్ఞాన జ్యోతుల కాంతి పుంజం” అంటూ సగర్వంగా చెప్పుకుంటున్నారు.

సామాజిక ఉద్యమాలలో కులం మతం సంస్కృతుల పేరుతో అణిచి వేసే శక్తులనే ప్రశ్నించడం నిలదీయడం జరుగుతున్నది. కానీ వీటిని పెంచి పోషిస్తున్న రాజ్యాన్ని ప్రభుత్వాలను మాత్రం ఉదారంగా చూస్తున్నారు. కానీ జ్వలిత మాత్రం అవసరమున్న చోట రాజ్యాన్ని ప్రభుత్వాలను “నిలువెత్తు విగ్రహాల తల కొబ్బరికాయల విజయాలు కావు/ విస్మరణలను విరగదన్నే విజయ బావుటా నువ్వు కావాలి” అంటూ తెలంగాణ రాష్ట్రావతరణ తరువాత పరిస్థితులను వివరిస్తున్నారు. అంతేకాదు ఎన్నికల సమయంలో రాజకీయ నాయకుల మాటలకు మోసపోవద్దని ప్రజలను చైతన్యపరిచే ఒక కార్యకర్తగా “రాగద్వేషాలు లేని/ రాజ్యాంగ అవగాహన ఉన్నదాన్ని/ అంగూటిఛాప్ అమృలకు/ హక్కుల వాటా పాఠం చెప్పేదాన్ని/బుజ్జి బుజ్జి పావురాలకు /ఓటు ఆయుధం పదును నేర్పేదాన్ని/ యుద్ధ విద్యలు నేర్చుగా కూర్చే దాన్ని” ఇలాంటి సాహిత్య సామాజిక కార్యకర్తలు ఏ కాలానికైనా అవసరమే.

కవయిత్రులు రచయిత్రులు మేధావులు వర్తమాన కుల మత రాజకీయ దుర్మార్గాలను దౌర్జన్యాలను నిలదీస్తున్నారు. ఇది మతోన్మాదులకు దోపిడీ వ్యవస్థకు మింగుడు పడడం లేదు. ఇందులో భాగమే కల్బుర్గి, గౌరీ లంకేశ్ హత్యలు. ఒక జర్నలిస్టు వాస్తవాలు ప్రకటించినందుకు హత్య చేశారు. ఈ విషయానికి తీవ్రంగా చలించి “హత్యా రాజకీయ సుఖ రోగాల సన్నాసుల్లారా/ కలం పట్టి నిలబడ్డ ఆమెను చూస్తే భయమేసిందా” అంటూ “ఆమెను చూసి భయపడుతున్న సన్నాసులు” అనే కవితలో తీవ్రంగా స్పందించారు.

దళిత సాహిత్య ఉద్యమం ఏకలవ్యుడు, శంబూకుడు నుంచి కారంచేడు, చుండూరు, రోహిత్ వేముల దాకా జరిగిన హత్యలను ప్రశ్నించింది. రోహిత్ వేముల ఆత్మహత్యకు తీవ్రంగా స్పందించి “మనువాదం పేసిన ఉరి అని నిరూపించిన వాడా /ఆ పరోక్ష ప్రత్యర్థి యుద్ధంలో /మరణ మై గెలిచిన అమరుడా “అంటూ మరణాన్ని గొప్ప చరిత్రగా అక్షరీకరించారు. “వద్దు కన్నీళ్ళ కవిత్యం రాయద్దు” అని ఓ విప్లవ కవి అన్నట్లు. ఉద్యమ కవయిత్రు మరణాన్ని అమరత్వంగా కవితాక్షరాలతో చెక్కింది. అది ముందు తరాలకు కొండంత స్ఫూర్తి కావాలనుకుంది.

నిబద్ధత గల కవుల కవితలలో అసలు కవితా వస్తువు అంతర్గతంగా ప్రసరిస్తుంది. అదే కవితా భూమిక. ఇక్కడ జ్వలిత కూడా ప్రతిరోజు మనం చూసే గోడ గడియారాన్ని కూడా స్త్రీల వేధింపులు చెప్పడానికి ప్రతీకగా తీసుకున్నారు. “నిత్యం అంకెలకు దూరంగా నిలబడుతూ /సమయాన్ని కచ్చితంగా చూపగల సెకండ్ల ముల్లు యజమాని “అని సెకండ్లముల్లు యజమానిగా నిమిషాలు ముళ్ళు గంటల ముళ్ళను వేధిస్తున్నదని విలక్షణంగా చెప్పింది.

ఇంటిని కూడా ఇదే తరహాలో ఇల్లంటే ఇద్దరు పిల్లలు వారి పెద్దలు నాలుగు గోడలు కదా అనుకుంటాం. ఇవి వట్టి గోడలే కాదు/ స్త్రీల వేదింపులతో నిత్యం కుళ్ళుతో కొనసాగుతూ /కదిలే సత్రం ఇల్లు” అంటారు. కదిలే సత్రం అనడంలోనే లోతైన అర్థం దాగి ఉంది.

చిన్న పిల్లల్ని కూడా పశువుల కంటే హీనంగా హింసించే లోకంలో “పాలుగారే చెక్కిళ్ళు/ పువ్వులాంటి దేహాలు/ యుద్ధ బీభత్సం రుధిర క్షేత్రాలుగా మారుతున్నాయి” అంటారు. ఎంత వేదనకు గురయితే ఇటువంటి ఘాటు పాదాలువస్తాయి.

నిజానికి జ్వలిత కవిత్యమంతా జీవితానుభవం నుంచి, పోరాటాల నేపథ్యం నుంచి వచ్చింది. ఈమె స్త్రీవాద కవిత్యాన్ని ఎంత బలంగా గాఢంగా అల్ల గలదో, ఇతర అంశాలను కూడా అంతే వాడిగా వేడిగా మలచ గలదు. ఆమె అక్షరాలన్నీ వేల ఏళ్ల దౌర్జన్యాలను వెలికితీసే కంచు కాగడాలు. ఆదివాసీలను అడవి నుంచి దూరం చేసే పకడ్బందీ ఎత్తుగడను పసిగట్టి “అవసరమైన ప్రశ్న” అనే కవితలో “కొండలన్నీ ధ్వంసమై రోడ్లపై గురుకుల పెడుతున్నాయి చెరువు అన్ని నీ

మాయమై యముని నిర్మాణాలు అవుతున్నాయని దండకారణ్యం రక్తపుబేరులు అవుతున్న /హక్కుల రెక్కలు నరికి హింస రాజ్యమేలుతున్నా /అంటూ గిరిజనులకు జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని హృద్యంగా చిత్రీకరించారు.

నిజానికి జ్వలిత కవిత్యమంతా కోట్లాది ప్రజల జీవన కాంక్ష . ఆధిపత్యం కింద బతుకులీడుస్తున్న వాళ్ళకు తరగని యిమ్మతి. ఈ కవితా సంపుటిని మొత్తంగా పరిశీలిస్తే ఈ “సంగడి ముంత”ను దీర్ఘకవితగానో, కావ్యంగానో మలచవచ్చు. ఒక నిబద్ధతతో, సుదీర్ఘ ఉద్యమ అనుభవంతో, దళిత బహుజన స్త్రీవాద కవిత్యాన్ని అందించిన జ్వలిత అభినందనీయులు. ఈ సంపుటిని పూర్తిగా చదివేశాక కొంచమైనా ఆలోచించకుండా ఉండలేరు పాఠకులు. కదిలించేదే కవిత్యం కదా!

ప్రతులకు: “సంగడి ముంత” (కవిత్యం)
రచన: జ్వలిత,
పుటలు: 100,
వెల: రూ.200/-
 సాహితీవనం, 15-21-130/2,
 బాలాజీనగర్, కూకట్‌పల్లి, హైదరాబాద్-72
 మొబైల్ : 9989198943

-డాక్టర్ ఉదారి నారాయణ
 m : 9441413666
 e : udarinarayana@gmail.com

దక్కన్ ల్యాండ్

పాఠకులు, రచయితలకు

శుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ కు ISSN ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక

ISSN (International Standard Serial Number)

ఆమోదం పొందినదని తెలియజేయడానికి

సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188.

ప్రముఖ, ఔత్సాహిక, వర్ణమాన రచయితలు,

పరిశోధకులు తమ పరిశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక

రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం ద్వారా

ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని

సద్వినియోగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

“చంద్రం” 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029
Telangana.

సంప్రదించవచ్చిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

రచయితలకు :

- కథ, వ్యాసం రెండు రెండున్నర (ఎ4 సైజ్) పేజీలకు మించరాదు.
- కవిత 20-22 లైన్లు మించకూడదు.
- పుస్తక సమీక్షలు, విశ్లేషణలు రెండు పేజీలకు మించరాదు.
- సమీక్షకి, విశ్లేషణకి రెండు కాపీలు విధిగా పంపాలి.
- ప్రతి రచయిత తమ రచనతో పాటు, ఫోన్ నెంబర్, ఇ-మెయిల్, పోస్టల్ అడ్రస్ తప్పనిసరిగా ఇవ్వాలి.
- మ్యాటర్ టైప్ (డిటిపి) చేసి ఉంటే ఓపెన్ & పీడీఎఫ్ ఫైల్ పంపాలి.

పాఠకులకు :

సామాజిక అంశాలు, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యావరణం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలతో పాటు కథ, కవితలు, పుస్తక పరిచయాలు, సమీక్షలు, విశ్లేషణతో 'దక్కన్ ల్యాండ్' మీ చేతుల్లో ఉంది. ఇందులో ప్రచురితమైన రచనల పట్ల మీ అభిప్రాయాలను లేఖల రూపంలో తెలియ జేయగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :

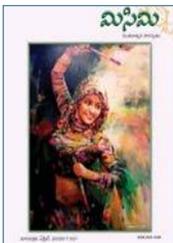
"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana
Fax: 040-27635644
Mobile: 9030626288
 E-mail: desk.deccan@gmail.com
 www.deccanland.com

పత్రికలు - పరిచయం:

గమనిక: ఈ శీర్షిక ప్రచురించేందుకు ఆయా పత్రికలు, ప్రత్యేక సంఘికల వివరాలను మాకు తెలియ జేయగలరు.

మిసిమి

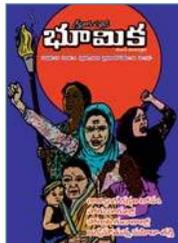
సంపాదకులు :
వల్లభనేని అశ్వినీకుమార్

ఫోన్: 040-27645536

భూమిక

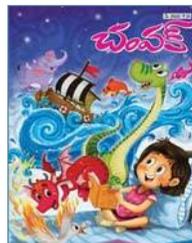
సంపాదకురాలు :
కొండవీటి సత్యవతి

ఫోన్: 040-27660173

చంపక్

సంపాదకులు :
పరేష్ నాథ్

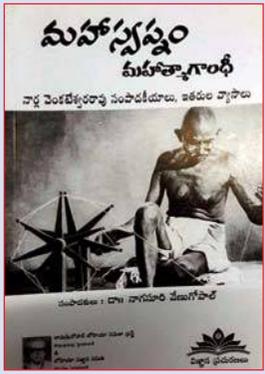
ఫోన్: 040-27896947

టీఆర్ఎస్ జర్నల్ ఆఫ్ తెలంగాణ స్టడీస్

సంపాదకులు :
అదహా సత్యనారాయణ

ఫోన్: 8686 66 4949

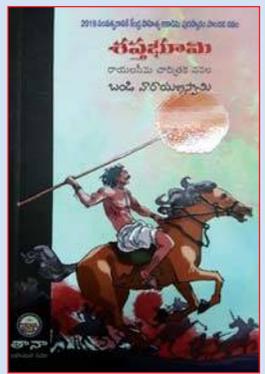

“... వ్యక్తుల ద్వారా గౌతమ బుద్ధుడు, ఏనుక్రీస్తు అహింసా సిద్ధాంతాన్ని ప్రయోగిస్తే; సంఘం ద్వారా గాంధీ వాటిని ప్రయోగించారు...” “... కౌటిల్యుడు, మాకియవిలీ మొదలైన రాజనీతి తంత్రజ్ఞుల విధానాలు ఖండించడానికే గాంధీజీ జీవించారు... మరణించారు...”

ఈ స్థాయిలో విశ్లేషణలు చేసిన సంపాదక ప్రజ్ఞాదురంధరుడు నార్ల వెంకటేశ్వరరావు. 1944-1973 మధ్యకాలంలో వీరు రచించిన సంపాదకీయాల, సమీక్షల సంకలనమిది. ఇందులో నెహ్రూ, విన్సెంట్ షేన్, నాగసూరి గార్ల వ్యాసాలు అదనంగా ఉన్నాయి. గాంధీజీ 150వ జయంతి సంవత్సరం సందర్భంగా పత్రికారంగపు పరిశోధకులు డా॥ నాగసూరి వేణుగోపాల్ సంకలనం చేసిన సంపుటి ఒక అపురూప ప్రయత్నం మాత్రమే కాదు, అన్ని భాషలలోకి అనువాదం కాదగిన పుస్తకం. **మహాస్వప్నం మహాత్మాగాంధీ: సంపాదకులు :** డా॥ నాగసూరి వేణుగోపాల్, **ప్రచురణ :** విజ్ఞాన ప్రచురణలు, రూ. 100, **ప్రతులకు :** జి. మాల్వ్యాద్రి, ప్రజాసైన్స్ వేదిక, 162, విజయలక్ష్మినగర్, నెల్లూరు-524004. ఫోన్ : 9440503061

మన రాజ్యాంగ నిర్మాణంలో సమాఖ్య స్ఫూర్తి పరిధవిల్లింది. కేంద్ర జాబితా, రాష్ట్ర జాబితా, ఉమ్మడి జాబితా ఆర్థిక వనరులు, అధికారాల పరిధి, ఇతర అంశాల ఆధారంగా మూడింటి మధ్య ఒక వివేచనతో కూడిన సమ్మిళిత లక్ష్యాలు రాజ్యాంగం నిర్వచించింది. కానీ కేంద్రంలో ఏడు దశాబ్దాలకుపైగా ఏలిన ఆయా పార్టీలు, ప్రభుత్వాలు ఆర్థిక పంపకాలు, భాగస్వామ్యాలు, అధికారాలకు సంబంధించి పరిధులు దాటి రాష్ట్రాల ప్రయోజనాలను కాలరాసి సహకార సమాఖ్య లక్ష్యాలను పూర్తిగా పరిమార్చాయి. తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ తెలంగాణ నేపథ్యంలో మూడేళ్ల అనుభవం తర్వాత కేంద్ర నియంతృత్వాన్ని విస్పష్టంగా ప్రశ్నించారు. కేంద్రం పోకడల వల్ల జరుగుతున్న నష్టాలను, సమాఖ్య స్ఫూర్తి దెబ్బతింటే జరిగే పరిణామాలను 70 ఏండ్ల అనుభవాలను కేసీఆర్ సోదాహరణంగా వివరించారు.

సింఠా కేసీఆర్ - జాతీయ రాజకీయాలు : రచన: వనం జ్వాలా నరసింహారావు, **ప్రచురణ:** అడుగు జాడలు పబ్లికేషన్స్, రూ.100, **ప్రతులకు :** ఎమ్ఎన్కె టవర్స్, ప్లాట్ నెం.410, స్ట్రీట్ నెం.11, హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-500029

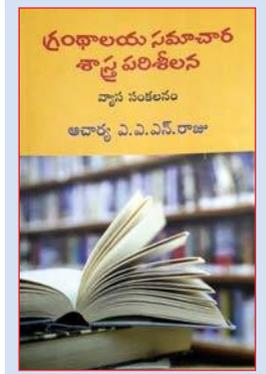

శప్తభూమి రాయలసీమ చరిత్ర నేపథ్యంగా రాసిన నవల. రాయల కాల తదనంతరం సుమారు 18వ శతాబ్దం నాటి అనంతపురం సంస్థాన అధికార రాజకీయాలు, అప్పటి జీవితము చిత్రించిన చారిత్రాత్మక నవల. హందే రాజుల కాలం నాటి సంఘటనలు, కక్షలు, కార్పణ్యాల మధ్య నలిగిన ప్రజల జీవితాల, పాలెగాళ్ల దౌర్జన్యాల సమాహారం శప్తభూమి.

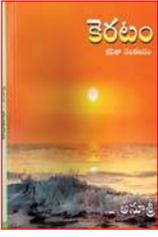
శప్తభూమి (రాయలసీమ చారిత్రక నవల) : రచన : బండి నారాయణస్వామి, **ప్రచురణ :** తానా ప్రచురణలు, **ప్రతులకు :** విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, విజయవాడ మరియు ఆంధ్రలోని అన్ని బ్రాంచీలు. నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాద్, తెలంగాణలోని అన్ని బ్రాంచీలు. నవోదయ బుక్ హౌస్ కాచిగూడ, హైదరాబాద్. ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్ మరియు ఆంధ్రలోని అన్ని బ్రాంచీలు. అనల్పు బుక్స్, నేరేడ్ మెట్, సికింద్రాబాద్.

గ్రంథాలయ సమాచార శాస్త్రానికి మన దేశంలో సుమారు వందేళ్లకు పైగా చరిత్ర వుంది. వివిధ స్థాయిలలో ఈ శాస్త్రాన్ని విశ్వవిద్యాలయాల్లోను, ఇతర సంస్థలలో బోధించబడుతూ వుంది. ప్రస్తుత ఈ వ్యాస సంకలనం 'గ్రంథాలయ సమాచార శాస్త్ర పరిశీలన'లో ఇరవై వ్యాసాలు ఉన్నాయి. ఈ వ్యాసాలు గత పది సంవత్సరాలలో ఆయా విషయాలపై చోటు చేసుకున్న పరిస్థితులు, ధోరణులు, అభివృద్ధికి అద్దం పడతాయి.

గ్రంథాలయ సమాచార శాస్త్ర పరిశీలన (వ్యాస సంకలనం) : రచన : ఆచార్య ఎ.ఎ.ఎన్.రాజు, **ప్రచురణ :** శ్రీరేఖ పబ్లికేషన్స్, **ప్రతులకు :** ఇం.నెం.3-10-63, గోకుల్ నగర్, రామంతపూర్, హైదరాబాద్-500013, ఫోన్ : 040-27038448

నూచన: ఈ శీర్షికలో పరిచయం కోసం రెండు పుస్తకాలను పంపించాలి.

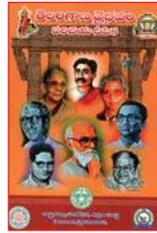
కెరటం (కవితా సంకలనం)
 రచన : అనూశ్రీ
 ప్రచురణ : విజ్ఞత
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : ఇం.నెం.17-4-240/23, తిలక్ నగర్,
 గోదావరిఖని,
 ఫోన్ : 9666688370

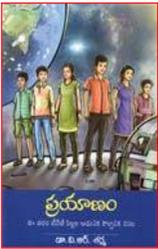
నిజామాబాద్ జిల్లా సాహిత్య చరిత్ర
 రచన : డా॥ వి. త్రివేణి
 ప్రచురణ : తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి
 వెల : రూ. 50
 ప్రతులకు : కళాభవన్, రవీంద్రభారతి ప్రాంగణం,
 హైదరాబాద్-500004.
 ఫోన్ : 040-29703142

పద్య మంజూష (సమస్యాపూరణలు)
 రచన : మహ్మద్ షరీఫ్
 ప్రచురణ : మెతుకుసీమ సాహితీ సాంస్కృతిక సంస్థ
 వెల : రూ. అమూల్యం
 ప్రతులకు : 5-8-138/12/2, శాంతినగర్,
 సంగారెడ్డి, ఫోన్ : 98665 60527

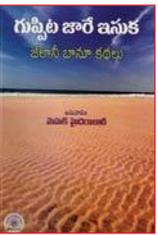
తెలంగాణ వైభవం (పరిచయ దీపిక)
 సంపాదకత్వం : సువర్ణ వినాయక్,
 డాక్టర్ ఎం. రమాదేవి
 ప్రచురణ : రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణా సంస్థ
 ప్రతులకు : రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణా సంస్థ,
 తెలంగాణ, హైదరాబాదు

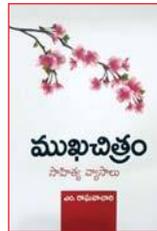
ప్రయాణం
 రచన : డా.వి.ఆర్.శర్మ
 ప్రచురణ : పిల్లలలోకం - బాలసాహిత్య వేదిక
 వెల : రూ. 60
 రచయిత ఫోన్ : 09177887749
 ప్రతులకు : ప్రముఖ పుస్తక షాపుల్లో

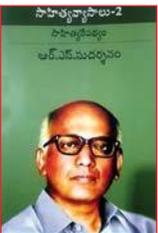
తను నేను వాక్యం (కవిత్యం)
 రచన : బిల్లు మహేందర్
 వెల : రూ. 100
 ప్రతులకు : 35-7-674, టీఎన్టీవీస్ కాలనీ,
 ఫీజీ-2, వడ్డేపల్లి, హన్మకొండ, వరంగల్.
 ఫోన్ : 9177604430.
 ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

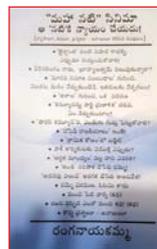
గుప్తిత జారే ఇనుక (జీలానీ బానూ కథలు)
 అనువాదం : మెహాక్ హైదరాబాద్
 ప్రచురణ : నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్
 వెల : రూ. 120
 ప్రతులకు : గిరిప్రసాద్ భవన్, బండ్లగూడ (నాగోల్)
 జి.ఎన్.వి.పోస్ట్, హైదరాబాద్-500068
 ఫోన్ : 040- 24224453/54

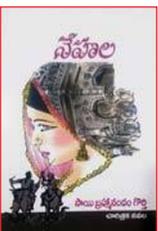
ముఖచిత్రం (సాహిత్య వ్యాసాలు)
 రచన : ఎం. రాఘవాచారి
 ప్రచురణ : పాలమూరు అధ్యయన వేదిక
 వెల : రూ. 130
 ప్రతులకు : ప్లాట్ నెం.41, శాంతి చంద్రిక,
 మహబూబ్ నగర్. ఫోన్ : 9490703857.
 నవోదయ బుక్ హౌస్, కాచిగూడ. అనేక బుక్ స్టాల్.

సాహిత్య వ్యాసాలు - 2 (సాహిత్యనేపథ్యం)
 రచన : ఆర్.ఎన్. సుదర్శనం
 ప్రచురణ : రాటకొండ ప్రచురణలు
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : నవోదయ బుక్ హౌస్
 (సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్), హైదరాబాద్

“ముహా నది” సినిమా ఆ “నది”కి న్యాయం చేయడు!
 రచన : రంగనాయకమ్మ
 వెల : రూ. 70
 ప్రతులకు : అరుణా పబ్లిషింగ్ హౌస్, ఏలూరు రోడ్డు,
 విజయవాడ-520002. ఫోన్ : 9440630378.
 రచయిత చిరునామా: 76, లేక్-సైడ్ కాలనీ,
 (దుర్గం-చెరువు దగ్గర) జూబ్లీహిల్స్, హైదరాబాద్.

నేహల (చారిత్రక నవల)
 రచన : సాయి బ్రహ్మనందం గొల్లి
 వెల : రూ. 250
 ప్రతులకు : విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్,
 నవచేతన పబ్లిషింగ్ హౌస్, నవోదయ బుక్ హౌస్,
 ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ లలో లభించును.

ఎవరమ్మా మీరు... (పాటలు)
 రచన : ఉదయమిత్ర
 ప్రచురణ : పాలమూరు అధ్యయన వేదిక
 వెల : రూ. 150
 ప్రతులకు : ఉదయమిత్ర, ఫోన్ : 9985203376,
 ఎం. రాఘవాచారి, ఫోన్ : 9490909792.
 ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలలో

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ

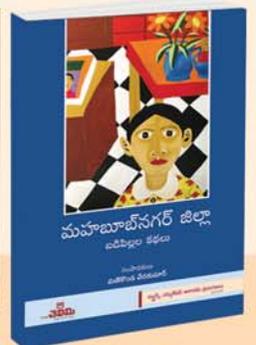
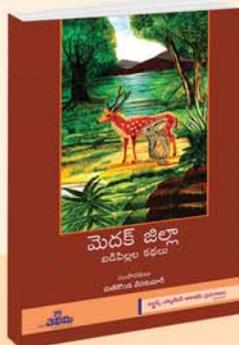
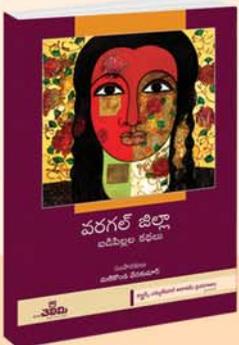
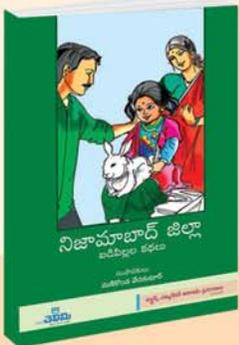
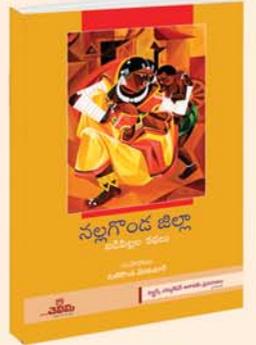
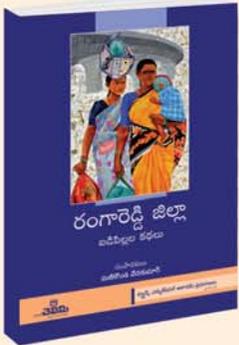
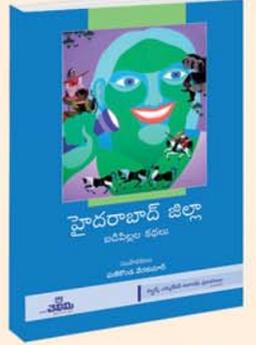
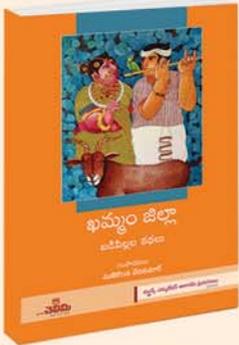
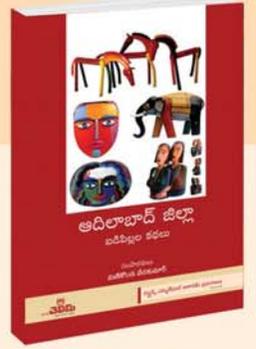
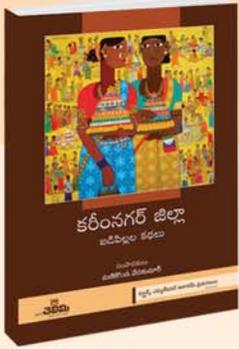
హైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

బాలచెలిమి

పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పాఠ్యపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరెంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా వైపువ్యాసనను పెంచుతాయి. వారి ఊహలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో సృజనాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్య సంబంధిత అంశాలు - ఒకటేమిటి ప్రాథమిక విజ్ఞానఖని బాలసాహిత్యం. పిల్లలలో నైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాల సాహిత్యమే నెరవేర్చగలదు. ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. 'చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ' తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది.

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ.330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

'భూపతి సడన్' 3-6-716,

స్ట్రీట్ నెం.12,

హిమాయత్ నగర్,

హైదరాబాద్-500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

చిల్డ్రన్స్ ఎడ్యుకేషనల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

I go to **Oxford (ogs)**
to learn life!

Oxford
Grammar School

13TH STREET, HIMAYATNAGAR, HYD.

**RECONNECTING
CHILDREN WITH NATURE**

Phone: 040-27636214, Mobile: 9959612345,
email: ogshyd@gmail.com
website: www.oxfordgrammarschool.com